

ISSN: 2985-3471 (Online)

วารสาร

ศิลปศาสตร์

Journal of Liberal Arts, Maejo University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2566

Vol.11 No.2 July - December 2023

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Journal of Liberal Arts Maejo University

เจ้าของผลงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Owner: Faculty of Liberal Arts, Maejo University

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการงานวิจัย
2. เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

Objectives:

1. To promote and distribute academic work and the research of academics, students and interested individuals.
2. To serve as a platform for the exchange of knowledge and academic findings in the Humanities, Social Sciences, Languages and Linguistics, Mass Communication and Health Science.
3. To publicise the Faculty of Liberal Arts, Maejo University.
4. To offer academic expertise to the general public.

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ

Areas of Interest

Humanities, Social Sciences, Languages and Linguistics, Mass Communication and Health Science.

บรรณาธิการ (Editor)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ชันธบุตร
Asst. Prof. Chanaporn Khantabutr, Ph.D.

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ดร.ศาสตรี เสาวคนธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
Prof. Emeritus, M.D. Sasthi Saowakontha, Ph.D.	Burapha University
ศาสตราจารย์ ดร.ธนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Prof. Thanomwong Kritpet, Ph.D.	Chulalongkorn University
ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ	มหาวิทยาลัยมหิดล
Prof. Supa Pengpid, Ph.D.	Mahidol University
รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Assoc. Prof. Ungsinun Intarakamhang, Ph.D.	Srinakharinwirot University
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assoc. Prof. Thanya Sangkhaphanthanon, Ph.D.	Naresuan University
รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Assoc. Prof. Soranat Tailanga, Ph.D.	Kasetsart University
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมพ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Assoc. Prof. Chatchawadee Saralamba, Ph.D.	Thammasat University
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Assoc. Prof. Pinkaew Laungaramsri, Ph.D.	Chiang Mai University
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นำเจริญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Assoc. Prof. Narin Numcharoen, Ph.D.	Chiang Mai University
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรุต ถึงนาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Assoc. Prof. Nirut Thuengnak, Ph.D.	Rajabhat Maha Sarakham University
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Assoc. Prof. Sombat Onsiri, Ph.D.	Kasetsart University
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ สธิรปัญญา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Assoc. Prof. Chutarat Sathirapanya, Ph.D.	Prince of Songkla University
รองศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์อัมพร จงเสรีจิตต์	โรงพยาบาลลาดพร้าว
Assoc. Prof. M.D. Amporn Jongsareejit	Ladprao General Hospital
รองศาสตราจารย์วาสนา จันทรสว่าง	มหาวิทยาลัยมหิดล
Assoc. Prof. Wasana Junsawang	Mahidol University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล
Asst. Prof. Aphilak Kasempholkoon, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง
Asst. Prof. Chomphunut Makemuengthong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชاکอร์
Asst. Prof. Ora-Ong Chakorn, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ ผาทอง
Asst. Prof. Supakarn Pathong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ พจน์ประสาธ
Somboon Pojprasat, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
Asst. Prof. Nikom Moonmuang, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี เมธาสิทธิ์ สุขสำเริง
Asst. Prof. Metee Medhasith Suksumret, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด
Asst. Prof. Sunthron Khamyod, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทยา อนันต์สุขาติกุล
Asst. Prof. Hataya Anansuchatkul

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพร มโนวงศ์
Asst. Prof. Supaporn Manowong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงหทัย ลือดัง
Asst. Prof. Duanghatai Luedung

อาจารย์ ดร.ปารดา เดชะประทุมวัน
Parada Dechapratumwan, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กิตติคุณ กิตติธรสกุล
Kittayut Kittitornsakul, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กัญจน์ จันทร์ศรีสุคต
Gunn Chansrisukot, Ph.D.

อาจารย์สุวรรณ เลียงหิรัญถาวร
Suwan Lianghiranthaworn

อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รวมทรัพย์
Pongsak Ruamsap

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Maha Sarakham
University

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of
Development Administration

มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

อาจารย์วิไลวรรณ รัตนพันธ์
Wilaiwan Rattanapan
อาจารย์พสุนิต สารมาศ
Pasunit Saramad
อาจารย์มนฤทัย ไชยวิเศษ
Monruetai Chaivisate
อาจารย์อาภาลัย สุขสำราญ
Apalai Suksamran
อาจารย์ปาริฉัตร พิมล
Parichat Pimon
นางสาวศุภลักษณ์ ดีน้อย
Supaluck Deenoi
นางสาวหฤทัย คงธนจรรจนันต์
Haruthai Kongtanajaruanun

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

กสสการผู้ทรงคุณวุฒิ (Advisory Board of Honour)

ศาสตราจารย์ ดร.ธนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร
Prof. Thanomwong Kritpet, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์
Prof. Aimutcha Wattanaburanon, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์
Prof. Parichart Sathapitanont, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สรายุทธพิทักษ์
Prof. Jintana Sarayuthpitak, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ
Prof. Supa Pengpid, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา
Prof. Unchalee Wongwattana, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข
Prof. Kulthida Tuamsuk, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์
Prof. Chintana Waeharasin, Ph.D.
ศาสตราจารย์เกียรติคุณสายชล สัตยานุรักษ์
Emeritus Prof. Saichon Sattayanurak

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุรพล ดำริห์กุล
Emeritus Prof. Surapol Damrikul
ศาสตราจารย์กิตติคุณสุกัญญา สุจฉายา
Emeritus Prof. Sukanya Sujachaya
ศาสตราจารย์อุษณีย์ ธงไชย
Prof. Usanee Thongchai
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมินทร์ จารูวร
Assoc. Prof. Poramin Jaruworn, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สุนทรทรัพย์
Assoc. Prof. Suchitra Sukonthasab, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล
Assoc. Prof. Auyporn Ruengtragul, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.จีรารวณ แสงเพ็ชร
Assoc. Prof. Jeerawan Sangpetch, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรดา ภูตผายกร
Assoc. Prof. Jirada Wudthayagorn, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.เรือโท นกตล ชาติประเสริฐ
Prof. Lt.JG. Nophadol Chartprasert, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมภ์
Assoc. Prof. Chatchawadee Saralamba, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงธรรม อินทจักร
Assoc. Prof. Songthama Intachakra, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.โสมลี มีภักดี

Assoc. Prof. Khomsi Meepukdee, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์
Assoc. Prof. Pornsuk Hunniran, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ขวัญบุญจันทร์
Assoc. Prof. Supranee Kwanboonchan, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เรืองจรรยา
Assoc. Prof. Sugunya Ruangjaroon, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง
Assoc. Prof. Rungrat Chaisamrej, Ph.D.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
ศูนย์ลำปาง
Thammasat University
Lampang Center
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
University of the Thai
Chamber of Commerce

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย
Assoc. Prof. Yuvadee Rodjarkpai, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์
Assoc. Prof. Pornnapa Homsin, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรุต ถึงนาค
Assoc. Prof. Nirut Thuengnak, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา อนันต์สุชาติกุล
Assoc. Prof. Buppha Anansuchatkul, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ
Assoc. Prof. Choocheep Puthaprasert, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา เศวตมาลย์
Assoc. Prof. Saranya Savetamalya, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ทักษิณา कुमारักษ์
Assoc. Prof. Taksina Kunarucks, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ
Assoc. Prof. Suebsak Sanyakiatikun, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นำเจริญ
Assoc. Prof. Narin Numcharoen, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดิพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์
Assoc. Prof. Titipat Iamnirun, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน
Assoc. Prof. Namtip Wipawin, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สูดสังข์
Assoc. Prof. Nirat Soodsang, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์
Assoc. Prof. Thanya Sangkhaphanthanon, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาวุธตระกูล
Assoc. Prof. Wasin Panyavuttrakul, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวีร์ ฤกษ์จารี
Assoc. Prof. Suwaree Rerkjaree, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนพลฤกษ์ ชามะรัตน์
Assoc. Prof. Thanapauge Chamaratana, Ph.D.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Maha Sarakham
University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat
Open University
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat
Open University
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University

รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ
Assoc. Prof. Soranat Tailanga, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนสิริ
Assoc. Prof. Sombat Onsiri, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งสัจพจน์
Assoc. Prof. Suvimol Tangsujjapoj, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย พูลศรี
Assoc. Prof. Winai Poonsri, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพ์วง
Assoc. Prof. Kowit Pimpuang, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ สิงห์ชัยนรา
Assoc. Prof. Juthamas Singhachainara, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุฤษดิ์พงษ์ ขุนทรง
Assoc. Prof. Saritpong Khunsong, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ
Assoc. Prof. Sorabud Rungrojsuwan, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์
Assoc. Prof. Premwit Vivattanasetth, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ผณิตรา ธีรานนท์
Assoc. Prof. Phanintra Teeranon, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ มะโนรมย์
Assoc. Prof. Kanokwan Manorom, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ แก้วนุช
Assoc. Prof. Kanokkarn Kaewnuch, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์
Assoc. Prof. Suwaree Namwong, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรวาณิชย์
Assoc. Prof. Chalong Soontravanich
รองศาสตราจารย์วาสนา จันทรสว่าง
Assoc. Prof. Wasana Junsawang
รองศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล
Assoc. Prof. Songsak Prangwatthanakun

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of
Development Administration
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of
Development Administration
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

รองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพิพัฒน์
Assoc. Prof. Narawan Poonpipat
รองศาสตราจารย์หทัยวรรณ ไชยะกุล
Assoc. Prof. Hataiwan Chaiyakun
รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมมา
Assoc. Prof. Krisada Srithamat

รองศาสตราจารย์สุรศักดิ์ บุญอาจ
Assoc. Prof. Surasak Boon-arch
รองศาสตราจารย์มาลี บุญศิริพันธ์
Assoc. Prof. Malee Boonsiriphan

รองศาสตราจารย์อวยพร พานิช
Assoc. Prof. Uayporn Panich
รองศาสตราจารย์อ้อมทิพย์ เมฆรักขานิช แคมปี
Assoc. Prof. Omtip Mekrugsawanich-Kampe

รองศาสตราจารย์รังสรรค์ จันดี
Assoc. Prof. Rangsan Chantira

รองศาสตราจารย์มธุรส สว่างบำรุง
Assoc. Prof. Maturose Sawangbumrung
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล
Asst. Prof. Somsak Sriborisutsakul, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารณ ก่องแก้ว
Asst. Prof. Chulaporn Kongkeo, Ph.D.
พันตรีหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกฤตา ศิริโสภณ
MAJ.Asst. Prof. Nutthakritta Sirisophon, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ศุทธิกุล
Asst. Prof. Nopparat Suthitakon, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา
Asst. Prof. Methawee Yuttapongtada, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ อุทยานิก
Asst. Prof. Boonlerst Outayanik, Ph.D.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Maha Sarakham
University
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
University of the Thai
Chamber of Commerce
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
Rajapruk University
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทั่นภูวนิตย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Asst. Prof. Nalinee Tanthuvanit, Ph.D.	Thammasat University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
Asst. Prof. Aphilak Kasampholkoon, Ph.D.	Mahidol University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญณ พจน์ประสาท	มหาวิทยาลัยมหิดล
Asst. Prof. Somboon Pojprasat, Ph.D.	Mahidol University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Asst. Prof. Somwang Kaewsufong, Ph.D.	Chiang Mai University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ นันทศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Asst. Prof. Chaiwat Nantasri, Ph.D.	Chiang Mai University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีวรรณ แพทย์สมาน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Asst. Prof. Raweewan Patsamarn, Ph.D.	Chiang Mai University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิน ประจัญบาน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Asst. Prof. Satin Prajanban, Ph.D.	Srinakharinwirot University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
Asst. Prof. Pnomsit Sonprajuk, Ph.D.	Naresuan University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
Asst. Prof. Chaipong Samneing, Ph.D.	Naresuan University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร ทิพย์เดช	มหาวิทยาลัยพะเยา
Asst. Prof. Uamporn Thipdet, Ph.D.	University of Phayao
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา โยธินศิริกุล	มหาวิทยาลัยพะเยา
Asst. Prof. Supatra Yothinsirikul, Ph.D.	University of Phayao
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร ศรีคำ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Asst. Prof. Watcharee Srikham, Ph.D.	Ubon Ratchathani University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Asst. Prof. Chomphunut Makemuengthong, Ph.D.	Rajabhat Maha Sarakham University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Asst. Prof. Rungson Singhalert, Ph.D.	Rajabhat Maha Sarakham University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรโชค พิชญ อุสมบุญณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Asst. Prof. Pornchok Pechaya Usomboon, Ph.D.	Rambhai Barni Rajabhat University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Asst. Prof. Autthapon Sirivejjabhandu, Ph.D.	Sisaket Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สติตย์ ภาคมฤค
Asst. Prof. Satit pakmaluk, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ณ พิกุล
Asst. Prof. Praphat Na Phikun, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล
Asst. Prof. Patipan Utayanugul, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตุจฤดี คงสุวรรณ
Asst. Prof. Dujruedee Kongsuwan, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ สติธิปัญญา
Asst. Prof. Chutarat Sathirapanya, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชาคกร
Asst. Prof. Ora-Ong Chakorn, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัवल คัชฌิมา
Asst. Prof. Kangvol Khatshima, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา จันทรุพันธ์
Asst. Prof. Pradhana Chandharuphan, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ ผาทอง
Asst. Prof. Supakarn Pathong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เควียเซ็น
Asst. Prof. Kanyarat Kwiecien, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
Asst. Prof. Pollavat Prapatpong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนี ชุมนุมนมณี
Asst. Prof. Sunsanee Chumnummanee, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ คำศรีจันทร์
Asst. Prof. Wirat Kamsrichan, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร ศิริสัญลักษณ์
Asst. Prof. Bangon Sirisunyaluck, Ph.D.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakon Nakhon Rajabhat
University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of
Development Administration

มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University

มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University

มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง
Asst. Prof. Apichart Traisaeng, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา โพธิสุวรม
Asst. Prof. Ratana Photisuwa, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
Asst. Prof. Nikom Moonmuang, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา จิตตคุตตานนท์
Asst. Prof. Ladda Chittakuttanon, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ชันธบุตร
Asst. Prof. Chanaporn Khantabutr, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ชายทวีป
Asst. Prof. Saowalak Chaytawee, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรณิดา ชันธพัทธ์
Asst. Prof. Phannida Khanthaphad, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี เมธาสิทธิ สุขสำเริง
Asst. Prof. Metee Medhasith Suksumret, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด
Asst. Prof. Sunthron Khamyod, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินนภา หมวกยอด
Asst. Prof. Pinnapa Muakyod, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ รักชาติ
Asst. Prof. Jirawat Rugchat, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียรชาย อักษรดิษฐ์
Asst. Prof. Thianchai Aksrondit

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร กาญจนการุณ
Asst. Prof. Walaiporn Kanjanakaron

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจงค์ ใจใส แดร์ อาร์สลานีอง
Asst. Prof. Benjang Jaisai der Arslanian

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์ รักขังค์

Asst. Prof. Anong Rukwong

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี

Rajamangala University of
Technology Thanyaburi

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ราตรี สิทธิพงษ์
Asst. Prof. Ratri Sittipong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธีวรรณ อินทะกนก
Asst. Prof. Suttiwan Inthakanog

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัควรินทร์ มานะสิริสิทธิ์
Asst. Prof. Pakwarin Manasirisit
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันท์ธนา เมธานนท์
Asst. Prof. Ananthana Methanont
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรทิพย์ คำดี
Asst. Prof. Viporn tip Komdi

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทยา อนันต์สุขชาติกุล
Asst. Prof. Hataya Anansuchatkul
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารานี ชุมทอง
Asst. Prof. Daranee Choomthong
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงหทัย ลือตัง
Asst. Prof. Duanghatai Luedung
อาจารย์ ดร.วชิราภรณ์ คลังธนบูรณ์
Wachiraporn Klungthanaboon, Ph.D.
อาจารย์ ดร.อิสระ ชูศรี
Isara Choosri, Ph.D.
อาจารย์ ดร.ตะวัน วาทกิจ

Tawan Watakit, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กนกวรรณ สมศิริรวงกุล
Kanokwan Somsirivarangkool, Ph.D.
อาจารย์ ดร.จารุวรรณ หัตถผลสุ
Jaruwan hatapasu, Ph.D.
อาจารย์ ดร.ฉล่องรัฐ เจริญศรี
Chalongrat Charoensri, Ph.D.
อาจารย์ ดร.สุรสม ฤกษ์มะจุทะ
Surasom Krisnachuta, Ph.D.

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Kamphaeng Phet Rajabhat
University

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Udon Thani Rajabhat
University

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
Karasin University
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา

Rajamangala University of
Technology Lanna

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University

อาจารย์ ดร. सालาม๊ะ หลงสะเตียะ

Salamah Longsatia, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สุจิรา อัมรักเลิศ

Sujira Ammarukleart, Ph.D.

อาจารย์ ดร.วินยาภรณ์ พรหมณโชติ

Winayaporn Phrammanachote, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ รินศรี

Kanyarat Rinsri, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ธรรศ ศรีรัตนบัลล์

That Sriratanaban, Ph.D.

อาจารย์ ดร.อนิสรา รัสมีเจริญ

Anisara Rusemchareon, Ph.D.

อาจารย์ ดร.วิโรจน์ สุทธิสีมา

Viroj Suttisima, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

Somkit Kaewtip, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สุจิตรา แก้วสินวล

Sujitra Kaewseenual, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปารดา เดชะประทุมวัน

Parada Dechapratumwan, Ph.D.

อาจารย์ ดร.เมธี วงศ์วีระพันธุ์

Metee Wongweerapun, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปิยะพันธุ์ นันตา

Piyaphun Nunta, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กิตติคุณ กิตติธรสกุล

Kittayut Kittitornsakul, Ph.D.

อาจารย์ ดร.อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ

Ittipong Thongsrikate, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปิยาพัทธ์ อารีญาติ

Piyapat Areeyat, Ph.D.

Dr. Venny Eka Meidasari, M.Hum.

Dr. Hanna Sundari, M.Pd.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University,
Pattani Campus

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Bangkok University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

Indraprasta PGRI University,

Dr. Asti Ramadhani Endah Lestari, M.Pd.

Dr. Ria Saraswati, M.Hum., M.Pd.

Indonesia

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

กำหนดออก (Publication Dates)

ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม)

Two editions of the journal are published each year

(issue 1: January - June; issue 2: July - December)

ออกแบบปก (Cover Design)

นายกิตติวัฒน์ ติจินดา

Kitiwat Tijinda

เลขาฯ (Secretary)

นางสาวศุภลักษณ์ ดีน้อย

Supaluck Deenoi

ผู้ช่วยเลขาฯ (Assistant Secretary)

นางสาวหฤทัย คงธนจารูนันต์

Haruthai Kongtanjaruanun

พิมพ์ที่

เอ็น.พี.ที. ปรี้นตัง 166 หมู่ 6 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

NPT Printing 166 M.6 Padad, Muang Chiang Mai, Chiang Mai 50200

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

All the articles in this journal are the sole property of their authors.

The editorial board accepts no responsibility for the contents thereof.

JOURNAL OF **LIBERAL ARTS**

MAEJO UNIVERSITY

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดำเนินการตีพิมพ์บทความวิจัยและวิชาการมาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 12 โดยได้รับการรับรองมาตรฐานโดยศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index: TCI) กลุ่มที่ 1 มาเป็นระยะเวลา 5 ปี วัตถุประสงค์หลักของการจัดทำวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ คือการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ในด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ทุกบทความได้รับการคัดเลือกและตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบันอุดมศึกษา เบื้องหลังความสำเร็จทางด้านวิชาการของวารสารฯ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้รับแรงสนับสนุนมาจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ร่วมกันการแบ่งปันความรู้และความเข้าใจทางวิชาการอย่างลึกซึ้งจนได้บทความที่มีคุณภาพในวารสารขึ้น

วารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 นี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 11 บทความ ในจำนวนนี้มีบทความภาษาอังกฤษรวมอยู่ด้วย 1 บทความ สำหรับเนื้อหาในเล่มนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ทางด้านภาษา ได้แก่ กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย แนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของฮอยหัวหิน: การศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ และ Syntactic Variations of the Raised DP in Passive Voice via Pragmatic Discourse of Givenness การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ เงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนเมืองสุโขทัย ชินลง: กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา วิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ และผ้ายันต์ม้าเสพนาง: การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร พฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา: บทบาทของความเมตตาต่อตนเอง ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน สุดท้าย การศึกษาวิเคราะห์ทางด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 - ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18

กองบรรณาธิการของวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความหวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งเผยแพร่ความคิด กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และเสริมสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่สนใจทุกท่านได้อย่างแท้จริง หากผู้เขียนหรือผู้อ่านต้องการส่งบทความที่มีคุณค่าหรือมีข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อวารสารนี้ สามารถติดต่อส่งคำแนะนำได้ที่เบอร์โทรศัพท์ 0 5387 5200 ต่อ 172 หรือ E-Mail: liberalartsjournal@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ชันธบุตร
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

- กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 20
Language Strategies Depicting the Representations of Depressive Disorder
Patients in Thai Daily Newspapers

นพวรรณ เมืองแก้ว
เชิดชัย อุดมพันธ์

- ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา : 40
บทบาทของความเมตตาต่อตนเองในฐานะตัวแปรส่งผ่าน
Relationships between Perfectionism trait and Anxiety of Undergraduate
students: The Mediating Role of Self-compassion

นลินญา บุญทอง
อารยา ผลธัญญา

- เงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย 57
Conditions Strengthened Art and Cultural Identity of Chinese Thai, Su-ngai Kolok

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์
ปัญญา เทพสิงห์

- ชินลง : กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา วิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่าง 79
มนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์

Chinlone : The Relationship between Thai and Myanmar in the Sport of
Discourse Analysis between Human and Society in Literature by Kamin
Kamani

อุไรวรรณ สิงห์ทอง
ธนพร หนูคำ
วัฒนชัย หมั่นยิ่ง
ภูริวรรณ วรรณสาสน์

แนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัด กรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย The Guidelines for Application of Local Context in Chinese Language Teaching for Vocational Schools in Muang District, Nong Khai Province วัชรพล ศิริสุวิไล วุฒิชัย สว่างแสง ปรีมา ดันติพานิชธีระกุล จาง เจียเจิ้ง พุทธรักษ์ ปรามนอก จิรนนท์ โสถถิอนันต์	98
ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไฉ่เวียระหว่าง กลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 - ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 The History of the Relationship between the Kingdom of Lanxang and Đại Việt from the Mid- Fourteenth to the Early Eighteenth Centuries สุธิดา ตันเลิศ อนันท์ธนา เมธานนท์	118
ผ้ายันต์ม้าเสพนาง: การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา Ma Sep Nang Talisman: Communication for Cultural Transmission of Lanna Amulets จิณห์นิภา มณีกิจ	135
พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร Creative Tourism Behavior in Bang Lamphu Old Town Area on Rattanakosin Island, Bangkok กัญญารินทร์ ไชยจันทร์	157

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

- พฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 179
Communication Behaviors of the Elderly Groups towards Purchasing Dietary Supplements
สรียาภา คันธวัลย์
ณัฐพงษ์ สายพิน
เมทยา ปรียานนท์
- ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยหัวหิน 57: การศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ 194
The Linguistic Landscape of Hua Hin Soi 57: A Study of Commercial Business Signs
วิริยวิศค์ มงคลยศ
กันติทัต การเจริญ
ศิระวิษฐ์ กาวิละนันท์
วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ
- Syntactic Variations of the Raised DP in Passive Voice via Pragmatic Discourse of Givenness 219
Abhinan Wongkittiporn

กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย¹

Language Strategies Depicting the Representations of Depressive Disorder Patients in Thai Daily Newspapers

นพวรรณ เมืองแก้ว², เชิดชัย อุดมพันธ์³
Noppawan Muangkaew², Cherdchai Udomphan³

Received: January 18, 2023

Revised: September 14, 2023

Accepted: September 18, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการสื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และคมชัดลึก ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2563 โดยเก็บข้อมูลที่เป็นข่าวหรือคอลัมน์ทุกประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า จำนวนทั้งสิ้น 100 ชิ้น ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ได้แก่ 1) การใช้คำ/กลุ่มคำ 2) การใช้อุปลักษณ์เชิง

มโนทัศน์ 3) การใช้สหพ/การอ้างอิง 4) การใช้ตัวเลข/สถิติ และ 5) การใช้สำนวนนอกจากนี้ ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์พบทั้งหมด 10 ภาพแทน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ลักษณะและอุปนิสัย ประกอบด้วย 1) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้/อ่อนแอ 2) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผิดปกติ 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าควบคุมตัวเองไม่ได้ และ 4) โรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่การรักษาเยียวยา ประกอบด้วย 1) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าหายได้แต่ต้องเชื่อฟังแพทย์ 2) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ และ 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค และกลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ความเกี่ยวข้องกับสังคม ประกอบด้วย 1) โรคซึมเศร้ามีความรุนแรง 2) โรคซึมเศร้าเป็นภัยร้าย และ 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกระงับจากผู้อื่น

คำสำคัญ: หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย, กลวิธีทางภาษา, ภาพแทน, ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสื่อสาธารณะ” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
² นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (Doctoral student, Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus) E-mail: anakaon_191@hotmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (Advisor, Assistant Professor Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus) E-mail: cherdchai.u@psu.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to study language strategies for representing depressive patients' images presented in Thai daily newspapers. Three newspaper editions—Thairath, Daily News, and Kom Chad Luek—were surveyed between January 2019 and December 2020 to gather information on 100 articles of various genres that addressed patients with depression. The research results indicated that the language strategies used to depict images of depressed patients included: 1) the use of words or groups of words, 2) conceptual metaphors, 3) co-texts or references, 4) numbers or statistics, and 5) idioms. Additionally, the research findings revealed the existence of 10 different images of depressed patients featured in newspapers, which could be categorized into 3 groups. Group 1 focused on the appearance and character of depressed patients, including: 1) individuals who were non-confrontational or weak, 2) patients with atypical depression, 3) patients with depression who lacked self-control, and 4) the concept that depression can affect anyone. Group 2 centered around depressed patients in terms of treatment, consisting of: 1) patients who were successfully treated but needed to follow their doctor's orders, 2) patients who had to live with understanding individuals, and 3) patients who managed to overcome the illness independently. Lastly, Group 3 explored the relevance of depressed patients to society, including: 1) individuals suffering from severe depressive disorder, 2) those with malignant depressive disorder, and 3) patients receiving treatment from others.

Keywords: Thai Newspapers, Language Strategies, Representations, Depressive Disorder Patients

บทนำ

สื่อมวลชนเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในลักษณะของการโน้มน้าวใจให้ผู้คนยอมรับได้อย่างยินยอมพร้อมใจ กล่าวคือ จะไม่ใช่อำนาจบังคับแต่จะนำเสนอแบบที่ไม่ต้องมีการตั้งคำถามเพราะเป็นสิ่งที่ยอมรับกันติดอยู่แล้ว (Gramsci, 1971 อ้างถึงใน ชนกวพร พัวพัฒนกุล, 2556: 3) สื่อมวลชนจึงมีอำนาจแอบแฝง เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถเลือกสรรบางแง่มุมในการนำเสนอและเลือกว่าใครควรจะได้พูดหรือบอกเล่าเรื่องราวใดบ้าง ทำให้ผู้ที่ปรากฏในข่าวดูโดดเด่น เป็นคนสำคัญ หรืออาจจำกัดการพูดเพื่อลดบทบาทความสำคัญลงก็ได้ สื่อสาธารณะประเภทหนังสือพิมพ์รายวันก็เป็นสื่อมวลชนหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่คนในสังคม

แหล่งการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าแหล่งหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย หนังสือพิมพ์จะนำเสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาการฆ่าตัวตาย รวมทั้งปัญหาการทำร้ายร่างกายตัวเองและคนรอบข้างของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าอยู่อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2564 คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าถึง 1.5 ล้านคน และมีผู้ป่วยโรคซึมเศร้าพยายามฆ่าตัวตาย 6 คนต่อชั่วโมง หรือทั้งปีมากกว่า 53,000 คน และเสียชีวิตราว 4,000 คน (ป่วยจิต-ซึมเศร้าสถิติไทย พงษ์ 1 - 2%, 2566) ด้วยความที่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามักไม่สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนรอบข้างและใช้ชีวิตประจำวันได้ แต่บางสภาพอารมณ์ก็อาจกระทบต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาขึ้น เช่น อารมณ์แปรปรวน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เก็บตัวไม่สื่อสารกับคนรอบข้าง เป็นต้น ทำให้ผู้ป่วยได้รับการพูดถึงในแง่ลบที่หลากหลาย เช่น ความน่าสงสาร การช่วยเหลือเยียวยา ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน การเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น

ตัวอย่าง สาวท้องรมควันรถ**จบชีวิต!!** ขอสิ้นสุดซึมเศร้าในตัวเอง **สลด!!** สาวท้องป่วยซึมเศร้าขับรถมาจอดบนที่ดินที่ซื้อไว้เตรียมปลูกบ้าน ก่อนตัดสินใจจบชีวิตด้วยการรมควันฆ่าตัวตาย (สาวท้องรมควันรถ**จบชีวิต!!** ขอสิ้นสุดซึมเศร้าในตัวเอง, 2562)

ตัวอย่าง บัณฑิตทางสังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น เป็นตัวกระตุกชั้นดีที่จะนำวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่เปราะบาง นำไปสู่ภาวะเครียดได้ง่าย และเรื้อรังจนกลายเป็นโรคซึมเศร้าและมีพฤติกรรม**ฆ่าตัวตายเป็นไปไม่ร่วง** มีอัตราฆ่าตัวตายสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกเลยทีเดียว (อนามัย, กรม, 2563)

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอภาพแทนของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เช่น การใช้คำศัพท์เชิงลบ เช่น จบชีวิต สลด ฆ่าตัวตาย เป็นต้น กลวิธีทางภาษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นชัดว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยนำเสนอความเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในรูปแบบตีตราว่าเป็นกลุ่มคนที่อยู่ท่ามกลางความเศร้า ไม่อาจหลุดพ้นจากความเศร้าได้ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้และยอมแพ้ให้แก่โรค และทางออกเดียวของผู้ป่วยซึมเศร้าคือการหนีปัญหาด้วยการจบชีวิต และการใช้อุปลักษณ์ “ฆ่าตัวตายเป็นไปไม่ร่วง” เพื่อให้เห็นชัดว่า โรคซึมเศร้าคร่าชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับใบไม้ที่ร่วงหล่นจากต้น เน้นให้เห็นภาพจำนวนผู้คนที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน

การนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเรียกได้ว่าเป็นการให้ความหมายในลักษณะ “ภาพแทน” (representation) ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่เกิดขึ้นผ่านกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ มีแง่มุมและความน่าสนใจที่แตกต่างกันแต่ก็ล้วนทำให้เราเกิดการรับรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในฐานะภาพจำลองที่สร้างขึ้นจากการคัดเลือก ปُرณแต่ง ชับเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงตามคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพแทนหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคม วัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ภาพแทนมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความจริงเป็นเช่นไร เพราะมิใช่ภาพถ่ายสะท้อนแต่บ่งบอกให้ทราบว่า ผู้คนในสังคม (อย่างน้อยก็กลุ่มหนึ่ง) มีความเชื่อ ความคาดหวัง และให้ความหมาย คุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร (เสนาะ เจริญพร, 2548: 299) อิทธิพลในการนำเสนอข่าวข้างต้นมีผลต่อความคิดความเชื่อของผู้คนในสังคมที่มีต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และเมื่อ

การนำเสนอนี้ได้รับการตอบกัยมากยิ่งขึ้นผ่านการเผยแพร่ผ่านสื่อและส่งผลต่อการรับรู้ของคนทั่วไปที่มีต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ภาพแทนของผู้ป่วยซึมเศร้าจึงเป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาและมีผลต่อสังคมในวงกว้าง

ผู้วิจัยสนใจศึกษาทฤษฎีทางภาษาต่าง ๆ ที่ปรากฏในกลุ่มข้อมูลหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเพื่อทำให้เข้าใจบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างและสื่อภาพแทนซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการกระทำของคนในสังคม ผลการวิจัยสามารถนำไปสร้างความรู้เท่าทันการนำเสนอเรื่องราวผู้ป่วยโรคซึมเศร้าทำให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักรู้และมีวิจารณ์ญาณในการรับสารมากยิ่งขึ้น และอาจจะเป็นประโยชน์ในการทำ ความเข้าใจและสร้างการรับรู้ให้ร่วมกันของคนในสังคมที่มีต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในทางหนึ่ง ผลการวิจัยอาจช่วยให้คนในสังคมเห็นความสำคัญของการเข้าใจ การให้กำลังใจ การปฏิบัติตัว และการสื่อสารที่เหมาะสมต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ส่งผลต่อความเป็นโรคและความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งในสังคมด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาทฤษฎีทางภาษาในการสื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

กรอบวรรณกรรม

การสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2517 - 2550 พบว่า งานวิจัยทั้งหมดใช้ทฤษฎีทางจิตสังคมในการวิเคราะห์ แบบการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการใช้แบบสอบถามในการประเมินและคัดกรองภาวะซึมเศร้าเป็นส่วนมาก รวมทั้งเป็นการศึกษาผลของการบำบัดทางด้านจิตสังคมที่มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การให้คำปรึกษาทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ การบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม การทำสมาธิ การผ่อนคลาย เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในผู้ป่วยทางกาย ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาในผู้ป่วยทางจิตหรือในกลุ่มเสี่ยง เช่น กลุ่มผู้ดูแล กลุ่มคนทำงาน ให้มากขึ้นและสนับสนุนให้มีการวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าในด้านการส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูให้มากขึ้น (สุทธนันท์ ชุนแจ่ม, โสภณ แสงอ่อน และทัศนยา ทวีคุณ, 2554: 412) ในระยะต่อมาขอบเขตของงานวิจัยทางด้านโรคซึมเศร้าจะไปเจาะจงในกลุ่มของวัยรุ่น เช่น ช่วงอายุที่เป็นนักศึกษา การวิจัยจะมีลักษณะเป็นเชิงสำรวจปฏิบัติการโรคซึมเศร้าในนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลแห่งหนึ่ง และศึกษาภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีโดยจำแนกตามตัวแปร เช่น เพศ ชั้นปี ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เป็นแบบสอบถามนักศึกษา จำนวน 700 คน ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า นักศึกษามีความคิดและอารมณ์ความรู้สึกเบื่อ กัดดัน และเหงาที่บ่งชี้อาการของภาวะซึมเศร้ามากที่สุด อีกทั้งนักศึกษาเพศชายมีอัตราเข้าข่ายภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นอุบัติการณ์ที่ต่างจากการศึกษาในอดีต (อิษชาติ โรจนะหัสติน และจันทิมา

อังกณนิจกิจ, 2564: 62)

นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับโรคซึมเศร้ามีลักษณะของการต่อยอดเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ป่วยและคนในสังคมมากขึ้น เช่น งานวิจัยเรื่องภาษา การสื่อสาร และโรคซึมเศร้า การสำรวจเบื้องต้นเพื่อความเข้าใจโรคซึมเศร้าและผู้มีภาวะซึมเศร้าในสังคมไทย (จันทิมา อังกณนิจกิจ, อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเศียร, 2563) โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งเน้นไปที่การประยุกต์องค์ความรู้ด้านภาษา การสื่อสาร และจิตวิทยาเข้าด้วยกัน เนื่องด้วยวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มที่จะประสบภาวะซึมเศร้าหรือเป็นโรคซึมเศร้าอยู่พอสมควร ทั้งจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งพ่อและแม่มีความสำคัญอย่างมากต่อความคิดและชีวิตของวัยรุ่น ดังนั้น สาเหตุที่เลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับมหาวิทยาลัยเพราะการสนับสนุนและให้ความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับสุขภาพจิตและโรคซึมเศร้าจะทำให้อนาคตของชาติเติบโตไปได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่วิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็นในเพจโรคซึมเศร้า โดยศึกษาตามแนวบริเจทวิเคราะห้และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผลการวิเคราะห์พบว่า บริเจทเพซบุ๊กเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลของกลุ่มคนที่มีความวิตกกังวลเหมือนกันเพื่อแสดงความคิดเห็นส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อใช้ถ่ายทอดเรื่องราวรวมทั้งการให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผ่านกลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย เช่น การแสดงความคิดเห็นคล้ายตาม การขอความเห็นใจ เป็นต้น ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและความเข้าอกเข้าใจกันในฐานะเพื่อนหรือที่ปรึกษา (ศิริวัสรุ์ กาวิละนันท์, 2564)

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยทางด้านการสร้างภาษาเพื่อสื่อภาพแทนซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษา กลวิธีทางภาษาอีกด้วย เช่น การสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชายในเว็บไซต์ ซึ่งมีรูปแบบในการนำเสนอที่ตอกย้ำภาพแบบเหมารวม (Stereotype) และการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ เป็นสื่อกลางนั้นมีส่วนต่อการสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชาย และเอื้อให้เกิดการแสดงออกถึงความเป็นรักร่วมเพศของคนได้มากกว่าการสื่อสารในลักษณะอื่นที่ในสังคมทั่วไปอาจจะทำไม่ได้ (เจริณวิทย์ ฐิตีวรารักษ์, 2544) เรื่องกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่มเกย์ออนไลน์ กลวิธีทางภาษาใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของเกย์ต่อสาธารณชน เช่น “เกย์เป็นคนปกติ และมีวิถีชีวิตเหมือนคนทั่วไป” “เกย์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมของเพศชาย” “เกย์ไม่ได้หมกมุ่นเรื่องเพศ” ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพด้านบวก (ธีระ บุชบกแก้ว, 2553) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนคนอีสานในหนังสือพิมพ์ระดับชาติและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในหนังสือพิมพ์ระดับชาติมีการนำเสนอภาพในด้านที่น่าเห็นใจและไม่พึงประสงค์มากกว่าในด้านที่ตีและพึงประสงค์ ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่นมีการนำเสนอภาพตัวแทนคนอีสานในด้านที่ตีและพึงประสงค์มากกว่าด้านที่น่าเห็นใจและไม่พึงประสงค์ จุดยีน และวัตุประสงค์ที่แตกต่างกันของหนังสือพิมพ์ระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม เช่น ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม นำจะมีอิทธิพลต่อการนำเสนอภาพตัวแทนที่แฝงนัยแง่ความไม่เท่าเทียมกันดังกล่าว (สุภัทร แก้วพัตร, 2559)

ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 3 ฉบับ (มียอดจำหน่ายสูงสุด) ได้แก่ 1) ไทยรัฐ 2) เดลินิวส์ และ 3) คมชัดลึก ในส่วนที่เป็นข่าวหรือคอลัมน์ทุกประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2563 (12 เดือน) โดยสุ่มเลือกเก็บข้อมูลสัปดาห์ละ 2 วัน/ฉบับ โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาจำนวน 2 คำ ได้แก่ “โรคซึมเศร้า” และ “ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า” รวมเป็นข้อมูลจำนวน 100 ชิ้น

วิธีการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ แนวคิดการสื่อภาพแทน งานวิจัยต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เป็นต้น

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์จำนวน 3 ฉบับ (มียอดจำหน่ายสูงสุด) ได้แก่ 1) ไทยรัฐ 2) เดลินิวส์ และ 3) คมชัดลึก ในส่วนที่เป็นข่าวหรือคอลัมน์ทุกประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2563 (12 เดือน) รวมเป็นข้อมูลจำนวน 100 ชิ้น

3) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการสื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือรายวันไทยโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทางด้านจิตวิทยาปฏิบัติศาสตร์และอรรถศาสตร์ เช่น การใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท การใช้อุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์ เป็นต้น

4) นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3) มาวิเคราะห์ภาพแทนของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันไทย

5) เรียบเรียงและรายงานผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่พบในดวบทหนังสือพิมพ์และกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้านั้น ๆ จากการศึกษามูลพบว่า ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ลักษณะและอุปนิสัย** ประกอบด้วย ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้/อ่อนแอ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผิดปกติ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าควบคุมตัวเองไม่ได้ และโรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน **กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่การรักษาเยียวยา** ประกอบด้วย ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าหายได้แต่ต้องพึ่งแพทย์ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ และผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค และ **กลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ความเกี่ยวข้องกับสังคม** ประกอบด้วย โรคซึมเศร้ามีความรุนแรง โรคซึมเศร้าเป็นภัยร้าย และผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกกระทำจากผู้อื่น มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่พบในตัวอย่างหนังสือพิมพ์	คำ/กลุ่มคำ	อุปลักษณ์	อ้างถึง/สหบท	ตัวละคร/สถิติ	สำนวน
1. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้/อ่อนแอ	✓				
2. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผิดปกติ	✓	✓			
3. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าควบคุมตัวเองไม่ได้	✓				
4. โรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน	✓		✓		
5. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าหายได้แต่ต้องเชื่อฟังแพทย์	✓				
6. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ	✓				
7. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค	✓				
8. โรคซึมเศร้ามีความรุนแรง	✓	✓			
9. โรคซึมเศร้าเป็นภัยร้าย	✓	✓		✓	
10. ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกกระทำจากผู้อื่น	✓		✓		✓

กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ลักษณะและอุปนิสัย

1.1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้/อ่อนแอ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นบุคคลที่ไม่ต่อสู้ ยอมแพ้ ไม่พยายาม รวมทั้งมีอุปนิสัยอ่อนไหวง่าย ดังนี้

1.1.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างถึง: ลาโลก ท้อแท้ โศกเศร้า จากไป คิดสั้น ฆ่าตัวตาย ดับ ตัดพ้อ จบชีวิต เจ็บปวด หนี ลำพัง หลอนกลัว เก็บตัว ไม่ไหว เปราะบาง

ตัวอย่าง ยายขาวขอนแก่นวัย 70 ป่วยซึมเศร้า ก่อเหตุสลดพยายามบีบคือน้องสาววัย 68 ที่ป่วยอัลไซเมอร์ จนสลบ หวังให้ตายตามกัน ก่อนจะไปผูกคอตายที่ประตูห้องนำ**ลาโลก** (ยายวัย 70 ป่วยซึมเศร้า บีบคือน้องอัลไซเมอร์สลบหวังฆ่า ก่อนไปผูกคอตายลาโลก, 2563)

ตัวอย่าง หนุ่มกรรฟิวกิตติชัย วัย 35 ปี กระโดดแมนชั่นใน ซ.พหลโยธิน 30 จากห้องพักชั้น 7 ร่างกายกระแทกพื้นดับสยอง **หนีซึมเศร้า** (“หนุ่มกรรฟิก” จบชีวิตโดดแมนชั่นชั้น 7 หนีซึมเศร้า, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำกลุ่มดังกล่าวแสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีลักษณะหรืออุปนิสัยของผู้แพ้ ไม่ต่อสู้ ไม่เผชิญหน้า รวมทั้งละทิ้งหรือหมดหนทางสั่นหวั่นกับโรคซึมเศร้า ดังตัวอย่างที่ปรากฏคำว่า “ลาโลก” สื่อความหมายชัดเจนแล้วว่าผู้ป่วยไม่สามารถอดทนอยู่ในภาวะป่วยได้อีกต่อไป และ ปรากฏคำว่า “หนีซึมเศร้า” สื่อความหมายได้อย่างชัดเจนว่า โรคซึมเศร้าได้ตามไล่ล่าผู้ป่วย ผู้ป่วยจึงต้องหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีให้พ้นโรคด้วยการจบชีวิต

1.2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผิดปกติ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะและอุปนิสัยที่ผิดปกติ ดังนี้

1.2.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: ไม่ปกติ ข้ามชั้น เครียด เก็บตัว กังวล ตกใจ คลั่ง ผิดปกติ หูแว่ว ภาพหลอน แยกตัว เกินพอดี แปรปรวน เชื่องช้า พิสดาร ผันผวน หวาดระแวง ประหลาด หลับ ๆ ตื่น ๆ เฉื่อยชา เกร็ง โหวง ๆ ประสาท มากเกิน แปรปรวน

ตัวอย่าง กรณีของ “จำคลั่ง” รายนี้อาจจะเป็นช่วงที่สาม คือตื่นตัวอย่าง**ผิดปกติข้ามชั้น** ซึมเศร้า ไปเป็นขั้นใจหิมิพ หินชาติ เห็นการฆ่าคนเป็นเรื่องสนุกจนถึงกับโพสต์ข้อความในเฟซบุ๊กและเซลฟี่ตัวเองอย่างภาคภูมิใจ (เหะหะพาหะ : ฆาตกรติด “โซเซียล” อีกบทเรียนกรณีโคราช, 2563)

ตัวอย่าง ตอนแรกก็ไม่ว่าตัวว่าตัวเองเป็นโรคซึมเศร้า รู้แค่เราอารมณ์**แปรปรวน** เหมือนจะเหมือนกับว่าเราอารมณ์สวิง ร้องไห้ง่าย บางทีบางวันไม่ได้ร้องให้นั่ง ๆ อยู่แล้วมันสะอื้น (“แคทรียา อิงลิช” จมดิ่งแบบขั้นสุด ป่วยโรคซึมเศร้า มา 10 ปี, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำกลุ่มดังกล่าวแสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะและอุปนิสัยที่ผิดปกติในหลายลักษณะ เช่น การแสดงออกต่อสิ่งต่าง ๆ อารมณ์ความรู้สึก การมองโลกและทัศนคติ ดังตัวอย่างที่ปรากฏคำว่า “ผิดปกติข้ามชั้น” สื่อความหมายชัดเจนแล้วว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าแสดงอาการของโรคออกมาในขั้นรุนแรง ผู้ป่วยมีมุมมองต่อเรื่องการฆาตกรรมเป็นเรื่องที่ปกติธรรมดาจนกระทั่งภาคภูมิใจในการกระทำผิดนั้นอย่างไม่มีตัว และปรากฏคำว่า “แปรปรวน” สื่อความหมายได้อย่างชัดเจนว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าแสดงอารมณ์ในลักษณะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาไม่เป็นปกติ หากพิจารณาถึงอุปนิสัยด้านอารมณ์ทำให้เห็นชัดเจนว่าผู้ป่วยมีอารมณ์ไม่คงที่ซึ่งผิดปกติไปจากบุคคลที่ไม่เป็นโรค

1.2.2 การใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่งเพื่อเพิ่มพลังทางความคิดจินตนาการและทำให้เกิดภาพที่ชัดเจน มีลักษณะการเชื่อมโยงจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรมมากว่า

ตัวอย่าง ดิ มาเรีย มีอาการนอนไม่หลับ วิตกกังวล และหดหู่ซึมเศร้าเป็นบางครั้ง เข้าใจว่าสาเหตุเนื่องมาจากการแข่งขันฟุตบอลหยุดไปเป็นเวลานาน อาการของ ดิ มาเรีย

ทำให้คนในครอบครัวรู้สึกไม่สบายใจ และภรรยาของเขายังบอกคนสนิทว่า
อดีตแห่งนั้นๆ ยูนิตี๋ ทำตัวเหมือนเป็น**ขอมบี้** (เมียห่วยดี มาเรียกเหมือน
ขอมบี้เพิ่มปัญหาคารอน-ซึมเศร้า, 2563)

จากตัวอย่าง ภาพแทนหนึ่งของโรคซึมเศร้าคือ ความผิดปกติ จากข้อมูลเกิดการเชื่อมโยง
วงความหมายจากความดันทางคือ “ขอมบี้” ให้ความหมายในด้านความผิดปกติ ไม่เป็นเหมือน
มนุษย์ เมื่อเกิดการเชื่อมโยงความหมายไปยังวงความหมายปลายทางคือ “ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า” สิ่ง
ที่เหมือนกันคือ ความผิดปกติของการใช้ชีวิตที่ไม่เหมือนมนุษย์คนอื่น ๆ เช่น เวลานอน เวลากิน
ภาวะอารมณ์ เป็นต้น การเปรียบเทียบบ่งกล่าวทำให้เกิดภาษาที่สร้างภาพจินตนาการได้อย่าง
ชัดเจนและสะท้อนถึงความผิดปกติของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ชัดเจน

1.3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าควบคุมตัวเองไม่ได้ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทาง
ภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นกลุ่มคนที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ รวมทั้งช่วยเหลือตัวเอง
ไม่ได้ ดังนี้

1.3.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างถึง: เครียด ไม่ยืดหยุ่น หุนหันพลันแล่น ทำร้ายตัวเอง ดึงผม
กัดเล็บ กรีดข้อมือ ทบตีตัวเอง เครียด หงุดหงิด กระวนกระวาย คลุ้มคลั่ง ขึ้น ๆ ลง ๆ เอะอะ
โวยวาย แปรปรวน ฉุนเฉียว ขาดยา กำเริบ

ตัวอย่าง ระทึกเมื่อใหม่คลั่ง ชังตัวเองกับลูกในท้องนอน ตำรวจต้องพังประตูเข้าไป
ช่วยเหลือรายนี้ เปิดเผยขึ้นเมื่อเวลา 12.00 น. วันที่ 12 ธ.ค. ร.ต.อ.ถวิล
บุระทิศ รอง สวป.สน.บุคคโล รับแจ้งเหตุหญิงสาว**คลุ้มคลั่ง**ชังตัวเองกับ
ลูกวัยแบเบาะในห้องนอน ในบ้านย่านตรอกศาลเจ้าโกบ้อ (ตำรวจพังประตูช่วย
แม่โรคซึมเศร้า ชังตัวเองกับลูก, 2563)

ตัวอย่าง เด็กแต่ละคนจะมีการแตกต่างกัน เพราะเด็กไม่สามารถบอกได้ว่าตัวเอง
ซึมเศร้า ตัวเองไม่สบายใจ หรือเป็นทุกข์ บางคนก็ขื่นน้อยใจ แต่พฤติกรรม
อย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ การไม่ทำในสิ่งที่ชอบ เช่น เมื่อก่อนเคยชอบ
ปั่นจักรยานทุกเย็นก็ไม่ชอบ ไม่ทำ พฤติกรรมแสดงให้รู้ว่าเริ่มมีอาการรุนแรง
คือ **ทำร้ายตัวเอง ดึงผม กัดเล็บ กรีดข้อมือ ทบตีตัวเอง** หรือมีความคิด
ฆ่าตัวตาย (ยึดเหยียด เรียนอนุบาลก่อนเกณฑ์ รักแท้พ่อแม่พินพิช ผลักลูก
เสี่ยง “โรคซึมเศร้า”, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำกลุ่มดังกล่าวแสดงให้เห็นการสื่อความ
หมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นกลุ่มคนที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ทั้งพฤติกรรมการแสดงออก ความคิด
หรืออารมณ์ รวมทั้งช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏคำว่า “คลุ้มคลั่ง” สื่อความหมาย
ชัดเจนแล้วว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีอาการคลุ้มใจจนควบคุมตัวเองไม่ได้จนถึงขั้นแสดงอาการอย่าง
คนบ้าคือ ชังตัวเองกับลูกวัยแบเบาะในห้องนอน และในตัวอย่างยังปรากฏคำกริยาที่แสดงอาการ

ของการควบคุมตัวเองไม่ได้ในผู้ป่วยเด็ก เช่น “ทำร้ายตัวเอง” “ดิ่งผม” “กัดเล็บ” “กรีดข้อมือ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ป่วยไม่มีความสามารถจะควบคุมหรือช่วยเหลือตัวเองให้เป็นปกติได้

1.4 โรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าโรคซึมเศร้าสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าเพศไหน ช่วงอายุเท่าใด หรือเป็นกลุ่มคนใด ดังนี้

1.4.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: หมอ ตำรวจ แพทย์ หนูม นักศึกษา ทันตแพทย์ ส.ต.อ. หญิง เบลเยี่ยม หนูมกราพิศดิไซน์ ครูสาว ผู้สูงอายุ พยาบาล ครู หนูมร้านสะดวกซื้อ รอง ผอ.โรงเรียน อดีตนางแบบ จันท.เขตบางบอน นักเรียน หนูม ม.3 นักปั่นสาว พลทหาร นักร้อง นักดนตรี นักบอล นักตบ นักเรียน นางแบบ สาวเทคนิคการแพทย์

ตัวอย่าง น้อยใจแม่ไม่ให้เงิน 300 ตัดผมสมัครงาน **หนูมซึมเศร้า** 27 ดิ่งคอนโดต๊อบ (น้อยใจแม่ไม่ให้เงิน 300 ไปตัดผมสมัครงาน หนูม 27 ดิ่งคอนโดต๊อบ, 2563)

ตัวอย่าง **หนูมแกร็บ** ค่าธรรมเนียมค่างวดชำระบัพ่วยซึมเศร้า สงสัยอาการกำเริบ (หนูม แกร็บค่าธรรมเนียมค่างวดชำระบัพ่วยซึมเศร้า สงสัยอาการกำเริบ, 2563)

ตัวอย่าง **สลตสาวใหญ่** เลิกผิวซึมเศร้า รมคว้นดับครถในฟาร์มวัว (สลตสาวใหญ่ เลิกผิวซึมเศร้า รมคว้นดับครถในฟาร์มวัว, 2563)

ตัวอย่าง โดตติก 2 ราย ล้วนซึมเศร้า **ทันตแพทย์หญิง** กับอีกสาววัย 29 ปี (โดตติก 2 ราย ล้วนซึมเศร้า ทันตแพทย์หญิงกับอีกสาววัย 29 ปี, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำเรียกอาชีพและคำขยายดังตัวอย่างแสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าโรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน ส่งผลเสียต่อผู้คนในวงกว้าง ทั้งกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น วันทำงาน หรือวัยผู้ใหญ่ เช่น “หนูม” “สาวใหญ่” เป็นต้น หรือจะเป็นกลุ่มบุคคลในอาชีพที่หลากหลาย เช่น “พนักงานส่งอาหาร” “ทันตแพทย์” เป็นต้น ต่างเป็นกลุ่มบุคคลที่มีโอกาสเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าได้ทั้งสิ้น

1.4.2 การอ้างอิง

การอ้างอิงเป็นการใช้ภาษาที่อ้างอิงบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อนำมาประกอบการให้เหตุผล และเน้นย้ำให้เห็นภาพแทนนั้น ๆ ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง ปัญหาฆ่าตัวตายและโรคซึมเศร่ากับเหล่าเซเลบเกาหลี โดยเฉพาะศิลปิน K-pop ที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานจากโรคซึมเศร้าขั้นรุนแรง อาทิเช่น **จิ-ดราคอนจากวงบีกแบง ซึ่งถือเป็นราชาแห่ง K-pop ซูจี จากวง Miss A หรือเทยอนจากวงเกิร์ลเจนเนอเรชั่น** (อนามย์, กรม, 2563)

จากตัวอย่างปรากฏการอ้างอิงถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ตอกย้ำความชัดเจนว่าโรคซึมเศร้าสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกกลุ่มคน จากตัวอย่างเป็นกลุ่มศิลปินเกาหลีที่มีชื่อเสียง

กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่การรักษาเยียวยา

2.1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าหายได้แต่ต้องเชื่อฟังแพทย์ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าการรักษาหรือคำแนะนำจากแพทย์มีความสำคัญต่อผู้ป่วยเป็นอย่างมาก ดังนี้

2.1.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: ต้องใช้ยา ช่วย ซีโรโทนิน นอร์เอปิเนเฟริน โดปามีน สารเคมี ในสมอง ดุลยพินิจบรรเทา ต้อง ขาดยา ถูกวิธี สิ่ง แนะนำ ต่อเนื่อง รับประทาน บำบัด จิตเวช โรคย้ำคิดย้ำทำ (OCD) โรคกลัวการเข้าสังคม ยาต้านเศร้าเอสเอสอาร์ไอ (SSRIs)

ตัวอย่าง ตนและช่วยพากันกล่อมจนยอมลงมา ก่อนควบคุมตัวส่ง สก.โนนสูง นำตัวไป**บำบัดรักษาอาการจิตเวช**ที่ รพ.ศูนย์อุดรธานี จนอาการดีขึ้น (หนุ่มขาดยา-โรคประจำตัวกำเริบว่าเป็นแก๊บยิงตัวเองดับ, 2563)

ตัวอย่าง นพ.สุรโชค กล่าวต่อว่า สำหรับยา **Norline tablets** เป็นยารักษาโรคซึมเศร้า ซึ่งออกฤทธิ์ปรับสมดุลของ**สารเคมีในสมอง**ให้กลับสู่สภาวะปกติ รวมถึงใช้สำหรับรักษาโรคอื่น ๆ เช่น **โรควิตกกังวล โรคย้ำคิดย้ำทำ** และอาการปวดของระบบประสาท ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ**ดุลยพินิจ**ในการรักษาของแพทย์ (อย.เรียกคืนยาโรคซึมเศร้า พบปัญหาด้านคุณภาพ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำศัพท์เฉพาะทางการแพทย์ดังตัวอย่าง เช่น ชื่อของยาที่ใช้ในการรักษาโรคซึมเศร้า หรือชื่อเรียกโรคที่เกิดขึ้นร่วมกับความซึมเศร้า แสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่ในความดูแลของแพทย์ผู้รักษาซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความรู้ไว้วางใจจากโลกทัศน์ความเชื่อของสังคมว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาโรค คำแนะนำหรือการดูแลจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยต้องยึดปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และมีแนวโน้มว่าจะเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ป่วยหายจากโรคซึมเศร้าได้

2.2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจจะช่วยเยียวยาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ ดังนี้

2.2.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: รัก ใส่ใจ จริงใจ ให้เกียรติ ช่วย รับฟัง แกล้งกล่อม เชื่อใจ เข้าใจ ดูแล เลี่ยงซ้ำ

ตัวอย่าง อยู่อย่างไรกับคนใกล้ชิดที่มีภาวะซึมเศร้าคุณสามารถ**ช่วยเขาได้**ด้วยการเข้าหาพร้อม**รับฟัง**อย่างเข้าใจ พาไปพบจิตแพทย์ ทำความ**เข้าใจ**และหาความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและชวนออกกำลังกาย ร่วมกิจกรรมด้วยกัน **การรับฟัง**คือพลังที่ดีที่สุด **ฟังอย่างเข้าใจ**ฟังอย่างไรฟังด้วย... ฟังเรื่องราว เนื้อหาและสาเหตุ ฟังด้วย... ฟังสีหน้า ท่าที กิริยา ฟังด้วย... ฟังอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการลึก ๆ ในใจ (ศูนย์ความรู้โรคซึมเศร้าไทย, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้กลุ่มกริยา เช่น “ช่วย” “รับฟัง” “เข้าใจ” เป็นต้น แสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องการความเข้าใจจากคนที่อยู่รอบข้าง ความเข้าใจและไม่ตัดสินของคนรอบข้างจะช่วยเยียวยารักษาทำให้อาการของโรคซึมเศร้าดีขึ้น ความหมายของกลุ่มคำกริยานี้ช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่คนใกล้ชิดของผู้ป่วย การใช้ภาษารูปแบบดังกล่าวทำให้เห็นความสำคัญของการเข้าใจ การให้กำลังใจ การปฏิบัติตัวและการสื่อสารที่เหมาะสมต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในสังคม

2.3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค จากการศึกษาข้อมูลพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจะสามารถหายจากโรคได้ด้วยตัวเอง ดังนี้

2.3.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: สู้ กล้า เปิดใจ ยอมรับ กล่อมจิตใจ ช่วย ปฏิหารีย์ ศรัทธา ความรัก สติ คิดบวก เรียนรู้ ให้เป็นนายกายเป็นบ่าว ปรับ ยึดเหนี่ยว มูฟออน ผ่านพ้น กล้า ถูกต้อง แร้งบันดาลใจ สู้ แก้ม

ตัวอย่าง จนวันหนึ่งรู้สึกว่ายากฆ่าตัวตายเลยตัดสินใจไปหาหมอ จากนั้นหมอก็อธิบายว่าเป็นโรคซึมเศร้า ให้นยามกิน สองอาทิตย์แรกชีวิตผมเริ่ม**เปลี่ยน** เริ่ม**มูฟออน**ความคิดของตัวเองได้ กลับไปนั่งทำเพลงเริ่มมีความสุขมากขึ้นอีก (“ยัวร์บอยทีเจ” พลิกชีวิตจากติดลบ เผชิญโรคซึมเศร้าจนพบแสงสว่าง, 2563)

ตัวอย่าง การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงจำเป็นจะต้องดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ โดยเฉพาะสุขภาพใจนั้นสำคัญกว่ากายดังคำกล่าวที่ว่า **“ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว”** หากจิตใจท้อแท้ หมดกำลังใจแล้วละก็จะทำให้ร่างกายพลอยแย่ตามไปด้วย ดังนั้น เราจึงควรมาทำความรู้จักกับ “โรคทางจิตเวช” ว่ามีโรคอะไรบ้าง เพื่อจะได้เข้าใจ เรียนรู้ และรับมือหากเกิดขึ้นกับเราหรือคนใกล้ชิด (ศุภร สุขภาพ : “5 โรคทางจิตเวช” ที่คนไทยควรรู้จัก, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้กลุ่มคำกริยา เช่น “เปลี่ยน” “มูฟออน” เป็นต้น แสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจะสามารถหายจากโรคซึมเศร้าได้ด้วยตัวเอง การตั้งตัวเองออกจากภาวะของความเป็นโรคซึมเศร้าด้วยตัวเองจะเป็นทางออกที่ดีและมีประสิทธิภาพอย่างถาวร นอกจากนี้ จากตัวอย่างยังพบวลีสำเร็จรูปที่ใช้กันโดยทั่วไปคือ “ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว” สะท้อนให้เห็นว่า การรักษาโรคซึมเศร้าต้องให้ความสำคัญกับจิตใจที่อยากจะหายจากโรค จิตใจของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องเข้มแข็ง เพราะมันสามารถสั่งให้กายทำในสิ่งที่ต้องการได้ คนที่ร่างกายป่วยแต่จิตใจไม่ป่วยตามก็ยังสามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้

กลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ความเกี่ยวข้องกับสังคม

3.1 โรคซึมเศร้ามีความรุนแรง จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าโรคซึมเศร้าสร้างผลกระทบที่รุนแรงต่อสังคม ดังนี้

3.1.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: ร้ายแรง ตื่นตระหนก สงวย กระแทก ดับ เสียชีวิต รุนแรง ฆาตกร อ่ามฮิต โหดร้าย ทารุณ สุด ๆ โหด สยดสยอง ไปไม่ร่วง ย่ำแย่ กัดกิน หลงทาง อันตราย รุนแรง สลด อนาถ รุนแรง สุดซึ้ง

ตัวอย่าง โรคซึมเศร้า หนึ่งในโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค แต่ถือเป็นพิษฆาตกรเงียบและมหันตภัยร้ายแรงที่พร้อมจะคุกคามสุขภาพของคนไทย ทั้งสุขภาพทางจิตจิตใจที่ส่งผลถึงสุขภาพทางร่างกายในช่วงปีหนุ่ต่อหนุ่ 2563 (ล้อมคอกโรคซึมเศร้า, 2563)

ตัวอย่าง วงการบันเทิงสุดซึ้ง สูญเสีย "แอนท์-ธัญญา สัตตบุศย์" นางแบบดังยุค 90 สิ้นลมสงบด้วยวัย 48 ปี น้องชาย เผยพี่ป่วยด้วยโรคซึมเศร้า ก่อนเสียชีวิต ได้นอนหลับอยู่ที่บ้าน สุดท้ายครอบครัวยุติ สภาร่างไม่มีลมหายใจแล้ว (เปิดประวัติ แอนท์ ธัญญา นางแบบสาวมากความสามารถผู้ล่วงลับ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้กลุ่มคำที่แสดงความรู้สึก เช่น “ร้ายแรง” “สุดซึ้ง” เป็นต้น แสดงให้เห็นการสื่อความหมายว่า โรคซึมเศร้ามีความรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง ทั้งผลกระทบจากโรคที่ทำให้ผู้ป่วยจบชีวิตหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับการจากไปของผู้ป่วยที่ไม่เคยคาดคิด พร้อมคุกคามชีวิตของคนในสังคมอย่างชัดเจน ถือเป็นภัยสุขภาพอย่างหนึ่งของคนไทย

3.1.2 การใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่งเพื่อเพิ่มพลังทางความคิดจินตนาการและทำให้เกิดภาพที่ชัดเจน มีลักษณะการเชื่อมโยงจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรมมากกว่า

ตัวอย่าง ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น เป็นตัวกระตุ้นขั้นดีที่จะนำวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่เปราะบาง นำไปสู่ภาวะเครียดได้ง่าย และเรื้อรังจนกลายเป็นโรคซึมเศร้าและมีพฤติกรรมฆ่าตัวตายเป็นไปไม่ร่วง มีอัตราฆ่าตัวตายสูงเป็นอันดับต้นๆของโลกเลยทีเดียว (อนามัย, กรม, 2563)

จากตัวอย่าง ภาพแทนหนึ่งของโรคซึมเศร้าคือ ความรุนแรง จากข้อมูลเกิดการเชื่อมโยงความหมายจากความหมายต้นทางคือ “ไปไม่ร่วง” ให้ความหมายในด้านจำนวนมาก เกือบกลาด และเป็นการร่วงหล่นของสิ่งที่หมดอายุการใช้งานหรือถึงเวลาสิ้นสุด เมื่อเกิดการเชื่อมโยงความหมายไปยังความหมายปลายทางคือ “โรคซึมเศร้า” สิ่งที่เหมาะสมคือ ผู้เสียชีวิตจากโรคซึมเศร้านี้มีจำนวนมาก การเปรียบเทียบกับกล่าวทำให้เกิดภาษาที่สร้างภาพจินตนาการได้อย่าง

ชัดเจน และสะท้อนถึงความรุนแรงของโรคซึมเศร้าได้ชัดเจน

3.2 โรคซึมเศร้าเป็นภัยร้าย จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าโรคซึมเศร้าเป็นภัยร้ายต่อสังคม ดังนี้

3.2.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิง: ล้อมคอก พิทักษ์ เพฆฆฆฆ มหันตภัย คุกคาม ภัยเงียบ ทำร้าย พิษ คุกคาม พังระว้าง ภัยเงียบ น่ากลัว ภาโถม

ตัวอย่าง โรคซึมเศร้า หนึ่งในโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค แต่ถือเป็นเพฆฆฆฆฆ ภัยและมหันตภัยร้ายแรงที่พร้อมจะคุกคามสุขภาพของคนไทย ทั้งสุขภาพทางจิตใจที่ส่งผลถึงสุขภาพทางร่างกายในช่วงปีพหุทอแห่ 2563 (ล้อมคอกโรคซึมเศร้า, 2563)

ตัวอย่าง จิตแพทย์ทั่วไป รพ.ตำรวจ และ รพ.พญาไท นวมินทร์ อธิบายว่า “โรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ” เป็นภัยเงียบที่**น่ากลัว** เพราะอาการป่วยคล้ายโรคอัลไซเมอร์ (รักษาเอง 4 เดือน ยาย 71 หายป่วยโรคซึมเศร้า ผู้สูงอายุเต็มยาหม้อ ยาต้ม พังระว้าง, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปรากฏการเลือกใช้กลุ่มคำมีหมายถึง สิ่งที่น่ากลัวและอันตรายที่สร้างความเสียหาย เช่น “น่ากลัว” “มหันตภัย” เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏคำว่า “คุกคาม” ซึ่งสะท้อนว่า โรคซึมเศร้าเป็นโรคที่ไม่มีสัญญาณเตือนทำให้เป็นภัยที่ทำให้เกิดความหวาดกลัวและต้องระมัดระวัง

3.2.2 การใช้อุปลักษณ์เชิงมนโทศน์

อุปลักษณ์เชิงมนโทศน์เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่งเพื่อเพิ่มพลังทางความคิดจินตนาการและทำให้เกิดภาพที่ชัดเจน มีลักษณะการเชื่อมโยงจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรมมากว่า

ตัวอย่าง โรคซึมเศร้า หนึ่งในโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค แต่ถือเป็น**เพฆฆฆฆฆ ภัย**และมหันตภัยร้ายแรงที่พร้อมจะคุกคามสุขภาพของคนไทย ทั้งสุขภาพทางจิตใจที่ส่งผลถึงสุขภาพทางร่างกายในช่วงปีพหุทอแห่ 2563 (ล้อมคอกโรคซึมเศร้า, 2563)

จากตัวอย่าง ภาพแทนหนึ่งของโรคซึมเศร้าคือเป็นภัยร้าย จากข้อมูลเกิดการเชื่อมโยงความหมายต้นทางคือ “เพฆฆฆฆฆ” ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประหารชีวิตนักโทษที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต หน้าที่ของเพฆฆฆฆฆคือการประหารชีวิตนักโทษ เมื่อเกิดการเชื่อมโยงความหมายไปยังความหมายปลายทางคือ “โรคซึมเศร้า” สิ่งที่เหมาะสมคือ โรคนี้สามารถประหารชีวิตของผู้ป่วยได้ และยังสมารถตีความได้อีกนัยหนึ่งว่า ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าก็เป็นนักโทษที่ต้องโทษประหาร

3.2.3 การใช้ตัวเลข/สถิติ

การใช้ตัวเลข/สถิติการสำรวจเข้ามาประกอบในตัวข้อมูลแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผ่านการสำรวจหรือพิสูจน์มาแล้ว เหตุการณ์ที่เป็นจำนวนเหล่านี้เป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นทำให้เห็นอานาภาพการทำลายล้างของโรคซึมเศร้าอย่างชัดเจนและจำนวนผู้สูญเสียจากโรคนี้ด้วย

ตัวอย่าง พบข้าราชการตำรวจฆ่าตัวตาย จำนวน 396 นาย โดยเฉลี่ย 18.2 นายต่อ 1 แสนนายต่อปี และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการฆ่าตัวตายของประชากรไทยยังพบว่า ตำรวจมีมากกว่าประชากรทั่วไปถึง 2.32 เท่า (ส่องตำรวจ : ตำรวจกับโรคซึมเศร้า, 2563)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ตัวเลขเพื่อบ่งบอกถึงจำนวนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่เป็นข้อมูลของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพตำรวจ รวมทั้งข้อมูลดังกล่าวยังได้รับการสำรวจต่อเนื่องเป็นข้อมูลประจำปี และคิดว่าสถิติเพื่อให้เห็นข้อมูลความเป็นภัยร้ายโดยเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไปนับเป็นจำนวนเท่ามากถึง 2.32 เท่า

3.3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกกระทำจากผู้อื่น จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกกระทำจากผู้อื่นส่งผลให้เกิดการฆ่าตัวตายหรือพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด ดังนี้

3.3.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้ซ้ำถึง: ช่มเหง ทำร้าย กระโดนท้องพระโรง เขียน ประณาม เขียดหยาม เขียหยัน ผิดข้าต่ำพลอย เจ็บปวด เกินรับไหว สมน้ำหน้า หัวเราะเยาะ เขียหยัน ถากถาง ไร้คุณค่า ต้อยต่ำ ออกหักรักคุต น้อยใจ กระทบ โดนกระทำ กัดคัน แรงกุดคัน

ตัวอย่าง เธอจึงถูกช่มเหงรังแกทั้งกายและใจตลอดมาตั้งแต่จำความได้ ทั้งเขียนตีให้อดข้าว ให้ทำงานหนักเกินตัว ทั้งงานบ้านและงานในไร่นา ถูกต่ำทอ ประณาม เขียดหยาม เขียหยัน ประจาน (ลูกที่แม่ซัง คิดฆ่าตัวตายรอด ปาฏิหาริย์ 1 ปี หายซึมเศร้า ไร้ยา ไม่พบหมอ, 2563)

ตัวอย่าง จิตแพทย์ทั่วไป รพ.ตำรวจ และ รพ.พญาไท นามินทร์ อธิบายว่า “โรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ” เป็นภัยเงียบที่ น่ากลัว เพราะอาการป่วยคล้ายโรคอัลไซเมอร์ (รักษาเอง 4 เดือน ยาย 71 หายป่วยโรคซึมเศร้า ผู้สูงอายุดื่มยาหม้อ ยาต้ม พิงระวัง, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปรากฏการเลือกใช้กลุ่มคำที่มีความหมายถึง สิ่งที่น่ากลัว และอันตรายที่สร้างความเสียหาย เช่น “น่ากลัว” “มหันตภัย” เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏคำว่า “คุกคาม” ซึ่งสะท้อนว่า โรคซึมเศร้าเป็นโรคที่ไม่มีสัญญาณเตือนทำให้เป็นภัยที่ทำให้เกิดความหวาดกลัวและต้องระมัดระวัง

3.3.2 การใช้สำนวน

ตัวอย่าง กระโถนท้องพระโรง ถูกข่มเหงหนักทั้งกาย ใจด้วยความที่ชมไม่ได้เป็นที่ต้องการของแม่ น้อง และญาติ ๆ ผิดแม่ เธอจึงถูกข่มเหงรังแกทั้งกายและใจตลอดมาตั้งแต่จำความได้ ทั้งเสียสติ ให้อดข้าว ถูกด่าทอ ประณาม เทียดหยามเย้ยหยัน ประจาน (ลูกที่แม่ซึ่ง คิดฆ่าตัวตายรอดปาฏิหาริย์ 1 ปี หายซึมเศร้า ร้ายา ไม่พบหมอ, 2563)

ตัวอย่าง เหมือนผีเข้าตัวพลอย นอกจากไม่ได้รับความรักจากแม่แล้ว ยายยังทำกับ "ชม" เหมือนเป็นสาวรับใช้ข้างกาย (ลูกที่แม่ซึ่ง คิดฆ่าตัวตายรอดปาฏิหาริย์ 1 ปี หายซึมเศร้า ร้ายา ไม่พบหมอ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการใช้สำนวน “กระโถนท้องพระโรง” และ “ผีเข้าตัวพลอย” ตอกย้ำภาพแทนของการถูกกระทำจากผู้อื่นให้ชัดเจนมากขึ้น ต้องรองรับภาระงานหรืออารมณ์ของผู้อื่นอยู่คนเดียว ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องแบกรับความทุกข์และเคราะห์กรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3.3.3 การใช้สัทพ

สัทพ คือ การที่ตัวบทหนึ่งมีการอ้างอิงหรือแทรกตัวบทอื่นซึ่งส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบทที่กำลังกล่าวถึง ตัวบทที่แทรกเข้ามามีบทบาทในการสร้างความน่าเชื่อถือหรือความชัดเจนให้แก่ตัวบทหลัก

ตัวอย่าง นายบำชู ศิลา ชูบตัวด้วยน้ำมันคลุ้มร่างแล้วจุดไฟเผาฆ่าตัวตายสอยริมบ่อน้ำข้างบ้านใน เพราะเครียดตกงาน แล้วยกยั้งแข้งเข้าเตมิไม่มีน้ำทำนา จนเงินไม่พอใช้จ่าย ต้องให้ลูกสาวออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงาน ประกอบกับป่วยเป็นโรคซึมเศร้า (ทุกซ์คนจน, 2563)

จากตัวอย่างพบว่า มีการใช้สัทพเพื่อสื่อให้เห็นว่า ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกกระทำจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ชีวิตถูกถาโถมจากสิ่งที่ย่ำแย่ ไม่มีหนทางแก้ไขและต้องตัดสินใจจัดการปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาในการสื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ได้แก่ 1) การใช้คำ/กลุ่มคำ 2) การใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ 3) การใช้สัทพ/การอ้างอิง 4) การใช้ตัวเลข/สถิติ และ 5) การใช้สำนวน ภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์พบทั้งหมด 10 ภาพแทน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ลักษณะและอุปนิสัย ประกอบด้วย 1) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าไม่สู้/อ่อนแอ 2) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าผิวดก 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าควบคุมตัวเองไม่ได้ และ 4) โรคซึมเศร้าเกิดได้กับทุกคน กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่การรักษาเยียวยา ประกอบด้วย 1) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าหายได้แต่ต้องเชื่อฟังแพทย์

2) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ และ 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค และกลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ความเกี่ยวข้องกับสังคม ประกอบด้วย 1) โรคซึมเศร้ามีความรุนแรง 2) โรคซึมเศร้าเป็นภัยร้าย และ 3) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าถูกระงับจากผู้อื่น

2. ความน่าสนใจของข้อมูลข่าวหรือคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในหนังสือพิมพ์คือ การผลิตซ้ำถ้อยคำหรือการสื่อความหมายที่สะท้อนเน้นย้ำว่า โรคซึมเศร้าหรือผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นพื้นที่ของความผิดปกติ พื้นที่ของความรุนแรง ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมในวงกว้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา อังคพณิกิจ, อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเศียร (2563: 186) ที่กล่าวถึงข้อมูลประเภทข่าวและการรายงานข่าว ส่วนใหญ่พบข้อมูลของโรคซึมเศร้าในลักษณะของข่าวอาชญากรรมประกอบด้วยการฆ่าตัวตายหรือการทำร้ายร่างกาย ข่าวบางส่วนก็เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนมีชื่อเสียง ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวประสบภาวะซึมเศร้าในหลายระดับ จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของข้อมูลประเภทนี้คือ การนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับโรคซึมเศร้าโดยแพทย์หรือนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการรักษาความน่าเชื่อถือของตัวบทของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์อีกอย่างหนึ่งคือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและการนำเสนออย่างน่าสนใจ

3. กลวิธีทางภาษาในการสื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย เป็นการใช้ภาษาเพื่อเป้าหมายหรือจุดประสงค์สำคัญบางประการที่ส่งผลต่อการรับรู้ของคนในสังคม ที่เห็นเด่นชัดกลวิธีทางภาษาหนึ่งคือ การใช้คำศัพท์ในเชิงลบ เพื่อสะท้อนว่า ผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีลักษณะและอุปนิสัยว่าไม่สู้/อ่อนแอ หรือผิดปกติ ถ้าอยากหายได้แต่ต้องเชื่อฟังแพทย์ ต้องอยู่กับคนที่เข้าใจ ต้องช่วยเหลือตัวเองถึงจะหายจากโรค หรือโรคซึมเศร้ามีความรุนแรง เป็นภัยร้าย และถูกระงับจากผู้อื่น กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเหล่านี้ล้วนเป็นการนำเสนอภาพแทนในด้านลบ สอดคล้องกับมุมมองการพิจารณาตัวเองจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในงานของศิริพร จิระวัฒน์กุล และคณะ (2541) ที่ชี้ชัดว่า คำพูดความหมายด้านลบ (Negative Words) คือ คำพูดพื้นฐานของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพราะผู้ป่วยมักกล่าวคำที่มีความหมายด้านลบเพื่อระบายความรู้สึกคับข้องใจของตนเองออกมาให้ผู้อื่นได้เข้าใจ

4. ผลการวิจัยในด้านภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ลักษณะและอุปนิสัย กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่การรักษาเยียวยา และกลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในแง่ความเกี่ยวข้องกับสังคม มีลักษณะสำคัญคือ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นกลุ่มคนที่ต้องต่อสู้กับตัวเองและต่อสู้กับโรค อยู่ในภาวะที่ต้องเข้าใจตัวเองท่ามกลางความไม่เข้าใจจากสังคม การหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและการโยยหาความเข้าใจจากคนรอบตัว ชี้ให้เห็นว่าการผลิตซ้ำของสื่อทำให้เกิดการกดทับของอำนาจทางการสื่อสาร สอดคล้องกับที่กรมสุขภาพจิต (2553) กล่าวว่า ปัจจัยจากสังคมหรือการถูกตีตราจากสังคมจะเป็นสาเหตุของการเป็นโรคซึมเศร้าของผู้ป่วย ดังนั้น หากสังคมยังไม่ทำความเข้าใจหรือมีความเข้าใจที่ผิด จะนำไปสู่ความล้มเหลวในการบรรเทารักษาอาการซึมเศร้า ในขณะที่การสื่อสารอย่างเข้าใจสามารถสร้างพลังบวกให้แก่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ดีกว่า

5. มุมมองของสื่อสาธารณะต่อโรคซึมเศร้าและผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีหลากหลาย เช่น ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นคนไม่มีความสามารถในการจัดการตัวเอง ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าต้องอยู่ในการดูแลและควบคุมของแพทย์ และผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นภาระของสังคม แต่ในทางตรงข้าม ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าก็คือผู้รับเคราะห์หรือเป็นผู้ถูกระทำจากสังคม มุมมองเหล่านี้เมื่อเกิดการผลิตซ้ำในสื่อหนังสือพิมพ์ที่มีผลต่อความรับรู้ของคนในสังคม ส่งผลให้เกิดโลกทัศน์หรือความคิดความเชื่อต่อคนในสังคม สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ จันทิมา อังคพณิชกิจ, อธิชาติ โจรณะหัสติน และทรงพล อินทเศียร (2563: 220-221) จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวของสื่อหนังสือพิมพ์ที่เป็นสื่อสาธารณะนับได้ว่าเป็นการสื่อสารที่สร้างความหมายให้แก่โรคซึมเศร้าและผู้ป่วยโรคซึมเศร้า อำนาจของการผลิตซ้ำนี้เป็นตัวประกอบสร้างสำคัญที่ทำให้เกิดภาพแทนของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในสังคมไทย

รายการอ้างอิง

- "แคทรียา อิงลิช" จมดิ่งแบบขั้นสุด ป่วยโรคซึมเศร้ามา 10 ปี. (2563). คมชัดลึกออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.komchadluek.net/news/ent/450414>
- "ยัวร์บอยทีเจ" พลิกชีวิตจากติดลบ เผชิญโรคซึมเศร้าจนพบแสงสว่าง. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1993192>
- "หนุ่มกรรฟิง" จบชีวิตโดเมนชั้นชั้น 7 หนีซึมเศร้า. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/1744880>
- จันทิมา อังคพณิชกิจ, อธิชาติ โจรณะหัสติน และทรงพล อินทเศียร. (2563). ภาษา การสื่อสาร และโรคซึมเศร้า การสำรวจเบื้องต้นเพื่อความเข้าใจโรคซึมเศร้าและผู้มีภาวะซึมเศร้าในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง จำกัด
- เจริญวิทย์ ฐิตินวรักษ์. (2544). การสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชายใน เว็บไซต์ไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรม การพยากรณ์ดวงชะตา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โดตติก 2 ราย ล้วนซึมเศร้า ทันทแพทย์หญิงกับอีกสาววัย 29 ปี. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1983648>
- ตำรวจพังประตูช่วย แม่โรคซึมเศร้า ชังตัวเองกับลูก. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1993761>
- ทุกข์คนจน. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1820764>

ธีระ บุชบกแก้ว. (2553). กลวิธีทางภาษากับกลวิธีนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่มเกย์ออนไลน์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

น้อยใจแม่ไม่ให้เงิน 300 บาทตัดผมสมัครงาน หนุ่ม 27 ดึงคอนโดตบ. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/1984425>

ป่วยจิต - ซึมเศร้าสถิติไทยพุ่ง 1-2%. (2566). ไทยพีบีเอส. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/324887>

เปิดประวัติ แอ้นท์ ธรัญญา นางแบบสาวมากความสามารถผู้ล่วงลับ. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.thairath.co.th/entertain/news/1892701#google_vignette

เมียห่วงดิ มาเรีย'ซึกเหมือนขอมบี้' เผยมีปัญหาการนอน - ซึมเศร้า. (2563). เดลินิวส์ออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://d.dailynews.co.th/sports/777765/>

ยึดเหยียด เรียนอนุบาลก่อนเกณฑ์ รักแท้พ่อแม่พันธุ์พิษ ผลักลูกเสี่ยง “โรคซึมเศร้า”. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1737880>

ยายวัย 70 ป่วยซึมเศร้า ปีบคอน้องอัลไซเมอร์สลับหัวง่า ก่อนไปผูกคอตาลโลก. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/1738990>

รักษาเอง 4 เดือน ยาย 71 หายป่วยโรคซึมเศร้า ผู้สูงอายุติดยาหม้อ ยาต้ม พึงระวัง. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1897195>

ลัสมคอกโรคซึมเศร้า. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1738735>

ลูกที่แม่ซัง คิดฆ่าตัวตายรอดปาฏิหาริย์ 1 ปี หายซึมเศร้า ไร้ยา ไม่พบหมอ. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1788463>

ศิริรัฐ กาวิลนนท์. (2564). องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเพจโรคซึมเศร้า: การศึกษาตามแนวปริจเฉทวิเคราะห์และวัจนปฏิบัติศาสตร์. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 10(1), 224-247.

ศิริพร จิระวัฒน์กุล และคณะ. (2541). การพัฒนากลวิธีและเทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้าในประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.

ศุภรัฐสุขภาพ : “5 โรคทางจิตเวช” ที่คนไทยควรรู้จัก. (2563). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/1832493>

ศูนย์ความรู้โรควิถีชีวิต. (2560). อยู่อย่างรักกับคนใกล้ตัวที่มีภาวะซึมเศร้า.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.thaidepression.com/www/who_depress/2_who.pdf

ผลสวาทใหญ่เล็กผิวซึมเศร้า รมควันดับครรถในฟาร์มว. (2563). เติลนินวส์ออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/regional/815268>

ล่องดำรวจ : ดำรวจกับโรควิถีชีวิต. (2563). ไทยรัฐออนไลน. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564,

จาก https://www.thai_rath.co.th/news/local/1741745

สาวท้องรมควันรลจบชีวิต!! ขอลิ้นสุดซึมเศร้าในที่ตัวเอง. (2562). เติลนินวส์ออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://d.dailynews.co.th/regional/689169/>

สุขภพจิต, กรม คณะทํางานจัดทําแนวทางการจัดการโรควิถีชีวิตสำหรับเวชปฏิบัติทั่วไป

ในสถานบริการระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ กรมสุขภพจิต. (2553). แนวทางการจัดการโรควิถีชีวิต. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

สุทธานันท์ ขุนแจ่ม, โสภณ แสงอ่อน และทศนา ทวีคุณ. (2554). การสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับ

ภาวะซึมเศร้าในประเทศไทย. รมานธิบติพยาบาลสาร, 17(3), 412-429.

สุภัทร แก้วพัตร. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพแทนคณิสถานในหนังสือพิมพ์

ระดับชาติและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น: การศึกษาตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสนาะ เจริญพร. (2548). ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง. กรุงเทพฯ: มติชน.

หนุ่มแก็บคาร์รรมควันคาแก็บ พอระบัพ่วยซึมเศร้า สงสัยอาการกำเรบ. (2563). ไทยรัฐออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1971179>

หนุ่มขาดยา - โรควิถีชีวิตกำเรบควันป็นแก็บยิงตัวเองดับ. (2563). คมชัดลึกออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.komchadluek.net/news/local/410328>

เหะพะพาที : ฆาตรคดี “โซเชียล” อิกบเทเรียนกรณีโคราช. (2563). ไทยรัฐออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/newspaper/columns/1768740>

อริชาติ โรจนะจันติน และจันทิม่า อังคพนธิขกจ. (2564). สถานการณ์ภาวะซึมเศร้าของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยไทย. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 15(1), 61-86.

อนามย์, กรม. (2563). โรควิถีชีวิตกับเหล้าเชเลบ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564,

จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2278>

อย.เรียกคินยาโรควิถีชีวิต พบปัญหาด้านคุณภาพ. (2563). เติลนินวส์ออนไลน.

สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/politics/775778>

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวล
ของนักศึกษา : บทบาทของความเมตตาต่อตนเองในฐานะตัวแปรส่งผ่าน
Relationships between Perfectionism trait and Anxiety
of Undergraduate students: The Mediating Role of Self-compassion

นลินญา บุญทอง¹, อารยา ผลัญญา²
Nalinya Boonthong¹, Araya Pontanya²

Received: February 21, 2023

Revised: October 20, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา โดยมีความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวกจำนวนทั้งหมด 402 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดค่าความโน้มเอียงเป็นผู้นิยามความสมบูรณ์แบบฉบับปรับปรุง แบบวัดภาวะสุขภาพจิต-Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21) และแบบวัดความเมตตาต่อตนเอง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดเท่ากับ .91, .84 และ .84 ตามลำดับ การวิจัยนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) ด้วย Process Macro แบบจำลองที่ 4 (model 4)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบกับความวิตกกังวลของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบที่มีต่อความวิตกกังวล โดยนักศึกษาที่มีความเมตตาต่อตนเองจะมีแนวโน้มของความวิตกกังวลในระดับต่ำแม้ว่านักศึกษาจะมีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบก็ตาม ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมและการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความเมตตาต่อตนเองเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะนิยาม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี, ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Bachelor of Science (psychology), Department of psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University) E-mail: nalinya.bw@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Assistant Professor, Department of psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University) E-mail: araya.p@cmu.ac.th

ความสมบูรณ์แบบ

คำสำคัญ: ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ, ความวิตกกังวล, ความเมตตาต่อตนเอง

Abstract

The purpose of this research was to examine the relationship between perfectionism trait and anxiety among undergraduate students, with self-compassion as a mediator. The participants consisted of 402 undergraduate students obtained through convenience sampling. The research instruments included a demographic questionnaire, the Revised Almost Perfect scale, the Depression Anxiety Stress scales (DASS-21), and The Self-compassion scale. The Cronbach's alpha coefficients for these instruments were .91, .84, and .84, respectively. The data was analyzed using hierarchical multiple regression analysis with Model 4 of the Process Macro.

The results showed that self-compassion played a partial mediating role in the relationship between perfectionism trait and anxiety of undergraduate students. The findings indicated that the influence of perfectionism trait on anxiety was mediated by self-compassion, suggesting that students with self-compassion tended to experience lower levels of anxiety, even if they had perfectionist tendencies. Therefore, universities should promote activities and training programs that enhance self-compassion among students with perfectionist traits.

Keywords: Perfectionism, Anxiety, Self-compassion

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การทำงาน และการเรียน และเพื่อที่จะมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบ มีฐานะทางสังคมที่ดี ประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้คนในสังคมต้องเผชิญกับความกดดันในการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่สมบูรณ์แบบ และมีความคาดหวังในตนเองที่สูงขึ้นเพื่อจะทำได้ตามมาตรฐานของสังคม โดยสำหรับในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย พ่อแม่มักมีส่วนในการเพิ่มความคาดหวังในตนเองของนักศึกษาที่สูงเกินจริง และจากการที่พ่อแม่ผลักดันให้ลูกต้องการประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ทำให้เด็กเกิดความกดดันต่อตนเอง โดยหากทำไม่สำเร็จตามความคาดหวังของพ่อแม่ก็จะไม่ได้การยอมรับจากพ่อแม่ (บุญยวีร์ ชำกัฏฐิ และ ณัฐวัฒน์ ล่องทอง, 2565) อันนำไปสู่การมีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ (Perfectionism) ทั้งนี้ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบเป็นลักษณะที่ทำให้บุคคลมีการใส่ใจในรายละเอียดสิ่งต่าง ๆ ที่มากเกินไป และเกิดความวิตกกังวลได้ (Sutton, 2021) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบในกลุ่มนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Kawamura et al., 2001; Gniska, Ashby and Noble, 2012) โดยความวิตกกังวลส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกาย จิตใจ

และพฤติกรรม (รัตติกาล จินดาดี, 2541) อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า ความเมตตาต่อตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล ดังนั้นในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ อาจมีความวิตกกังวลที่ลดลงได้หากนักศึกษามีความเมตตาต่อตนเอง (Neff, Kirkpatrick and Rude, 2007; Neff and McGehee., 2010)

ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ คือ การที่บุคคลมีลักษณะยึดถือมาตรฐานที่สูงเกินจริง หรือมีเป้าหมายที่ไม่สามารถเป็นไปได้ ตัดสินคุณค่าตนเองจากสิ่งที่สามารถทำได้บรรลุมาตรฐาน ไม่ต้องการเผชิญกับความล้มเหลว และจะมีการกล่าวโทษตัวเองอย่างรุนแรงเมื่อไม่สามารถทำตาม ความคาดหวังของตนเองได้ อีกทั้งยังมีความคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นไม่เคียดีพอ การที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยทางจิตใจได้ ไม่ว่าจะเป็นภาวะ ซึมเศร้า และความวิตกกังวล เป็นต้น (Mistler, 2010 อ้างถึงใน บุญยวีร์ ชำกักดี และ ณฐวัฒน์ ล่องทอง, 2565) ซึ่งความวิตกกังวลเป็นปัญหาทางสุขภาพจิตที่สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยปัจจุบันมีความรุนแรงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา ในการศึกษาของ Asif et al. (2020) เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วยภาวะ ซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด พบว่า ความวิตกกังวลเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดถึง ร้อยละ 88.4 โดยความวิตกกังวลในนักศึกษาเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนจาก นักเรียนมาเป็นนักศึกษาทำให้ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวด้านการคบเพื่อน การเรียน และอื่น ๆ (กิตานันท์ ชำนาญเวช และคณะ, 2561) บางคนสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางคนมีความยากลำบาก ในการปรับตัว ไม่สามารถทำได้อย่างที่ตนเองคาดหวังไว้ ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการกล่าวโทษตนเอง และในบุคคลที่มีการตำหนิตนเองมากเกินไป มักจะมีพฤติกรรมแยกตัวและมีความคิดหรือ ความรู้สึกด้านลบกับตนเอง (Dundas et al., 2016) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ Cassisa and Neff (2019) พบว่า การมีความเมตตาต่อตนเองจะทำให้บุคคลสามารถรับมือกับสถานการณ์ ต่าง ๆ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่ยากลำบากได้

ทั้งนี้จากงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความเมตตาต่อตนเองที่ผ่านมา พบว่า บุคคลที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบเมื่อมีความเมตตาต่อตนเองจะมีลักษณะที่ ยอมรับในตัวเอง ให้อภัยในสิ่งที่ตนเองทำผิดพลาด อีกทั้งยังกลัวความล้มเหลวน้อยลง และมีการ ปรับตัวในการเผชิญกับปัญหามากขึ้นหลังเจอความล้มเหลว (Nef, Hsieh and Dejitterat, 2005 cited in Kristin and Aimee, 2016) นอกจากนี้ความเมตตาต่อตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความวิตกกังวลของบุคคลที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ เนื่องจากในบุคคลที่มีลักษณะดัง กล่าวจะมีความคาดหวังในตนเองที่สูงจนเกินไป ซึ่งทำให้ตนเองมีความวิตกกังวล เมื่อความผิดพลาด เกิดขึ้นบุคคลจะมีการกล่าวโทษตนเอง แต่หากบุคคลมีความเมตตาต่อตนเองก็จะสามารถลดการ กล่าวโทษตนเอง รวมถึงลดความคาดหวังในตนเองลงด้วย ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่มีลักษณะนิยมความ สมบูรณ์แบบมีความวิตกกังวลที่ลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chi et al. (2022) ที่พบ ความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตาต่อตนเองกับอาการวิตกกังวลของวัยรุ่นในประเทศจีน โดยความ เมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านในความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในวัยเด็กที่ไม่พึงประสงค์

กับอาการวิตกกังวล

ความเมตตาต่อตนเอง คือ การมีทัศนคติทางบวกต่อตนเอง การยอมรับในสิ่งที่ตัวเองเป็น และความไม่สมบูรณ์แบบของตัวเอง ไม่กล่าวโทษตัวเองเมื่อทำผิดพลาดและเข้าใจว่าการทำผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ การมีความเมตตาต่อตนเองจะช่วยให้บุคคลรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ด้านบวกหรือด้านลบ ซึ่งการรับรู้นี้จะทำให้เกิดความปรารถนาของบุคคลที่จะบรรเทาความทุกข์ด้วยการเข้าใจความทุกข์ที่เกิดขึ้นและสามารถยอมรับความผิดพลาด ความล้มเหลวได้ โดยมองว่าเป็นประสบการณ์ที่ได้ประสบ ไม่จมดิ่งไปกับอารมณ์ที่เกิดจากประสบการณ์นั้น และเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ผิดหวังก็จะยอมรับและเข้าใจมากกว่าที่จะกล่าวโทษตนเอง (ภัทรพงษ์ อัมรงค์ปรีชาชัย, 2563) ซึ่งการมีความเมตตาต่อตนเองจะสามารถช่วยลดความวิตกกังวลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสธารีย์ พลไพโรจน์, กันตวรรณ คงแป้น, และสิริมนัส พะชนะ (2559) ที่พบว่าความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับความวิตกกังวล

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตาต่อตนเองและความวิตกกังวล พบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความยึดมั่นในความสมบูรณ์แบบ (Neff, Kirkpatrick and Rude, 2007) นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่มีความเมตตาต่อตนเองจะมีภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลที่น้อยกว่า (Leary et al., 2007) และยังมีงานวิจัยที่พบว่า ความเมตตาต่อตนเองสัมพันธ์กับประโยชน์ทางด้านจิตสังคม เช่น การมีภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียดในระดับที่ต่ำลง (MacBeth and Gumley, 2012 cited in Rebecca and Fraenze, 2020)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาโดยมีความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเมตตาต่อตนเองในกลุ่มนักศึกษาและวางแผนในการป้องกันความวิตกกังวลของนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา โดยมีความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยในอดีตชี้ให้เห็นว่าลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบเป็นลักษณะที่สามารถทำให้บุคคลเกิดความวิตกกังวลได้ โดยลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ (Perfectionism) หมายถึงลักษณะของบุคคลที่มีความคาดหวังและมาตรฐานของตนเองที่สูงเกินจริง มีการประเมินคุณค่าการตัดสินใจและศักยภาพของตนเองเพื่อให้เกิดการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบจะส่งผลต่อบุคคลหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกลัวความล้มเหลว การผัดวันประกันพรุ่ง การจัดลำดับความสำคัญ การใส่ใจในรายละเอียดสิ่งต่าง ๆ ที่มากเกินไป รวมถึงการมีความภูมิใจ

ในตนเองที่ต่ำ (Low Self-esteem) และความวิตกกังวล (Sutton, 2021) โดยบุคคลที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ จะมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมากเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความกดดัน และสิ่งที่ทำไม่เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบในกลุ่มนักศึกษามีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Kawamura et al., 2001; Gnllka, Ashby and Noble, 2012)

โดยความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นภาวะทางอารมณ์ของบุคคลที่ทำให้บุคคลรู้สึกไม่มั่นคง ตึงเครียด เกิดจากการที่บุคคลคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นกับตนเอง ซึ่งเกินความสามารถของบุคคลที่จะสามารถควบคุมหรือทำนายได้ จึงทำให้บุคคลไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นได้อย่างเหมาะสม ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาความวิตกกังวลในงานวิจัยนี้ คือ ทฤษฎีทางการรู้คิด (Cognitive Theory) ของ Beck et al. (1985 cited in Clark and Beck, 2010) เนื่องจากความวิตกกังวลในนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบเกิดจากการที่มีเหตุการณ์มากระตุ้นซึ่งบุคคลรับรู้เหตุการณ์นั้นจะทำให้เกิดภัยคุกคามต่อตัวเอง ทำให้บุคคลต้องการหลีกเลี่ยงเพื่อให้พ้นจากเหตุการณ์นั้น อีกทั้งบุคคลยังมีการประเมินความสามารถของตนเองในการจัดการกับภัยคุกคามนั้นต่ำกว่าความเป็นจริงตามการรับรู้ของแต่ละบุคคล แต่ในขณะเดียวกันก็มุ่งหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในระดับสูง จึงส่งผลให้บุคคลที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบเกิดความวิตกกังวล (Rachman, 2004 cited in Clark and Beck, 2010) โดยผลกระทบของความวิตกกังวลส่งผลต่อทั้งร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ในด้านร่างกายนั้นเป็นผลมาจากการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ เพื่อตอบสนองต่อภาวะตึงเครียดที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้มีชีพจรเต้นเร็ว ใจสั่น หายใจถี่และเร็ว เกิดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ ไม่มีสมาธิ นอนไม่หลับ ด้านอารมณ์ทำให้เกิดความรู้สึกหวาดหวั่น หงุดหงิด กลัวอย่างไม่มีเหตุผล ไม่สบายใจ ตึงเครียด ไม่อยู่นิ่ง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมพยายามหลบหนีจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล และไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (รัตติกาล จินดาดี, 2541) จากผลกระทบของความวิตกกังวลดังกล่าวทำให้กลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากความวิตกกังวลที่มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ เนื่องจากนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบจะมีการตั้งมาตรฐานให้กับตนเองในระดับสูงกว่าเมื่อเทียบกับนักศึกษาที่ไม่มีลักษณะดังกล่าวซึ่งจะมีการตั้งมาตรฐานให้กับตนเองในระดับที่เหมาะสม (Eum and Rice, 2011) และความวิตกกังวลเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่ขัดขวางการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงทำให้นักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบเกิดความรู้สึกในทางลบต่อตนเองได้ง่าย ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่ของความตั้งใจและความมุ่งมั่นของนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบในการทำตามมาตรฐานที่สูงของตนเอง (Flett, Greene and Hewitt, 2004) ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในแง่ของคุณภาพของการปฏิบัติงานในอนาคตอันจะเป็นประโยชน์ต่อการมีบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงานในสังคมต่อไป แต่หากนักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบถูกรบกวนด้วยการมีความวิตกกังวลที่สูงเกินไปก็อาจทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามได้ ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลในนักศึกษากลุ่มนี้ร่วมกับการศึกษาตัวแปรส่งผ่านที่มีคุณลักษณะในทางบวกจึงอาจช่วยให้ทราบถึงปัจจัย

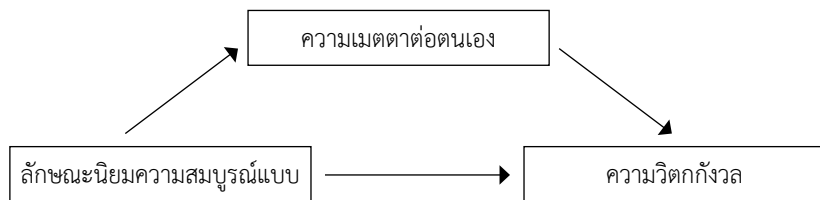
ที่สามารถช่วยลดผลกระทบของความวิตกกังวลที่มีต่อนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบได้ การส่งเสริมให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบที่ต้องเผชิญกับความวิตกกังวลสามารถก้าวผ่านสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อที่จะสามารถปรับตัวได้แม้จะมีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบนั้น จำเป็นต้องอาศัยคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก โดยหนึ่งในคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สำคัญ คือ ความเมตตาต่อตนเอง (Self-compassion) ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการตระหนักต่อความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง มีสติในการจัดการปัญหา ไม่กล่าวโทษตนเอง มีการให้อภัยตนเองเมื่อประสบกับความล้มเหลว เคารพตนเอง รับรู้ถึงความไม่สมบูรณ์แบบและความผิดพลาดต่าง ๆ เป็นธรรมดาของมนุษย์ ในการวิจัยนี้ศึกษาความเมตตาต่อตนเองตามแนวคิดของ Neff (2003) โดยความเมตตาต่อตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบจะประกอบไปด้วย 2 ด้านที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน รวมทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีเมตตาต่อตนเอง (Self-kindness) และ การตัดสินตนเอง (Self-judgment) 2) ความรู้สึกร่วมกันของความเป็นมนุษย์ (Common humanity) และ การแยกตัว (Isolation) และ 3) การมีสติตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น (Mindfulness) และการระบุตนเองเกินจริง (Over identification) (Neff, 2003 อ้างถึงใน วัชรชาติ บุญสร้างสม, 2556)

งานวิจัยส่วนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความเมตตาต่อตนเอง พบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล (Neff, Kirkpatrick and Rude, 2007; Neff and McGehee., 2010; ภัสธารีย์ พลไพโรจน์, กันตวรรณ คงแป้น, และสิริมนัส พะชนะ, 2559) และ ความเมตตาต่อตนเองมีความสำคัญมาก โดยหากสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบที่เผชิญกับความวิตกกังวลได้จะเป็นเสมือนตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักศึกษามีระดับความวิตกกังวลซึ่งเกิดจากการมีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบของตนเองลดลงได้

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบมีอิทธิพลทางตรงต่อความเมตตาต่อตนเอง
2. ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบมีอิทธิพลทางตรงต่อความวิตกกังวล
3. ความเมตตาต่อตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความวิตกกังวล
4. ความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 31,424 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2565) โดยกลุ่มตัวอย่างขั้นต้นที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านคือ 359 คน (Zhang et al., 2022) การวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 402 คน โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในหน้าแรกของแบบสอบถามออนไลน์ซึ่งมีการชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย รวมถึงสิทธิในการไม่ตอบหรือไม่ให้ข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างไม่เต็มใจหรือไม่สะดวกใจ โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เลือกกดข้อความ 'ยินดีเข้าร่วมการวิจัย' เท่านั้นที่จะสามารถตอบแบบสอบถามได้ ซึ่งถือเป็นการยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยการกระทำ (Consent by Action) สำหรับข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บเป็นความลับ และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 402 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.4 รองลงมาคือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และผู้มีความหลากหลายทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 9.5 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.1 รองลงมาคือ อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.9 และอายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 ศึกษาอยู่ชั้นปี 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ ปี 1 คิดเป็นร้อยละ 26.1 และปี 2 คิดร้อยละ 25.1 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาคณะมนุษยศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.1 รองลงมาคือ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 10.7 และคณะเกษตรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 8.5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ชั้นปี คณะที่ศึกษาของนักศึกษา และแบบวัด 3 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบวัดค่าความโน้มเอียงเป็นผู้นิยมความสมบูรณ์แบบ ที่แปลและพัฒนาโดย บุญยวีร์ ขำภักดี และ ณัฐวัฒน์ ล่องทอง (2565) ประกอบด้วย 23 ข้อคำถาม แบบวัดนี้เป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต

(Likert Scale) 7 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึงระดับ 7 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 2) แบบวัดภาวะสุขภาพจิต-Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21) ของนักบรรณวิทย บัณฑิต และนักจิตวิทยา (ม.ป.ป. อ้างถึงใน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.) ประกอบด้วย 21 ข้อคำถาม โดยผู้วิจัยใช้ข้อคำถามในด้านความวิตกกังวล จำนวน 7 ข้อ ที่วัดเฉพาะด้านความวิตกกังวลเท่านั้น แบบวัดนี้เป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 (ไม่ตรงกับฉันเลย) จนถึงระดับ 4 (ตรงกับฉันมากหรือเกิดขึ้นบ่อยมากที่สุด) และ 3) แบบวัดความเมตตาต่อตนเอง ที่แปลและพัฒนาโดย วัชรชาติ บุญสร้างสม (2556) ประกอบด้วย 26 ข้อคำถาม แบบวัดนี้เป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 (ไม่เคยตรงเลย) จนถึงระดับ 5 (ตรงแทบทุกครั้ง) ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบวัดค่าความไว้วางใจเป็นผู้สนับสนุนความสมบูรณ์แบบ แบบวัดภาวะสุขภาพจิต-Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21) และแบบวัดความเมตตาต่อตนเองมีค่าเป็น .91, .84 และ .84 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นอกจากนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) ด้วย Process Macro แบบจำลองที่ 4 (Model 4) และวิธีการบูตสตรัป (Bootstrap Method) (Hayes, 2018 อ้างถึงใน ทศนีย์ หอมกลิ่น, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2565) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Bivariate relationship) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) พบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ และความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ -.31 และ -.48 ในขณะที่ลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .30 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (n = 402)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	1	2
1. ความเมตตาต่อตนเอง	3.35	.51	ปานกลาง		
2. ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ	4.50	.90	ปานกลาง	-.31**	
3. ความวิตกกังวล	1.05	.67	ปานกลาง	-.48**	.30**

หมายเหตุ: ** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง ค่าอิทธิพลทางอ้อม และค่าอิทธิพลโดยรวม พบว่า ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบมีอิทธิพลทางตรงต่อความเมตตาต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.31 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 รวมถึงลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบมีอิทธิพลทางตรงต่อความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .17 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 และความเมตตาต่อตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.42 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 แสดงดังตารางที่ 2

การวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมเพื่อทดสอบบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความเมตตาต่อตนเองโดยใช้วิธีการบูตสเตรป (Bootstrap Method) ซึ่งมีการกำหนดจำนวนการสุ่มตัวอย่างซ้ำทั้งสิ้น 5,000 ครั้ง ในการวิจัยนี้กำหนดช่วงของความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ได้จากการประมาณค่าด้วยวิธีการบูตสเตรปจะต้องมีค่าต่ำสุด (Lower) ค่าสูงสุด (Upper) ไม่ครอบคลุมค่าศูนย์ (Non-zero) จึงจะสามารถระบุค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมมีนัยสำคัญทางสถิติ (Preacher & Hayes, 2004 อ้างถึงใน ทศนีย์ หอมกลิ่น, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2565) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมพบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่าน ในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .10 แสดงดังตารางที่ 2 และมีผลการประมาณค่าด้วยวิธีบูตสเตรปของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดไม่ครอบคลุมศูนย์ (Boot LLCI = .06 และ Boot ULCI = .14) จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมดังกล่าว จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 แสดงดังตารางที่ 3 และ ภาพที่ 2

ตารางที่ 2 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลโดยรวม (n = 402)

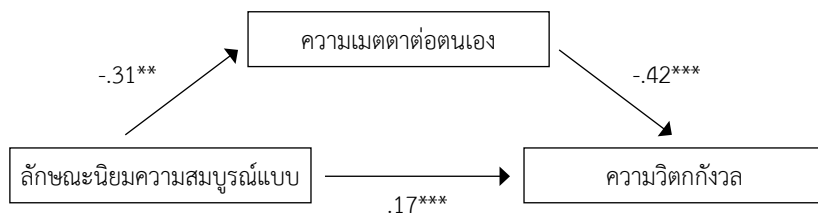
ตัวแปร	ความวิตกกังวล		
	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลโดยรวม
ลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ	.17***	.10***	.27***
ความเมตตาต่อตนเอง	-.42***	-	-.42***

หมายเหตุ: *** $p < .001$, Standardized Coefficients

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediation Test) (n = 402)

ตัวแปร	ความวิตกกังวล		
	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลโดยรวม
ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบ	.17***	.10***	.27***
ความเมตตาต่อตนเอง	-.42***	-	-.42***

หมายเหตุ: *** $p < .001$, Bootstrap Sample Size = 5,000 (Standardized Coefficients), SE = Standard Error, LLCI = Lower Level Confidence Interval, ULCI = Upper Level Confidence Interval

ภาพที่ 2 เส้นทางอิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของแบบจำลองตัวแปรส่งผ่าน

หมายเหตุ: ** $p < .01$, *** $p < .001$

อภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา มีระดับลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบ ความวิตกกังวล และความเมตตาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบ ความวิตกกังวล และความเมตตาต่อตนเองในนักศึกษา พบว่า ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวล ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษาที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบสูง ก็มีความวิตกกังวลสูงไปด้วย เป็นลักษณะ ความสัมพันธ์แบบผันตรง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gnlika, Ashby and Noble (2012) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบชนิดปรับตัวง่ายและชนิด ปรับตัวยาก ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบชนิด ปรับตัวยากมีความสัมพันธ์แบบผันตรงกับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม ตัวอย่างที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบชนิดปรับตัวยากจะมีระดับความวิตกกังวลสูง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Flett, Greene and Hewitt (2004) ที่ศึกษามิติของลักษณะนิยมนิยม ความสมบูรณ์แบบและความไวต่อความวิตกกังวลในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไวต่อความวิตกกังวล อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าคนที่มีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบ จะยึดถือมาตรฐานที่สูงเกินจริง ไม่ต้องการเผชิญกับความล้มเหลว และจะมีการกล่าวโทษตัวเอง

เมื่อไม่สามารถทำตามความคาดหวังของตนเองได้ จึงทำให้มีความวิตกกังวลที่สูงในการลงมือทำ
สิ่งต่าง ๆ เนื่องจากต้องการให้ผลลัพธ์ออกมาสมบูรณ์แบบตามที่ตนคาดหวังไว้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบและความเมตตาต่อ
ตนเองในนักศึกษา พบว่า ลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเมตตา
ต่อตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษาที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบสูง จะมีระดับความ
เมตตาต่อตนเองที่ต่ำลงด้วย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stoeber, Lalova and
Lumley (2020) ที่ศึกษาลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ ความเมตตาต่อตนเอง และความสุข
สมบูรณ์ ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบมี
ความสัมพันธ์ทางลบกับความเมตตาต่อตนเอง โดยสามารถอธิบายได้ว่าคนที่มีความนิยาม
ความสมบูรณ์แบบจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองที่เกินไปเมื่อไม่สามารถทำตามความคาดหวัง
ของตนเองได้ ทำให้ไม่สามารถยอมรับความผิดพลาดของตัวเองได้ จึงทำให้มีความเมตตาต่อตนเอง
ที่ต่ำ

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตาต่อตนเองและความวิตกกังวลในนักศึกษานั้น พบว่า
ความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษา
ที่มีความเมตตาต่อตนเองที่สูง ก็จะมีความวิตกกังวลต่ำลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Neff
and McGehee (2010) ที่ศึกษาความเมตตาต่อตนเองและความยืดหยุ่นทางจิตใจในวัยรุ่นและ
ผู้ใหญ่ตอนต้น โดยผลการวิจัยพบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับ
ความซึมเศร้าและความวิตกกังวลและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสราธิ์ พลไพโรจน์, กันตวรรณ คงแป้น,
และสิริมนัส พะชนะ (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวล (Anxiety) ความเมตตา
กรุณาต่อตนเอง (Self-compassion) และการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน (Personal
growth initiative) ในนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผลการวิจัยพบว่า
ความเมตตาต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าหากบุคคลมีความเมตตาต่อตนเองแล้วบุคคลจะมีทัศนคติทางบวกต่อตนเอง
ยอมรับในสิ่งที่ตัวเองเป็น ไม่กล่าวโทษตัวเองเมื่อทำผิดพลาด สามารถยอมรับความผิดพลาด
ความล้มเหลวได้ ซึ่งจะทำให้มีความวิตกกังวลที่ต่ำลง

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนที่กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า นักศึกษามี
ระดับลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ ความวิตกกังวล และความเมตตาต่อตนเองในระดับปานกลาง
ซึ่งเมื่อพิจารณากับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบ ความวิตกกังวล และ
ความเมตตาต่อตนเอง จะพบว่ามีค่าสอดคล้องกัน โดยทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันใน
ระดับต่ำจนถึงระดับปานกลาง และมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามการทบทวนวรรณกรรม
ที่ผ่านมา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านักศึกษามีลักษณะนิยามความสมบูรณ์แบบที่มีความเมตตาต่อตนเอง
ระดับสูงจะมีความวิตกกังวลที่ต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และ
สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์บทบาทของความเมตตาต่อตนเองในฐานะตัวแปรส่งผ่านด้วย

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์อทธิพลทางตรง พบว่า ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบมีอทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความวิตกกังวลและมีอทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความเมตตาต่อตนเอง แสดงให้เห็นว่า ลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบในระดับสูงมีอทธิพลต่อการมีระดับความวิตกกังวลในระดับสูง และลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบในระดับสูงมีอทธิพลต่อการมีความเมตตาต่อตนเองในระดับต่ำ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาอทธิพลของความเมตตาต่อตนเองต่อความวิตกกังวลพบว่า มีอทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความวิตกกังวลจึงอาจกล่าวได้ว่าหากนักศึกษาที่มีระดับความเมตตาต่อตนเองสูงจะทำให้แนวโน้มของระดับความวิตกกังวลอยู่ในระดับต่ำ และในการวิเคราะห์อทธิพลทางอ้อมพบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบกับความวิตกกังวลของนักศึกษา แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษามีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบแต่หากมีความเมตตาต่อตนเองก็จะทำให้อทธิพลของลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบที่มีต่อความวิตกกังวลลดลงได้ ในทางกลับกันหากนักศึกษามีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบแต่มีความเมตตาต่อตนเองในระดับต่ำก็จะทำให้ระดับความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นไปด้วย

ผลการวิจัยที่บ่งชี้บทบาทของความเมตตาต่อตนเองในฐานะตัวแปรส่งผ่านนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Chi et al. (2022) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตาต่อตนเองกับอาการวิตกกังวลของวัยรุ่นจีน โดยความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่านในความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในวัยเด็กที่ไม่พึงประสงค์กับอาการวิตกกังวล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชญา โพธิ์ไพบูลย์, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความผูกพันทางอารมณ์และภาวะซึมเศร้าของนักศึกษา โดยมีความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยผลการวิจัยพบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีอทธิพลทางตรงเชิงลบต่อภาวะซึมเศร้า และเป็นตัวแปรส่งผ่านอทธิพลของความผูกพันทางอารมณ์แบบวิตกกังวลและความผูกพันทางอารมณ์แบบหลีกเลี่ยงที่มีต่อภาวะซึมเศร้า ซึ่งจากการวิจัยของ Chi et al. (2022) และ สุพิชญา โพธิ์ไพบูลย์, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ (2565) จะเห็นได้ว่าความเมตตาต่อตนเองเป็นลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งลดอทธิพลของปัจจัยเสี่ยงที่มีต่อผลลัพธ์ทางลบที่จะเกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงนั้น อันมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้

ดังนั้นหากนักศึกษามีความเมตตาต่อตนเองจะช่วยให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเองในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่มีข้อจำกัด สามารถล้มเหลวและผิดพลาดได้ และเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากก็จะปฏิบัติต่อตนเองด้วยความมีสติ ไม่หมกหมุ่นอยู่กับอารมณ์ที่เป็นปัญหา หากเกิดความผิดพลาดจะไม่ตัดสินและโทษตนเอง สามารถให้อภัยตนเองได้เมื่อทำผิดพลาด ล้มเหลวด้วยความเข้าใจ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของความเมตตาต่อตนเองที่จะช่วยให้นักศึกษาลดระดับความวิตกกังวลลงได้ แม้ตนจะมีลักษณะนิยมนิยมความสมบูรณ์แบบก็ตาม

สรุปผล

ผลการวิจัยนี้พบว่า ความเมตตาต่อตนเองมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้นความเมตตาต่อตนเองจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษามีแนวโน้มของความวิตกกังวลลดลงแม้ว่าตนเองจะมีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบก็ตาม อันจะช่วยให้อาจสามารถปรับตัวและเผชิญสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ความเมตตาต่อตนเองเป็นหนึ่งในคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สำคัญและจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความเมตตาต่อตนเองสามารถเป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา ดังนั้นการเสริมสร้างความเมตตาต่อตนเองให้กับนักศึกษาจึงเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่สำคัญมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมและการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความเมตตาต่อตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมถึงยังช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลได้อีกด้วย ทั้งนี้การจติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจิตใจก็มีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพจิตของนักศึกษาทั้งในด้านการให้ความรู้และการปรับตัวในนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบโดยการจติกิจกรรมผ่านผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์และนักจิตวิทยา หรือผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเสวนาของกลุ่มนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้วิธีการปรับตัวในนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบผ่านตัวแบบที่เป็นนักศึกษาเหมือนกัน อันจะทำให้ นักศึกษามีความหวัง มองโลกในเชิงบวก และสามารถฟื้นคืนได้เมื่อเผชิญกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ไม่เป็นไปตามที่ตนคาดหวัง เนื่องจากความเมตตาต่อตนเองสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ หากสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบจะเป็นปัจจัยปกป้อง (Protective Factor) ที่สำคัญในการปรับตัวของนักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในอนาคตควรศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความเมตตาต่อตนเองในแต่ละองค์ประกอบ คือ 1.การมีเมตตาต่อตนเอง (self-kindness) และการตัดสินตนเอง (Self-judgment) 2.ความเป็นมนุษย์ปุณฺชน (Common humanity) และการรู้สึกโดดเดี่ยวและแปลกแยก (Isolation) และ 3.การมีสติ (Mindfulness) และการปล่อยให้อารมณ์ทางลบที่เกิดขึ้น (Over-identification) ที่มีต่อปัญหาสุขภาพจิตที่พบได้บ่อยในกลุ่มนักศึกษา เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล เป็นต้น นอกจากนี้ควรขยายขอบเขตของการศึกษามหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ หรือศึกษาเปรียบเทียบกับนักศึกษาในคณะเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละคณะ หรือศึกษาเปรียบเทียบกับในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ รวมทั้งศึกษาในกลุ่มนักศึกษาระดับ

ปริญญาโทหรือสูงกว่า ว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ รวมถึงวิเคราะห์บทบาทของความเมตตาต่อตนเองเพิ่มเติมในกลุ่มนี้

รายการอ้างอิง

กิตานันท์ ชำนาญเวช, นิรนาท แสนสา, นิธิพัฒน์ เมฆขจร, และสมร แสงอรุณ. (2561).

การศึกษาและพัฒนาความเมตตากรุณาต่อตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ด้วยกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบบูรณาการ. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian
มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 11(3), 3090-3103. สืบค้น 4 พฤศจิกายน 2565,
จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/166063/120193>

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). **ภาวะสุขภาพจิต - Depression**

Anxiety Stress Scales (DASS-21). สืบค้น 25 สิงหาคม 2565,
จาก <http://www.cumentalhealth.com/index.php?lay=show &ac=article&id=539909324>

บุญยวีร์ ขำภักดี และ ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (2565). ผลของการให้การปรึกษากลุ่มแบบผสมผสาน
ที่มีต่อความเมตตาตนเองของนักศึกษาที่มีความโน้มเอียงเป็นผู้นิยมความสมบูรณ์แบบ
ชนิดปรับตัวยาก. **วารสารจิตวิทยาคลินิกไทย**, 53(1), 1-12. สืบค้น 18 กรกฎาคม
2565, จาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/tci-thai_jclinicpsy/article/download/254011/172963/962863

ทัศนีย์ หอมกลิ่น, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกลศรีประเสริฐ. (2565). อิทธิพลของ
ความเครียดในการเรียนที่มีผลต่อผลการเรียนและความผูกพันในการเรียนของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี โดยมีทุนทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรคั่นกลาง. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**,
14(2), 277-292. สืบค้น 14 ตุลาคม 2565, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/251327>

ภัทรพงษ์ อารังปริชาชัย. (2563). **อิทธิพลของความเมตตากรุณาต่อตนเองที่มีต่อพรหมวิหารสี่
และความสุขของจิตอาสาในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล** (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย เชียงใหม่. สืบค้นจาก <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/69542>

ภัศราธิ์ พลไพโรจน์, กันตวรรณ คงแป้น, และสิริมนัส พะชนะ. (2559). **ความสัมพันธ์
ระหว่างความวิตกกังวล ความเมตตากรุณาต่อตนเอง และการริเริ่มพัฒนาความ
งอกงามแห่ง**. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/57884>

- รัตติกาล จินดาดี. (2541). **ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/23633>
- วัชรชาติ บุญสร้างสม. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเครียดและความสุข ในนิสิตศึกษามหาวิทยาลัย โดยมีความเมตตาจากตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/42630>
- สุพิชญา โพธิ์ไพบูลย์, อารยา ผลธัญญา, และไชยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ. (2565). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความผูกพันทางอารมณ์และภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาโดยมีความเมตตาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน. **มนุษยศาสตร์สาร**, 23(3), 34-57. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/view/258705>
- Asif, S., Mudassar, A., Shahzad, T. Z., Raouf, M., & Pervaiz, T. (2020). Frequency of depression, anxiety and stress among university students. **Pakistan Journal of Medical Sciences**, 36(5), 971-976. Retrieved July 18, 2022, from <https://doi.org/10.12669/pjms.36.5.1873>
- Cassisa, C., & Neff, K. D. (2019). The promise of self-compassion for solos. **GPSolo**, 36(3), 18-21. Retrieved July 18, 2022, from <https://self-compassion.org/wp-content/uploads/2019/09/cassisa2019.pdf>
- Chi, X., Jiang, W., Guo, T., Hall, D. L., Luberto, C. M., & Zou, L. (2022). Relationship between adverse childhood experiences and anxiety symptoms among Chinese adolescents: The role of self compassion and social support. **Current Psychology**, 42, 12822-12834. Retrieved July 18, 2022, from <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02534-5>
- Clark, D. A., & Beck, A. T. (2010). **Cognitive Therapy of Anxiety Disorders: Science and practice**. New York: Guilford Press.
- Dundas, I., Svendsen, J. L., Wiker, A. S., Granli, K. V. & Schanche E. (2016). Self-compassion and depressive symptoms in a Norwegian student sample. **Nordic Psychology**, 68, 58-72. Retrieved July 18, 2022, from <https://doi.org/10.1080/19012276.2015.1071203>
- Eum, K., & Rice, K. G. (2011). Test anxiety, perfectionism, goal orientation, and academic performance. **Anxiety, stress, and coping**, 24(2), 167-178. Retrieved July 22, 2023, from <https://doi.org/10.1080/10615806.2010.488723>

- Flett, G. L., Greene, A., & Hewitt, P. L. (2004). Dimensions of Perfectionism and Anxiety Sensitivity. **Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy**, 22, 39-57. Retrieved October 23, 2022, form <https://doi.org/10.1023/B:JORE.0000011576.18538.8e>
- Gnilka, P. B., Ashby, J. S., & Noble, C. M. (2012). Multidimensional Perfectionism and Anxiety: Differences Among Individuals With Perfectionism and Tests of a Coping-Mediation Model. **Journal of Counseling & Development**, 90, 427-436. Retrieved August 8, 2022, form <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2012.00054.x>
- Kawamura, K. Y., Hunt, S. L., Frost, R. O., & DiBartolo, P. M. (2001). Perfectionism, Anxiety, and Depression: Are the Relationships Independent?. **Cognitive Therapy and Research**, 25, 291-301. Retrieved August 8, 2022, form <https://doi.org/10.1023/A:1010736529013>
- Kristin, E. M., & Aimee, C. A. (2016). Self-Compassion as a Mediator of Maladaptive Perfectionism and Depressive Symptoms in College Students. **Journal of College Student Psychotherapy**, 30, 132-145. Retrieved July 18, 2022, form <https://doi.org/10.1080/87568225.2016.1140991>
- Leary, M. R., Tate, E. B., Adams, C. E., Batts Allen, A., & Hancock, J. (2007). Self-compassion and reactions to unpleasant self-relevant events: The implications of treating oneself kindly. **Journal of Personality and Social Psychology**, 92(5), 887-904. Retrieved July 18, 2022, from <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.5.887>
- Neff, K. D. (2003). Self-Compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. **Self and Identity**, 2, 85-102. Retrieved November 4, 2022, form <https://doi.org/10.1080/15298860309032>
- Neff, K. D., Kirkpatrick, K. L., & Rude, S. S. (2007). Self-compassion and adaptive psychological functioning. **Journal of Research in Personality**, 41, 139-154. Retrieved July 18, 2022, form <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.03.004>
- Neff, K. D., & McGehee P. (2010). Self-compassion and Psychological Resilience Among Adolescents and Young Adults. **Self and Identity**, 9, 225-240. Retrieved August 8, 2022, form <https://doi.org/10.1080/15298860902979307>
- Rebecca, J. L., & Fraenze K. (2020) A multidimensional approach to perfectionism and self-compassion. **Self and Identity**, 19, 757-783. Retrieved July 18, 2022, form <https://doi.org/10.1080/15298868.2019.1669695>

- Stoeber, J., Lalova, A. V., & Lumley, E. J. (2020). Perfectionism, (self-)compassion, and subjective well-being: A mediation model. **Personality and Individual Differences**, 154. Retrieved October 23, 2022, from <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109708>
- Sutton, J. (2021). **What Is Perfectionism According to Psychology? 7 Examples**. Retrieved August 8, 2022, from <https://positivepsychology.com/perfectionism/>
- Zhang, B., Liang, H., Luo, Y., Peng, Y., Qiu, Z., Mao, H.,... & Xiong, S. (2022). Loneliness and mobile phone addiction in Chinese college students: a moderated mediation model. **Journal of Psychology in Africa**, 32, 605-610. Retrieved August 25, 2022, from <https://doi.org/10.1080/14330237.2022.2121474>

เงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน
เมืองสุโขทัย
Conditions Strengthened Art and Cultural Identity
of Chinese Thai, Su-ngai Kolok

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์¹, ปัญญา เทพสิงห์²
Pongtach Chitwiboon¹, Punya Tepsing²

Received: February 16, 2023

Revised: September 27, 2023

Accepted: October 5, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย มุ่งแสวงหาความจริงด้วยกระบวนการค้นคว้าปรากฏการณ์วิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองสุโขทัยไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 16 คน ประธานสมาคมจีน 4 คน และกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนและสามารถให้ทัศนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมจีนหรือผลักดันให้เกิดการธำรงอัตลักษณ์ความเป็นจีน จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 30 คน

ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนเมืองสุโขทัย สามารถแบ่งออกเป็น 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอก โดย 1) เงื่อนไขภายใน ได้แก่ ความภูมิใจในความเป็นจีน เช่น ภูมิใจในภาษาจีน ความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าแม่เตี๊ยะโม่ และความชอบส่วนบุคคล เช่น ความชื่นชอบในภาษาจีน และ 2) เงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว เช่น การสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนภาษาจีน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น การอยู่ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม เหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตเพื่อความอยู่รอด เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาถึงเงื่อนไขของการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนจากทั้งภายในและภายนอกควบคู่กัน ไม่เพียงมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในบริบทความเป็นคนเชื้อสายจีนภายใต้

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Ph.D. of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) E-mail: chezze.grace@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Associate Professor of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) E-mail: punya.t@psu.ac.th

พื้นที่เมืองสุโขทัยโลกมากขึ้น แต่ยังนำไปสู่การหาแนวทางในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนร่วมกันได้อย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: เจือนไซ, ศิลปวัฒนธรรมจีน, ชาวไทยเชื้อสายจีน, เมืองสุโขทัยโลก

Abstract

This research aimed to study conditions that strengthened the art and cultural identity of Chinese Thai in Su-ngai Kolok. A qualitative research method was used with phenomenological approach, and the data were collected through related documents, observations, and in-depth interviews. The key informants included 16 Chinese Thai individuals who had lived in Su-ngai Kolok for more than 10 years, 4 chairmen of Chinese associations, and 10 individuals who were not Chinese Thai but could provide information related to the research, totaling 30 key informants.

The results revealed that the conditions that strengthened the art and cultural identity of Chinese Thai in Su-ngai Kolok could be categorized into two categories: internal and external conditions. Firstly, the internal conditions included the dignity of Chineseness, such as the dignity of the Chinese language, beliefs in gods such as the belief in Chao Mae Tomo, and individual preferences such as a preference for the Chinese language. Secondly, the external conditions included family support such as learning Chinese, a multicultural society, such as living in a multicultural environment, and situations of unrest, such as assemblies for strength building and adaptation during the COVID-19 pandemic. The analysis of both internal and external conditions that strengthened art and cultural identity can provide an understanding of Chinese Thai context in Su-ngai Kolok. This study is also beneficial for guidelines on strengthening the art and cultural identity of Chinese Thai with multiple dimensions.

Keywords: Conditions, Chinese Art and Culture, Chinese Thai, Su-ngai Kolok

บทนำ

เมืองสุโขทัยโลกเป็นเมืองหนึ่งที่มีความเจริญรุ่งเรืองจากการเข้ามาบุกเบิกทำการค้าของชาวจีนอพยพตั้งแต่สมัยอดีต เนื่องจากอุปนิสัยส่วนตัวของชาวจีนที่มีความขยันขันแข็ง ปรับตัวได้ง่าย และเก่งด้านการเจรจาค้าขายเป็นทุนเดิม ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกไม่เพียงมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกให้มีความเจริญรุ่งเรือง แต่ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ เห็นได้จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ที่มีเนื้อหาว่านายอำเภอคนแรกของเมืองสุโขทัยโลกได้มีการขอใช้ที่ดินของชาวจีน

อพยพรุ่นแรกในการก่อสร้างถนน แต่กระนั้นก็นำพาความเจริญเข้าสู่พื้นที่เมืองสุโขทัยได้ไม่มากนัก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีนโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดการสร้างทางรถไฟสายใต้ ที่มีสถานีเมืองสุโขทัยเป็นสถานีปลายทาง ยิ่งทำให้ง่ายต่อการเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายของชาวจีนจากทั่วประเทศ ในระยะแรกมักเข้ามาขายแรงงานเป็นหลัก โดยผ่านเส้นทางรถไฟสายใต้ในเขตป่าจันทูลี จดคลองสุโขทัย เพื่อจะเชื่อมทางรถไฟสายมาติดต่อกับรถไฟสุราษฎร์ธานี ที่แม่น้ำสุโขทัย ซึ่งเป็นพรมแดนระหว่างประเทศสยามกับรัฐรัตนโกสินทร์ แต่เนื่องจากการมีเส้นทางรถไฟสายใต้ ที่ยิ่งเอื้อประโยชน์ให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ชาวจีนสุโขทัยจึงค่อย ๆ ขยับขยายกลายเป็นพ่อค้าคนกลาง ชาวจีนบางกลุ่มถือโอกาสเข้ามาตั้งรกรากอยู่อย่างถาวร เนื่องจากมองเห็นโอกาสในการประกอบอาชีพ บางกลุ่มแต่งงานกับคนในพื้นที่ เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ เหล่านี้ส่งผลให้จำนวนประชากร และบทบาททางสังคมของชาวจีนเพิ่มสูงขึ้น เกิดเป็นชุมชนชาวจีนย่านถนนเจริญเขต ถนนประยาวีวัฒน์ และถนนชลธารเขต ทั้งยังเป็นที่ตั้งสำคัญของกลุ่มสมาคมจีนทั้ง 4 สมาคมในปัจจุบัน เห็นได้จากอดีตกลุ่มชาวจีนได้มีการแสดงพลังผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการค้าและทางสังคม จนปัจจุบันเมืองสุโขทัยกลายเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของกลุ่มสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดนราธิวาส และกลายเป็นอำเภอที่ไม่ใช่ตัวจังหวัดของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความเจริญและใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา (เทศบาลเมืองสุโขทัย, 2565)

ชาวจีนอพยพรุ่นแรกที่เข้ามาในพื้นที่เมืองสุโขทัยได้มาแต่เดิมแล้ว ยังนำศิลปวัฒนธรรมของตนเข้ามาในพื้นที่ ทั้งยังเป็นชาติที่ยึดมั่นในศิลปวัฒนธรรมของตนอย่างเหนียวแน่น สอดคล้องกับงานศึกษาของ Bloomfield (1989) ที่กล่าวว่า ไม่ว่าคนจีนจะอพยพไปตั้งถิ่นฐานตามหาถิ่นอยู่ที่ใด พวกเขาจะนำคติความเชื่อและประเพณีของตนติดมาเสมอ โดยจะพยายามรักษาสถิติลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของตนไว้ แม้แต่ในพื้นที่ที่ตนถูกมองว่าเป็นชนกลุ่มน้อย วิธีการดำเนินชีวิตและความเชื่อต่าง ๆ ก็ไม่แตกต่างกัน และยังคงรักษาความเป็นจีนได้อย่างเด่นชัด ดังเห็นได้จากการจัดตั้งสมาคมเพื่อธำรงความเป็นจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย จำแนกตามกลุ่มภาษาพูด ประกอบไปด้วยสมาคมแต้จิ๋ว สมาคมไหหลำ สมาคมฮากกา และสมาคมฮกเกี้ยน ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ดังที่ ถาวร สิกขโกศล (2559) ชี้ให้เห็นว่า จีนแต้จิ๋วรักน้ำใจไมตรี (重情) จีนไหหลำรักหน้าตา (重脸) จีนฮากการักศีลธรรม (重义) และจีนฮกเกี้ยนรักเหตุผล (重理) เป็นต้น ลักษณะร่วมที่สำคัญของชาวจีนอพยพเหล่านี้ คือการเป็นนักปฏิบัตินิยมที่ยึดหลักอุดมการณ์ความเป็นจีน และสำนึกรักในความเป็นชนชาติจีน ทั้งยังมีความพยายามในการจัดงานเทศกาลประเพณีจีนต่าง ๆ ในพื้นที่ รวมถึงการสร้างสุสานจีนและศาลเจ้าแบบจีน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เสริมสร้างความสามัคคี และสร้างการรับรู้ในความเป็นพวกเดียวกันของคนเชื้อสายจีน สิ่งเหล่านี้ก็กลายมาเป็นมรดกตกทอดที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

แต่ทว่าหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมครั้งใหญ่ ที่ส่งผลให้ชาวไทยพุทธเคลื่อนย้ายออกเป็นจำนวนมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ส่วนหนึ่งเป็นคนเชื้อสายจีนในพื้นที่ดั้งเดิม บ้างมีการขายกิจการให้กับคนมุสลิม ชาวจีนที่ยังคงอยู่ในพื้นที่ต่างต้องปรับตัว

กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง มีการรวมตัวสร้างพลังสามัคคีกันอย่างเหนียวแน่น เพื่อเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนท่ามกลางความเกรงต่อการถูกเบียดขับออกจากสังคมที่มีพลังเหนือกว่า ประกอบกับการเข้ามาของโรคระบาดไวรัสโควิด 19 ที่เหมือนเป็นการตอกย้ำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย และทำให้สำนักร่วมทางมรดกวัฒนธรรมของลูกหลานรุ่นใหม่เลือนหายไป ขาดการตระหนักถึงคุณค่า และไม่มีการถ่ายทอดต่อให้คนรุ่นหลัง จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบหนึ่งในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางด้านภาษาจีนที่ปัจจุบันสูญหายไปอย่างสิ้นเชิง คนเชื้อสายจีนปัจจุบันตั้งแต่รุ่นที่ 3 เป็นต้นไปไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาของตนได้ ประกอบกับประเด็นความไม่สงบที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ชายแดนใต้และสถานการณ์โควิด 19 ที่ซ้ำเติมให้เศรษฐกิจในพื้นที่เมืองสุโขทัยซบเซาลงอย่างต่อเนื่อง จากผลสำรวจการจัดอันดับพื้นที่ที่มีคนจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2555 ของระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (2565) พบว่าจังหวัดนราธิวาสติดอยู่ในอันดับที่ 2 ของประเทศ เป็นผลมาจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ยืดเยื้อมานานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน (ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี และบุษบง ชัยเจริญวัฒนะ, 2553) อันส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาเพื่อพักผ่อน และร่วมประกอบพิธีกรรมแบบจีนตามที่ตนศรัทธา ทั้งนี้เกิดจากเศรษฐกิจของเมืองสุโขทัยส่วนหนึ่งเป็นการนำกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมจีนมาช่วยพัฒนาสังคมและคอยกระตุ้นการท่องเที่ยว เช่น การจัดงานเทศกาลตรุษจีน การจัดงานสมโภชองค์เจ้าแม่โถะโหมะ ตั้งงานศึกษาของ ปัญญา เทพสิงห์ และเก็ดฉวา บุญปรากฏ (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าในภาวะเหตุการณ์ความไม่สงบ คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยยังคงร่วมมือกันจัดงานสมโภชองค์เจ้าแม่โถะโหมะ เพื่อเป็นการแสดงพลังสามัคคี และกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของเมือง โดยอาศัยการวางแผนอย่างรัดกุม เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้นหากศิลปวัฒนธรรมจีนไม่ได้รับการรักษาเสริมสร้างหรือฟื้นฟูในภาวะวิกฤต อาจทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวในเขตเมืองสุโขทัยถดถอย และเกิดปัญหาเศรษฐกิจฝืดเคืองยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงพื้นที่เมืองสุโขทัยในปัจจุบัน แม้มีการทับซ้อนทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมอยู่มาก สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม แต่ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ยังคงเป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายมุสลิม (เทศบาลเมืองสุโขทัย, 2565) ที่มีแบบแผนวัฒนธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ทำให้วัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีน ถูกผลักให้กลายเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมสูญหาย ยิ่งไปกว่านั้นเหตุการณ์ความรุนแรงและโรคระบาดโควิด 19 ที่เกิดขึ้น อาจนำไปสู่ประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองสุโขทัยที่อาจจะขัดต่อนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งวางแผนพื้นที่เมืองสุโขทัยให้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าชายแดนใต้ ตั้งงานวิจัยของ นูรฟารินดา ดะแซ (2560) ที่เห็นว่าเมืองสุโขทัยมีศักยภาพในการเป็นเขตพื้นที่การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางด้านการคมนาคม ความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรมนุษย์ รวมไปถึงโอกาสในการลงทุนทางด้านธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวจากนักธุรกิจนายทุนจีน อันจะไปสู่การยกระดับมาตรฐานเศรษฐกิจของเมือง

ด้วยเหตุนี้คนเชื้อสายจีนจึงจัดเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองสุโขทัย และหากต้องการให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถดำรงอยู่ได้ในท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจากทุนทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม อันจะเป็นต้นทุนสำคัญของพลังและวิถีทางการค้าของคนเชื้อสายจีน

จากปรากฏการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องนี้ ด้วยเหตุที่ว่า การขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนให้ประสบความสำเร็จ จะต้องเรียนรู้ถึงเงื่อนไขและเหตุผลของแต่ละพื้นที่ที่คอยเกื้อหนุนต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน และคนเชื้อสายจีนที่เป็นกำลังหลักของการพัฒนาจะต้องรู้จักปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้กับกลุ่มคนเชื้อสายอื่น ๆ ในพื้นที่ โดยไม่มีความขัดแย้งต่อกัน การศึกษาเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในแง่ของการทำให้เห็นว่าเงื่อนไขใดบ้างที่ส่งผลให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจนท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเชิงพื้นที่ของเทศบาลเมืองสุโขทัยที่มุ่งหวังให้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายและระหว่างประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ฉะนั้นหากไม่ทำการศึกษาดังเงื่อนไขทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่เมืองสุโขทัย อาจทำให้สูญเสียมรดกศิลปวัฒนธรรมอันดีที่สั่งสมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อันเป็นต้นทุนสำคัญของพลังและวิถีทางการค้าของคนไทยเชื้อสายจีนเมืองสุโขทัยในอดีต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งทำการวิจัยเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย โดยทำการศึกษามานาน 2 มุมมอง คือ เงื่อนไขภายใน และเงื่อนไขภายนอก ในย่านชุมชนคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย บริเวณถนนเจริญเขต ถนนประชาธิปไตย และถนนชลธารเขต เนื่องจากมีครอบครัวคนเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการปฏิสังสรรค์จากกลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยอยู่เป็นประจำ ทั้งยังเป็นที่ตั้งของกลุ่มสมาคมจีนที่ยังคงกลืนอายุความเป็นจีนไว้อย่างเด่นชัด ทั้ง 4 สมาคม ได้แก่ สมาคมแต้จิ๋ว สมาคมฮกเกี้ยน สมาคมฮากกา และสมาคมไหหลำ

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม Gagne & Deci (2005) ได้เสนอเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขภายใน

และเงื่อนไขภายนอก โดยเงื่อนไขภายใน สามารถใช้อธิบายการเสริมสร้างอัตลักษณ์บางอย่างที่
ผู้คนกระทำ และไม่ได้รับการหนุนเสริมจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เงื่อนไขภายในให้ความสำคัญถึง
คุณสมบัติของศิลปินวัฒนธรรม โดยที่คุณลักษณะเหล่านั้นคอยเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสนใจ
อยากที่จะเรียนรู้ เป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าท้าทาย น่าสนใจ สิ่งเหล่านี้จะผลักดันให้บุคคลแสดง
พฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้น เงื่อนไขภายในเป็นความต้องการของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่
เกิดจากการเสาะแสวงหาของตนเอง สามารถลิขิตได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้อารมณ์ยังเป็นส่วน
เกี่ยวข้องผสมผสานกับเงื่อนไขภายใน ความภูมิใจ ความเชื่อจากความศรัทธา และความชอบมี
บทบาทโดยตรงที่สำคัญต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ที่ถูกจุดใจจากภายใน เงื่อนไขภายในจึงสามารถ
สร้างจากการพุ่มพัก และคอยปลูกฝังตั้งแต่เกิด ทั้งนี้ยังมีงานศึกษาวิจัยอีกหลายเรื่องต่างยืนยันว่า
เงื่อนไขภายในส่งผลทางบวกต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปินวัฒนธรรม ทำให้การเสริมสร้างประสบ
ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ขณะที่เงื่อนไขภายนอก เป็นความต้องการของบุคคลที่จะแสดง
พฤติกรรมได้ออกมาโดยต้องอาศัยสิ่งเร้าจากภายนอก มาเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ออกมา โดยเงื่อนไขภายนอก อาจอาศัยสิ่งเร้าภายนอกเชิงบวกเพื่อให้เกิดการเสริมสร้าง
อัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ดำรงอยู่และมีความเข้มข้นในการแสดงพฤติกรรมนั้น เช่น การได้รับการ
สนับสนุนจากครอบครัว หรืออาจให้สิ่งเร้าภายนอกเชิงลบ เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
เหตุการณ์ความไม่สงบ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นตัวจุดใจให้บุคคล
แสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการ เงื่อนไขภายนอกเกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าภายนอก และส่งผลทางบวกต่อ
การเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปินวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย

โดยสรุปแล้วแก่นหลักของเงื่อนไขการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปินวัฒนธรรม จะต้องเกิดขึ้น
จากทั้งภายในและภายนอก ซึ่งเงื่อนไขภายในเป็นการตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นจากการพุ่มพักและปลูก
ฝังที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ประกอบกับสภาพแวดล้อมจาก
ภายนอก ทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่เป็นเหมือนแรงเสริมให้เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มีความ
เด่นชัดมากขึ้น เห็นได้ว่าทั้ง 2 เงื่อนไขจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาควบคู่กันไป เพื่อให้ได้เงื่อนไข
ที่มีประสิทธิภาพและครบถ้วนต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งศิลปินวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนใน
พื้นที่เมืองสุโขทัย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของ Gagne & Deci มาเป็นกรอบในการ
มองปรากฏการณ์อย่างกว้าง ๆ เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขที่ส่งผลให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมือง
สุโขทัย สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ศิลปินวัฒนธรรมจีน ให้ดำรงอยู่ได้
ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนา
เดิมอยู่ในเมืองสุโขทัยไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 16 คน ประชาชนสมาคมจีน 4 สมาคม จำนวน
4 คน และกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนและสามารถให้ทัศนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างศิลป
วัฒนธรรมจีนหรือผลักดันให้เกิดการธำรงอัตลักษณ์ความเป็นจีน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการลงเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) รวมถึงการใช้โปรแกรมออนไลน์ เช่น โปรแกรม Zoom โทรศัพท์มือถือ ในการนัดสัมภาษณ์ เนื่องจากระยะเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ เป็นช่วงคาบเกี่ยวของการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 ทำให้การเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จริงไม่สะดวกมากนัก โดยเลือกพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2564 รวมหนึ่งเดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยผู้วิจัยระบุประเด็นคำถามหลักไว้ในแบบสัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเล่าเรื่องได้อย่างอิสระ ในประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ดังนี้ 1) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ประเด็นเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย ครอบคลุมการใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ สมุดจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง เป็นเครื่องมือในการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงสิทธิที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยตามความสมัครใจ ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะเปลี่ยนใจในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยสามารถหยุดการสัมภาษณ์และถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และข้อมูลที่ได้จะถูกนำเสนอโดยใช้นามสมมติ ซึ่งผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทั้งหมด ซึ่งเป็นธรรมชาติของหลักการวิจัยทางสังคมที่ต้องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลจากการพูดคุยและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการนำแนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อถอดรหัสตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย จากนั้นนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ โดยแยกประเด็น จัดหมวดหมู่ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล โดยแสดงความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงคำถามการวิจัยกับแนวคิดทฤษฎีตามแนวทางการวิเคราะห์ที่วางไว้

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่ได้อาจการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ความตรง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากที่สุด (Validity and Credibility) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยใช้

แบบสัมภาษณ์เดียวกันจนได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและอึดตัว

ผลการวิจัย

เงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัยโลก มีดังนี้

1. ความภูมิใจในภาษาจีน

ความภาคภูมิใจในความเป็นจีนนับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีน เพราะเมื่อลูกหลานจีนรู้สึกภูมิใจในความเป็นจีน ทำให้สามารถเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมจีนได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะความภูมิใจในการมีภาษาจีนเป็นของตนเอง คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก มีบริบทที่ติดเขตชายแดนไทย-มาเลเซีย ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารกับคนต่างชาติมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาษาจีนจึงถือเป็นอีกหนึ่งภาษาที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกเป็นอย่างมาก ทั้งด้านการค้าขาย ด้านการสื่อสาร และด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจากกลุ่มคนที่มีความเห็นต่างได้ตลอดเวลา คนเชื้อสายจีนเมืองสุโขทัยโลกจึงต้องรวมกลุ่มกันเพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมและต่อสู้ต่อรองกับกลุ่มอำนาจที่เหนือกว่า ผ่านความภูมิใจในการใช้ภาษาจีนมากขึ้น แม้ปัจจุบันคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกไม่สามารถที่จะสื่อสารด้วยภาษาจีนได้ แต่ก็รู้สึกว่าตนพร้อมที่จะเรียนรู้ เพราะเป็นภาษาที่คุ้นเคย และได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า มีเพียงคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกที่เป็นคนรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 เท่านั้นที่ยังพอสื่อสารด้วยภาษาจีนท้องถิ่น ส่วนภาษาจีนกลางไม่สามารถพูดและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกหลานได้ อย่างไรก็ตามคนเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก ยินดีที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาจีน และมองว่าเป็นภาษาที่ถูกส่งต่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงมีการปลูกฝังค่านิยมความภูมิใจในความเป็นจีนผ่านการสั่งสอน การปฏิบัติให้เห็นภายในครอบครัว ทั้งนี้ได้มีลักษณะบังคับ ดังคำสัมภาษณ์ “พวกผมนี่คือพอเขียนได้บ้าง พออ่านออกได้บ้าง แต่ไม่ได้ทั้งหมดแต่คุณตา เขายังได้ทั้งหมด แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นภาษาจีนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นต่อไปจะได้อย่างนี้หรือเปล่า อันนี้ไม่ทราบอนาคต เพราะว่ารุ่นลูกเรา อย่างลูกผม 3 คน ไม่ได้เลย ภาษาจีนพูดก็ไม่ได้สื่อสารไม่ได้ เรื่องเขียนจีนก็ไม่ได้ อ่านก็ไม่ได้ เพราะว่าไม่ได้บังคับ คือไปเรียน ABAC เขาก็เน้นภาษาอังกฤษ ไม่ได้เรียนภาษาจีน แต่ก็เคยถามเขาว่า เขาบอกว่าพร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาจีน เพราะรู้สึกว่ามันดี เป็นภาษาของบรรพบุรุษ ถ้าทิ้งไปคงเสียดายแย่” (นายซี, นามสมมติ, สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2564)

2. ความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สิ่งที่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้อย่างเหนียวแน่น ภายใต้บริบทพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก คือความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าแม่โต๊ะโมะ ซึ่งเป็นเทพเจ้าจีนที่คอยให้พร และดูแลลูกหลานคนเชื้อสายจีนในพื้นที่ องค์เจ้าแม่โต๊ะโมะตั้งอยู่ในศาลเจ้าแม่โต๊ะโมะ ได้รับการบริการที่ดินในการจัดสร้างจากนางสรวง สรรกุล ชาวไทยเชื้อสายจีนเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สร้างขึ้นจากความศรัทธาและความเลื่อมใสในบารมี ด้วยลักษณะที่ตั้งของศาลเจ้าที่แตกต่างจากศาลเจ้าในพื้นที่อื่น ๆ จึงเชื่อกันว่าคนธรรมดาทั่วไปไม่สามารถที่จะตั้งศาลเจ้าที่ผิดตามหลักฮวงจุ้ยของจีนได้

หากไม่ใช่ผู้มีบารมีหรือเป็นองค์เทพเจ้า ซึ่งประตู่ทางเข้าของศาลเจ้าแม่โตะโมะจะหันไปทางทิศตะวันตก ติดกับแม่น้ำสุโขทัยโลก เปรียบเสมือนประตู่มังกรที่ลงลงไปในน้ำเพื่อนำความเจริญกลับเข้ามาในพื้นที่ ศาลเจ้าจึงเป็นตัวแทนของดวงเมืองและเศรษฐกิจของเมืองสุโขทัยโลก ทำให้ไม่นานศาลเจ้าแม่โตะโมะก็เป็นที่รู้จักของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และยังถือว่าเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนให้คงอยู่ได้ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเมืองสุโขทัยโลก เพราะความผูกพันที่มีต่อเจ้าแม่โตะโมะของลูกหลานคนเชื้อสายจีนในทุกช่วงอายุ ที่เล่าต่อกันมาถึงปาฏิหาริย์และบารมีของเจ้าแม่ เมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้นในชีวิต ก็จะไปขอพรและให้เจ้าแม่คอยเป็นที่พึ่งทางจิตใจอยู่เสมอ ความเชื่อและความศรัทธาในองค์เจ้าแม่โตะโมะเหล่านี้ ยังก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันของกลุ่มพี่น้องเชื้อสายจีนในพื้นที่ เพราะศาลเจ้าแม่โตะโมะเป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนเชื้อสายจีน และเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของเมืองสุโขทัยโลก หากมีงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่ คนเชื้อสายจีนที่แยกย้ายไปประกอบอาชีพตามเมืองต่าง ๆ จะทำการนัดหมายเพื่อกลับมารวมกลุ่มกัน ส่งผลให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมกันรู้ถึงความเป็นคนเชื้อสายจีนที่มีศิลปวัฒนธรรมแตกต่างจากคนเชื้อสายอื่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า งานกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าแม่โตะโมะ ไม่เพียงก่อให้เกิดการเล่าต่อถึงเรื่องราวปาฏิหาริย์ของเจ้าแม่ภายในพื้นที่ ยังได้รับการเล่าต่อออกไปยังพื้นที่อื่น การบอกเล่าให้คนภายนอกได้รับรู้ สามารถสร้างความสนใจให้กับกลุ่มคนเชื้อสายจีนที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก ทั้งยังทำให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่อื่น ๆ เดินทางเข้ามาร่วมกราบไหว้ด้วยความศรัทธาภายในงานกิจกรรมที่จัดขึ้น กล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มของคนเชื้อสายจีนผ่านความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเจ้าแม่โตะโมะ ไม่เพียงช่วยสร้างจิตสำนึกถึงความเป็นคนเชื้อสายจีนให้เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก แต่ยังสามารถสร้างจิตสำนึกให้กับคนเชื้อสายจีนนอกพื้นที่ในการตระหนักถึงความเป็นพวกเดียวกัน และมีอัตลักษณ์วัฒนธรรมแตกต่างจากกลุ่มคนเชื้อสายอื่น ๆ เกิดการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมขึ้นในวงกว้าง ดังคำสัมภาษณ์ “งานกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาม่า เช่น งานแบกเกี้ยว หรืองานสมโภช เขามีความผูกพันคือต้องมาทุกปี แล้วที่นี่กลายเป็นรวมแก๊งค์เพื่อน กลุ่มเพื่อนที่โตมาในวัยเดียวกัน ทำกิจกรรมแบบนี้มาด้วยกัน ถึงแม้จะพลัดถิ่นไปอยู่เชียงใหม่ ไปอยู่กรุงเทพฯ ไปอยู่ที่ไหนก็ตาม วันนั้นเขาจะนัดกันเลยว่าต้องกลับมาเจอเพื่อน มาเจอครอบครัว อะไรอย่างนี้ครับ มากลับบ้าน” (นายเอ็น, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2564) และ “มันยังมีกรณียของเจ้าแม่โตะโมะ ทุกคนก็ศรัทธา ถือว่าบารมีเจ้าแม่โตะโมะเป็นศูนย์รวมของคนไทยเชื้อสายจีนได้ดีทีเดียวนะครับ เรามีกิจกรรมการสมโภชเจ้าแม่โตะโมะ ทุก ๆ ปี ก็ลูกหลานชาวจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนก็จะกลับมาวันแ่เจ้า วันอะไรอย่างนี้ เขากลับมานะ ช่วยกันแบกเจ้า มากันเป็นหลายร้อยคน ก็ถือว่าตรงนี้ก็ยังเป็นวัฒนธรรมที่เขาที่ยอมรับอยู่” (นายเอ, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2564)

3. ความชอบส่วนบุคคล

เมืองสุโขทัยโลก เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองจากการค้าขายผ่านการติดต่อทางรถไฟสายใต้ มาตั้งแต่สมัยอดีต และการมีเขตชายแดนไทย-มาเลเซีย ทำให้เมืองสุโขทัยโลกกลายเป็นย่านการค้าชายแดนใต้ที่มีความสำคัญ และมีความเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก การประกาศใช้นโยบาย

จากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่ต้องการสร้างเมืองสู่โลกให้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าชายแดนได้ปัจจุบัน ยิ่งส่งผลให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่โลกเล็งเห็นความสำคัญของการติดต่อสื่อสารด้วยภาษาจีนมากขึ้น ลูกหลานเชื้อสายจีนบางครอบครัวที่ชอบในภาษาจีนเป็นทุนเดิม แต่ไม่กล้าที่จะเรียน เนื่องจากมองว่าภาษาจีน เป็นภาษาที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยการจำมากกว่าการประสมพ้องชนะกับสระ เกิดความรู้สึกกลัวต่อการเรียนรู้ภาษาจีน อีกทั้งคนในครอบครัวไม่ได้พูดคุยหรือสื่อสารกันด้วยภาษาจีน อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้คนรุ่นพ่อแม่จำเป็นต้องปกป้องอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนของตนไว้ และเลือกหยิบใช้ภาษาไทยที่ดูเป็นกลาง เพื่อไม่ให้เสี่ยงต่อการเป็นจุดสนใจของกลุ่มพวกเห็นต่าง จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า ปัจจุบันคนเชื้อสายจีน หันมาชื่นชอบในการเรียนรู้ภาษาจีนมากขึ้น เพราะคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่โลกต่างประกอบธุรกิจการค้าเป็นของตนเอง บางครอบครัวมารับช่วงธุรกิจต่อจากทางบ้าน และต้องการใช้ภาษาจีนในการทำการค้ากับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนมาเลย์ อีกทั้งยังรู้สึกตื่นตัวต่อการประกาศนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนได้ และสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่เบาบางลง เป็นเสมือนตัวเร่งให้คนเชื้อสายจีนปัจจุบัน ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาจีนเพื่อกิจการการค้ามากขึ้น และเมื่อได้สัมผัสและเรียนรู้จริงกลับรู้สึกว่าภาษาจีนไม่ได้ยากเกินกว่าที่ตนเคยคิด จนนำไปความชอบส่วนตัวในการศึกษาภาษาจีนดังคำสัมภาษณ์ “ตอนนี้ชอบภาษาจีนแล้ว แต่ก่อนเราไม่ชอบเลยนะ เพราะรู้สึกว่ามันยาก พูดก็ยาก เขียนก็ยาก มีลำดับขีดที่ซับซ้อน แต่ตอนนี้ไม่คิดอย่างนั้นละ อยากเรียนมากกว่า จะได้เอามาใช้ทำธุรกิจที่บ้านด้วย” (นางสาวเอช, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564) และ “เมื่อก่อนอาม่าจากที่พูดจีนกัน พี่ก็ไม่ได้สนใจมาก เพราะคิดว่าไม่สำคัญ เดียวนี้เปิดลิ ใคร ๆ ก็อยากค้าขายกับประเทศจีน ยิ่งโลกเราติดกับเขตค้าขายชายแดนด้วยนะ ทุกวันนี้ยังนึกเสียดายที่ไม่ได้เรียนตั้งแต่เด็ก ๆ มีฝึกเรียนเอาตอนโตแล้ว” (นางสาวไอ, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2564)

4. การสนับสนุนจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถานที่แรกที่คอยอบรม สั่งสอน และปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อจีนให้กับลูกหลานในพื้นที่เมืองสู่โลก ลูกหลานที่เกิดและเติบโตมาในครอบครัวคนเชื้อสายจีนจะมีความคุ้นชินกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากกลุ่มคนเชื้อสายอื่นในพื้นที่เมืองสู่โลก ส่งผลอิทธิพลต่อการสำนึกคิดและการตัดสินใจในการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะความสนใจในการเรียนรู้ด้านภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษาที่ค่อนข้างยาก อาศัยทั้งทักษะการพูด การอ่าน การพูดและการเขียนควบคู่กัน ลูกหลานเชื้อสายจีนในพื้นที่สู่โลกจึงมองว่าภาษาจีนไม่น่าเรียน อย่างไรก็ตามครอบครัวคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่โลกบางครอบครัว ยังไม่ละทิ้งพยายามและมีความต้องการให้ลูกหลานเชื้อสายจีนของตนเรียนรู้ภาษาจีน เพราะมองว่าการเป็นคนเชื้อสายจีนจะต้องเรียนรู้ภาษาจีนให้ได้ มากบ้างน้อยบ้างตามกำลัง จึงให้การสนับสนุนการเรียนภาษาจีนของลูกหลานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นกำลังใจในการศึกษา และรู้สึกสนใจในภาษาจีนไปโดยปริยาย จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า พ่อแม่เชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่โลก มีความคาดหวังให้ลูกหลานเชื้อสายจีนของตนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีน เพราะเป็นเหมือนการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มเชื้อสายตนที่มีความแตกต่าง

จากคนเชื้อสายอื่น ยังเป็นการสืบทอดอัตลักษณ์ทางด้านภาษาจีนให้ดำรงอยู่ได้ในครอบครัว และพื้นที่เมืองสุโขทัย บางครอบครัวที่พอจะมีคนพูดภาษาจีนได้บ้าง ก็จะสนับสนุนให้ใช้ภาษาจีนพูดคุยกันเองภายในบ้าน ดังคำสัมภาษณ์ “แม่อยากให้ไปเรียนภาษาที่จีน ก็ยังไม่ชอบจีน ตอนนั้น แต่พอที่บ้านสนับสนุน ก็เลยไปเรียน พอกลับมาก็ได้ใช้ภาษาจีนพูดกับญาติ ๆ บ้าง รู้สึกคิดไม่ได้เลยที่เลือกเรียนภาษาจีน” (นางสาวเอช, นามสมมติ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564) และ “ผมมองว่าบางครอบครัวต้องขมัวเข้าบ้านเขาจะพูดจีนอย่างเดียว อยู่ที่ว่ากฎของแต่ละบ้าน หรือการสนับสนุนการใช้ภาษาจีนของแต่ละครอบครัวด้วย เข้าบ้านพูดจีนอย่างเดียว ห้ามพูดไทยเลย เต็มมันก็ต้องพูด มันก็ซบซับกันไปเอง อย่างน้อยก็ไม่ลืมว่าเรารู้ภาษาจีนนะ อะไรอย่างนี้” (นางสาวเจ, นามสมมติ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564)

5. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เมืองสุโขทัย เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทางการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่คอยดึงดูดนักลงทุนจีนให้เข้ามาประกอบธุรกิจการค้า บางกลุ่มมองเห็นข้อได้เปรียบและตัดสินใจอพยพเข้ามาอยู่อย่างถาวร การหลั่งไหลของผู้คน ส่งผลให้พื้นที่เมืองสุโขทัย เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกันอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมที่ดำรงอยู่จึงมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งนี้กลุ่มคนเชื้อสายจีนมีเพียงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ต้องพยายามรักษาอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนของตนไว้ให้ได้มากที่สุด ผ่านการยอมรับเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมไทย ทำให้เกิดการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมแบบไทย คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยบางครอบครัว จึงนับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาทมากกว่านิกายมหายานแบบจีน ประเพณีบางอย่างมีการผสมผสานกับความเป็นไทยมากขึ้น เช่น มีการนำพระแบบไทยพุทธเข้ามาสวดทำพิธีงเด็ก และการแปลบทสวดจีนเป็นไทย เป็นต้น อีกทั้งวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มวัฒนธรรมหลักที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองสุโขทัย ครอบครัวเชื้อสายจีนปัจจุบันให้อิสระในการเลี้ยงดูลูกหลาน ไม่มีการบังคับให้ลูกหลานต้องเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมจีน ต่างจากกลุ่มชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกที่ยังคงรักษาความเป็นมุสลิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น มีโรงเรียนสอนศาสนาที่ให้ทั้งความรู้และหลักคำสอนทางศาสนาสำหรับเด็กชาวมุสลิม การบังคับให้สื่อสารและเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมลายู ทำให้วัฒนธรรมมุสลิมในพื้นที่เมืองสุโขทัยมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก เห็นได้จากครอบครัวคนเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนชาวมุสลิม จะมีการต่อสู้ต่อรองเพื่อคงความเป็นจีนของตนไว้ โดยการปรับเปลี่ยนสำรับอาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมใหม่ เดิมทีใช้หัวหมูหรือเนื้อหมู เป็นวัตถุดิบในการเซ่นไหว้เทพเจ้าและบรรพบุรุษ เป็นการผสมผสานอาหารจำพวกเนื้อไก่ เนื้อเป็ดและเนื้อปลาแทนที่ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า คนเชื้อสายจีนที่มีการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนของตนมากกว่าปกติ เมื่ออยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเสี่ยงต่อการถูกผสมกลมกลืน โดยจะมีการพยายามรักษาความเป็นจีนไว้ ผ่านการยอมรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก และนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมจีนของตน ดังคำสัมภาษณ์ “คนจีนที่นี่ก็มีรับเอาวัฒนธรรมมุสลิมเข้ามาปรับแต่งบ้าง เพราะเรารู้เป็นคนกลุ่มน้อย คนมุสลิมเขาเยอะกว่า อย่างพวกของเซ่นไหว้ ถ้าครอบครัวไหนบ้านติดกับคนมุสลิม

ก็ไม่ได้มีการใช้หมู่เลยนะ จะเปลี่ยนไปใช้เนื้อสัตว์ประเภทอื่นแทน โลกเราอยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ใจเขาใจเรา” (นายแอล, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2564) และ “ถามว่าผสมใหม่ มันก็มี บางครอบครัวที่ว่าเขาก็บางที่ได้ภรรยามุสลิมบ้าง อะไรว่าง เขาก็ต้องยอมไปเข้าทางโน้น เขาก็ทำให้วัฒนธรรมเขากลายไป เพราะเขาก็ต้องไปมัสยิด ไปละหมาด ไปอะเราะฮ์ของเขา ก็ถือว่าไม่เคร่ง แต่ยังไม่เขาก็กึ่งประกอบพิธีกรรมแบบจีนอยู่ ช่วงตรุษจีน หรือช่วงงานสมโภช ปัน ๆ กันไป บางทีเราก็กต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอด” (นายเอ็น, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2564)

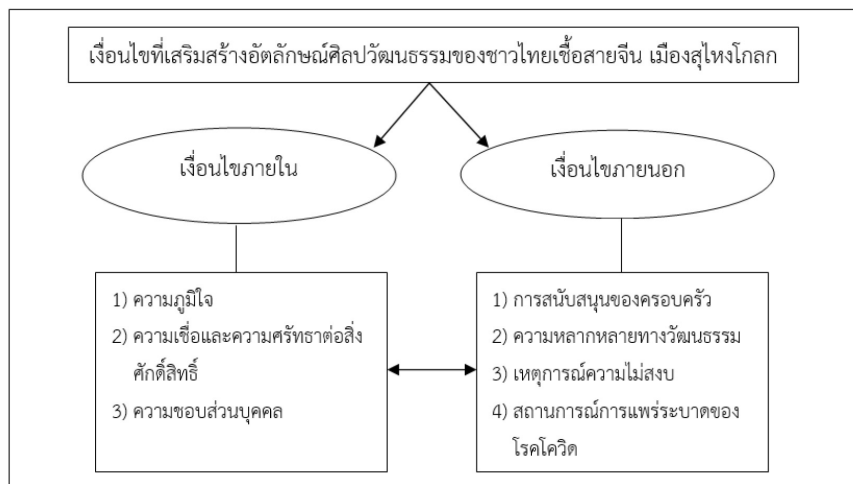
6. เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

ปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ทำให้กลุ่มคนเชื้อสายจีนพากันโยกย้ายไปสร้างฐานชีวิตใหม่ยังพื้นที่อื่น บางครอบครัวแสวงหาความปลอดภัยที่ดีกว่า เช่น เมืองหาดใหญ่หรือกรุงเทพมหานคร อาจเพราะมองเห็นสัญญาณในการประกอบอาชีพที่มีความยั่งยืนขึ้น และความเกรงกลัวต่อการลอบทำร้ายของกลุ่มผู้ที่มีวัฒนธรรมต่าง การอพยพดังกล่าว ทำให้จำนวนประชากรคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกที่หลงเหลืออยู่มีเพียงร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คนมุสลิมกลายเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุด และเป็นกลุ่มวัฒนธรรมหลักในพื้นที่ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น นับเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกเบาบางลง เมื่อคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกมีจำนวนน้อยลง พลังในการแสดงออกถึงความเป็นคนเชื้อสายจีนผ่านศิลปวัฒนธรรมจีน ย่อมลดลงและไม่มีความเข้มข้นเหมือนเช่นในอดีต จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่าช่วงที่มีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกมีการอพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ที่มีความเจริญกว่า เพราะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัว ประกอบกับโอกาสทางการศึกษาดีกว่าของลูกหลาน เมื่อเติบโตขึ้นก็จะประกอบอาชีพและสร้างครอบครัวภายในพื้นที่ที่ตนอพยพออกไปอยู่อาศัย ทำให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง กลุ่มคนเชื้อสายที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างต้องยิ่งรวมพลังกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเร่งสร้างการตระหนักรู้ในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้น โดยการส่งต่อความเป็นจีนผ่านการปลูกฝังอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมจีนสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้บริบทพื้นที่เมืองสุโขทัยโลก ดังคำสัมภาษณ์ “พอมีสถานการณ์ความไม่สงบ ก็คือเป็นเหตุผลที่เราไปเรียนที่อื่นด้วย” (นางสาวเอช, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564) และ “ในช่วงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ที่เกิดมา 10 กว่าปี ตั้งแต่ปี 2547 มันก็เลยทำให้ลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีน อพยพไปอยู่ต่างพื้นที่เยอะ เพราะบางทีเขากลัวปัญหาความรุนแรง ไม่รู้ว่าจะโดนกับตัวเองเมื่อไหร่ ยิ่งเราเป็นคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ด้วย ลูกหลาน ณ ปัจจุบัน ก็ไปเติบโตเรียนกรุงเทพฯ บ้าง ไปเรียนต่างประเทศบ้าง บางทีไม่ได้กลับภูมิลำเนา ไปประกอบอาชีพอยู่กรุงเทพฯ ไปมีบ้านอยู่ต่างจังหวัด อยู่หาดใหญ่ อยู่อะไร วัฒนธรรมจีนเราก็ก็น้อยลงไปเรื่อย ๆ จากการอพยพออกในช่วงที่มีสถานการณ์นั้นแหละ ถ้าไม่มีลูกหลานให้ส่งต่อ ไม่มีคนปฏิบัติวัฒนธรรมจีนมันก็ตาย” (นายบี, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2564)

7. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

การเข้ามาของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เดิมคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย มีลักษณะนิสัยที่ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เพราะการรวมกลุ่มของคนเชื้อสายจีน เป็นเหมือนเครื่องแสดงออกถึงพลังอันเข้มแข็งในการต่อสู้ต่อรองกับกลุ่มอำนาจทางวัฒนธรรมที่เหนือกว่าในพื้นที่ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเหนียวแน่นของกลุ่มคนเชื้อสายจีน แม้เป็นประชากรคนกลุ่มน้อยท่ามกลางกลุ่มวัฒนธรรมหลักของคนมุสลิม ลักษณะนิสัยการชอบรวมกลุ่มของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ยังมีจุดประสงค์เพื่อการพบปะพูดคุย และคอยสร้างความสัมพันธ์อันกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในหมู่คนเชื้อสายจีนด้วยกันเอง เพราะพื้นที่เมืองสุโขทัย ประกอบไปด้วยกลุ่มคนเชื้อสายจีนที่มีลักษณะแตกต่างกันถึง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจีนฮากกา กลุ่มจีนไหหลำ กลุ่มจีนแต้จิ๋ว และกลุ่มจีนฮกเกี้ยน ทั้งนี้การเกิดขึ้นของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ในพื้นที่เมืองสุโขทัย มีส่วนทำให้ความเป็นกลุ่มก้อนของคนเชื้อสายจีนเหล่านี้สูญหายไป เนื่องจากความหวาดกลัวต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคในวงกว้าง และเสี่ยงต่อการละเมิดพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคฉุกเฉินของหน่วยงานส่วนกลาง ที่ระบุนำห้ามการรวมกลุ่มของประชาชนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และต้องกักตัวอยู่ในบ้านเท่านั้น ข้อปฏิบัติดังกล่าว ไม่เพียงขัดต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ยังทำให้การแสดงพลังความเป็นจีนผ่านการสร้างการรวมกลุ่มที่เคยยึดเหนี่ยวคนเชื้อสายจีนไว้เบาบางลงและไม่เข้มแข็งเช่นเคยจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่าการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 เป็นเสมือนตัวกระตุ้นให้กลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ยังมีการดิ้นรนและหาหนทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนบางส่วนต้องนัดรวมกลุ่มกันผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ เช่น ไลน์ แม้ไม่เหมือนกับการเผชิญหน้ากันในพื้นที่จริง แต่สามารถงดการติดต่อไม่ให้ขาดช่วงลงได้ เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยเสริมสร้างสายสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็งและส่งผลดีต่อการสร้างการรวมพลัง และแสดงออกถึงการมีอยู่ของศิลปวัฒนธรรมจีน โดยมีกลุ่มคนเชื้อสายจีนเมืองสุโขทัยเป็นเจ้าของ ดังคำสัมภาษณ์ “การรวมกลุ่มกันของชาวจีนเราช่วงโควิดนี้ลำบากมากครับ แต่ก็ดีหน่อยที่สมัยนี้มีไลน์ครับ เดิมนี่สะดวกตรงที่ว่าใช้ไลน์ อย่างวันก่อนประชุม ผมก็ประชุมผ่านไลน์วิดีโอคอล อะไอย่างนี้ ผ่าน Zoom อะไอย่างนี้ เนื่องจากตอนนี้โควิด การมาเจอกันแบบนี้มันก็ไม่สะดวก บางคนก็ไม่อยู่ในพื้นที่ ใช้การประชุม Zoom ประชุมไลน์กัน ถ้านัดตัว บางคนไปกรุงเทพฯ บ้าง คนโน้นไม่อยู่ คนนี้ไม่อยู่ มันเลยไม่สะดวก เลยนัดแบบนี้มันจะสะดวก” (นายบี, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2564) และ “สายสัมพันธ์ของชาวจีนทั่วโลกเรารู้ว่าเหนียวแน่นมากครับ ขนาดมีโควิดมา รัฐบาลให้อยู่แต่ในบ้านใช่ไหม พวกเรายังหาทางเจอหน้ากันได้ อาจด้วยเดี๋ยวนี้เทคโนโลยีมันไปไกล เปิดไลน์คอลกัน เห็นหน้ากัน เพื่อนฝูง ก็เหมือนอยู่ใกล้กันแล้ว เวลาจัดงานเทศกาลอะไรที่ต้องขอความร่วมมือมันก็สะดวกกว่าแต่ก่อน” (นายเอ็ม, นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2564)

จากข้อค้นพบภายในพื้นที่วิจัยข้างต้น สามารถนำมาสร้างแผนภูมิโดยสังเขป ดังนี้

ภาพที่ 1 เงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสู่หังโกลก
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่หังโกลก เป็นการศึกษาที่เกิดจากการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นำไปสู่การสร้างข้อสรุป ตั้งแต่เงื่อนไขภายในที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่หังโกลก 3 เงื่อนไข ได้แก่ 1) เงื่อนไขจากความภูมิใจ 2) เงื่อนไขจากความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ 3) เงื่อนไขจากความชอบส่วนบุคคล และเงื่อนไขภายนอกที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่หังโกลก 4 เงื่อนไข ได้แก่ 1) เงื่อนไขจากการสนับสนุนของครอบครัว 2) เงื่อนไขจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) เงื่อนไขจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และ 4) เงื่อนไขจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งทั้ง 2 เงื่อนไขล้วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสู่หังโกลก จำเป็นต้องพิจารณาทั้งเงื่อนไขภายใน และเงื่อนไขภายนอกไปพร้อมกัน เนื่องจากทั้ง 2 เงื่อนไขนี้ ทำให้การเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทพื้นที่เมืองสู่หังโกลก มีความเฉพาะและแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น เหล่านี้นำมาสู่การสร้างความเข้าใจในความเป็นจีนในพื้นที่เมืองสู่หังโกลกมากขึ้น ทั้งยังนำไปสู่การหาแนวทางเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งในศิลปวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนให้เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้านและมีผลประโยชน์สูงสุด

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

บริบทเมืองสุโขทัย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากการเข้ามาปะทะสังสรรค์ของผู้คนอย่างไม่ขาดสายตั้งแต่สมัยอดีต ทั้งคนไทย คนจีน และคนมุสลิมที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้ลักษณะของเมืองสุโขทัยมีความพิเศษและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมจากการหลอมรวมกันของ 3 กลุ่มวัฒนธรรมหลัก ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ย่อมมีเงื่อนไขและเหตุปัจจัยที่เป็นเฉพาะตัว โดยในแง่ของอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีน ที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงผลรวมของอุดมการณ์ความคิดของคนเชื้อสายจีนในแต่ละกลุ่มชน เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนในสังคม เช่น ภาษาจีน ความเชื่อความศรัทธาแบบจีน และประเพณีจีน ซึ่งคนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ศิลปวัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว หากมีเงื่อนไขที่ทำให้เปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทที่ศิลปวัฒนธรรมนั้นดำรงอยู่

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยนำผลการศึกษามาสรุปและจัดกลุ่มตามแนวคิดของ Gagne & Deci (2005) ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับเงื่อนไขในเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมว่าควรพิจารณาจาก 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอก ซึ่งเงื่อนไขทั้งสองจะถูกประสานเข้ากัน ทำให้การเสริมสร้างอัตลักษณ์มีความสมบูรณ์และรอบด้านมากขึ้น

เงื่อนไขภายใน แบ่งออกเป็น ความภูมิใจในภาษาจีน ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความชอบส่วนบุคคล ดังนี้

ความภูมิใจในภาษาจีน พบว่า คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย มีความภูมิใจในความเป็นจีนผ่านอัตลักษณ์ทางด้านภาษา เนื่องจากพื้นที่เมืองสุโขทัย เป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ทำให้งานต่อการเข้ามาติดต่อเจรจาทางการค้าตั้งแต่สมัยอดีต ภาษาจีนจึงเข้ามาอยู่ในบทบาทการดำเนินชีวิตของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ไม่เพียงเป็นข้อได้เปรียบทางการค้า ยังรวมไปถึงด้านการสื่อสาร และการท่องเที่ยว เพราะมองว่าภาษาจีนเป็นภาษาที่จะได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ แม้ปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะสื่อสารด้วยภาษาจีน เนื่องจากเป็นภาษาที่ค่อนข้างยากและมีความซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้นาน แต่ก็เป็นเรื่องที่มีความท้าทายและพร้อมที่จะเรียนรู้ ทั้งยังไม่ยากให้อัตลักษณ์ทางด้านภาษาจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยสูญหายไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพร ศิริพันธุ์ (2561) ที่ให้ทัศนะไว้ว่าภาษาจีนมีส่วนทำให้คนเชื้อสายจีนรู้สึกถึงภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนเชื้อสายจีน เนื่องจากเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่มีผู้ใช้มากที่สุดในโลก และมีความจำเป็นในการใช้ติดต่อสื่อสารและสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หากเป็นลูกหลานคนเชื้อสายจีน แสดงให้เห็นถึงการมีมรดกทางวัฒนธรรมเป็นทุนเดิม และถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ไม่เหมือนกับคนเชื้อสายอื่นอย่างเช่นภาษาจีน อาจทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้เพิ่มเติมของลูกหลานเชื้อสายจีนที่สนใจ และทำให้การเจรจาภายใต้บริบทพื้นที่เมืองสุโขทัยที่เป็นเมืองแห่งการค้าและการลงทุนชายแดนได้จากนักลงทุนชาวจีน โดยเฉพาะชาวจีนมาเลย์ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบว่า องค์เจ้าแม่โตะโมะ เป็นเทพเจ้าจีนที่คอยปกป้อง และคอยดูแลสารทุกข์สุขดิบของพี่น้องคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยมาอย่างยาวนาน ตามความเชื่อของคนจีน องค์เจ้าแม่โตะโมะเปรียบเสมือนรูปปั้นเคารพของเทพเจ้าจีนปกติ ที่ตั้งประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้าจีน และคอยคลันดาลให้ในสิ่งที่ลูกหลานคนเชื้อสายจีนปรารถนา สิ่งที่ทำให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่ต่างพากันเลื่อมใสศรัทธาในบารมีขององค์เจ้าแม่โตะโมะ เกิดจากการแสดงให้เห็นถึงอิทธิฤทธิ์ในการตั้งท่าเลขของศาลเจ้าที่ผิดจากหลักฮวงจุ้ย และมีลักษณะต่างจากศาลเจ้าอื่น คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยจึงเชื่อว่า หากไม่ใช่ผู้มีบารมีหรือเป็นองค์เทพเจ้าจะไม่สามารถทำได้ ด้วยความเชื่อในอำนาจบารมีและปาฏิหาริย์ดังกล่าว ทำให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และภูมิใจที่ตนเกิดมาเป็นคนที่มิเชื่อสายเดียวกับองค์เจ้าแม่ ส่งผลให้เกิดการสร้างความตระหนักรู้ในศิลปวัฒนธรรมที่มีคนเชื้อสายจีนเป็นเจ้าของความเชื่อและความศรัทธาที่ต้ององค์เจ้าแม่โตะโมะ นำไปสู่ความผูกพันระหว่างคนกับเทพเจ้า เห็นได้จากเมื่อคนเชื้อสายจีนในพื้นที่มีเรื่องไม่สบายใจ ก็จะหันไปพึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์ขององค์เจ้าแม่อยู่เสมอ กลายมาเป็นศูนย์รวมจิตใจและที่ยึดเหนี่ยวของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยไปโดยปริยาย สอดคล้องกับ เกตุมาตย์ ดวงมณี (2552) ที่ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเทพเจ้าจีน มีส่วนช่วยให้อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวจีนที่มีมักจะผูกติดอยู่ความเชื่อและอำนาจบารมีของเทพเจ้า จนมีคำกล่าวที่ว่า “ความเชื่อสะท้อนความคิด” ชาวจีนมีความเชื่อใหญ่ ๆ อยู่สองอย่างที่ถือเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตคือ เชื่อในเรื่องเทพเจ้าและเชื่อในเรื่องภูตผี ยิ่งเทพเจ้าอย่างองค์เจ้าแม่โตะโมะแสดงปาฏิหาริย์ให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เกิดความศรัทธามากเท่าไร ยิ่งทำให้ความเข้มข้นทางศิลปวัฒนธรรมจีนเด่นชัดขึ้นตามมา เช่นเดียวกับ เจษฎา นิลสงวนเดชะ (2561) ที่เสริมว่า เงื่อนไขที่เกื้อหนุนให้ความจีนมีการรวมตัวที่เหนียวแน่น คือ ความเชื่อในเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะชาวจีนเป็นกลุ่มชนที่มีความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมดั้งเดิม และใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ยังคงมองว่าองค์เจ้าแม่โตะโมะ เป็นเหมือนเครื่องแสดงออกถึงการดำรงอยู่ของตนท่ามกลางพื้นที่ที่คนมุสลิมเป็นประชากรกลุ่มใหญ่

ความชอบส่วนบุคคล พื้นที่เมืองสุโขทัย เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลส่วนกลางวางฐานให้เป็นศูนย์กลางการค้าขายแดนใต้ ภาวนาได้นโยบาย “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมจากคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเป็นอย่างมาก เพราะมีประโยชน์ในการใช้ติดต่อสื่อสารกับนักลงทุนและนักท่องเที่ยวชาวจีนเมย์ และชาวจีนสิงคโปร์ ความได้เปรียบทางด้านภาษาจีน ทำให้ลูกหลานคนเชื้อสายจีนปัจจุบันเกิดสำนึกรักในรากเหง้าที่เป็นเหมือนมรดกทางวัฒนธรรมของตน แม้ช่วงที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่เมืองสุโขทัย จะส่งผลให้คนเชื้อสายจีนต่างพากันหลีกเลี่ยงและปกปิดอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนของตนไว้ หันไปหยิบใช้ภาษาไทยที่ดูเหมือนเป็นกลางในการสื่อสารในพื้นที่ เนื่องจากเกรงกลัวต่อกลุ่มอำนาจผู้มีความเห็นต่าง กลุ่มลูกหลานคนเชื้อสายจีนจึงไม่ได้รับการปลูกฝังทางด้านภาษาจีนมาตั้งแต่กำเนิด และมองว่าภาษาจีนเป็นภาษาความยาก ทั้งนี้เมื่อเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เบาบางลง คนเชื้อสายจีนจึงเริ่มหันมาชื่นชอบและสนใจในภาษา

จีน เปลี่ยนมุมมองในเชิงบวกมากขึ้น สอดคล้องกับ ปุณณิศา คงทน (2561) ที่สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ยกย่องเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้กับศิลปวัฒนธรรมจีน คือปัจจัยทางด้านความชอบส่วนบุคคลต่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม เช่น ภาษาจีน คนชอบส่วนตัวในภาษาจีน ส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียน รวมไปถึงความรู้พื้นฐานทางภาษาจีน เพราะการเรียนรู้ภาษาจีนต้องอาศัยความพยายามของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อที่จะพัฒนาทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ดังนั้น เมื่อคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเริ่มมีความชอบส่วนตัวในการเรียนรู้ภาษาจีน ย่อมส่งผลต่อการมีอยู่ของอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยต่อไปด้วย

เงื่อนไขภายนอก แบ่งออกเป็น การสนับสนุนจากครอบครัว ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สถานการณ์ความไม่สงบ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ดังนี้

การสนับสนุนจากครอบครัว ครอบครัวเป็นเหมือนสถาบันทางสังคมที่อยู่ติดตัวชาวจีนมาตั้งแต่เกิดจนตาย เห็นได้จากการให้ความสำคัญต่อครอบครัวในสังคมชาวจีน ที่เป็นผลมาจากการปลูกฝังอุดมการณ์แนวคิดปรัชญาขงจื้อ ที่มองว่าชาวจีนจะยกย่องเชิดชูครอบครัวขยาย การแยกออกไปตั้งครอบครัวใหม่ ถือเป็นเรื่องที่น่าอับอาย ครอบครัวในอุดมคติของชาวจีน จะต้องมิสมาชิกในครอบครัวสี่หรือห้ารุ่นอยู่ร่วมกัน คือ รุ่นอาวุโสกว่า ได้แก่ พ่อแม่ ปู่ย่า และรุ่นอ่อนอาวุโสกว่า ได้แก่ รุ่นลูกและรุ่นหลาน ซึ่งจะต้องเชื่อฟังและถือลำดับรุ่นของสมาชิกในครอบครัวอย่างเคร่งครัด สังคมชาวจีนจึงเป็นสังคมที่มีพื้นฐานผูกติดอยู่กับระบบครอบครัวเป็นสำคัญ คนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกต่างรับเอาอิทธิพลและนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ แม้ลูกหลานคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกปัจจุบัน จะมองว่าภาษาจีนเป็นเรื่องที่ยากและมีความซับซ้อน หากครอบครัวสนับสนุนและคาดหวังให้เรียนรู้ภาษาจีน ลูกหลานเชื้อสายจีนจะต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้การสนับสนุนจากครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ยังทำให้ลูกหลานมีกำลังในการเรียนภาษาจีนมากขึ้น เกิดเป็นความเคยชินและรู้สึกภาษาจีนไม่ยากอย่างที่ตนคิด กลายมาเป็นความรักและห่วงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ตามที่ ปุณณิศา คงทน (2561) เห็นว่า การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นเงื่อนไขภายนอกที่สำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางศิลปวัฒนธรรมจีน เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลในการดูแลควบคุมความเป็นอยู่ของทุกคนภายในบ้าน รวมถึงปัจจัยหลักทางการศึกษา สอดคล้องกับ บุญช่วย โชคว่านวยชัย (2537) ที่พบหนึ่งในตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ คือความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความคาดหวังของพ่อแม่ต่อนักการศึกษาของลูกหลาน กล่าวได้ว่าการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขภายนอกที่สำคัญต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยโลกให้มีความเข้มแข็งและเด่นชัดขึ้นกว่าเดิม

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เมืองสุโขทัยโลก เป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีการติดต่อการค้ากับผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยอดีต เห็นได้จากประวัติศาสตร์ของการเข้าร่วมพัฒนาเมืองสุโขทัยโลกของคนทุกเชื้อสาย ทั้งคนไทย คนมุสลิม และคนจีน ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏขึ้นในพื้นที่มีลักษณะของความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการเข้ามา

ของสถานการณ์ความรุนแรง ทำให้คนในพื้นที่รู้สึกไม่ปลอดภัยกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่คิดจะทำร้ายคนที่มีความเห็นต่าง อีกทั้งสังคมได้สร้างภาพจำและตีตรากลุ่มผู้มีความเห็นต่างในลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกับคนมุสลิม คนในพื้นที่เมืองสุโงโกลจึงเกิดความระแวงและแบ่งแยกพรรคพวกกันเอง นำไปสู่ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เบาบางลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโงโกลที่ถูกผลักออกให้กลายเป็นกลุ่มวัฒนธรรมชายขอบท่ามกลางวัฒนธรรมกระแสหลักอย่างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของคนมุสลิม ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่ การถูกผลักให้กลายเป็นกลุ่มวัฒนธรรมชายขอบยิ่งทำให้ผู้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโงโกล ต้องพยายามเร่งรักษาอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสายจีนของตนไว้ให้ได้มากที่สุด ประกอบกับลักษณะนิสัยของชาวจีน เป็นชนชาติที่มีความสามารถทางด้านการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เป็นทุนเดิม ทำให้เกิดการรักษาสถิติวัฒนธรรมจีนเป็นไปในรูปแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ผ่านการยอมรับเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของชาวมุสลิมมาผสมผสานปรับเปลี่ยนมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมจีนของตนยังสามารถดำรงอยู่ได้ในพื้นที่ โดยไม่มีความขัดแย้งกับกลุ่มอำนาจที่มีวัฒนธรรมเหนือกว่าสอดคล้องกับ ลัทธิขงจื๊อ และคณะ (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งเร้าที่เร่งให้กลุ่มคนเชื้อสายจีนรวมกันกันเพื่อแสดงพลังความเป็นจีนมากขึ้น โดยวิธีการอาจมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมที่อาศัยอยู่ การที่คนหลายวัฒนธรรมมาอยู่รวมกัน ย่อมส่งผลต่อความเชื่อ รูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน จึงต้องเปิดใจให้กว้างและยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความสงบสุข และไม่เกิดการกดทับระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เป็นการให้พื้นที่ในการแสดงออกอย่างเท่าเทียม เช่นเดียวกับ รุฬพล ทองอินทราช (2564) ที่เสริมว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้ประชากรคนกลุ่มน้อย เช่น คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโงโกล ได้รับผลกระทบจากการกลืนกลายทางวัฒนธรรม จนสูญหายไปที่สุด หากศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่ได้รับการเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็ง และคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโงโกลไม่มีอำนาจพอที่จะช่วงชิงส่วนแบ่งของพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนของตน

สถานการณ์ความไม่สงบ พื้นที่เมืองสุโงโกล เป็นพื้นที่ที่ได้ผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 สถานการณ์ความรุนแรงไม่เพียงทำให้กลุ่มคนเชื้อสายจีนต่างพากันอพยพเพื่อแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าภายนอกพื้นที่มากขึ้น ยังทำให้จำนวนประชากรคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโงโกลลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเหลืออยู่เพียงร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวนประชากรของคนเชื้อสายจีนที่ลดลงมีผลโดยตรงต่อความเข้มข้นของศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่ เพราะเมื่อประชากรคนเชื้อสายจีนน้อยลง พลังในการต่อสู้ต่อรองและการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมที่มีคนเชื้อสายจีนเป็นเจ้าของก็ลดลงตามมา ทำให้คนเชื้อสายจีนที่ยังหลงเหลืออยู่ต่างพยายามรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น มากบ้างน้อยบ้างตามกำลังที่สามารถทำได้ ทั้งการลดทอนขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมบางอย่างลง ปลุกฝังแนวคิดค่านิยมเกี่ยวกับรากเหง้าความเป็นคนเชื้อสายจีนให้กับเด็กและเยาวชนเชื้อสายจีน และคอยส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนเชื้อสายจีนอยู่เสมอ เช่น ประเพณี

ตรุษจีน ประเพณีสมโภชเจ้าแม่โถ๊ะโม่ เห็นได้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่เมืองสุโขทัย เป็นเหมือนสิ่งเร้าจากภายนอกที่คอยเร่งให้กลุ่มคนเชื้อสายจีน หันมาให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น เนื่องจากศิลปวัฒนธรรม หมายรวมถึงผลรวมของความคิด หากไม่มีศิลปวัฒนธรรมจีน ก็ไม่มีคนเชื้อสายจีนด้วยเช่นกัน และอาจจะส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเชื้อสายจีนสูญหายไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และคณะ (2556) ที่เห็นว่า หนึ่งในเงื่อนไขที่เกิดจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เมืองสุโขทัย คือการย้ายออกของกลุ่มคนเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถือครองวัฒนธรรมชายขอบในพื้นที่ โดยปกติการอพยพออกของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย ย่อมส่งผลให้ความเข้มข้นทางวัฒนธรรมจีนเจือจางลง หากมองอีกมุมหนึ่งกลับพบว่า ส่งผลดีต่อการสร้างความเข้มแข็งในอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนด้วยเช่นกัน โดยธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อศิลปวัฒนธรรมที่ตนถือครองกำลังจะถูกกลืนกลายและสูญหาย จะเกิดการรวมกันเพื่อแสดงพลังและบ่งบอกถึงการมีอยู่ของกลุ่มวัฒนธรรมตนมากขึ้น เช่นเดียวกับคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยที่ต่างมีการต่อสู้ดิ้นรนให้ศิลปวัฒนธรรมที่ตนเป็นเจ้าของ สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางแรงกดดันจากบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ผ่านการปลูกฝังค่านิยมและการสร้างการรวมกลุ่ม ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียวในหมู่คนเชื้อสายจีน อันจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด การเข้ามาของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโควิด 19 ทำให้คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเข้าสู่การดำเนินชีวิตตามรูปแบบวิถีใหม่ การประกาศใช้นโยบาย “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ของกระทรวงสาธารณสุข ไม่เพียงส่งผลให้การจัดกิจกรรมงานต่าง ๆ ที่เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนถูกยกเลิก ยังทำให้รูปแบบการคบค้าสมาคมแบบจีนเปลี่ยนแปลงไป คนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยเดิม มีนิสัยชอบการรวมกลุ่ม เนื่องจากการรวมกลุ่มเป็นเหมือนเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยในการต่อรองกับกลุ่มวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่าในพื้นที่ ดังที่ หม่า กุ้ยถ่ง, ศุภการ สิริไพศาล และอดิสร ศักดิ์สูง (2561) ให้ทัศนะว่า คนเชื้อสายจีนมีการสร้างการรวมกลุ่มผ่านสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมกวนซี” เป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมในทุกระดับ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงพลังความเข้มแข็งให้กลุ่มคนเชื้อสายอื่นได้รับรู้ ยังมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลและประสานประโยชน์ร่วมกัน การเข้ามาของโรคระบาดโควิด 19 กลับทำให้การรวมกลุ่มของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในพื้นที่จริง เพราะเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโควิดในวงกว้าง และละเมิดต่อกฎข้อบังคับจากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่งผลให้คนเชื้อสายจีนหันมาเลือกใช้เทคโนโลยีการสื่อสารด้วยแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น โปรแกรมไลน์ โปรแกรมซูม เป็นต้น การเลือกใช้สื่อออนไลน์ดังกล่าวส่งเสริมไม่ให้เกิดการรวมกลุ่มของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัยขาดหายไป ยังคงการติดต่อซึ่งและกัน เพิ่มช่องทางในการสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มคนเชื้อสายจีนให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น ดังมีงานวิจัยของ ภัทราภรณ์ ทวีกุล และอัจฉรา สิมฉี (2565) ที่ให้ผลสรุปว่าการเข้ามาของโรคระบาดไวรัสโควิด 19 ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มคนเชื้อสายจีน

อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากรูปแบบวิถีชีวิตที่ชอบการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ของกลุ่มคน เชื้อสายจีนเปลี่ยนไป สามารถทำได้ภายในพื้นที่ทางอินเทอร์เน็ต กลับส่งผลดีมากขึ้นต่อการเสริมสร้าง อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสู่โงโลก เพราะมีความสะดวกสบายกว่า ยืดหยุ่น ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทำให้การประชุมหารือเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม จีน เช่น การประชุมงานประเพณีตรุษจีน การหารือแนวทางอนุรักษ์การเชิดสิงโตจีน ทำได้ง่ายและ รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือกิจกรรมเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทย เชื้อสายจีนที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับสภาพบริบทภายในพื้นที่เมืองสู่โงโลก โดยให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมสอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น
2. รัฐควรพัฒนาพื้นที่ ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โดยเพิ่มงบประมาณในการประยุกต์ หลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เช่น การเพิ่มรายวิชาพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ คนในพื้นที่เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ให้เกียรติและเคารพความเห็นต่างของคนต่างวัฒนธรรม อันจะมี ผลต่อการดำรงอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับพื้นที่เมืองสู่โงโลก ได้มากขึ้น
3. ควรให้อำนาจแก่คนในพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมจีนของตนเอง มีการ ประชุมระดมสมองจากคนทุกเชื้อสาย เพื่อกำหนดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับส่วนกลาง และ พิจารณาความสอดคล้องกับพื้นที่เมืองสู่โงโลก เช่น การเพิ่มเนื้อหาศิลปะจีน การจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนจากคนในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ การผ่อนคลาย และมีความสุข เพราะไม่ต้องกังวลกับการทำผิดหลักวัฒนธรรมของคนศาสนาอื่น ๆ
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเงื่อนไขที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทย เชื้อสายจีนในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากสภาพบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดเงื่อนไขที่ใช้ ในการเสริมสร้างต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอก กาญจนานิกเชก (คปก.) ประจำปีงบประมาณ 2562 เลขที่สัญญา PHD/0188/2561 ภายใต้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในการบริหารจัดการของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

รายการอ้างอิง

เกตมาตุ ดวณณิ. (2552). ภาษาจีนกับวัฒนธรรมความเชื่อ “เทพเจ้า” และ “ภูตผี”.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 2(2), 34-40.

- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2561). ศาลเจ้าจีน: ศรัทธาสถานในสังคมไทย. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**. 37(1), 45-70.
- ถาวร ลิกขโกศล. (2559). **ชื่อ แซ่ และระบบตระกูลแซ่ อัตลักษณ์สำคัญเบื้องต้นของคนจีน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- เทศบาลเมืองสุโขทัย. (2565). **ประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย**. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก <http://www.kolokcity.go.th>.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, อุทิศ สังขรัตน์ และปัญญา เทพสิงห์. (2556). ปัญหาและการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อในสามจังหวัดชายแดนใต้. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**. 53(3), 81-103.
- ธวัชพล ทองอินทราข. (2564). กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำจังหวัดชุมพร. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 6(12), 237-251.
- นุรฟารินดา ดะแซ. (2560). โอกาสการลงทุนธุรกิจและศักยภาพการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย **อำเภอสุโขทัย จังหวัดนราธิวาส** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- บุญช่วย โชคอำนวย. (2537). **ปัจจัยทางครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อทางการเรียนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญญา คางน. (2561). สภาพและปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนไทยที่ประเทศจีน. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 8(1), 23-29.
- ภัทรภรณ์ ทวีกุล และอัจฉรา สิมลี. (2565). การศึกษามุมมองของนักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษและการสื่อสารเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 18(1), 112-136.
- ระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต. (2565). **สถานการณ์สังคมไทยไตรมาสที่ 4 และภาพรวมปี 2565**. สืบค้น 3 มีนาคม 2565, จาก <http://social.nesdc.go.th>.
- รัฐพร ศรีพันธุ์. (2561). แนวทางการเตรียมความพร้อมและวิธีการเรียนสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาจีน. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 5(1), 103-112.
- ลัชชา ชุนทวิจิตร, วาสนา บุญสมัย และไพรินทร์ ต้นพุ่ม. (2561). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนิสิตบัณฑิตศึกษานานาชาติ คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **วารสาร Mahidol R2R e-Journal**. 5(2), 83-94.
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี และบุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2553). **โครงการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เฉพาะหน้าทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจ การเมือง และความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. สงขลา: มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การศึกษา "สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน".

กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานสถิติประจำปีของประเทศไทย. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2565, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/e-book/SYB-2564/index.html>.

หม่า กุ้ยถ้ง, ศุภการ สิริไพศาล และอดิสร คักดีสูง. (2561). วัฒนธรรมกวนซีกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างประเทศไทย.

อินทนิลทักษิณสาร. 13(2), 139-163.

Bloomfield, A. I. (1989). Economics. **The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science**. 503(1), 185-186.

Gagne, M. & Deci, E. L. (2005). Self-determination theory and work motivation. **Journal of Organizational Behavior**. 26(4), 331-362.

Tepsing, P. & Boonprakarn, K. (2017). Cultural tourism management: A case study of the Chao Mae Tomo festival, Su-ngai Kolok town, Narathiwat province. **Kasetsart Journal of Social Sciences**. 38(1), 493-505.

การสัมภาษณ์

นางสาวเจ (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564.

นางสาวเอช (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2564.

นางสาวไอ (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2564.

นายซี (นามสมมุติ). เจ้าของธุรกิจท้องถิ่นเชื้อสายจีน. สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2564.

นายบี (นามสมมุติ). เจ้าหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเชื้อสายจีน. สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2564.

นายเอ (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2564.

นายเอ็น (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2564.

นายเอ็ม (นามสมมุติ). คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่. สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2564.

นายแอล (นามสมมุติ). เจ้าหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเชื้อสายจีน. สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2564.

ชินลง : กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา วิเคราะห์วาทกรรม
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์
Chinlone : The Relationship between Thai and Myanmar
in the Sport of Discourse Analysis between Human and Society
in Literature by Kamin Kamani

อุไรวรรณ สิงห์ทอง¹, ธนพร หมูคำ², วัฒนชัย หมั่นยิ่ง³, ปุริวรรณ วรานุสาสต์⁴
Uraiwan Singthong¹, Thanaphorn Mookham², Watanachai Monying³, Puriwan Waranusast⁴

Received: March 12, 2023

Revised: October 29, 2023

Accepted: November 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์ เรื่อง วาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมของ คามิน คมนีย์ ทั้งหมด 18 เรื่อง โดยมีวรรณกรรม 2 เรื่อง คือ “ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู” และ “ตะลอนพม่าตามประสาเจ้าชาย” ที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม การวิเคราะห์ครั้งนี้ ใช้แนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ แนวคิดอุดมการณ์ของหลุยส์ อ็องรีแซร์ และแนวคิดสัญลักษณ์ของโรลองด์ บาร์ตส์ เป็นแนวทางการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า คามิน คมนีย์ ใช้กีฬา “ชินลง” ที่เป็นกีฬาพื้นบ้านประจำท้องถิ่นประเทศเมียนมาเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม พบวาทกรรมชุดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ชินลงเพื่อสร้างบุญกุศล ชินลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม และชินลงเพื่อสร้างมิตรภาพ การประกอบสร้างวาทกรรมชุดนี้ พบว่า “ชินลง” เป็นสัญลักษณ์ประสานสร้างความสัมพันธ์ และสร้างความสามัคคีระหว่างไทย-เมียนมา คามินยังนำเสนออุดมการณ์ชาตินิยมระหว่างการต่อสู้ของท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (Ph.D.Candidate of Doctor Degree of Philosophy Program in Thai, Lampang Rajabhat University) E-mail: auriwan_s@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (Assistant Professor, Lecturer of Doctor Degree of Philosophy Program in Thai, Lampang Rajabhat University) E-mail : thanapornnai@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Associate Professor, Program in Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University) E-mail : mim40424042@gmail.com

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Assistant Professor, Program in Chinese, Faculty of Humanities, Naresuan University) E-mail : puriwanw@gmail.com

กับอำนาจรัฐ และท้องถิ่นช่วงชิงพื้นที่ในการปฏิบัติการให้เกิดความสามัคคี เป็นการปฏิบัติการทาง
วาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม

คำสำคัญ: ชินลง, ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม, ความสัมพันธ์ไทย - เมียนมา, วาทกรรม,
คามิน คมนีย์

Abstract

This article was a part of dissertation entitled Discourses on Human Relationships with Society and Nature in Kamin Kamani's Literary Works. The objective of this study was to analyze the discourse on human relationship with society appeared in Kamin Kamani's literary works for 18 titles. There were 2 titles of them were "Pai Pen Chaochai Nai Khwaen Sattru ("Prince in the Enemy Land") and "Talon Phama Tam Prasa Chaochai (Travel as a Prince in Myanmar)" presenting the topic about sport and the relationship between humans and society. This analysis used the concept of discourse by Michel Foucault, Ideology by Louis Althusser, and Semiology by Roland Barthes as a framework. The result found that Kamin Kamani used Chinlone, local sport of Myanmar, as a tool for constructing the relationship between humans and society. The 3 topics of discourses found in a set of human-society relationships were Chinlone for making merit, Chinlone for making equality, and Chinlone for making friendship. The construction of discourses found that Chinlone was a sign of developing relationships and harmony enhancement between Thailand-Myanmar. Kamin presented the ideology of nationalism in a fight between the locals and government power and the local usurped area for making harmony. These were the discourse practice on the relationship between humans and society.

Keywords: Chinlone, The Relationship between Human and Society, The Relationship between Thai and Myanmar, Discourse, Kamin Kamani

บทนำ

“ชินลง” เป็นกีฬาพื้นบ้านของประเทศเมียนมา ลักษณะของกีฬาชินลงเป็นหนึ่งในตระกูล
เกมบอลทั่วโลกที่เล่นด้วยเท้า โกล์เดียวและคล้ายคลึงกับเกมที่เล่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ซึ่งเรียกว่า ตะกร้อในไทย เซปักรอกในมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย สปีดในฟิลิปปินส์ และ
กะต้อในลาว (เกร็ก, อ้างถึงใน คามิน คมนีย์, 2553: 2) ลักษณะของตะกร้อคล้ายคลึงกับชินลง
พบว่า มีทั้งอุษาคเนย์ เป็นลูกกลมทำด้วยหวาย สานเป็นตา ๆ ใช้เตะด้วยลีลาต่าง ๆ หรือโขก
ด้วยหัวกับหัวไหล่ ปัจจุบันทำด้วยพลาสติกเลียนแบบหวายเพราะหวายหายากหรือหาไม่ได้แล้ว
ที่สำคัญอีกประการ คือ การเล่นกีฬาชินลงมีประโยชน์ในการสร้างความสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลาย

จากการทำงานต่าง ๆ รวมทั้งสร้างความสมัคสมานสามัคคีให้กับทีมผู้เล่น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2559) จากข้อมูลข้างต้นกล่าวได้ว่าจีนลงเป็นกีฬาที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

เมื่อกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา เกิดนี้ วิทูรชาติ (2561) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมามีพลวัตมาอย่างยาวนานผู้คนของทั้งสองดินแดนได้มีการพัฒนาไปอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิชาการ ทำให้ผู้คนทั้งสองแผ่นดินมีการไปมาหาสู่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีภราดรภาพ ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสเมื่อครั้งเสด็จเยือนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 2 – 5 มีนาคม พ.ศ. 2503 กล่าวไว้ในหนังสือจดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหภาพพม่า (นันทิยา สว่างวุฒิธรรม และคณะ, 2529: 49) ความว่า

“...ประเทศทั้งสองได้เรียนรู้แล้วว่า จะต้องลืมหืมตาที่เคยมืดมิดในอดีตรุ่งเรืองไม่ตรีติมิตรภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้คุณประโยชน์ยิ่ง ๆ ขึ้นด้วยกันทั้งสองฝ่ายในอนาคต ขอให้ประเทศทั้งสองนี้ แสดงให้ปรากฏแก่สายตาชาวโลกว่าเป็นเพื่อนบ้านที่ประเสริฐ...ตั้งอยู่ได้โดยสันติเป็นนิรันดร์และประกอบกิจอันเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นนิรันดร์...”

(พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พระนามขณะนั้น), 2503)

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา จึงได้พัฒนาไปในทิศทางที่ส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงสร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศทั้งสองเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตในวาระกรรมของ คามิน คมนีย์ พบเขียนงานที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา เช่น “ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู” “ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย” “โจตัน” “เหมือนเวลาไม่เคยเปลี่ยน” และ “เมื่อแม่ตื่น” โดยกล่าวถึงประเทศเมียนมาในหลายมิติทั้งด้านสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งต้องการปลุกกระแสให้คนไทยปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน คามินได้นำเสนอ “จีนหลง” เสมือนเป็นกีฬาพื้นบ้านที่สำคัญต่อวิถีชีวิตชาวเมียนมา กีฬานี้สามารถดึงดูดและถ่ายทอดให้ผู้คนทั่วโลกได้รับรู้ถึงความเป็นประเทศเมียนมา แม้ในอดีตจะเป็นคู่สงครามของประเทศไทย กำจร หลุยยะพงศ์ (2545: 161-190) กล่าวว่าในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้การสื่อสารมวลชนมักจะวางอยู่บนกรอบคิดของความขัดแย้งเป็นหลัก โดยอาศัยความคิดของเบนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) ที่อธิบายว่า การรวมชาติเกิดจากการสร้างจินตนาการของชาติ (imagined community) เพื่อสถาปนาพรมแดนในสำนึกของคนร่วมกันว่าเราเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน และสื่อมักถูกใช้เป็นเครื่องมือการสร้างศัตรูตามจินตนาการ เพื่อให้เกิดการสร้างสำนึกความเป็นชาติร่วมกัน ไม่เว้นแม้แต่ในภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ที่ประกอบสร้างความเป็นศัตรูขึ้น เช่น บางระจัน และสุริโยทัย ซึ่งแสดงถึงการผลิตสร้างและต่อยอดย้ำความเป็นศัตรู

ระหว่างไทยกับพม่าในพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระยาตำราธิราชวชิราวุธ เรื่อง ไทยรบพม่า ถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีอิทธิพลและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพม่าในฐานะที่เป็นประเทศคู่สงคราม โดยเปรียบเสมือนศัตรู (สุเนตร ชุตินธรานนท์ และคณะ, 2552: 88-89) ขณะเดียวกันนั้นปัจจุบัน มีตำราและเอกสารที่ผลิตขึ้นอย่างมากมาย ที่ช่วยเปิดโลกทัศน์สร้างมุมมองใหม่ เนื้อหาต่าง ๆ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเกี่ยวกับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ภาษา และการท่องเที่ยว ฯลฯ วรรณกรรมของคามิน คมนีย์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่นำเสนอประเทศไทยกับประเทศเมียนมา ในมิติมิตรภาพอันเป็นการทลายกำแพงความเกลียดชังพม่าที่ตกย้ำในแบบเรียนประวัติศาสตร์ รวมถึงสร้างความรักและความเข้าใจอันดีต่อกัน

ผลงาน ของ คามิน คมนีย์ มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ และความจริงผ่านภาษาคามิน คมนีย์ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคม บริบทด้านวัฒนธรรม ประเพณี ระบบความเชื่อทั้งในท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีการประกอบสร้างความรู้ และความจริงที่ไหลเวียนอยู่ในกระแสหลักของสังคมในช่วงเวลาหนึ่งหากนำทฤษฎีตะวันตกมาพิจารณาผลงานเขียนของคามิน พบว่ากลุ่มนักคิดนักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) มีผลต่อการศึกษาวรรณกรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางปัญญา (intellectual landscape) เมื่อวรรณกรรมไม่ได้สะท้อนเพียงวรรณศิลป์หรือสภาพสังคมวัฒนธรรมและความเชื่อเพียงเท่านั้น แต่ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมยังแฝงเร้นด้วยความรู้ ความจริงและอำนาจ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักคิดชาวฝรั่งเศส ได้ชี้ให้เห็นว่าความคิดและการกระทำของคน ๆ หนึ่งผ่านภาษานั้น ย่อมได้รับอิทธิพลหรือถูกควบคุมจาก “วาทกรรม” (Discourse) ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม ความสำคัญของวาทกรรมไม่ได้เป็นเพียงภาษาหรือคำพูดเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางวาทกรรมนั้น ๆ ซึ่งแสดงออกในรูปของพฤติกรรมธรรมเนียมปฏิบัติ จารีต ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ที่มีอยู่ในสังคม สิ่งเหล่านี้ดำรงอยู่ในสังคมจนดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดาเป็นธรรมชาติหรือเป็นความถูกต้อง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549) “วาทกรรม” จึงเป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ถูกนิยามว่าเป็นความจริงภายใต้กรอบความรู้แบบหนึ่งด้วยปฏิบัติการของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการนิยามความหมาย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2562) และวรรณกรรมไม่ได้เป็นสิ่งที่นำเสนอหรือสะท้อนความจริงในอุดมคติเกี่ยวกับชีวิตและประสบการณ์ของมนุษย์อีกต่อไป แต่วรรณกรรมเป็นการนำเสนอ “ระบอบความเป็นจริง” หรือความจริงที่ผู้เขียนเชื่อ เนื่องจากผู้เขียนอยู่ในกรอบวาทกรรมหนึ่ง ๆ จากแง่มุมดังกล่าว ผู้เขียนหรือผู้เสนอนับว่า มีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบ และให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่มีความหมายในตัวของมันเอง (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559)

ในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชาย...ในแคว้นศัตรู และ ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย ทั้ง 2 เรื่องนี้ นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับการละเล่นกีฬาพื้นบ้านชินลง ซึ่งเป็นกีฬาประจำชาติของประเทศเมียนมา ในเนื้อหาได้อธิบายถึงวิธีการเล่นว่าคล้ายกีฬาตะกร้อของไทย เนื้อหายังกล่าวถึงสภาพวิถีชีวิตของชาวเมียนมา การท่องเที่ยว การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลาย รวมถึงมิตรภาพที่ได้รับจากเพื่อนบ้าน “เมียนมา” ขณะเดียวกันคามิน คมนีย์ ได้กล่าวถึงการได้เรียนรู้

ฝึกซ้อมกีฬาขึ้นลงด้วยความหลงใหล จนกล่าวได้ว่าเขาเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติให้เข้าร่วมเล่นกีฬาขึ้นลงในเทศกาลวาชชินลง ณ จังหวัดมณฑลอะเลย์ ประเทศเมียนมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์ขึ้นลงกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา โดยวิเคราะห์ว่าทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรมของคามิน คมนี้ย เพื่อสรุปว่ามีการประกอบสร้างวาทกรรมอย่างไร สะท้อนความสัมพันธ์ในแง่มุมใด และการศึกษาวาทกรรมดังกล่าวยังเป็นการเปิดมุมมองใหม่ให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเมียนมาได้มากยิ่งขึ้น และการศึกษาดังกล่าวมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ สร้างมิตรภาพ สร้างความเข้มแข็งและสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศไทยและเมียนมาให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนี้ย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปเป็นแนวทางสู่การวางกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎี

1. แนวคิดวาทกรรม (Discourse) ของ มิเชล ฟูโกต์ (Foucault, 1970) สรุปจาก อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2562) อธิบายว่าวาทกรรมเป็นชุดความคิดที่สัมพันธ์กับความรู้ ความจริง และอำนาจ โดยสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ผลิตขึ้น เพื่อสร้างความหมายให้กับสังคมได้รับรู้ ดังนั้นวาทกรรมจึงเป็นชุดความคิดความรู้ที่สัมพันธ์กับอำนาจโดยแฝงอยู่ในตัวบท ผู้วิจัยนำแนวคิดวาทกรรม ของ มิเชล ฟูโกต์ มาวิเคราะห์วรรณกรรม ของ คามิน คมนี้ย เพื่อใช้อธิบายการนำเสนอชุดวาทกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเมียนมาที่ปรากฏในวรรณกรรม

2. แนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) สรุปจาก สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2559) กล่าวว่าอุดมการณ์เป็นแนวคิดที่สำคัญของกลุ่มมาร์กซิสม์ โดยมีหลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser, 2001) นักวิชาการชาวฝรั่งเศส ได้เป็นผู้คิดวิเคราะห์แนวคิด อัลธุสแซร์สรุปอุดมการณ์ว่าเป็นสิ่งที่ปลูกสร้างและปลูกฝังได้เสมือนสามเณรสำนัก อุดมการณ์มีบทบาทอย่างมากในการประกอบสร้างอัตบุคคลผ่านการเรียกขาน การควบคุมผ่านอุดมการณ์ที่รัฐสถาปนาขึ้นและยากต่อการจับต้องหรือมองเห็น ในวรรณกรรมชุดนี้อุดมการณ์จึงเป็นลักษณะของการถ่ายทอดจากมวลประสบการณ์ของนักเขียนที่สื่อสารผ่านวรรณกรรมโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว

3. แนวคิดสัญยะ (Sing) ของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) สรุปจาก ธัญญา สังขพันธานนท์ (2559) ให้ความหมายว่า สัญยะมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1. รูปสัญยะ 2. ความหมายสัญยะ 3. สัญยะ การรับรู้ในชีวิตประจำวันคนเราต่างมองเห็นเพียงสองส่วน คือ รูปสัญยะและความหมายสัญยะ แต่มองไม่เห็นส่วนที่สาม สัญยะในระบบภาษา กล่าวคือมีสามมิติ แตต่างกันตรงที่รูปสัญยะในระบบภาษา เมื่อถูกแปรเปลี่ยนเป็นรูปสัญยะในระดับ

มายาคติจะสามารถสร้างความหมายได้ในทันที ไม่ต้องรอการผสมระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมาย สัญลักษณ์เหมือนในระดับภาษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่วิเคราะห์วาทกรรมในวรรณกรรม เช่น งานของ มาโนช ดินลานสกุล (2552) ที่ศึกษาเรื่อง วาทกรรมวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนได้สร้างความหมายและอัตลักษณ์ โดยอาศัย การสร้างความหมาย “แบบปลายเปิด” ให้แก่วรรณกรรมสร้างสรรค์ด้วยการอธิบายลักษณะของ วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลครั้งแล้วครั้งเล่า ลักษณะและวิธีการที่อธิบายเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้ แก่วาทกรรมอีกชั้นหนึ่ง พร้อมกับการสร้างความหมายให้นักเขียนรุ่นใหม่ เจ้าของผลงาน วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลอาศัยการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นนานาชาติ และอาศัยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญทาง วรรณกรรมกับเครือข่ายอำนาจอื่นที่โยงกันอยู่ในพื้นที่วรรณกรรมร่วมรับรอง ก่อให้เกิดการตรึง การปะทะความหมายและอัตลักษณ์ดังกล่าวอย่างกว้างขวาง โดยศึกษาจากอำนาจและการต่อสู้ใน พื้นที่วรรณกรรมจากนักเขียน บรรณธิการ คณะกรรมการของรางวัลและสื่อมวลชน ศึกษาจาก เจื้อนไขและกฎเกณฑ์ประกอบ คือ เกณฑ์ทางวิชาการ และปฏิกิริยาของสังคม ทำให้วาทกรรมชุด นี้กลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักในพื้นที่วรรณกรรมไทย มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างเด่นชัด 2 ด้าน คือ อิทธิพลต่อพื้นที่ทางวรรณกรรมไทย และอิทธิพลต่อระบบการศึกษา มีอิทธิพลค่อนข้างเด่นชัด 1 ด้าน คือ อิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่วรรณกรรมกับพื้นที่อื่น ยกเว้นผลประโยชน์เชิง ธุรกิจจึงมีอย่างชัดเจน และมีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย 1 ด้าน คือ อิทธิพลต่อพื้นที่วรรณกรรมระดับ นานาชาติและอาเซียน นอกจากนี้ ในงานของ อุภาววัฒน์ นามหิรัญ (2560) ได้วิเคราะห์งานของ สุรเดช โชติอุดมพันธ์ เรื่อง อ่านเมือง เรื่องคนกรุง : วรรณกรรมความสัมพันธ์และภาพแทนของ พื้นที่ สรุปลความสัมพันธ์ทางสังคมที่ปรากฏในหนังสือ คือ ความสัมพันธ์ของสังคมมีความสัมพันธ์ โดยเฉพาะสังคมเมืองที่ถูกนำเสนอในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ด้านภาพแทนของพื้นที่ในวรรณกรรม นำเสนอพื้นที่ในลักษณะการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์เป็นกรุงเทพฯ คือฐานพื้นที่แห่งความ แปรแลกแยก การท่องเที่ยวกับการปะทะสังสรรค์ข้ามศาสตร์ ทั้งที่ในหนังสือได้อธิบายวรรณกรรมกับ ความสัมพันธ์ภาพของคนเมือง เป็นเรื่องสั้นที่อธิบายประเด็น “เมือง การเคลื่อนที่ กับความ สัมพันธ์” นอกจากนี้ในงาน “อ่านเมือง เรื่องคนกรุง : วรรณกรรม วิถีความสัมพันธ์ และภาพแทน ของพื้นที่ของ สุรเดช โชติอุดมพันธ์” ยังนำแนวคิดมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยา เป็นแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์ที่สะท้อนมายาคติทางสังคม สรุปได้ว่า ในงานมาโนช ดินลานสกุล และงานของอุภาววัฒน์ นามหิรัญ แสดงให้เห็นถึงวาทกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคม อันเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วาทกรรมและความสัมพันธ์ของการวิจัยครั้งนี้

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิด วาทกรรม แนวคิดอุดมการณ์ และแนวคิดสัญลักษณ์ เพื่อการวิเคราะห์วรรณกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ วรรณกรรมของคามิน คมนีย์ เพื่อวิเคราะห์ว่า คามิน คมนีย์ นำเสนอวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสังคมผ่านอุดมการณ์ สัญลักษณ์ ผ่านฉาก บทบาทตัวละคร บทสนทนา การเล่าเรื่อง

ในวรรณกรรมอย่างไร

วิธีการวิจัย

งานวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ดำเนินการตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกประชากร คือ วรรณกรรมของคามิน คมนีย์ ทั้งหมด 18 เรื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2559 และเลือกกลุ่มตัวอย่างวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากเรื่องที่มีเนื้อหานำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและตัวบทกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา โดยใช้กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ พบวรรณกรรม 2 เรื่อง ที่นำเสนอกีฬาขึงลงเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม คือไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู (2553) และ ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย (2555) เพื่อนำมาวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล

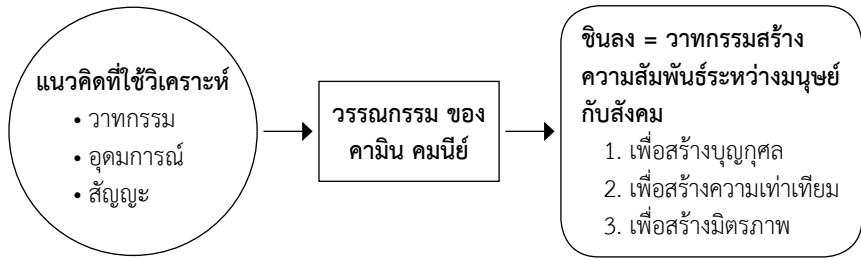
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แนวคิดวาทกรรม (Discourse) ของ มิเชล ฟูโกต์ แนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) หลุยส์ อัลตูซเซอร์ และแนวคิดสัญญาณ (Sing) ของโรลิ่งค์ บาร์ตส์ มาวิเคราะห์ตีความข้อมูลในบางประเด็นของวาทกรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอผลการวิเคราะห์

นำเสนอผลการวิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และยกตัวอย่างประกอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดวาทกรรม (Discourse) แนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) แนวคิดสัญญาณ (Sing) เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ ตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย แสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างวาทกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้า พบการนำเสนอชุดวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ประกอบด้วย 3 ชุด ได้แก่ ชินลงเพื่อสร้างบุญกุศล ชินลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม และชินลงเพื่อสร้างมิตรภาพ คามินนำเสนอวาทกรรม ตามแนวคิดของ มิเชลล์ ฟูกูเกต์ แนวคิดอุดมการณ์ ของ หลุยส์ อ็องซูร์ และแนวคิดสัญญา (Sing) ของโรลิ่งค บาร์ตส์ มีการประกอบสร้างวาทกรรมโดยใช้ชินลงเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างบุญกุศล ชินลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม และชินลงเพื่อสร้างมิตรภาพ ชินลงยังเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในขณะเล่นหรือแข่งขัน คามินเลือกชินลงเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวเพื่อมุ่งอธิบายว่าท้องถิ่นสามารถมีความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ ดังบทวิเคราะห์ต่อไปนี้

ชินลง : เครื่องมือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม

กีฬาเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง อีกทั้งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในประเด็นกีฬาช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และใช้เวลาร่วมกันในลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งเป็นโอกาสและให้ความร่วมมือรวมถึงแบ่งปันความรับผิดชอบและความสุขในชัยชนะและเผชิญกับความพ่ายแพ้ มิตรภาพที่เกิดขึ้นโดยผ่านประสบการณ์การเล่นกีฬาดังกล่าว จึงช่วยส่งเสริมการพึ่งตนเองและหล่อหลอมอุปนิสัยที่ดี (ชาลซัย อาจินสมาจาร, 2550: 3-4) นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กีฬาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึก มีคุณธรรม มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นรากฐานที่ดีของสังคม ด้วยเหตุนี้องค์กรด้านสาธารณสุขของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศจึงได้สนับสนุนให้มีการใช้กีฬาเพื่อการออกกำลังกายและนันทนาการ อันเป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากร (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550: 1) ดังนั้น ในวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ชุดวาทกรรมกีฬาชินลงเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ มีการนำเสนอกีฬาชินลงเพื่อประกอบสร้างชุดวาทกรรม กีฬาชินลง

เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม แบ่งได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ชินลงเพื่อสร้างบุญกุศล ชินลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม และชินลงเพื่อสร้างมิตรภาพ ดังอธิบายความหมายของชุดวาทกรรม ดังนี้

ชินลง : เพื่อสร้างบุญกุศล

ชินลงเป็นกีฬาพื้นบ้านของประเทศเมียนมา เป็นกีฬาที่มีท่าทางสวยงาม ส่งเสริมเรื่องของสมรรถนะร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ชินลงยังช่วยสร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้เล่นและผู้ชม คามินได้กล่าวถึงการเล่นชินลงที่ช่วยสร้างบุญกุศล ดังปรากฏในเรื่อง ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย ทีกกล่าวถึงการเล่นกีฬาชินลงและได้รวบรวมเงินรายได้จากการแข่งขันกีฬาชินลงเพื่อนำไปถวายวัด ดังตัวอย่าง

ตอนเข้าสมาคมชินลงแห่งมณฑลพะเล่ย์ทำพิธีรวบรวมเงิน ซึ่งได้จากค่าธรรมเนียมการเล่นแต่ละทีม และเงินบริจาคนำไปถวายวัดมหายานีอย่างเคยทำมาทุกปีติดต่อกันเป็นปีที่ 83 แล้วเริ่มพิธีด้วยการตั้งแถวเดินออกจากศาลาแปดเหลี่ยม คณะคนไทยทั้งชายหญิงร่วมขบวนถือดอกไม้ธูปเทียน ซึ่งเจ้าภาพจัดให้เดินเข้าวัดอย่างลู่ใจ กรรมการวัดต้อนรับทุกคนด้วยการเลี้ยงชากาแฟและขนมเค้กรสดีในห้องโถงใหญ่ อุจจะเต็นประกาศว่าวันนี้ได้รับเงินดอลลาร์สูงเป็นประวัติการณ์ แน่نونว่ามาจากคณะคนไทยเป็นส่วนใหญ่ บางคนยังมีศรัทธาเพิ่มเติมควักกระเป๋ายื่นให้ตรงนั้นเลยก็มีทำเอากรรมการวัดต้องคำนวณยอดกันใหม่สุดสุด

(ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย, 2555: 224)

จากตัวอย่าง เรื่อง ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย คามินได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาชินลง โดยสนามแข่งขันกีฬาชินลงเป็นกีฬาประจำประเทศเมียนมา มีสนามแข่งขันตั้งอยู่ที่วัดมหายานี จังหวัดมณฑลพะเล่ย์ พื้นที่แห่งนี้มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์การสร้างชาติของประเทศเมียนมา โดยมีพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองนามพระมหายมุนีอันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเมียนมาเคารพและนับถือ “พระมหายมุนี” เป็นพระพุทธรูปที่เพิ่งได้รับการอัญเชิญมาประดิษฐาน ณ เมืองมณฑลพะเล่ย์ หรือเดิมคือเมืองอมรปุระราชธานีเดิมของพม่า เมื่อ พ.ศ. 2328 แล้วก็จะพบว่าพระมหายมุนีคือปูชนียวัตถุที่ได้รับการประดิษฐานเป็นลำดับหลังสุดของมหาปูชาสถานทั้ง 5 แห่ง คือ วัดมหาธาตุ ขเวสิกอง เจติยขเวดากอง พระธาตุมูเตา พระมหาธาตุขเวสันตอ และวัดมหายานี วัดมหายานีอดีตเป็นสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและแสดงออกซึ่งอุดมการณ์ชาตินิยม สถานที่แห่งนี้ถูกยกให้เป็นสถานที่ที่ใช้ต่อต้านการล่าอาณานิคมอังกฤษโดยใช้พุทธศาสนาเป็นจุดร่วม ถือเป็นการใช้ “ความเป็นพุทธ” ต่อต้าน “ความเป็นคริสต์” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวอังกฤษ จนกระทั่งต่อมาส่งผลให้เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2461 เพื่อต่อต้านการสวมรองเท้าข้ามในเขตวัดของชาวอังกฤษ โดยคติมหาปูชาสถาน 5 แห่งนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้อังกฤษ โดยการสร้างชุด “มหาปูชาสถาน” เพื่อเป็นการแสดงพลัง “ชาตินิยมแบบพุทธ” ของชาวเมียนมา และสร้างมโนทัศน์ให้เห็นถึงความสืบเนื่องของชาติแบบพุทธจากอดีตสืบมาถึงปัจจุบัน และยังเป็นการแสดงให้เห็นถึง “พื้นที่” มณฑลต่าง ๆ ในประเทศที่สามารถร้อยรัดเข้าเป็น

“ชาติ” หรือ “กลุ่มคน” ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งการเกิดขึ้นของคตินี้ตอบโต้อำนาจรัฐเช่นนี้ เกิดขึ้นในล้านนาเช่นกัน ในรูปแบบของคตินี้เรียกว่า “ไหว้พระธาตุเจดีย์ตามปีเกิด” (สระ พิริยะสงวนพงศ์, 2557: 11-13) นอกจากนี้ ในตำนานพระมหามัณีนีเล่ากันว่า พระพุทธเจ้า ทรงประทานลมหายใจให้พระมหามัณีนีซึ่งเป็นตัวแทนสืบทอดพระศาสนา และเชื่อกันว่า พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์นี้มีลมหายใจจริง จึงต้องมีพิธีล้างพระพักตร์ให้ทุกเช้ามีดวงของทุกวัน เหมือนคนปกติธรรมดาที่ต้องล้างหน้าทุกเช้า สถานที่แห่งนี้เปรียบได้กับลมหายใจของชาวเมียนมา (ไพรัตน์ สูงกิจบูลย์, 2546) เมื่อคามินได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาชิงลงจึงต้องการร่วมทำบุญ บริจาคเงินเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ซึ่งคือลมหายใจของชาวเมียนมาตามคติความเชื่อดังกล่าว

สรุปได้ว่า วัฏกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ตามการประกอบสร้างกีฬา ชิงลงเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างบุญกุศล คามินเลือกใช้กีฬาชิงลงสร้างมิตรภาพและสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน อันเป็นประโยชน์ให้แก่สังคมโดยนำเงินที่ได้รับจากการบริจาคของผู้ชมกีฬาชิงลงและ ผู้เล่นกีฬาชิงลงไปใช้ในการสาธารณกุศลต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าช่วยสร้างบุญกุศลอย่างแรงกล้า กีฬาชิงลง จึงเป็นสะพานบุญแก่ผู้ให้และผู้รับมีความสุขอ้อมอ้อมใจร่วมกันตามคติความเชื่อของชาวพุทธ ตัวอย่าง ที่ยกมาคามินอธิบายถึงคณะคนไทยและชาวเมียนมาที่ร่วมกันสร้างบุญ สื่อให้เห็นว่าการสร้าง บุญกุศลเป็นลักษณะพุทธศาสนิกชนทุกประเทศ แม้ว่าจะร่วมสร้างบุญในประเทศตนเองหรือนอกประเทศก็ตามต่างก็อ้อมอ้อมใจในการสร้างบุญนั้น อันเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสะพานบุญที่สะท้อน คติความเชื่อของพุทธบริษัทเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนสถานที่สำคัญในภวภูมิมุ่งอธิบายพลัง ของพุทธศาสนิกชนที่ได้กลับอำนาจรัฐในการควบคุมตามการปกครองของจักรวรรดิอังกฤษ

ชิงลง : เพื่อสร้างความเท่าเทียม

ชิงลงเป็นกีฬาประจำท้องถิ่นประเทศเมียนมา สามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัย เป็นกีฬาที่เน้น ความสนุกสนาน ดังนั้นชิงลงจึงเป็นกีฬาที่ไม่มีการแบ่งฝึกแบ่งฝ่าย สามารถสร้างความเท่าเทียมให้ เกิดขึ้นในสังคมได้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้การให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์จึงไม่ได้หมายถึงทำให้เขามี หรือได้เท่ากับคนอื่นแต่เป็นการทำให้เขามีความสุขในความต้องการและความสามารถขั้นพื้นฐาน ที่ควรจะเป็น อีกทั้งทำให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมได้ หลักการของการให้ความเคารพผู้อื่นอย่างเท่า เทียมนั้นมองข้ามปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจและฐานะทางสังคม แต่มุ่งที่จะสนใจเรื่องความสามารถของ มนุษย์ (Lukes, 2001: 1) วรรณกรรมของคามินจึงนำเสนอกีฬาชิงลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม ปรากฏในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรูได้แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะมีเพศหรืออายุใดก็ตาม สามารถเล่นชิงลงได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังตัวอย่าง

ไม่เพียงแต่คนหนุ่มเท่านั้น ผมยังเห็นคนแก่ที่อายุน่าจะร่วมเจ็ดสิบกลับหลัง เล่นลูกครั้งแล้วครั้งเล่า เห็นเด็กผู้ชายวัยสิบกว่าขวบกระโดดข้ามลูกด้านหน้าที่ดิน หลังที่ลีลาอย่างวิเศษเห็นหัว สีหน้าเรีงรำเต็มที ทั้งยังเห็นหญิงสาวหน้าตาดี เรีงระบำ กับลูกชิงลงอย่างงดงาม ผมใช้คำว่า “เรีงระบำ” เพราะเหมือนเธอไม่เตะลูก แต่ลูก น่าจะเป็นอุปกรณ์ประกอบให้เธอเต้นรำมากกว่า

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 32)

ตัวอย่างข้างต้น เรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู คามินได้กล่าวถึงการเล่นกีฬาชินลง ซึ่งเป็นกีฬาที่มุ่งให้โอกาสและสร้างความเท่าเทียม ดังตอนที่คามินได้เข้าร่วมชมการแข่งขันกีฬาชินลง ณ ศาลาแปดเหลี่ยม วัดมามุเนะ จังหวัดมิถุซะงะ สิ่งที่คามินได้เห็นคือมีผู้เล่นทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้หญิง แสดงให้เห็นว่ากีฬาชินลงเป็นกีฬาที่สร้างความเท่าเทียม เปิดโอกาสให้ทุกเพศทุกวัยได้ร่วมสนุกสนานและสร้างบรรยากาศแห่งความสุขไปด้วยกัน อีกตอนที่เกริกซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เขาหลงใหลในกีฬาชินลง ได้เขียนอธิบายความสำคัญของการสร้างความเท่าเทียมในการเล่นกีฬาชินลง ดังตัวอย่าง

“ชินลงเป็นกีฬาที่มีลักษณะของผู้หญิง ในเกมผู้เล่นจะถูกโอบอุ้มพุ่มพักเป็นเกมที่ไม่เกี่ยวกับพลังอำนาจหรือการครอบงำ มีความนุ่มนวล ความรู้สึกเกี้ยวพาราสี และความรักอยู่ตลอดเวลา แม้แต่ระหว่างคนดูและผู้เล่น ผู้ชายผู้หญิงเล่นด้วยกัน คนแก่เล่นกับเด็ก..กีฬา ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบแห่งการต่อสู้ ขณะที่ชินลงเป็นรูปแบบแห่งการรักกัน”

—Greg Hamilton

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 226)

จากตัวอย่าง เรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู คามินได้นำข้อความที่เกริก (อ้างถึงใน คามิน คมนี้, 2553) เขียนบรรยายถึงความชื่นชอบและหลงใหลในกีฬาชินลง ในเนื้อหาเกริกได้สร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาชินลงจนทำให้มีผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจในกีฬาชินลง เกริกยังได้กล่าวถึงความสำคัญของกีฬาชินลงว่ามีความอ่อนช้อยคล้ายเป็นกีฬาของผู้หญิงเพราะต้องใช้สรีระทุกส่วนในการเล่นให้สวยงาม การเล่นชินลงสามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัยเพราะชินลงไม่เน้นการแข่งขัน แต่เน้นเรื่องความรักสมัครสมานสามัคคีต่อกัน อื่นๆของการเล่นกีฬาชินลงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเกมกีฬาที่มีลักษณะของผู้หญิงได้สะท้อนลักษณะวิถีชีวิตของชาวเมียนมา โดยแอบแฝงซ่อนเร้นในกีฬาชินลง จากเหตุการณ์ที่ชาวเมียนมาต้องตกอยู่ภายใต้การล่าอาณานิคมและตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิอังกฤษ ขณะนั้นสภาพจิตใจภายในของชาวเมียนมาต้องบอบช้ำเป็นอย่างมาก และปัญหาภายในประเทศโดยเฉพาะการปกครองโดยการยึดอำนาจของรัฐบาลทหารเข้าแล้วซ้ำเล่ายิ่งทำร้ายจิตใจของประชาชน ปัญหาแตกแยกทางความคิด และการแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหายืดเยื้อมายาวนาน ที่พึ่งหนึ่งเดียวของชาวเมียนมา คือ วัด เป็นสถานที่ที่ช่วยเยียวยาจิตใจ สามารถปลดปล่อยอารมณ์และความรู้สึกที่ถูกกดทับในทุกเรื่องราว การเล่นกีฬาชินลงจึงนิยมใช้สถานที่คือบริเวณวัดในการเล่น เพราะได้แสดงออกถึงการทำทางได้อย่างเต็มที่ กีฬาชินลงซึ่งเป็นกีฬาพื้นบ้าน คือภาพแทนของชาวเมียนมาในการแสดงออกและสร้างความเท่าเทียมไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ชายหรือหญิงสามารถเล่นได้โดยไม่จำกัด “...ช่างน่าอัศจรรย์นัก! ลานดินในวัดแห่งนี้รองรับน้ำหนักตัวผมได้อย่างนุ่มนวล ผมดีใจสุดขีดเพราะเล่นได้โดยไม่รู้สึกเจ็บเลย ได้สำนึกชัดเจนในตอนนั้นว่า ผืนแผ่นดินแท้แล้วเมตตาอารีกับมนุษย์เรามากแค่ไหน บนพื้นปูนแค่ย่างเดินผมก็ปวดแปลบ แต่น่าที่เสียจริงบนพื้นดินเหนียวกลาง ลานวัดใช่แต่ผมไม่รู้สึกเจ็บเท่านั้น ยังออก

กระโดดโลดเต้นด้วยลีลาสารพันตามแต่ใจนึก” (ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย, 2555: 171) ชินลงจึงเป็นมากกว่ากีฬาที่ช่วยระบายความคับข้องใจและได้ปลดปล่อยอารมณ์ทุกขโมกในการดำเนินชีวิตภายใต้การรัฐประหารและการถูกรอรับทางทางการเมืองของกองทัพทหาร ประชาชนไม่มีสิทธิและขาดเสรีภาพ ดังนั้นชินลงจึงเปรียบได้กับเครื่องมือที่ “ท้องถิ่น” ใช้ได้กลับ “รัฐ” ในการปกครอง ดังนั้นวาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในชุดกีฬาชินลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม จึงเปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับสังคมเมียนมาที่ปรากฏในวรรณกรรม

สรุปได้ว่า คามินเลือกอธิบายวาทกรรมชุดนี้ภายใต้กรอบความเท่าเทียม โดยใช้กีฬาชินลงต่อยอดและสร้างความเท่าเทียมให้กับสังคม ชินลงจึงเป็นเครื่องมือที่ท้องถิ่นใช้ได้กลับรัฐเพื่อสร้างความเท่าเทียม นอกจากนี้ชินลงยังแสดงให้เห็นความรักความปรารถดีและได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างการมีส่วนร่วมให้กับผู้คนในสังคม ทำให้ผู้คนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้นชินลงจึงเปิดโอกาสให้ทุกเพศทุกวัยมีสิทธิได้เล่นโดยไม่เกิดการแบ่งแยก

ชินลง : เพื่อสร้างมิตรภาพ

ชินลงเป็นกีฬาที่เน้นการออกสีกาทำทางและเน้นความสนุกสนาน อีกทั้งการเล่นกีฬาชินลงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้สามารถเล่นชินลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ คามินได้เน้นย้ำว่า ชินลง เป็นกีฬาที่ช่วยคลายกำแพงคำว่า “ศัตรู” ระหว่างไทยกับพม่าเมื่อครั้งในอดีต คามินแสดงให้เห็นโลกทัศน์หรือวิธีการมองโลกที่สามารถคลายกำแพงความเกลียดชังพม่า สร้างความรักและความเข้าใจที่ดีต่อกัน ในชุดวาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ชุดแนวคิดกีฬาชินลงเพื่อสร้างมิตรภาพ ปรากฏในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู และ เรื่อง ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย ดังนี้

ในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู กล่าวถึงตอนที่คามินได้เดินทางไปประเทศเมียนมาเพื่อตามหาการเล่นกีฬา ชินลง และเมื่อไปถึงจังหวัดมณฑลเย่ เขาได้เข้าร่วมเล่นกีฬาชินลงโดยใช้ลูกตะกร้อไทยเล่นกับวงชินลงเพื่อนใหม่ชาวเมียนมา ดังตัวอย่าง

เมื่อเดินออกไปร่วมวง ผมก็กลายเป็นอะไรที่หน้าแปลกแยก...ไม่มีใครกลับไปเปลี่ยนชุดกีฬาลักคน พวกเขาเพียงแต่ขมวดลงจี้แน่นขึ้น ถกให้ดูทะมัดทะแมงแล้วก็เล่นกันด้วยเท้าเปล่า! ฝึเท้าพวกเขาไม่ได้เหนือกว่าผมเลย มีเพียงคนเดียวที่ดูพิเศษ เขาทำท่าแปลก ๆ แต่ละท่าทำให้ผมสับสนเหมือนหันหน้าไปทาง แต่ตะไปอีกทางเวลาเตะจะหมุนตัวตลอดเวลา เขากล่าวชมผมไม่ขาดปาก โดยเฉพาะเมื่อผมทำท่า “มหาตู” เพราะนอกจากเขากับผมแล้วไม่มีใครทำท่านี้ได้

ท่าเอาผมปลื้มไม่หยอก เมื่อผมทำท่าบ่วงมือแบบไทย ทุกคนก็ให้ความสนใจพยายามทำกันบ้าง แต่ผลก็ไม่ว่ากับเจ้าคนที่สนามบินท่าซีเหล็ก (ลูกฟุ้งชนปากชนจุม) ยิ่งผมแสดงการเล่นด้วยคอก ไหล่ และหน้าแข้งแล้ว พวกเขาก็ยังทิ้ง ยกนิ้วให้ เพราะไม่มีใครทำได้สักคน

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 25)

จากตัวอย่าง เรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู คามินได้เล่าถึงการเดินทางมาประเทศเมียนมา ครั้งแรก เพื่อตามหาการเล่นกีฬาพื้นบ้านชินลง และได้ร่วมเล่นชินลงกับเพื่อนชาวเมียนมา คามินใช้กีฬาชินลงซึ่งเป็นเครื่องมือท้องถิ่นในการสร้างความสัมพันธ์และคลายความเป็นอื่นในกลุ่มผู้เล่นชินลง แม้ว่าในอดีตไทยกับเมียนมาจะต่อสู้ช่วงชิงพื้นที่กันก็ตามแต่เมื่อกามินได้เข้าร่วมการเล่นชินลงความรู้สึกเกลียดชังที่ค้างคาในใจก็ค่อย ๆ จางหายไป ด้วยบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชาวตะวันออกเฉียงใต้ การได้รับการถ่ายทอดคำสอนต่าง ๆ และด้วยอิทธิพลของศาสนาย่อมสร้างและปลูกจิตสำนึกให้รู้จักการให้อภัยและปล่อยวางเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งอดีต จากตัวอย่างยังชี้ให้เห็นว่า คามินใช้ลูกตะกร้อไทยแทนลูกชินลงในวงชินลง ยิ่งตอกย้ำถึงการนำวัฒนธรรมของไทย คือ ตะกร้อแทนที่คำว่า “ศัตรู” และเปลี่ยนคำว่า “ศัตรู” เป็น “มิตร” แทนตะกร้อและชินลงจึงเป็นสัญลักษณ์ของการสานสัมพันธ์มากกว่าการต่อสู้เพื่อมุ่งเอาชนะ ดังนั้นชินลงจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม เพื่อสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและสร้างความสามัคคีปรองดองระหว่างสองประเทศ อีกตอนที่คามินได้รับมิตรภาพที่ดีจากเพื่อนชาวเมียนมาโดยเสียสละที่นั่งให้กับเขาเพื่อนั่งชมการแข่งขันชินลงในเทศกาลวาชชินลง ณ ศาลาแปดเหลี่ยม วัดมหามุนี จังหวัดมณฑลพะเลย์ ดังตัวอย่าง

เมื่อใกล้เข้าจึงเห็นว่าผู้คนมากมายห้อมล้อมอยู่ในศาลาทรงแปดเหลี่ยมหลังนั้น เสียงดนตรีฟังคล้ายที่บรรเลงผานระหว่างหนึ่งตระกูล โนรา ลิก หรืออะไรก็ตามที่ไม่ใช่ของใหม่ หากแต่ให้ความรู้สึกตึกตัก เข้ากับเสียงพากย์กระตือรือร้นและเสียงเฮชอบใจของคนดู ผมยังลังเลที่จะเข้าไปในศาลา ผู้คนเบียดเสียดกันจนล้นทะลัก ส่วนหนึ่งต้องป็นปายรั้วกัน ในบรรดาผู้คนแออัดนั้น มีพระเณรอยู่น่าจะเกือบครึ่ง ไกด์อาสาทั้งหลายทั้งจุ้งผมกับเพื่อนสาวให้เข้าข้างใน คนพากย์หันมามองแล้วทำไม้ทำมือให้บางคนเสียสละเก้าอี้ให้แยกจากเมืองสยาม

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 31)

ในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู คามินได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจของชาวเมียนมาในความหมายคือ การแสดงออกถึงความมีน้ำใจ จะเห็นได้ว่าเมื่อคามินเดินทางมาถึงสนามการแข่งขันกีฬาชินลง เพื่อนชาวเมียนมาได้แสดงออกถึงการต้อนรับ โดยเสียสละเก้าอี้เพื่อให้คามิน (แขกชาวสยาม) ได้เข้าร่วมชมการแข่งขันกีฬาชินลงครั้งนี้การเสียสละที่นั่ง คือ “การยอมรับ” เป็นการเปิดพื้นที่แห่งมิตรภาพ เพื่อให้เพื่อนบ้านเข้าใจความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของชาวเมียนมาผ่านการเล่นกีฬาพื้นบ้านซึ่งเป็นขนบวัฒนธรรมที่ตักตวง ชินลงเป็นกีฬาพื้นบ้านที่สำคัญและฉายภาพแห่งมิตรภาพระหว่างไทย-เมียนมาได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ปรากฏในตอนที่คามินได้รับมิตรภาพจากเพื่อนชาวเมียนมา โดยได้ตั้งชื่อคามินเป็นภาษาเมียนมา ดังตัวอย่าง

อูเย-อองถามผมว่าเกิดวันอะไร
 “ศุกร์” ผมตอบ นึกไม่ออกว่าแกถามทำไม
 อองมูวินบอกว่าพวกเขากำลังตั้งชื่อให้ผม ชื่อของทุกคนในเมียนมามาจาก
 สูตรการตั้งชื่อตามวันเกิดทั้งสิ้น ลุงเทงหันไปปรึกษาลุง ๆ อา ๆ ไม่นาน แล้วหันมา
 ทางผมหน้าเบื่อนยิ้มริมฝีปากเบื่อนน้ำหมาก
 “ติฮา ตุน ติฮา ตุน ตุนตุน ตุนตุน” แล้วทุกคนก็หัวเราะ
 ติฮา หมายถึงสิงโต ตุน หมายถึงเจริญรุ่งเรือง เรียกเล่น ๆ ให้น่ารักได้ว่า
 ตุนตุน—อองมูวิน อธิบาย
 “นับแต่เนี่ยไป นั่นคือชื่อคุณ...”
 (ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 40-43)

จากตัวอย่าง เรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู กล่าวถึงมิตรภาพที่ตึงต้ามระหว่างคามิน
 และเพื่อนชาวเมียนมา อูเย-ออง ได้ตั้งชื่อโดยตั้งชื่อตามคติวันเกิดของคามิน ตามคติการตั้งชื่อ
 แบบชาวเมียนมา คามินมีชื่อในภาษาพม่าว่า ติฮาตุน ติฮา หมายถึงสิงโต ตุน หมายถึง เจริญรุ่งเรือง
 เรียกสั้น ๆ ว่า ตุนตุน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าชื่อของคามินที่ชาวเมียนมาตั้งให้นับเป็นชื่อที่มีความหมาย
 ดีและยกย่องให้เกียรติกับเขาอย่างยิ่ง ที่สำคัญการตั้งชื่อให้คามินก็สามารถทลายความเป็นอื่น
 ในสังคมของชาวเมียนมาได้ อีกตอนที่คามินได้เดินทางมาประเทศเมียนมาอีกครั้งเพื่อรับชมและ
 เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาชินลงในเทศกาลลาโซชินลง สิ่งเหล่านี้แสดงออกถึงการสร้างมิตรภาพอันดี
 ระหว่างประเทศ ดังตัวอย่าง

อูจอตื่นให้ผมไปเล่นในงานวลาโซชินลงเป็นครั้งที่สอง (คงติดใจของแปลก)
 แม้จะรู้ถึงฝีมือ
 ที่จำกัดของตัวเอง แต่ผมก็รู้สึกคึกคักยิ่งนัก...
 ทีมที่ผมจะร่วมเล่นชื่อ Myo Mandalay “เมียว” แปลว่า เมือง “มณฑลละ”
 แปลว่า วงล้อแห่งอำนาจ อันเป็นชื่อท่าหนึ่งของชินลง ซึ่งได้อธิบายไปก่อนหน้านี้รวมทั้ง
 เป็นชื่อเดียวกับ “มณฑลเลย” อีกนัยคือมณฑลอันศักดิ์สิทธิ์ พวกเขาสวมใส่เสื้อทีมสี
 ดำแถบขาว อนุญาตให้ผมแตกต่างไปด้วยชุดกีฬาที่หล่อฟรัง ผมจึงดูโดดเด่น—อย่าง
 น้อยก็ด้วยเหตุนี้
 (ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2553: 44-46)

ในเรื่อง ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู คามินได้เข้าร่วมเทศกาลลาโซชินลง เพื่อนชาวเมียนมา
 อูจอตื่นเปิดโอกาสให้คามินได้เล่นกีฬาชินลงเป็นครั้งที่สอง ซึ่งทำให้คามินมีโอกาสได้ร่วมวงชินลง
 กับเพื่อนชาวเมียนมาที่มีทักษะและความสามารถในการเล่นชินลงที่ยอดเยี่ยม จากตัวอย่างที่ยกมา
 คามินยังได้รับสิทธิพิเศษให้แต่งกายต่างจากเพื่อนสมาชิกและทุกคนในวงชินลงอนุญาตให้คามิน
 เลือกสวมใส่ชุดที่เขาชื่นชอบได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามิตรภาพที่คามินได้รับ ทั้งการให้โอกาสเข้าร่วม

เล่นกีฬาขี้นลงในเทศกาลสำคัญและการให้คามินได้สวมใส่ชุดกีฬาที่ต่างจากเพื่อน แสดงถึงสัมพันธ์ภาพที่ดีและให้เกียรติคามินเป็นอย่างมาก นอกจากนี้คามินได้แสดงความมั่นใจให้กับเพื่อนชาวเมียนมาด้วยการจัดเลี้ยงน้ำชาเพื่อเป็นการขอบคุณ ดังตัวอย่าง

วันสุดท้ายของเทศกาล ผมอยากแสดงความขอบคุณต่อน้ำใจของทุกคนในสมาคม ขี้นลงแห่งมณฑลยี่ ที่ได้อ่อนรับขับไล่ ปฏิบัติต่อผมดีเหลือเกิน จึงปรึกษากับบอญวินว่าควรทำอย่างไร จะเลี้ยงข้าวลั๊กมี้อผู้คนที่คงมากมายเกินงบประมาณแน่ ครั้นจะเลือกเลี้ยงเฉพาะบางคนก็กระไรอยู่ “Tea Party-ปาร์ตี้ชาลิ” เขาแนะนำ “ธรรมเนียมเมียนมาทำกันแบบนี้...

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2550: 136-137)

เราใช้หน้าบ้านอูเอ-องจัดปาร์ตี้ชาลิ โต๊ะเก้าอี้ถูกจัดเรียงราย ผมให้ร้านค้าจัดบ้านชา

ถ้วยชา และของกินคู่กันอย่างชาโมซ่า ผลไม้ และของกินเล่นอื่น ๆ มาให้เพียงพอกับทุกคนใครใคร่สั่งอะไรเพิ่มก็ได้ตามสบาย นายพล--ประธานสมาคมขี้นลงแห่งเมียนมา และอีกท่านคือประธานสมาคมขี้นลงแห่งมณฑลยี่ก็ให้เกียรติร่วมงานด้วย อูจ่อเดินบอกว่งานนี้ถือว่ารับผมเข้าเป็นสมาชิกสมาคมอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นทางการจริง ๆ...เราต้องรอให้ประธานทั้งสองกล่าวอะไรก่อนจึงจะเริ่มดื่มกินได้

(ไปเป็นเจ้าชายในแคว้นศัตรู, 2550: 136-137)

ตัวอย่างข้างต้น คามินได้เล่าเรื่องในเหตุการณ์การเลี้ยงรับรองแขกด้วยน้ำชา อันเป็นวัฒนธรรมของชาวเมียนมาโดยวัฒนธรรมการรับแขกของชาวเมียนมานั้น ปกติชาวพม่าจะดื่มชาพร้อมกับมีเครื่องเคียงหรือของที่กินแนมไปกับน้ำชาจีนร้านน้ำชาในพม่านับว่เป็นที่นิยมมากของบรรดาผู้ชายชาวพม่า โดยเฉพาะในช่วงเช้ามักคึกคักเป็นพิเศษชายชาวพม่ามักนั่งล้อมโต๊ะสูงข้างเดียวบ้าง ดื่มชาดื่มกับนมแบบอินเดีย เรียกว่ (ละแพย) บางทีก็ขงใส่นมข้นหวานหรือใส่นมร้อน ๆ ในเมียนมา ชาเป็นที่นิยมดื่มมากกว่า กาแฟ (ก๊อฟฟี่) ชา มีลักษณะคล้ายในประเทศไทย คือเป็นผงละเอียดสีน้ำตาลแดงด้วยน้ำร้อน เทผ่านถุงผ้าที่ใส่ชาเหมือนกับคนจีนชงกาแฟดำ (โกวปี้) ชายกันในบ้านเราต่างกันอย่างตรงที่เวลาชาวเมียนมาดื่ม เขาจะเอาถุงใส่ชามาทักวางไว้บนฝักกาน้ำชาใบใหญ่ จึงทำให้ชาในกาอุ่นและระอุกลิ่นของชาอยู่ตลอดเวลาทำให้ขณะดื่มรสชาติดียิ่งขึ้น ผู้ชายพม่าชอบดื่มชากับอาหารว่างและจับกลุ่ม “โสรเห่” แปลว่ พูดคุย เหมือนกับสภากาแฟของไทย ถ้าถึงเวลาสายก็แยกย้ายกันไป อาหารว่างที่กินกับชามีปาท่องโก๋แบบยาว (ยาวกว่ของไทย 5 เท่า) ซาลาเปา (เป่าสี) โรตีสีน้กล้วย (โรตีสอดเหมือนบ้านเรา แต่จะกินกับกล้วยต้มออกรสเค็มต่างกับของไทยที่นิยมกินกับน้ำตาลและนมข้นหวาน) และกะหรี่ปั๊บ (ซาโมซา) (ไฟรด์น้ สูงกับุญลย์, 2546 ; วีระพงศ์ มีสถาน และ มิมี, 2555) ดังนั้นคามินเลือกหยิบยกเหตุการณ์ในงานเลี้ยงน้ำชาที่จัดให้กับเพื่อนชาวเมียนมาไว้ในสารคดี สื่อนี้ถึงการ “สร้างมิตรภาพ” ทลายความ “เป็นอื่น”

จาก “คนนอก” ให้เป็น “คนใน” คามินเลือกเครื่องตีแบบท้องถิ่นคือ “ซา” เพื่อเน้นการสร้างมิตรภาพระหว่างเขาในฐานะชาวไทยและเพื่อนชาวเมียนมา อันเป็นการประกอบสร้างมิตรภาพของทั้งสองประเทศโดยใช้กีฬาขิงลงเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์

สรุปได้ว่า วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ว่าด้วยกีฬาขิงลงเพื่อสร้างมิตรภาพ แสดงให้เห็นว่าขิงลงเป็นกีฬาที่สร้างความสนุกสนาน ทลายความเป็นอื่นและความเป็นศัตรูคู่สงครามในครั้งอดีตระหว่างไทยกับเมียนมาให้ปราศจากอคติที่มีมาแต่เดิมของคนไทย มิตรภาพที่คามินได้รับดังปรากฏในการเสียดสีที่หนึ่งให้กับแขกชาวสยามการผูกน้ำใจไมตรีโดยการตั้งชื่อเมียนมาให้คามิน การเปิดโอกาสให้คามินได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬาขิงลงในเทศกาลวาโซขิงลง และการแสดงมิตรภาพระหว่างคามินกับเพื่อนชาวเมียนมา ด้วยการจัดเลี้ยงน้ำชาอันเป็นการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งปัจจุบันและในอนาคต จะเห็นได้ว่ากีฬาขิงลงจึงเป็นกีฬาที่ช่วยสร้างมิตรภาพเป็นกีฬาที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจไมตรี และสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้แน่นแฟ้นยาวนานสืบไป

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ ขิงลงกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา วิเคราะห์ตามแนวคิด วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรมของคามิน คมนี้ย พบว่า คามินใช้ขิงลงเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมใน 3 ลักษณะ คือ ขิงลงเพื่อการสร้างบุญกุศล ขิงลงเพื่อสร้างความเท่าเทียม และขิงลงเพื่อสร้างมิตรภาพ สามารถอภิปรายผลและสรุปผลได้ดังนี้

1. วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ในชุดขิงลงเพื่อสร้างบุญกุศล จะเห็นได้ว่า ขิงลงเป็นกีฬาที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา ขิงลงสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคม โดยการนำเงินที่ได้รับจากการบริจาคของผู้ชมและผู้เล่นกีฬาขิงลงไปใช้ในการสาธารณกุศลเพราะเชื่อว่าอันสงส์นี้ จะทำให้มีความสุขตามคติความเชื่อของศาสนาพุทธ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2540) อธิบายว่าโลกทั้งโลกต้องเป็นเพื่อนบุญ วิกฤตการณ์จึงจะสงบระงับลง ซึ่งชาวพุทธจะต้องศึกษาให้เข้าใจและช่วยกันทำให้พระพุทธศาสนา มีส่วนสำคัญในการสร้างสันติภาพและสันติสุขให้เกิดแก่มวลมนุษยชาติทั้งโลก นอกจากนี้ยังสะท้อนคติความเชื่อการบูชาพุทธสถานที่สำคัญ 5 แห่ง ผ่านความเชื่อในท้องถิ่นเพื่อได้กลับอำนาจรัฐและการล่าอาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษ ด้วยเหตุผลนี้ บรรจง บุรินประโคน (2563: 111) ได้สรุปพัฒนาการของการอยู่ร่วมกันในสังคมพม่าผ่านยุคสมัยต่าง ๆ เป็นความสัมพันธ์เชิงประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อสถานที่ ระหว่างตัวตนของเรากับสถานที่ที่เรากำเนิดและเติบโต และอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์นี้เอง จะเป็นต้นกำเนิดพื้นฐานของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพม่าในที่สุด จากข้อสรุปนี้จึงปรากฏพุทธสถานมากมายในประเทศเมียนมาซึ่งสร้างด้วยความรักและศรัทธา โดยมุ่งหวังให้ศาสนสถานเหล่านี้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและมุ่งสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์โศกทั้งปวง

2. วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ชุตกัฬาซนลงเพื่อสร้างควมเท่าเทียม กล่าวได้ว่าคามินต้องการตอกย้ำและสร้างควมเท่าเทียมให้กับสังคมผ่านการเลนกีฬาสนลง ซ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ทุกเพศทุกวัยมีโอกาสได้เลนสนลงร่วมกันโดยไม่เกิดการแบ่งแยก นอกจากนี้ สนลงยังถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ “ต้องถึน” ใช้ได้กลับ “รัฐ” เพื่อสร้างควมเท่าเทียม เมื่ออธิบายตามแนวคิดของมิเชลล์ ฟูโกต์ (Michel Foucault) สิ่งที่ถูกมองว่าเป็นธรรมชาติและควมจริงนั้น ล้วนถูกประกอบสร้างตามแรงกดดันจากวาทกรรมกระแสหลักของสังคม ซ่งอาจไม่มีความเชื่อมโยงกับความเป็นจริงของบุคคลนั้นเลยก็ว่าได้ (รัฐชวรชัย ฟูลศรี, 2555: 239) กีฬาสนลงจึงมุ่งสร้างควมเท่าเทียมลดควมเหลื่อมล้ำของชนชั้น เพศ อายุ และเชื้อชาติ

3. วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ชุตกัฬาซนลงเพื่อสร้างมิตรภาพ แสดงให้เห็นว่าสนลงเป็นกีฬาที่ช่วยสร้างความสนุกสนาน ทลายความเป็นอื่น พบการแสดงออกซ่งมิตรภาพระหว่างประเทศ ทั้งการเสยสละที่นั่งในการรับชมกีฬาสนลง การตั้งชื่อเมียนมาให้คามิน เพื่อทลายความเป็นอื่นหรือพวกเดียวกัน อีกทั้งเปิดโอกาสให้คามินได้เข้าร่วมเลนกีฬาสนลงในเทศกาลลาซนลง ซ่งเป็นการแข่งขันที่สำคัญของประเทศเมียนมา และการแสดงออกถึงมิตรภาพหลังจบการแข่งขัน คือ การเลี้ยงน้ำชาเพื่อสร้างความปรองดองต่อกัน กล่าวโดยสรุป กีฬาสนลงจึงเป็นกีฬาที่ช่วยสร้างมิตรภาพ แสดงออกถึงควมมีน้ำใจไมตรีที่ติงาม และสนลงยังเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงควมร่วมมือร่วมใจในการสร้างภาคีเครือข่ายในมิติต่าง ๆ ในอนาคต ดังคำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุที่คามินนำมาอธิบายในสารคดี (อ้างถึงใน คามิน คมนีย์, 2553) ในครั้งที่ปาฐกถาในการประชุมสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ 6 ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2498 โดยกล่าวว่า “ในระหว่างประเทศของเราทั้งสอง (ไทยและเมียนมา) นั้น มีความสัมพันธ์ปัจฉัยอันประเสริฐของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กล่าวคือ ตัวลัทธิธรรมอันบริสุทธิ์แห่งเลวราทนั้นเอง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวฉันทันอง และสามารถทลายควมระแวงทั้งปวงแต่หนหลังให้หมดไปโดยสิ้นเชิง” ซ่งคำกล่าวนี้อแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยและประเทศเมียนมา ต่างเคารพนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แม้นในอดีตจะเป็นคู่สงครามแต่ด้วยการนับถือศาสนาเดียวกันและการพลวัติทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากคู่สงครามจึงเปลี่ยนเป็นสร้างความร่วมมือและสร้างมิตรภาพและสนลงคือกีฬาที่ช่วยสร้างมิตรภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างทั้งสองประเทศ

ผลงานวรรณกรรมของคามิน คมนีย์ ได้นำเสนอกีฬาสนลงผ่านวรรณกรรมซ่งเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่มิได้สร้างเนื้อหาให้เป็นคู่ขัดแย้งต่อประเทศเมียนมา คามินนำเสนอกีฬา “สนลง” เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล และระหว่างประเทศกับประเทศ ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสถึงมิตรภาพที่ชาวเมียนมาได้แสดงออกต่อคามินซ่งเป็นตัวแทนของประเทศไทย คามินได้ถ่ายทอดควมรู้สึกนึกคิด ทศนคติ วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยวของชาวเมียนมาผ่านควมสนใจใฝ่รู้ในกีฬาพื้นบ้าน “สนลง” สนลงจึงไม่ใช่เพียงกีฬาพื้นบ้านทั่ว ๆ ไป แต่เป็นกีฬาที่ประสานสร้างความเข้าใจและสร้างความปรองดอง ช่วยลดอคติที่มีต่อประเทศเมียนมาในอดีตแต่เดิมลง ดังคำกล่าวของคามินที่ว่า “สนลง...ปกคลุมด้วยหมอกควันแห่งความสุข ความสนุก ความรักการแบ่งปันและมิตรภาพ” ด้วยเหตุผลนี้สนลงจึงเปรียบเสมือนหน้าต่างอีกบานที่สำคัญทำให้มองเห็นประเทศเมียนมาในมิติแห่งควมสัมพันธ์และมิตรภาพได้ดีซ่งมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้สนใจสามารถนำแนวทางไปศึกษาวิจัยประเภทสารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย ที่นำเสนอความสัมพันธ์ของกีฬากับการประกอบสร้างความเป็นชาติ/สังคม ที่ปรากฏในวรรณกรรม หรือในมิติเรื่องเล่าความทรงจำต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาและถูกส่งต่อในกระแสการเปลี่ยนแปลงตามบริบทสังคม เพื่อสานสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมต่อไป

รายการอ้างอิง

การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. (2550). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4**

(พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: องค์การคำของ สกสค.

กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2545). คู่แค้น-คู่รัก-คู่รัก-คู่แค้น: ความสัมพันธ์ของไทยกับอุษาคเนย์.

รัฐศาสตร์สาร. 23(3), 161-190.

เกศินี วิฑูรชาติ. (2561). **หนังสือรวบรวมบทความวิชาการเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 70 ปี**

ความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย - เมียนมา. กรุงเทพฯ: เอ็ม แอนด์ เอ็ม เลเซอร์พริ้นต์.

คามิน คมนีย์ [นามแฝง]. (2553). **ไปเป็นเจ้าชาย...ในแคว้นศัตรู**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

_____. (2555). **ตะลอนพม่าประสาเจ้าชาย**. นนทบุรี: บ้านหนังสือ.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). **วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง**

เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

ชาลัญชัย อาจิณสมภาร. (2550). **จิตวิทยาได้ซึกิฬา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). **แว่นวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: นาค.

นันทิยา สว่างวุฒิธรรม, สุกัญญา บำรุงสุข และสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2529). **จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหภาพพม่า 2 - 5 มีนาคม 2503**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.

บรรจง บุรินประโคน. (2563). การสำนึกในถิ่นที่ผ่านกวีนิพนธ์พม่า : สระมรดก.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 26(2). 87-112.

ประเวศ วะสี. (2540). **พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

มาโนช ดินลานสกุล. (2552). **วาทกรรมวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน**.

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ไพรัตน์ สูงกิจบูลย์. (2546). **เที่ยวเมียนมา**. กรุงเทพฯ: อทิตตาพริ้นติ้ง.

รัชชวรัชญ์ พูลศรี. (2555). **วรรณสารอาเซียน : สายสัมพันธ์และสตรีวิถี**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

วีระพงศ์ มีสถาน และมิมิ. (2555). **ภาษาพม่า**. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2559). **วัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์ในอาเซียน**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.

สุนทร ชุตินธรานนท์, รัตน์พร พวงพัฒน์, นิตยาภรณ์ พรหมปัญญา, มาโนช พรหมปัญญา,

กรกิต ชุ่มกรานต์, ธิบัติ บัวคำศรี และชปา จิตต์ประทุม. (2552). **ทัศนคติเหยียดหยาม**

เพื่อนบ้านผ่านแบบเรียน ชาตินิยมในแบบเรียนไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.

สุระ พิริยะสงวนพงศ์. (2557). **พระมหามัณเฑียรและเจดีย์สำคัญในพม่า**. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
สุระเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). **ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20**.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุภาวรัตน์ นามศิริ. (2560). อ่านเมือง เรื่องคนกรุง : วรรณกรรม วิถีความสัมพันธ์ และภาพ
แทนของพื้นที่. **รมยสาร** 15(1). 345-356.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2562). **คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ : จากวาทกรรมของ
อัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา**. กรุงเทพฯ: ศยาม.

Louis, Althusser. (2001). "Ideology and Ideological State Apparatuses
(Notes toward an Investigation)", in Vincent B. Leitch, ed., **The Norton
Anthology of Theory and Criticism**, New York: W.W. Norton.

Lukes, Steven. (2001). "Socialism and equality" in Michael W. Howard. (ed.)
Socialism. New York: Humanity Books.

แนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัย
ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย¹
The Guidelines for Application of Local Context in Chinese Language
Teaching for Vocational Schools in Muang District,
Nong Khai Province

วัชรพล ศิริสุวิไล², วุฒิชัย สว่างแสง³, ปริมา ตันติพานิชธีระกุล⁴,
จาง เจียเจิ้ง⁵, พุทธรักษ์ ปราบนอก⁶, จีรนันท์ โสถถิอนันต์⁷
Watcharapon Sirisuwilai², Wuttichai Sawangsang³, Prima Tantiparnitteerakul⁴,
Zhang Jiazheng⁵, Puttharak Prabnok⁶, Jeeranan Soththianan⁷

Received: March 7, 2023

Revised: November 1, 2023

Accepted: November 3, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายทั้งสิ้น 4 แห่ง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis ผลการศึกษพบว่า จุดแข็ง (S) ได้แก่ พื้นที่ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา

¹ การวิจัยครั้งนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันขงจื่อ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Lecturer of Eastern Language Department, Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University) E-mail: watsir@kku.ac.th

³ นักวิจัย (Researcher) สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Philosophy and Religion department, Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University) E-mail: wuttichai_sa@kkumail.com

⁴ นักวิจัย (Researcher) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University) E-mail: prima.ta@kkumail.com

⁵ รองศาสตราจารย์ ดร. สถาบันขงจื่อ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Associate Professor, Confucious Institute, Khon Kaen University) E-mail: 1581859981@qq.com

⁶ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Associate Professor of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University) E-mail: budhpr@kku.ac.th

⁷ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Lecturer of Eastern Language Department, Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University) E-mail: jeeraso@kku.ac.th

และความต้องการของตลาดแรงงานล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน จุดอ่อน (W) ได้แก่ ความต่อเนื่องของการเรียน แบบเรียน และครูผู้สอน ยังคงเป็นจุดอ่อนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โอกาส (O) ได้แก่ การได้งานทำ การสร้างองค์ความรู้และเนื้อหาการเรียนที่เข้ากับสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ และการเพิ่มศักยภาพทางด้านภาษาในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลในการสร้างโอกาสให้กับผู้คนในพื้นที่ และ อุปสรรค (T) ได้แก่ งบประมาณสนับสนุน การขาดแคลนแบบเรียนที่ตอบโจทย์ความต้องการ และการขาดองค์ความรู้พื้นฐาน ยังคงเป็นอุปสรรคในการบรรลุวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาซึ่งการเสนอแนวทางการปรับใช้บริบทท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในอาชีวศึกษาของพื้นที่หนองคาย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การร่วมสร้างองค์ความรู้ภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย 2) ส่งเสริมการใช้บริบทท้องถิ่นในเนื้อหาหรือการสร้างแบบเรียนภาษาจีนของพื้นที่ 3) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาส่งเสริมด้านภาษาจีน และ 4) ผลិតครูผู้สอนภาษาจีนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นที่หนองคาย

คำสำคัญ: บริบทท้องถิ่น, ภาษาจีน, อาชีวศึกษา, จังหวัดหนองคาย

Abstract

This qualitative research investigates the guidelines for application of a local context in Chinese language teaching for vocational schools in Muang District, Nong Khai province through SWOT Analysis. The data were collected from related academic articles research papers and in-depth interviews from four vocational schools in Muang District, Nong Khai province. The finding indicated that the location of Nong Khai province, vocational education policies, and labor market needs were the strengths (S) to drive the development of Chinese language teaching. However, the continuity of learning, textbooks, and teachers were the weaknesses (W) in the process of improving teaching quality. Job opportunities, the developing of local contexts in Chinese learning which can be put into use, and the increasing of the language potential to support tourists were the opportunities (O) which resulted in creating opportunities for people in the area. Threats, (T), included the deficiencies of budget, a lack of appropriate and effective textbooks and a lack of local context knowledge in the Chinese language were the obstacle for the vocational schools in the area to reach the goal. This research suggests four aspects of applying the local context in Chinese language teaching for vocational schools in Nong Khai province: 1) collaborating in creating the local context knowledge in the Chinese language, 2) encouraging schools and teachers to apply the local context knowledge in Chinese language teaching and creating local

content materials, 3) collaborating between agencies in the area to develop and promote Chinese language teaching and learning, and 4) increasing the number of Chinese language teachers who are equipped with local context knowledge perception for the classroom.

Keywords: Vocational education, Chinese, Local context, Nong Khai province

บทนำ

การปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการเรียนการสอน (Localization) หรือการแต่งหนังสือแบบเรียนภาษาจีนเป็นประเด็นที่ถูกจับตามองจากผู้คนในแวดวงการสอนภาษาจีนทั่วโลก (Zhu, 2018) เนื่องจากความก้าวหน้าด้านการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้คนในแต่ละพื้นที่นั้นเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเรียนการสอนรูปแบบเดิม ๆ นั้นไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้คนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเนื้อหาการเรียนการสอน และแบบเรียนนั้นมีความแตกต่างกับวัฒนธรรม แนวความคิด ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงความเคยชิน และความคุ้นเคยของผู้เรียน ต่อบริบทของเนื้อหาที่เรียน ส่งผลให้การเรียนภาษาจีนนั้นไม่สามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่จริงของผู้เรียนได้ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีเงื่อนไขความต้องการที่แตกต่างกัน (Lu, 2009) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทสังคมวัฒนธรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านหนังสือแบบเรียน และรูปแบบเนื้อหาการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นของผู้เรียน โดยพิจารณาถึงความต้องการของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างในด้านของวัฒนธรรม (Yang and Ma, 2022) โดยมุ่งเน้นการสอดแทรกวัฒนธรรมต้นทางของผู้เรียนเข้าไปในเนื้อหาการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนเป็นภาษาจีนได้ และเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกันของชาวต่างชาติต่อวัฒนธรรมจีนเช่นเดียวกัน (Wu Heping และ Jin Xuanzhe อ้างใน Zhu, 2018) ทั้งนี้ บริบทท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านการเรียนภาษาจีน เพราะเนื้อหาที่ใช้สอนนั้นเป็นเรื่องราวที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคย โดยเฉพาะบริบทของพื้นที่ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ การใช้บริบทพื้นที่มาประยุกต์และพัฒนาการเรียนการสอนยังเป็นการลดช่องว่าง หรือความต่างทางวัฒนธรรม เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในบริบทของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง แต่ต้องมาเรียนรู้ภาษา และวัฒนธรรมที่ต่างจากของตนย่อมมีความประหลาด ซึ่งอาจจะส่งผลกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้น การปรับใช้บริบทพื้นที่ และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน จึงนับว่าเป็นวิธีที่เหมาะสม และมีประโยชน์ต่อวงการการศึกษาอย่างมาก

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณีเป็นจุดขาย ซึ่งจะเห็นได้จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และด้านการท่องเที่ยวของประเทศ การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดข้อมูลด้านวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่เป็นภาษาต่างประเทศแก่นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่งแก่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการผลักดันสร้าง และพัฒนาบุคลากร

ให้มีความรู้ความสามารถที่จะสื่อสารข้อมูลทางวัฒนธรรม และข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวของไทยสู่ชาวต่างชาติผู้มาเยือน ซึ่งแต่ละภูมิภาคของประเทศล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกัน ซึ่งภาษาจีนก็เป็นอีกภาษาหนึ่งที่ผู้คนกำลังให้ความสนใจตลอดระยะเวลามากกว่า 10 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีจำนวนกว่า 10 ล้านคนในปี 2019 (Meng, 2021) ทำให้กระแสการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศไทยสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก แต่ปัญหาคือการที่ผู้เรียนนั้นเรียนภาษาจีนที่เป็นรูปแบบเดิม และยังคงใช้เอกสารแบบเรียนมาตรฐานที่แต่งโดยชาวจีนที่มีเนื้อหาต่าง ๆ เน้นไปในบริบทสังคมวัฒนธรรมจีนที่มีความแตกต่างจากบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนนั้นไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wu and Yang, (2008) และ (Zhang, (2016) ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้เรียนไม่มีความเข้าใจในเรื่องของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาการเรียนการสอน (Wang and Mayoe, 2013) เนื่องจากไม่มีประสบการณ์การเดินทางไปยังสถานที่นั้น ๆ อีกทั้งยังขาดโอกาสที่จะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน หรือการทำงานซึ่งอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยเป็นหลัก

จากการทบทวนงานวิจัย และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ การนำบริบทท้องถิ่นมาปรับใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทยนั้นยังคงไม่ได้ถูกศึกษาอย่างกว้างขวาง มีเพียงงานวิจัยที่นำเสนอเนื้อหาการนำบริบทท้องถิ่นมาสร้างหนังสือแบบเรียน เช่น Zhang (2016) ได้ศึกษาการเรียบเรียงแบบเรียนภาษาจีนโดยใช้บริบทท้องถิ่นของระดับประถมศึกษาในประเทศไทย Yang and Ma (2022) ได้ศึกษาการเรียบเรียงและการประยุกต์ใช้สื่อการสอนภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยใช้บริบทท้องถิ่น Fang, Zheng, and Chen (2016) ได้ศึกษาเรื่องการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ Wang and Mayoe (2013) ได้วิเคราะห์ภาษาจีนพื้นฐานและให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการแต่งตำราเรียนภาษาจีนโดยใช้บริบทท้องถิ่น และ Lu (2009) ได้ศึกษาถึงแนวคิดในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ยังขาดการพัฒนาไปในกลุ่มผู้เรียนสายอาชีพหรือกลุ่มอาชีวะที่เป็นกลุ่มเรียนรู้ และปฏิบัติงานสายอาชีพไปพร้อมกัน และที่สำคัญคือกลุ่มอาชีวะเป็นผู้ผลิตแรงงานเข้าสู่ภาคธุรกิจ แรงงานอุตสาหกรรม และงานด้านการบริการของประเทศไทย

การเรียนการสอนภาษาจีนของอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงานที่มีความต้องการบุคลากรที่ได้ภาษาจีน เพื่อรองรับการเติบโตทางธุรกิจที่มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีน อีกทั้งการเปิดเส้นทางรถไฟความเร็วสูงลาว-จีน ส่งผลให้มีการคาดการณ์ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่จะเดินทางผ่านเข้ามาตามเส้นทางรถไฟนี้ (อภิญาณ์ จิงตระกูล, สิริธร จารุธัญลักษณ์, และศุทธภา นพวิญญูวงศ์, 2564) ยิ่งเป็นประเด็นให้ผู้คนตระหนักถึงความต้องการบุคลากรด้านอุตสาหกรรมบริการซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ที่ต้องมีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน (ปิยนาดิ ปิยสาธิต, 2564) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ริเริ่มการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้นในวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นผลิต

และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานก็ได้ให้ความสำคัญกับภาษาจีน โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาจีนให้กับนักเรียนระดับอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาจีนให้แก่ นักเรียนเพื่อไปปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาด้านการเรียนการสอนภาษาจีนของวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้นยังคงพบปัญหาในหลายได้ เช่น การขาดแคลนบุคลากรด้านภาษาจีน รวมไปถึงปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียน แบบเรียนที่ยังคงขาดความเหมาะสมกับผู้เรียน (กำพล ปิยะศิริกุล และคณะ, 2559) รวมไปถึงประโยชน์การใช้งาน ความสอดคล้องของเนื้อหากับสาขาวิชาชีพ ยังคงต้องการแนวทางในการปรับปรุงทั้งในเรื่องของหลักสูตร เนื้อหาการเรียนการสอน รวมไปถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งนับวันจะต้องการความสามารถด้านภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาในจังหวัดหนองคาย ซึ่งถือว่าเป็นอีกจังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์และพื้นที่สำคัญในการเชื่อมต่อโครงการความร่วมมือการขนส่งทางรางและรถไฟความเร็วสูงดังกล่าว อีกทั้งเป็นเมืองหน้าด่านในการรองรับผู้คนที่เดินทางผ่านเส้นทางรถไฟความเร็วสูงลาว-จีน นอกเหนือจากสำคัญในการเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์แล้วนั้นหนองคายยังเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ซึ่งมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนที่คาดว่าจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยผ่านเส้นทางรถไฟ (อภิษฎาญ์ จิงตระกูล, สิริธร จารุธัญลักษณ์, และศุทธาภานพวิญญูวงศ์, 2564) ดังนั้นการพัฒนาความสามารถของผู้คนด้านภาษาจีนเพื่อเตรียมการรองรับชาวจีนนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก วิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายถือเป็นหน่วยงานสำคัญหนึ่งในการผลิตแรงงานคุณภาพให้แก่สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้แก่ นักเรียนทั้งระดับ ปวช. และ ปวส. เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วนของความต้องการบุคลากรที่ได้ภาษาจีนของผู้ประกอบการในพื้นที่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาภาษาจีนเพื่อตอบโจทย์ความต้องการด้านแรงงานที่ได้ภาษาจีนได้อย่างไร ทิศทางรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนควรจะเป็นไปในรูปแบบใด และเมื่อพิจารณาเข้ากับความโดดเด่นของพื้นที่ด้านวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และประโยชน์ของการใช้บริบทท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อตอบโจทย์ความต้องการด้านแรงงาน และการเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้วยแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนจากชั้นเรียนไปใช้ในการสื่อสารหรือให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์อันโดดเด่นด้านวัฒนธรรมของจังหวัดหนองคายได้อย่างดี ดังนั้น ในบทความนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้การวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) มาเป็นเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์

แนวทางในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยการนำปัจจัยทั้งภายในและภายนอกใน สภาพแวดล้อม ความจำเป็น ภาวะเศรษฐกิจ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินการ โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะให้แก่วิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ในการนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหาการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานของพื้นที่หนองคายได้อย่างทันทั่วทั้งและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เพื่อมุ่งศึกษาแนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยมีขั้นตอนและวิธีในการวิจัย ดังต่อไปนี้

หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นระดับองค์กร (Organization) และระดับปัจเจกบุคคล (Individual)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Positive) ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ตัวแทนองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 ราย และ 2) ครูผู้สอนภาษาจีน แบ่งเป็นครูชาวไทย 5 ราย และครูชาวจีน 1 ราย รวมทั้งสิ้น 6 ราย

พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย คัดเลือกวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 แห่ง

วิธีการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการสังเกต (Observation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ระดับดังกล่าว โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนแรกใช้ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนโดยการนำบริบทท้องถิ่นมาปรับใช้ของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่สองการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจัดระบบของข้อมูลด้วยการจำแนก และจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละประเด็นและหาข้อสรุป โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดระเบียบทางกายภาพของข้อมูล ได้แก่ การถอดเทปบันทึกเสียง (กรณีให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอนุญาตให้มีการบันทึกเสียง) ร่วมกับการบรรณาธิกรณข้อมูลจากบันทึกสนาม (Field Note) แล้วจัดพิมพ์ข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำการเลือกข้อความสำคัญ จัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกแยะ ติความ เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และแบบแผนที่พบในปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย แล้วนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ซึ่งเป็นการบรรยายอธิบายข้อเท็จจริงและผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้วิธีการ SWOT Analysis

1.1 จุดแข็ง (Strengths)

1.1.1 ด้านพื้นที่

หนองคายเป็นจังหวัดพื้นที่ชายแดนที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศลาว และมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวที่ใช้เป็นเส้นทางในการเชื่อมโยงระหว่างสองประเทศ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคายได้เผยแพร่สถานการณ์การค้าชายแดนของจังหวัดหนองคายว่ามีมูลค่าการค้าชายแดนกว่า 9 พันล้านบาท (ยงยุทธ ขาวโกล, 2565) ในด้านวัฒนธรรมหนองคายมีวัฒนธรรมประเพณีอันโดดเด่นในภาคอีสาน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้ อีกทั้งผลจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลจีนและลาวในการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน ส่งผลให้หนองคายซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนตรงข้ามสถานีปลายทางเวียงจันทน์ได้ถูกยกระดับความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการคาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางผ่านเส้นทางรถไฟดังกล่าวเป็นจำนวนมาก (จิตต์สิริ ทองน้อย, 2565) รวมถึงการลงทุนของบริษัทสัญชาติจีนที่อาจมีการขยายการลงทุนเข้ามาในพื้นที่จังหวัด

หนองคาย ทั้งทางด้านการนำเข้าและส่งออกสินค้า (อภิขญาณ์ จิงตระกูล, สิริธร จารุธัญลักษณ์, และศุทธาภา นพวิญญวงศ์, 2564) เนื่องจากต้นทุนการขนส่งที่ได้เปรียบกว่าการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ

1.1.2 ด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาจีนในการปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรม โดยในตลอด 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบุคลากรระดับฝีมือที่มีความรู้ด้านภาษาจีนกว่า 8 แสนคนทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) อีกทั้งยังมีการร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น วิทยาลัยสอนภาษาจีน สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน (ฮั่นปั้น) และกระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการร่วมเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนการสอนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญกับภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาจีน เพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน นอกเหนือไปจากนั้น จากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารในพื้นที่ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถาบันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาจีน

นอกเหนือจากการส่งเสริมให้มีรายวิชาภาษาจีนทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. โดยเป็นวิชาเลือก ยังมีการเปิดสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนานักเรียนทางด้านภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ สำหรับภาษาจีนได้จัดให้มีรายวิชาเพิ่มขึ้นจากหลักสูตรสาขาวิชาทั่วไป เช่น กรณีโครงการทวิวุฒิของวิทยาลัยอาชีวะหนองคายที่ทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาจากประเทศจีนในการจัดโครงการทวิวุฒิ ซึ่งเป็นโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนในสังกัดและได้วุฒิการศึกษาจากทั้งสองสถาบันที่เข้าศึกษา

1.1.3 ความต้องการของตลาดแรงงาน

เนื่องจากปัจจุบันมีบริษัทข้ามชาติสัญชาติจีนจำนวนมากเปิดทำการในประเทศไทย ทั้งด้านอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ทำให้มีความต้องการบุคลากรฝีมือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบุคลากรที่มีทักษะทางด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาจีน เนื่องจากสะดวกต่อการสื่อสารภายในองค์กร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน (ยุคทองของภาษาที่สาม จินมาแรง, 2559) ในด้านอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ไทยถือเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของชาวจีนกว่า 10 ล้านคนต่อปี สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 800 ล้านบาทต่อปี ทำให้มีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยวชาวจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในอนาคตอันใกล้หลังจีนเปิดประเทศ มีการคาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวจีนจำนวนมากเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทย (อภิขญาณ์ จิงตระกูล, สิริธร จารุธัญลักษณ์, และศุทธาภา นพวิญญวงศ์, 2564) เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน อาชีวศึกษาซึ่งเป็นตัวป้อนหลักในการผลิตแรงงานคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงานจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนให้กลายเป็นบุคลากรคุณภาพเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

1.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

1.2.1 ความต่อเนื่องของการเรียน

จากการศึกษาแผนการเรียนที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรและข้อมูลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ในแต่ละวิทยาลัยได้ยึดรายวิชาตามหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเช่นเดียวกัน แต่มีการจัดการเรียนการสอนที่ต่างกัน สำหรับสาขาวิชาที่ไม่ใช่สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ บางวิทยาลัยมีการจัดให้นักเรียนระดับชั้น ปวช.1 และ ปวช.2 ปีละ 1 รายวิชา และบางวิทยาลัยมีการจัดให้นักเรียนเรียนในระดับชั้น ปวช.1 และ ปวช.3 ปีละ 1 รายวิชา ซึ่งการจัดแผนการสอนในลักษณะนี้ทำให้มีช่องว่างระหว่างระยะเวลาในการเรียนมีความยาวนานเกินไป ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางด้านภาษา

1.2.2 หนังสือเรียน

หนังสือเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหนังสือที่เรียบเรียงตามจุดประสงค์ของรายวิชาในหลักสูตร โดยเป็นหนังสือเรียนที่จัดพิมพ์ในไทยและผู้แต่งเป็นคนไทย มีส่วนน้อยที่มีผู้แต่งชาวจีนเข้าร่วม เช่น ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (รหัสวิชา 20000-1220) ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 (รหัสวิชา 20000-9206) เป็นต้น จากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่ครูผู้สอนใช้สอนในวิทยาลัยพบว่า หนังสือที่วิทยาลัยเลือกใช้นั้นเป็นการเลือกจากรายการหนังสือที่กรมอาชีวศึกษากำหนดไว้ โดยจากการวิเคราะห์แบบเรียนที่วิทยาลัยในจังหวัดหนองคายเลือกใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีน โดยใช้กรอบแนวคิดการเรียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ ที่ว่าหลักการเรียบเรียงหนังสือภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาตินั้นควรจะมีคุณลักษณะ เช่น เนื้อหาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือคุณลักษณะของผู้เรียน เนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ความสามารถในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ต่อเนื้อหาของบทเรียน ฯลฯ (Lu, 1993) (Liu, 2000) (Li, 2012) พบว่า หนังสือแบบเรียนที่วิทยาลัยต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคายใช้อยู่ นั้น มีการเรียบเรียงโดยผู้แต่งชาวไทย หากแต่เนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนโดยส่วนใหญ่ยังคงเป็นบริบทของประเทศจีน ไม่มีความเกี่ยวเนื่องหรือสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยมากนัก อีกทั้งไม่ได้มีการออกแบบมาเพื่อใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การประกอบอาชีพ หรือความสนใจของกลุ่มผู้เรียนที่ต่างกัน แต่ยังคงเป็นเพียงความรู้พื้นฐานทั่วไป เช่น พินอิน ประโยค และไวยากรณ์ และเมื่อผู้เรียนต้องเรียนรู้เนื้อหาที่ไม่ใช่บริบทพื้นที่หรือสิ่งที่ใกล้ตัวของตนเอง เช่น วัฒนธรรมจีน สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศจีน ซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวที่ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เนื่องจากในชีวิตประจำวันผู้เรียนมีโอกาสน้อยมากที่จะนำเนื้อหาเหล่านี้มาใช้กับสถานการณ์จริง จึงส่งผลต่อความสนใจของผู้เรียนต่อเนื้อหาของบทเรียน

1.2.3 ครูผู้สอน

ปัญหาด้านครูผู้สอนในด้านปริมาณยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการ “มีครูผู้สอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน นักศึกษา ทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) ครูผู้สอนถือเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาการเรียนการสอน

แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารชี้ให้เห็นว่าปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ส่งผลให้หลายวิทยาลัยในพื้นที่หนองคายได้ทำการปิดรายวิชาหรือสาขาวิชา เนื่องจากขาดแคลนครูผู้สอน อีกทั้งเนื่องจากสถานการณ์โควิด ทำให้ไม่สามารถจัดหาครูอาสาสมัครชาวจีนเข้ามาช่วยสอนได้

นอกเหนือจากปริมาณ ด้านศักยภาพของครูผู้สอน การขาดแคลนครูผู้สอนที่ตรงกับสาขาวิชาภาษาจีนโดยตรง จากข้อมูลที่ทำให้การสำรวจเกี่ยวกับด้านครูผู้สอนชี้ให้เห็นว่า ครูผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับหน้าที่รับผิดชอบมาช่วยสอนโดยได้รับมอบหมายให้เข้าอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางภาษาจีนมาก่อน

1.3 โอกาส (Opportunities)

1.3.1 การดำเนินงานทำ

ปัจจุบันตลาดแรงงานไทยมีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาจีนสูงมาก โดยจากกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมดกลุ่มบริการและสินค้าอุตสาหกรรมถูกจัดอยู่ในสองอันดับแรกที่มีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาจีนมากที่สุดรวมถึงร้อยละ 61.47 ของจำนวนประกาศรับสมัครงานทั้งหมด (ปีนาล ปิยาสิต, 2564) และจากการรวบรวมข้อคิดเห็นของผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดหนองคายพบว่า ผู้ประกอบการเองก็มีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาจีนเป็นอย่างมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับตัวเลขข้างต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงโอกาสของนักเรียนในกลุ่มวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการดำเนินงานทำจากที่มีทักษะทางด้านภาษาจีน เนื่องจากอาชีวศึกษาเป็นแหล่งสร้างบุคลากรเฉพาะทางในสายอาชีพต่าง ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ อีกทั้งการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน ทำให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ต่างตื่นตัวในการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนที่คาดว่าจะเดินทางมาโดยเส้นทางรถไฟขบวนดังกล่าว จึงทำให้ความต้องการบุคลากรที่มีทักษะทางด้านภาษาจีนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3.2 การสร้างองค์ความรู้และเนื้อหาการเรียนที่เข้ากับสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่

ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนของอาชีวศึกษาการปรับรูปแบบเนื้อหาและการเรียนการสอนให้เป็นไปตามบริบทสังคม วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน อาจส่งผลต่อความเข้าใจของผู้เรียนมากกว่าการเรียนในบริบทที่ค่อนข้างห่างไกลชีวิตประจำวันที่ใช้อยู่ เพราะฉะนั้นการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนให้เข้ากับสถานการณ์ จึงสามารถสร้างโอกาสและลดระยะเวลาในการเรียน โดยมุ่งตรงเนื้อหาการเรียนไปยังเนื้อหาที่ผู้เรียนนั้นมีความคุ้นเคยและสามารถใช้ได้จริง และยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่ถือเป็นอัตลักษณ์ของการเรียนการสอนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนให้ความคิดเห็นว่าการนำบริบทพื้นที่ที่มีความใกล้เคียงตัวผู้เรียนมาปรับใช้ในการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนไปได้ เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวของตนเอง

1.3.3 เพิ่มศักยภาพทางด้านภาษาในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่

การใช้ภาษาต่างประเทศในการเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวนั้น เป็นการสร้างความประทับใจที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวด้วยภาษา

ของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าคุณได้รับการบริการที่ดี ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงนิยมเลือกไปสถานที่ที่มีผู้ให้บริการที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาของนักท่องเที่ยวได้ (Leslie, Russell, and Govan, 2004; Tain-Cole and Crompton, 2003; Kennett, 2002)

สำหรับหน่วยงานการที่อาชีวศึกษาสามารถผลิตแรงงานหรือบุคลากรในพื้นที่ที่มีความรู้พื้นฐานด้านภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนที่มีความเกี่ยวข้องกับสายงานอาชีพ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทพื้นที่ของตนเองที่มีเอกลักษณ์ และสามารถนำมาใช้ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะส่งผลในการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยวด้านข้อมูลข่าวสารแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการบริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายในอนาคต

1.4 อุปสรรค (Threats)

1.4.1 ปัจจัยด้านงบประมาณสนับสนุน

งบประมาณสนับสนุนที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของอาชีวศึกษาในจังหวัดหนองคาย เนื่องจากขาดงบประมาณในการจ้างครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาโดยตรงหรือวิทยากรด้านภาษาจีน อีกทั้งการระดมค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนครูอาสาสมัครที่ได้รับจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้หลายหน่วยงานในพื้นที่ขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือสนับสนุนผู้เรียนในการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาจีนได้อย่างเต็มที่

1.4.2 ขาดแคลนแบบเรียนที่ตอบโจทย์ความต้องการ

ในปัจจุบันหนังสือแบบเรียนภาษาจีนที่ใช้ทั่วไปในการเรียนการสอนหลัก ๆ มีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ 1.) หนังสือเรียนที่ชาวจีนเป็นผู้แต่ง 2.) หนังสือเรียนที่ชาวจีนและชาวไทยร่วมกันแต่ง 3.) หนังสือเรียนที่ชาวไทยเป็นผู้แต่ง ซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา แต่สำหรับหนังสือภาษาจีนที่ใช้เฉพาะทางทางด้านวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนและการท่องเที่ยวในยังมีจำนวนไม่มากนัก เช่น ภาษาจีนสำหรับการโรงแรม ภาษาจีนสำหรับไกด์ แต่กระนั้นเองจากการวิเคราะห์ยังพบว่ายังคงมีปัญหาดังนี้ ประเด็นที่ 1 หนังสือส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับพื้นฐานเป็นหลัก ประเด็นที่ 2 เนื้อหาเฉพาะทางด้านวิชาชีพยังไม่ลุ่มลึกเท่าที่ควรและยังขาดการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ ประเด็นที่ 3 การใช้ภาษาไทยในการกำกับการออกเสียงภาษาจีน ซึ่งถึงแม้จะทำให้ผู้เรียนชาวไทยดูเหมือนพัฒนาภาษาจีนได้อย่างรวดเร็ว แต่ในระยะยาวนั้นอาจส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง (Yang and Ma, 2022) นอกเหนือไปจากนั้นเนื้อหาในบทเรียนส่วนใหญ่ยังคงใช้บริบทของประเทศจีนและเนื้อหาไม่เกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของจีนเป็นหลัก ซึ่งห่างไกลจากบริบทที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ได้จริง (Wu and Yang, 2008) จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าปัญหาเรื่องการขาดแคลนแบบเรียนที่ตอบโจทย์ความต้องการในการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษานั้นเป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องการการแก้ไขและพัฒนาโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะกับพื้นที่ที่มีความต้องการการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น พื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

พื้นที่ชายแดนที่เป็นพรมแดน ที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางข้ามผ่านเป็นจำนวนมาก สำหรับหนองคายซึ่งเป็นพื้นที่พรมแดนสำคัญที่ได้รับการจับตามองจากการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน ภาษาจีนถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้คนในพื้นที่ เนื่องจากที่ผ่านมาหนองคายไม่ได้เป็นปลายทางการท่องเที่ยวที่นิยมของชาวจีน ในพื้นที่ซึ่งยังไม่ได้มีการใช้ภาษาจีนมากนัก ดังนั้นการจัดหาแบบเรียนที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่หนองคายนั้นก็ยังคงเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ซึ่งต้องการการแก้ไขเช่นเดียวกับประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวไปข้างต้น

1.4.3 การขาดองค์ความรู้พื้นฐาน

หนองคายเป็นพื้นที่ที่มีสังคม ประเพณี วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ หากแต่ภาษาจีนยังคงเป็นเรื่องใหม่สำหรับพื้นที่ท่องเที่ยวชายแดน ในการใช้ภาษานอกเหนือจากภาษาลาว ภาษาเวียดนาม หรือภาษาอังกฤษ ชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ราชการ รวมถึงชื่อหรือคำในประเพณีวัฒนธรรมสำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคาย ยังไม่ได้ถูกตั้งหรือแปลเป็นภาษาจีนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีเอกลักษณ์ และใช้กันอย่างแพร่หลาย การที่จะพัฒนานำเอาบริบทพื้นที่ไปใช้พัฒนาผู้เรียนจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ คำศัพท์พื้นฐานและชื่อเรียกที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งปัจจุบันจากการค้นคว้าข้อมูลพบว่าชื่อที่ใช้เรียกเป็นภาษาจีนยังคงมีอยู่น้อยมากและยังคงมีข้อผิดพลาด (วัชรพล ศิริสุวิไลและคณะ, 2566 ก) เช่น ชื่อหน่วยงาน สรรพสามิตพื้นที่หนองคาย ซึ่งถูกแปลเป็น 国税办公室 廬开府线 แต่หากพิจารณาถึงความถูกต้อง จำเป็นต้องแก้ไขเป็น 廬开府 国税办公室 (วัชรพล ศิริสุวิไลและคณะ, 2566 ข)

จากการสำรวจรายชื่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายที่มีการแปลเป็นภาษาจีนพบว่าข้อมูลในด้านรายชื่อยังคงมีจำนวนอยู่น้อยมาก สามารถพบได้บนอินเทอร์เน็ต แต่ยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่และไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยข้อมูลที่พบเป็นเพียงชื่อร้านค้าเก่าแก่ที่มีชาวจีน (จารุญา อนันตะวัน และ ศุภกิต บัวขาว, 2565) หรือเป็นข้อมูลที่เอกชนหรือห้างร้านทำการแปลขึ้นมาเอง โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ ซึ่งทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปลหรือการเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องตามบริบท เนื่องจากขาดการทำความเข้าใจกับบริบทของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังปรากฏพบในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญอื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น เชียงราย ลำปาง และกรุงเทพฯ เป็นต้น (ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์ อัญธิชา มั่นคง และวิศว์ เศรษฐกร, 2560; จิราพร เนตรสมบัติผล และ เดชา ชาติวรรณ, 2562; สหทัยา สิทธิพิเศษ, 2564) โดยผลการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงพบข้อผิดพลาดในการแปลที่ส่งผลต่อความเข้าใจและภาพลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ ซึ่งปัญหาหลักคือการขาดฐานข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานและถูกเผยแพร่ให้รับรู้ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พื้นที่จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาดังต่อไปนี้

2.1 การร่วมสร้างองค์ความรู้ภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย

หนองคายเป็นจังหวัดพื้นที่ชายแดนที่มีเอกลักษณ์ในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จากการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน การเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมากับเส้นทางรถไฟดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างองค์ความรู้ทางด้านภาษาจีนที่ตอบโจทย์ความต้องการทางด้านภาษาของนักท่องเที่ยว รวมถึงองค์ความรู้ทางด้านภาษาจีนในบริบทอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อพื้นที่หนองคาย โดยการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอาชีวศึกษา ในการสำรวจความต้องการที่แท้จริงเพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของจังหวัดหนองคายให้กับอาชีวศึกษา และนำมาเผยแพร่ต่อภาครัฐและเอกชน โดยคำนึงถึงบทบาทของภาษาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ทั้งนี้การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคายเป็นภาษาจีน เช่นการตั้งและแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญภายในจังหวัด คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดหนองคาย รวมถึงการแปลประวัติความเป็นมา ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสื่อสารหรือให้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเฉพาะพื้นที่จังหวัดหนองคายกับนักท่องเที่ยวชาวจีน

2.2 ส่งเสริมการใช้บริบทท้องถิ่นในเนื้อหาหรือการสร้างแบบเรียนภาษาจีนของพื้นที่หนองคาย

นอกเหนือจากการสร้างองค์ความรู้ด้านภาษาจีนแล้วนั้น การนำข้อมูลมาพัฒนาทักษะทางด้านภาษาของนักเรียนอาชีวศึกษาในพื้นที่ โดยการสอดแทรกเนื้อหาองค์ความรู้ด้านภาษาจีนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การสอดแทรกเนื้อหาหรือการสร้างแบบเรียนหรือหนังสือที่มีการนำบริบทท้องถิ่นของจังหวัดหนองคายเข้าไปสอดแทรก จะทำให้ผู้เรียนเข้าถึงสถานการณ์และเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น เช่น การใช้คำศัพท์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคายในการสอนเรื่องการบอกทิศทางหรือการแนะนำสถานที่ นอกจากจะทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจนแล้ว หากในอนาคตมีนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นักเรียนยังสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในการบอกทางนักท่องเที่ยวเป็นภาษาจีนได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษาเกี่ยวกับการใช้บริบทท้องถิ่นในการเรียนการสอนภาษาจีน ครูผู้สอนคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันในการนำบริบทท้องถิ่นของจังหวัดหนองคายมาใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เนื่องจากมองว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียน ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ ยิ่งไปกว่านั้นจากการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน จะทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามา ครูผู้สอนจึงมองว่าหากนำเนื้อหาที่มีการใช้บริบทท้องถิ่นของจังหวัดหนองคายมาใช้ในการเรียนการสอน นักเรียนจะได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้จริงอย่างแน่นอน โดยครูผู้สอนได้เสนอเนื้อหาที่ควรนำมาใช้เป็นหัวข้อในการใช้บริบทท้องถิ่นในการสอน โดยกลุ่มเนื้อหาที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญในจังหวัดหนองคาย ซึ่งปัจจุบันครูผู้สอนในบางวิทยาลัยก็ได้มีการนำชื่อ

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายมาแปลเป็นภาษาจีนเพื่อสอนให้กับนักเรียนสาขาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เนื่องจากมองเห็นความสำคัญที่นักเรียนจะได้นำไปใช้ในอนาคต กลุ่มเนื้อหาที่ถูกรวบรวมเสนอแนะมา คือ อาหาร และ วัฒนธรรมประเพณี โดยหนองคายมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน และกลุ่มเนื้อหาที่ถูกรวบรวมเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ สินค้าท้องถิ่น ซึ่งจังหวัดหนองคายมีการสนับสนุนสินค้าท้องถิ่นเพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ กลุ่มการขนส่ง เนื่องจากจังหวัดหนองคายเป็นเมืองหน้าด่าน มีการค้าขายแดน และปัจจุบันยังมีกลุ่มนักลงทุนชาวจีนที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ เนื้อหาคำศัพท์ในด้านนี้จึงนับว่ามีความสำคัญกับพื้นที่จังหวัดหนองคายเช่นกัน และกลุ่มอาชีพในพื้นที่ โดยเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพที่ไม่ใช่แค่อาชีพพื้นฐานทั่วไปที่เรียนกันในปัจจุบัน แต่เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพที่สำคัญหรือมีเฉพาะในพื้นที่จังหวัดหนองคาย

2.3 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาส่งเสริมด้านภาษาจีน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ปัจจุบันบางหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคายและสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานหนองคาย ได้มีการจัดอบรมภาษาจีนระยะสั้นให้กับคนในพื้นที่ แต่ในการจัดอบรมนั้นยังคงขาดความต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่มีความต้องการเรียนรู้ฝึกฝนทักษะภาษาจีนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเนื้อหาในการอบรมนั้นเป็นเพียงความรู้พื้นฐานทั่วไป ไม่ได้มีการนำเสนอเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงให้กับกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีความสนใจหรือการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งความรู้ที่ได้นั้นไม่สามารถนำไปใช้กับบริบทของจังหวัดหนองคายได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง วิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งเป็นแหล่งรวมบุคลากรที่มีความสามารถ มีครูผู้สอนที่มีความรู้ด้านภาษาจีน แต่ยังคงประสบปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้ทางวิทยาลัยเองไม่สามารถจัดกิจกรรมทางด้านภาษาจีนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาจีนให้กับนักเรียนได้เท่าที่ควร นอกจากนี้ ปัญหาจากการขาดงบประมาณสนับสนุนยังส่งผลให้ทางวิทยาลัยไม่สามารถจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาจีนได้อย่างเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคการศึกษาเช่น มหาวิทยาลัยและโรงเรียนในพื้นที่ โดยมีอาชีวศึกษาเป็นแกนหลักในการพัฒนาทักษะภาษาจีนของผู้เรียน เพื่อตอบโจทย์ความต้องการแรงงานคุณภาพที่มีความรู้ทางด้านภาษาจีน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณสนับสนุนในการจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาจีน การจัดกิจกรรมหรือจัดอบรมทางด้านภาษาจีน การพัฒนาหลักสูตรที่มีเอกลักษณ์และตอบโจทย์ความต้องการ อีกทั้งมีความต่อเนื่องของเนื้อหา จำเป็นต้องให้หน่วยงานในพื้นที่นั้นประสานความร่วมมือเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ การนำองค์ความรู้ที่เป็นบริบทท้องถิ่นมาพัฒนาส่งเสริมทักษะภาษาจีนของคนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเนื่องจากการเรียนรู้ทางด้านภาษานั้นจำเป็นต้องใช้เวลาในระดับหนึ่ง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีองค์ความรู้ทางด้านภาษาจีนที่ตอบโจทย์ความต้องการทางด้านภาษาของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวแล้ว ควรมีการร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ในการให้ข้อมูลที่เปี่ยมมาตรฐานให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการเพื่อนำไปปรับใช้ในหน่วยงานหรือกิจการ รวมถึง

การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือผู้ประกอบการในการรับนักเรียนไปฝึกภาษาในการทำงานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีน

2.4 ผลិតครูผู้สอนภาษาจีนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นที่หนองคาย

การส่งเสริมการใช้บริบทท้องถิ่นในการเรียนการสอนนั้น สิ่งที่สำคัญนอกจากองค์ความรู้ของจังหวัดหนองคายด้านภาษาจีนที่เป็นมาตรฐานแล้ว ครูผู้สอนภาษาจีนซึ่งเป็นผู้ที่จะส่งต่อหรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ักเรียน จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นของจังหวัดหนองคายอย่างแท้จริง จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เช่น ในกรณีครูชาวไทยที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ รวมถึงครูอาสาสมัครชาวจีน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูอาสาสมัครชาวจีนใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์สอนภาษาจีนให้กับนักเรียนชาวไทยมาก่อน ไม่ได้มีความเข้าใจในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ (พิชัย แก้วบุตร, 2564) ดังนั้น จึงควรมีการจัดโครงการอบรมให้กับครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษาได้เรียนรู้ถึงองค์ความรู้ทางด้านภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย ผ่านการทำ ความความเข้าใจวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่งเสริมครูผู้สอนในการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน เช่น การเข้าไปสำรวจหรือพูดคุยกับผู้ประกอบการร้านค้า ชุมชนท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ถึงแนวโน้มและความต้องการทางด้านภาษาจีนสำหรับประกอบการสร้างและพัฒนาบทเรียน นำองค์ความรู้ทางด้านภาษาจีนที่ตรงต่อความต้องการด้านภาษาจีนมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลแนวทางการพัฒนาข้างต้น สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้สองกลุ่มคือ 1) ปัจจัยภายในได้แก่ การร่วมสร้างองค์ความรู้ภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย ส่งเสริมการใช้บริบทท้องถิ่นในเนื้อหาหรือการสร้างแบบเรียนของพื้นที่หนองคาย ผลิตครูผู้สอนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นที่หนองคาย ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่หน่วยงานอาชีวศึกษาควรต้องดำเนินการพัฒนาภายใน 2) ปัจจัยภายนอก ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาส่งเสริมด้านภาษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในพื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคด้วย SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญด้านต่าง ๆ และนำเสนอแนวทางในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในการรองรับความต้องการของพื้นที่หนองคายจากการเปิดเส้นทางรถไฟลาว-จีน พบว่า จุดแข็งด้านพื้นที่ จุดแข็งด้านนโยบายและจุดแข็งด้านความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นประเด็นสำคัญที่ผลักดันให้หนองคายควรมีการพัฒนา

ด้านภาษาจีนเพื่อรองรับการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่จะเดินทางเข้ามาในอนาคต ในด้านของโอกาส โอกาสด้านการจ้างทำ โอกาสในการสร้างองค์ความรู้และเนื้อหาการเรียนที่เข้ากับสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ และโอกาสในการเพิ่มศักยภาพทางด้านภาษา ในการรองรับนักท่องเที่ยว ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์ของผู้คนในพื้นที่พร้อมทั้ง เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่จะกลายเป็นแรงงานคุณภาพในพื้นที่ในอนาคต แต่หากยังพบว่า ในด้านจุดอ่อน จุดอ่อนด้านความต่อเนื่องของการเรียน จุดอ่อนด้านแบบเรียน และจุดอ่อนด้านครูผู้สอน ถือเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาภาษาจีนของวิทยาลัย อาชีวศึกษาในพื้นที่โดยตรง อีกทั้งปัจจัยด้านงบประมาณสนับสนุน ปัญหาการขาดแคลนแบบเรียน ที่ตอบโจทย์ความต้องการ และการขาดองค์ความรู้พื้นฐานด้านภาษาจีนเกี่ยวกับพื้นที่ล้วนเป็นปัจจัย ทั้งภายนอกและภายในเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านภาษาจีนของนักเรียนอาชีวศึกษาในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในการปรับใช้บริบทท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาการเรียน การสอนภาษาจีนในอาชีวศึกษาของพื้นที่หนองคาย ประกอบด้วย 1) การร่วมสร้างองค์ความรู้ ภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นพื้นฐานแก่ผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้คนที่สนใจ ในการใช้ข้อมูลพื้นฐานด้านภาษาจีนที่ถูกต้องและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน 2) ส่งเสริมการ ใช้บริบทท้องถิ่นในเนื้อหาหรือการสร้างแบบเรียนของพื้นที่หนองคาย เพื่อผลักดันให้ผู้เรียนใน วิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาซึ่งเป็นแรงงานอนาคตหลักของหนองคายมีความรู้ความสามารถ ตอบโจทย์ความต้องการแรงงานของพื้นที่ได้อย่างทันทั่วทั้ง 3) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วย งานในพื้นที่ในการพัฒนาส่งเสริมด้านภาษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และตรงต่อความต้องการของผู้เรียนในกลุ่มอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง 4) การผลิต ครูผู้สอนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นที่หนองคาย เพื่อนำองค์ความรู้ภาษาจีนที่เป็นอัตลักษณ์ ของจังหวัดหนองคายมาพัฒนาบทเรียนในการเรียนการสอนอย่างทันสมัยและตอบโจทย์ความ ต้องการของสังคม

อภิปรายผล

การปรับใช้บริบทท้องถิ่น (Localization) ในการเรียนการสอนภาษาจีนนั้นได้ถูกกล่าวถึง บ่อยครั้งมากขึ้นโดยเฉพาะกับกลุ่มประเทศที่ภาษาจีนได้รับความนิยม เนื่องจากความต้องการทาง ภาษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้คนเรียนรู้ภาษาและต้องการนำเสนอแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและข้อมูลพื้นที่ของตนให้แก่ผู้มาเยือนได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เป็นเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยวชาวจีน ที่มีประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นแรงกระตุ้นให้หลายประเทศเริ่มมีการผลักดันหรือความต้องการที่จะใช้บริบท ท้องถิ่นในการเรียนการสอนภาษาจีนมากยิ่งขึ้น เช่นในประเทศญี่ปุ่น (Fang, Zheng, and Chen, 2016) อเมริกา (Tian, 2020) และเกาหลี (Li, 2018) ด้วยการปรับใช้บริบทท้องถิ่นในการพัฒนา ทางด้านการเรียนการสอนภาษาจีน แบบเรียนรวมถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน (Zhu, 2018) เมื่อนำมาวิเคราะห์ในการนำมาปรับใช้กับพื้นที่จังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะกับการเรียนการสอน ภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่พัฒนาบุคลากรและแรงงาน

คุณภาพให้แก่พื้นที่ ในสถานการณ์ที่ตลาดแรงงานมีความต้องการอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันการเดิน
ทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่จะเดินทางมาพร้อมกับเส้นทางรถไฟลาว-จีน การพัฒนาผู้เรียน
โดยการนำบริบทท้องถิ่นเข้ามาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนนั้นถือเป็นตัวเลือกหนึ่งในการที่จะ
พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบท
ท้องถิ่นของตนเองที่เป็นมาตรฐานและสามารถนำมาใช้สื่อสารโดยเฉพาะกับแขกผู้มาเยือนได้อย่าง
มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งลดปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนโดยพิจารณาถึง
กลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างทั้งด้านอายุ วัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ ระดับการศึกษา รวมถึง
ถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับเนื้อหา คำศัพท์ สถานการณ์ ที่เป็นเรื่องใกล้ตัว
และเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่จริงในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียน
ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

การจะส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลท้องถิ่นไปปรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนมีความ
จำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้ภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่หนองคายที่เก็บรวบรวม
เป็นฐานข้อมูลให้แก่ผู้คน เพื่อสร้างความชัดเจน ความครอบคลุม ความถูกต้อง อีกทั้งเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน เพื่อป้องกันปัญหาและสร้างความชัดเจนและถูกต้องให้แก่ผู้ใช้และนักท่องเที่ยว
ที่เดินทางเข้ามา อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์อันดีที่แสดงออกให้เห็นถึงความตั้งใจในการ
เตรียมการรองรับนักท่องเที่ยวด้วยภาษาของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ซึ่งเป็นการเตรียมการและ
ป้องกันปัญหาด้านภาษาจีนที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อื่น ๆ จากการศึกษาในพื้นที่ เชียงราย ลำปาง และ
กรุงเทพฯ (ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์ อัญธิชา มั่นคง และวิศห์ เศรษฐกร, 2560; จิราพร เนตรสมบัติ
ผล และ เดชา ชาติวรรณ, 2562; สหทัยา สิทธิวิเศษ, 2564) ที่ยังคงมีการใช้คำภาษาจีนที่ไม่ถูกต้อง
และเหมาะสมอย่างที่ควรจะเป็น ซึ่งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความเข้าใจและภาพลักษณ์
โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

การแก้ไขปัญหาสังคมด้านการเรียนการสอนภาษาจีนของอาชีวศึกษาในด้านการจัดการ
เรียนการสอน (กำพล ปิยะศิริกุล และคณะ, 2559) การพัฒนารูปแบบการเรียน บทเรียน เนื้อหา
ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่และตรงต่อความต้องการ รวมถึงการพัฒนาครูผู้สอนชาวไทยในพื้นที่ลดการ
พึ่งพาครูอาสาสมัครชาวจีนเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้
ที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของวิทยาลัยในพื้นที่
ในการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนรวมถึงการสร้างเนื้อหาบทเรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น
ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง ควรพัฒนาแบบเรียนโดยนำเนื้อหาที่เป็นบริบทท้องถิ่นสอดแทรก
เข้าสู่บทเรียนหรือแบบเรียน โดยอาจทำการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและ
ผู้ใช้งานในพื้นที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Need analysis) และนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณา
ปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับกับความต้องการ
ของสังคมในพื้นที่ที่มีความต้องการแรงงานคุณภาพที่ได้ภาษาจีนของพื้นที่หนองคายเพื่อรองรับ
การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางผ่านเส้นทางรถไฟลาว-จีนอย่างเร่งด่วนในสถานการณ์
ปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- กำพล ปิยะศิริกุล, วิภาวรรณ สุนทรจามร, พัทย์ แซ่เจีย, ภูวกร ฉัตรบำรุงสุข, นริศ วตินานนท์ และกนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ภาษาจีนในประเทศไทยระดับอาชีวศึกษา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- จารุญา อนันตะวัน และ ศุภกิต บัวขาว. (2565). การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาศาสตร์ของตลาดท่าเตียน จังหวัดหนองคาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 13(1), 101-134.
- จิตต์สิริ ทองน้อย. (2565). รถไฟฟ้า-ลาว กับโอกาสธุรกิจที่ไทยกำลังไล่คว้า และความท้าทาย ที่เกษตรกรเผชิญ. สืบค้น 23 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.bbc.com/thai/60248500>
- จิราพร เนตรสมบัณฑิ และ เดชา ขาติวรรณ. (2562). ทักษะของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อป้าย ภาษาจีนในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของกรุงเทพมหานคร. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. 21(2), 99-107.
- ปิยนาล ปิยสาธิต. (2564). การวิเคราะห์ความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาจีน ในตลาดแรงงานไทยผ่านสื่อสารสนเทศออนไลน์. *วารสารบรรณศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*. 14(2), 35-47.
- พิชัย แก้วบุตร. (2564). ความต้องการจำเป็นของครูอาสาสมัครจีนต่อวิทยากรฝ่ายไทย : กรณีศึกษาโครงการอบรมครูอาสาสมัครจีน (ประเทศไทย) ประจำปี 2562. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 9(1), 65-81.
- ภิญญพันธ์ พจนะลาวันย์, อัญชา มั่นคง, และวิศห์ เศรษฐกร. (2560). “ภูมินาม” สามภาษา: การใช้ภาษาไทย อังกฤษและจีนบนป้ายชื่อสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล นครลำปาง. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 10(4), 120-138.
- ยงยุทธ ขาวโกมล. (2565). คำขายแดนหนองคายคินสภาพ ส่ง‘ผ่านแดน’ เข้าลาวโดพรวด 3 เท่า. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.thansettakij.com/business/trade-agriculture/544868>
- ยุคทองของภาษาที่สาม จีนมาแรง. (2559). สืบค้น 20 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.thansettakij.com/business/53742>
- วัชรพล ศิริสุวิไล, วิตติกา ทางขึ้น, ประทีป ช่วยเกิด, วุฒิชัย สว่างแสง และปริมา ดันติพานิชธีระกุล. (2566). การสำรวจป้ายข้อความเพื่อวิเคราะห์ความพร้อมด้านภาษาจีนในการรองรับ การท่องเที่ยวผ่านเส้นทางรถไฟลาว-จีน กรณีศึกษา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดหนองคาย. *วารสารวิชาการธรรมทรศน์*. 23(2), 191-208
- วัชรพล ศิริสุวิไล, วุฒิชัย สว่างแสง, ปริมา ดันติพานิชธีระกุล, รัชณี ปิยะธำรงชัย และนิชา เรืองวงศ์วิทยา. (2566). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาจีนบนป้ายบริการนักท่องเที่ยว จังหวัดหนองคาย. *มนุษยศาสตร์สาร*, 24(1), 84-102

- สหทัยา สิทธิพิเศษ. (2564). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและสาเหตุข้อผิดพลาดในการแปลภาษาจีน
บนป้ายสาธารณะในจังหวัดเชียงราย. **มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์**. 9(1), 88-98.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). **สอศ.ระดมสมองหาแนวทางการจัดการเรียน
การสอนภาษาจีน ระดับอาชีวศึกษา**. สืบค้น 16 ตุลาคม 2565, จาก [https://www.
vec.go.th/portals/0/tabid/103/ArticleId/2238/2238.aspx](https://www.vec.go.th/portals/0/tabid/103/ArticleId/2238/2238.aspx)
- อภิญาณม์ จิงตระกูล, สิริธร จารุญญลักษณ์, และศุทธาภา นพวิญญูวงศ์. (2564). **เปิดหุตรถไฟ
จีน-ลาว: นัยต่อเศรษฐกิจไทย**. สืบค้น 4 พฤศจิกายน 2565, จาก [https://www.bot.
or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/
regional-articles/reg-article-2021-05.html](https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/regional-articles/reg-article-2021-05.html)
- Fang, H.H, Zheng, T.T, & Chen T.T. (2016). Teaching Chinese as foreign language
on the perspective of globalization. **Overseas Chinese Education**. 80(3), 424-431.
- Kennett, B. (2002). Language learners as cultural tourists. **Annals of Tourism
Research**, 29(2), 557-559.
- Leslie, D., Russell, H., & Govan, P. (2004). Foreign Language Skills and the Needs
of the UK Tourism Sector. **SAGE Journals**. 18(4), 255-266.
- Li, J.X. (2018). **South Korea high school's localization Chinese textbook
design study (韩国高中汉语教材本土化研究)** (Master's theses).
Shenyang: Shenyang Normal University.
- Li, Q. (2012). **General introduction to teaching Chinese as a foreign language
(对外汉语教材通论)**. Beijing: The Commercial Press.
- Liu, X. (2000). **Introduction to Pedagogy in Teaching Chinese as a Foreign
Language**. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Lu, B.S. (1993). Teaching Chinese as a foreign language introduction
(对外汉语教学概论 (讲义) (续五)). **Chinese Teaching in the World
(世界汉语教学)**. 1993(3), 206-219.
- Lu, W. (2009). The perspective of Teaching Chinese as a foreign language in
textbooks design problems (关于对外汉语教材研发几个问题的思考).
Overseas Chinese Education. 51(2), 1-6.
- Meng, G. (2021). **Thai senior officials call for speeding up the connection
between the Thai railway system and the China-Laos railway (泰高官
呼吁加速泰国铁路系统与中老铁路连接)**. Retrieved June 1, 2022, from
<http://th.mofcom.gov.cn/article/jmxw/202112/20211203223169.shtml>
- Tain-Cole, S. & Crompton, J. (2003). A Conceptualization of Relationships
between Services Quality and Visitor Satisfaction, and their Links to
Destination Selection. **Journal of Leisure Studies**. 22(1), 65-80.

- Tian, L.Y. (2020). **The study of localization in comprehensive elementary Chinese textbooks (初级汉语综合教材本土化研究)**. (Master's theses). Hebei: Hebei Normal University.
- Wang, S.H. & Mayoe, A. (2013). Some Suggestions on Localized Chinese Textbook Compiling:An Analysis of Basic Chinese. **Journal of International Studies**. 3(2), 89-105.
- Wu, Y.H. & Yang, J.C. (2008). On the mode for rapid promoting Chinese teaching in Thailand (泰国汉语快速传播模式研究). **Chinese Teaching in the World (世界汉语教学)**. 2008(4), 125-132.
- Yang, W.B. & Ma, L.J. (2022). A Study on the Trend of Changes in the Number of Chinese Learners and Their Chinese Proficiency in Southern Thailand in Recent Years. **Journal of Sinology and Chinese Language Education**. 1(2), 32-42.
- Zhang, R.M. (2016). Thailand elementary and secondary school's localization Chinese textbook design study (泰国中小学汉语教材本土化编写研究). **Journal of Dali University**. 1(1), 92-96
- Zhu, Y. (2018). **Promoting localized teaching is the Chinese as foreign language teaching's development direction (推动本土化教学是对外汉语发展的方向)**. Retrieved November 29, 2022, from <https://foreign.nwnu.edu.cn/2018/1011/c539a26492/page.htm>

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไควต
ระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 - ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18¹
The History of the Relationship between the Kingdom of Lanxang and
Dai Viet from the Mid - Fourteenth to the Early Eighteenth Centuries

สุติดา ตันเลิศ², อนันท์ธนา เมธานนท์³
Sutida Tonlerd², Ananthana Methanont³

Received: December 23, 2021

Revised: September 27, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไควตจากช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 ค.ศ.1353-1713 หรือตั้งแต่การก่อตั้ง อาณาจักรล้านช้างใน ค.ศ. 1353 ถึงช่วงเวลาที่ยาอาณาจักรล้านช้างแตกแยกออกเป็น 3 อาณาจักรใน ค.ศ.1713 โดยการศึกษาและวิเคราะห์ เอกสารพื้นเมือง ร่วมสมัย กับหลักฐานชั้นรองที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของลาวและเวียดนาม การศึกษาพบว่าในช่วงเวลาสี่ศตวรรษดังกล่าว อาณาจักรล้านช้างและไควต มีความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็น คู่ขัดแย้งและการเป็น พันธมิตรทางการเมืองและเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม หลังการปฏิวัติสังคมนิยมลาวใน ค.ศ.1975 ประวัติศาสตร์นิพนธ์ร่วมสมัยของทางการลาวได้เน้นไปที่ความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพและความร่วมมือมากกว่าการนำเสนอประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งต่อกัน ซึ่งเป็นการสนองตอบ ต่อแนวทางความสัมพันธ์รอบด้านของรัฐบาลลาว

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไควตในคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18, ประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านช้าง, ประวัติศาสตร์อาณาจักรไควต

¹ ขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ให้การสนับสนุน สุติดา ตันเลิศ และอนันท์ธนา เมธานนท์. (2564). โครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักร - ไควต ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึง ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 (ระหว่าง ค.ศ. 1353-1713). เงินรายได้คณะศิลปศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. เอกสารไม่ตีพิมพ์.

² อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (Lecturer, ASEAN Languages and Cultures, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University, Corresponding Author) Email: sutida.t@ubu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรนวัตกรรมและการจัดการมรดกวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (Asst. Prof, Innovation in Cultural Heritage Management Program, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University) Email: ananthana.m@ubu.ac.th

Abstract

This research article examines the history of relations between the Kingdoms of Lanxang and Đại Việt from the mid-fourteenth to the early eighteenth centuries, by studying and analyzing local sources, secondary sources and concerning Laotian and Vietnamese. The study found that in the course of four centuries, the Kingdoms of Lanxang and Đại Việt were in conflict as well as in political and economic alliances. However, after the Laotian Civil War in 1973, which led to the establishment of the socialist state, the Lao People's Democratic Republic, the contemporary historiography of the regime primarily focused on the history of friendship and cooperation rather than the history of enmity, which served the official purpose of the regime's collective engagement policy.

Keywords: Lanxang Kingdom and Dai Viet 's relations in the 14th to 18th centuries, History of Lanxang Kingdom, History of Dai Viet Kingdom

บทนำ

นับแต่สิ้นสุดสงครามเย็นเป็นต้นมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ยังคงเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยึดมั่นอุดมการณ์สังคมนิยมในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการร่วมสมัยส่วนหนึ่งมักเห็นว่าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม “ครอบงำ” สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้อคิดชุดนี้อาจเป็นการผลิตซ้ำ “วาทกรรมสมัยสงครามเย็น” ที่มองลาวว่าอยู่ในสถานะรัฐกึ่งชนระหว่างโลกคอมมิวนิสต์กับ เสรีนิยมประชาธิปไตย (Rathie, 2017: 19-55; Yang, 2013)

ปัจจุบันผู้นำรัฐบาลสองประเทศได้ดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบ “ความสัมพันธ์พิเศษแบบรอบด้าน” (Boupha, 2017: 182-187) ภายใต้การจัดการของระบบความสัมพันธ์พิเศษแบบรอบด้าน ประชาชนลาวกับ ประชาชนเวียดนามมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอถือเป็นปรากฏ-การณ์ ที่เป็นมิตรต่อกัน นอกจากนั้นพบว่า ทางารของทั้งสองประเทศมักเน้นว่ามิตรภาพดังกล่าวมีรากฐานมาจากการต่อสู้กับมหาอำนาจจักรวรรดินิยมของทั้งประชาชนลาวและประชาชนเวียดนาม NDO (2023) ฐานข้อมูลออนไลน์ของรัฐเวียดนามได้แสดงทรรศนะดังนี้ “...ในฐานะที่เราทั้งสองเป็นประเทศเพื่อนบ้านเวียดนามและลาวต่างยืนหยัดเคียงข้างกันเสมอในการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติเช่นเดียว กับการพัฒนาและสร้างชาติในปัจจุบัน...มีรากเหง้าจากการพึ่งพากันอย่างใกล้ชิด ความสัมพันธ์ที่ซื่อตรงและโปร่งใสไร้อคติที่ยึดถือมาช้านานโดยผู้นำและประชาชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า” เช่นเดียวกับเนื้อหาในตำราเรียนระดับมัธยมศึกษาของลาว ที่ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือในการต่อสู้กับมหาอำนาจในช่วงสงครามอินโดจีนและสงครามเวียดนาม ซึ่งถือเป็นสงครามเพื่อการปฏิวัติสังคมนิยมของชาวลาวและชาวเวียดนามหรือชาวอินโดจีน เน้นความสำคัญไปที่ความสัมพันธ์ในช่วงการต่อสู้กับมหาอำนาจต่างชาติทั้งฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา (Mattariganond & Apichatvullop, 2013)

งานวิจัยนี้เริ่มต้นศึกษาเหตุการณ์ใน ค.ศ. 1353 เมื่อเจ้าฟ้าผู้มั่งคั่งสถาปนาอาณาจักรล้านช้าง⁴ จนถึงสมัยที่อาณาจักรล้านช้างแตกแยกออกเป็น 3 อาณาจักร เมื่อ ค.ศ. 1713 ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียด⁵ ดำเนิน อย่างสืบเนื่องมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานในอดีตนั้น มีความเกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อระบบ “ความสัมพันธ์พิเศษรอบด้าน” หรือไม่ อย่างไร และเพราะเหตุใด

บททวนวรรณกรรม

ผลงานการศึกษาของนักวิชาการลาวศึกษาส่วนใหญ่มักใช้กรอบแนวคิดของระบบอุปถัมภ์ (patron and clients and patronage system) เพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐจารีตล้านช้างกับไคเวียด⁶ ในกรณีศึกษา เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1353 - 1713 โดยแบ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปถัมภ์เอาไว้ กล่าวคือ

ด้านการเมือง

แนวคิดระบบอุปถัมภ์ ใช้วิเคราะห์ล้านช้างติดต่อกับรัฐเพื่อนบ้านผ่านระบบบรรณาการกับการถว้งตุลอำนาจ อาณาจักรล้านช้างมีความรุ่งเรืองสูงสุดเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของเจ้าฟ้าผู้มั่งคั่งรวบรวมอาณาจักรให้เป็นปึกแผ่น เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากราชสำนักกัมพูชา บรรดารัฐเพื่อนบ้านจัดส่งบรรณาการให้กับราชสำนักหลวงพระบาง⁷ (Le Boulanger, 1930: 46-50; Lorrillard, 2001: 19-33) กษัตริย์อาณาจักรล้านช้างถว้งตุลอำนาจกับรัฐเพื่อนบ้านด้วยการแต่งงาน เช่น พระเจ้าฟ้าผู้มั่ง พระองค์ทรงอภิเษกกับนางรัตนกัลยา หรือนางแก้วเงี้ยว เจ้าหญิงกัมพูชา (Phommachan et al, 2000: 82) พระเจ้าสามแสนไทพระราชโอรสของเจ้าฟ้าผู้มั่ง ทรงสมรสกับนางแก้วยอดฟ้ากัลยาณี⁸ เจ้าหญิงอยุธยา (Phommachan et al, 2000: 149) และนางน้อยอ่อนสอเจ้าหญิงล้านนา⁹ (Phommachan et al, 2000: 150 บทความวิชาการของประพุดติ สุกสรตันเมธี และวินัย พงศ์ศรีเพียร (2537: 98-110) “บทบาทของล้านนาในวิกฤตการณ์ทางการเมืองในราชอาณาจักรลาว พ.ศ. 2002-2024” ศึกษาความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านนากับ อาณาจักรล้านช้างสมัยจารีต โดยใช้เอกสารจีนนำเสนอความขัดแย้งระหว่างล้านช้างกับไคเวียด ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ประเด็น เหตุการณ์พระเจ้าไชยจักรพรรดิแผ่นแผ้วหลบหนีการโจมตีของไคเวียด พระองค์ออกจากนครหลวงพระบาง ลงมายังเมืองด่านซ้าย

⁴ ประเทศลาวมีชื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็น 4 ยุคอาณาจักรล้านช้าง (ค.ศ. 1353 - 1893) แคว้นลาวแห่งอินโดจีนฝรั่งเศส อินโดจีน (ค.ศ. 1893 - 1953) พระราชอาณาจักรลาว (ค.ศ. 1953 - 2 ธันวาคม 1975) และสมัยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา

⁵ ไคเวียด คือชื่อของเวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1054 - 1802

⁶ รัฐจารีตหมายถึงศูนย์อำนาจที่ดำรงอยู่ภายใต้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมแบบท้องถิ่นโดยไม่มีอิทธิพลทางแนวคิดการเมือง แบบตะวันตก

⁷ เดิมชื่อเมืองขวา หรือเชียงดงเชียงทอง

⁸ พระเจ้าอู่ทองแห่งอยุธยาให้สัญญาแก่เจ้าฟ้าผู้มั่งว่าเมื่อธิดานางแก้วลอดฟ้า เติบใหญ่จะยกให้เจ้าฟ้าผู้มั่ง เจ้าหญิงอยุธยาพระองค์นี้ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าสามแสนไท (Phommachan et al, 2000: 102)

⁹ เจ้าสามพระยาแห่งล้านนาให้สัญญาแก่เจ้าฟ้าผู้มั่งว่าเมื่อธิดานางน้อยอ่อนสออายุได้ 16 ปี จะยกให้เจ้าฟ้าผู้มั่ง ต่อมาธิดาล้านนาพระองค์นี้ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าสามแสนไท (Phommachan et al, 2000:96)

บทความ “ตามรอยสงครามเวียดนาม - ลาวในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15” ของอนันต์ธนา เมธานนท์ (2554: 115 - 133) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของล้านช้างกับไคเวียดในภาวะสงคราม ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2562) ได้นำเสนอ ความสัมพันธ์ของล้านช้างกับไคเวียด ช่วง ค.ศ. 1353 - 1975 เน้นพันธมิตรทางการทหาร ระบบบรรณาการ จุดเด่นคือ ใช้เอกสารกุ้ยเหิบ ที่ช่วยอธิบายฐานะของเมืองนครพนมกับราชสำนักเว้

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียดในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงต้องการหาคำตอบว่าอาณาจักรไคเวียดมีอิทธิพลต่อการแตกแยกของอาณาจักรล้านช้างออกเป็น 3 อาณาจักร คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์¹⁰ และจำปาศักดิ์ ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 หรือไม่ อย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ

งานศึกษาส่วนหนึ่งให้ความสำคัญต่อล้านช้างในฐานะพื้นที่เศรษฐกิจ เพราะดินแดนล้านช้างตั้งอยู่ตอนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ กษัตริย์ล้านช้างสมัยจารีตจัดส่งสินค้าของป่า เช่น งาช้าง กายาน กระวาน นอแรด ขี้ผึ้ง และแรงงาน ทาส ให้กับรัฐที่เข้มแข็งกว่า (Rattanaovong, n.d.: 19 - 22; สจ๊วต - ฟ็อกซ์, 2553: 13; สุธิดา ดันเลิศ, 2554) ราชสำนักจีน¹¹ คือ ผู้ควบคุมระบบโลกสมัยจารีตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยอ้อม ราชธานี (2547) วิเคราะห์รูปแบบการส่งบรรณาการของราชสำนักล้านช้างไปให้กับราชสำนักจีนในสมัยราชวงศ์หมิง บทสรุปของงาน ชิ้นนี้ คือ ล้านช้างไม่ได้โดดเดี่ยวจากรัฐภายนอก แต่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการค้าสายแพรไหมกับงานเขียนของ Li (2010: 83 - 103) ที่กล่าวถึง การขึ้นมามีอำนาจของราชวงศ์เล (Le) ในเวียดนามภาคเหนือกับการควบคุมเส้นทางการค้าไปยูนนาน นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าความสำคัญทางเศรษฐกิจของดินแดนล้านช้างนำไปสู่การติดต่อสัมพันธ์กับอาณาจักรภายนอกและมีผลต่อพัฒนาการของอาณาจักรล้านช้างเช่นกัน

ด้านสังคม

งานศึกษาที่เน้นด้านสังคม (และวัฒนธรรม) มองว่าดินแดนล้านช้างเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายด้านสังคม วัฒนธรรมกับผู้คน ดังนั้น รัฐเพื่อนบ้าน ชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นตัวละครหลัก ในการสร้างประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้กับลาวตลอดทั้งประวัติศาสตร์ (Evans, 2002: 1 - 25; Dommen, 2001: 14 - 20; Tanham, 1961) งานศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้นำเสนอบทบาทของไคเวียดในการมีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลต่อการสถาปนาอาณาจักรล้านช้างใน ค.ศ. 1353 และยังไม่ได้วิเคราะห์โครงสร้างทางการเมืองแบบจารีต

¹⁰ ชื่อเดิมไม่นาม

¹¹ ประเทศจีนมีชื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็น 3 ยุค กล่าวคือ ยุคโบราณประกอบด้วยราชวงศ์เซี่ย (2070 - 1600 ปีก่อนค.ศ.) ราชวงศ์ซาง (1600 - 1046 ปีก่อน ค.ศ.) และราชวงศ์โจว (146 - 256 ปีก่อน ค.ศ.) ยุคจักรวรรดิประกอบด้วย ราชวงศ์ฉิน (221 - 207 ปีก่อนค.ศ.) ราชวงศ์ฮั่น (221 ปีก่อน ค.ศ. - ค.ศ. 202) สมัย 3 อาณาจักร (ค.ศ. 220 - 280) ราชวงศ์จิ้น (ค.ศ. 266 - 420) สมัย 16 ราชวงศ์ (ค.ศ. 266 - 420) ประกอบด้วยราชวงศ์เหนือและราชวงศ์ใต้ (ค.ศ. 420 - 589) ราชวงศ์สุย (ค.ศ. 581 - 618) ราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618 - 907) สมัย 5 ราชวงศ์ 10 อาณาจักร (ค.ศ. 907 - 979) ได้แก่ ราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 - 1279) ราชวงศ์หยวน (ค.ศ. 1271 - 1368) ราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 - 1644) ราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1644 - 1912) และยุคใหม่ จีนคณะชาติ (ค.ศ. 1912 - 1949) สาธารณรัฐประชาชนจีน 1 ตุลาคม 1949 เป็นต้นมา

ของสองอาณาจักรที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไฉ่เวียด ระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 หรือ ค.ศ. 1353 - 1713

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยด้านเอกสาร

ขั้นตอนที่ 1 จัดประเภทเอกสารออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ เอกสารร่วมสมัย (เอกสารชั้นต้น) กับเอกสารชั้นรอง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารชั้นต้น หมายถึง เอกสารร่วมสมัย หรือผลิตขึ้นในช่วงเหตุการณ์นั้น หรือเป็นหลักฐานชั้นต้นที่ผลิตขึ้น ในช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่ศึกษา (ค.ศ. 1353 - 1713) หลักฐานของไทย ชุดที่ 1 ศิลจารึกในประเทศไทย ได้แก่ ศิลจารึก พ่อขุนรามคำแหงด้านที่ 4 (ศุภยมาบุญยิทยา สิริธร, 2555) ปรากฏเนื้อหาการแบ่งปันเขตแดนของสุโขทัยกับล้านช้าง หลักฐานชั้นนี้ คือ หลักฐานที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในการระบุศูนย์อำนาจการเมืองของเจ้าฟ้ามัง ปฐมกษัตริย์ลาว ซึ่งเป็นบุคคล ที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ ชุดที่ 2 ฐานข้อมูลไลน์เอกสารหมิงสื่อลู่ (ค.ศ. 1368 - 1644) ฉบับแปลเป็น ภาษาอังกฤษของ Wade (2005) เอกสารชั้นนี้แสดงให้เห็นมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในล้านช้าง สมัยปลายรัชกาลพระเจ้าฟ้ารุ่งถึงต้นรัชสมัยพระสุริยวงศาธรรมิกราช มีความสำคัญต่องานวิจัยนี้ 3 ด้านด้วยกัน ด้านการเมือง รูปแบบการเมืองภายในล้านช้าง ไฉ่เวียด กับล้านนา และอยุธยา รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของราชสำนักจีน ไฉ่เวียดกับล้านช้าง เอกสารชั้นนี้ กำหนดอาณาจักรล้านช้างเป็นรัฐบรรณาการของจีน ด้านเศรษฐกิจ ล้านช้างจัดส่งบรรณาการให้กับราชสำนักจีน ด้านสังคม ล้านช้างเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม กับผู้คนและหลักฐาน ชุดที่ 3 คือ *ดัยเหวียดลือกั๊ตว่านทือ (Đại Việt sử ký toàn thư) (The Complete Book of the Historical Records of the Great Viet)* หรือ *พงศาวดารมหาอาณาจักรไฉ่เวียดฉบับสมบูรณ์* เป็นพงศาวดารฉบับราชสำนัก ประมวลครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 13 โดยเลวันฮิว (Lê Văn Hưu) เรียบเรียง เนื้อหาเพิ่มเติม ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 โดย ฟานฟูเตียน (Phan Phu Tiễn) โงสีเลี่ยน (Ngô Sĩ Liên) และ ฟามกงจือ (Phạm Công Trứ) ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ในงานวิจัยนี้เลือกใช้ฉบับแปลเป็นภาษาไทยฉบับปัจจุบัน ใช้อักษรโรมันหรือไกว่กั๊ตของสำนักพิมพ์สังคมศาสตร์ [Social Sciences Publishing House] ซึ่งตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1998 พงศาวดารฉบับนี้มี เนื้อหาลำดับตามสมัยของผู้ปกครอง เริ่มตั้งแต่สมัยตำนานจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 17 มีการระบุถึง ลาว หลายชื่อเรียก เช่น ไอลาว (Ailao) หลาวกวา (Lão Qua) และชนชาติที่เกี่ยวข้องคือ โบนมาน (Bôn Man) หรือ พวน และ พื้นที่เขตปกครอง เจิ่นนิง (Trần Ninh) หรือ เชียงขวาง ที่ถูกเวียดนามผนวกเป็นเขตปกครองในคริสต์ศตวรรษที่ 15

เอกสารหลักฐานชั้นรองที่ใช้เป็นหลักมี อาทิ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลาว และเอกสารเวียดนาม เอกสารที่เกี่ยวข้อง กับลาว ได้แก่ พงศาวดารล้านช้าง พงศาวดารหลวงพระบางที่ชำระ

โดยราชวงศ์จักรี เนื่องจาก เป็นฉบับที่เก่าแก่ดั้งเดิม ได้แก่ พงศาวดารล้านช้างประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1 พ.ศ. 2457 (2559) และพงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460 (2563)

พงศาวดารเวียดนาม *เคิมดิงเหวียดสื่อทงซำมเกื่องหมุก* (*Khâm định Việt sử Thông giám cương mục*) (*The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet*) (*Khâm định Việt sử Thông giám cương mục*, 1998) สารานุกรมประวัติศาสตร์เวียดนามฉบับประมวลตามพระราชโองการ เป็นพงศาวดาร รูปแบบสารานุกรม คือ ประมวลขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1884) สมัยราชวงศ์เหงวียน (ค.ศ. 1802 - 1945) โดยคณะขุนนางราชสำนัก เนื้อหาลำดับ เหตุการณ์ตามสมัยของผู้ปกครองตั้งแต่ สมัยตำนาน จนถึงสิ้นสุดราชวงศ์เล (ค.ศ. 1788) ทีมวิจัยเลือกใช้อ้างอิงสำนักพิมพ์การศึกษา (Nhà xuất bản Giáo Dục) (Vietnam Education Publish House) พิมพ์ ค.ศ. 1998

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือหรืองานวิจัยทางประวัติศาสตร์ บทความทางวิชาการ และอื่น ๆ เช่น *Histoire du Laos Française* (*Le Boulanger*, 1930) *History of Laos* (*Viravong*, 1964) *The Birth of Vietnam* (*Taylor*, 1983) *Southeast Asia in the Fifteenth Century: The China Factor* (*Geoff & Laichen*, 2010)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เอกสารทั้ง 3 กลุ่ม โดยจำแนกสาระของงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียดตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดดังนี้ ก่อน ค.ศ. 1353 ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียดช่วง ค.ศ. 1353 - 1470 ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียด ช่วง ค.ศ. 1471 - 1591 ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียด ช่วง ค.ศ. 1592 - 1637 ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียด ช่วง ค.ศ. 1638 - 1713

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์เอกสารทั้ง 3 กลุ่ม นำเอกสารที่ผ่านการดำเนินงานขั้นตอนที่แล้วเสร็จ นำมาเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการนำเสนองานในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เล่มวิจัย การนำเสนอปากเปล่า บทความวิชาการ และบทความวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษา สามารถแบ่งพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เวียด ออกเป็น - ช่วงเวลาดังนี้

1. ค.ศ. 1353 - 1471

เหตุการณ์ช่วงก่อน ค.ศ. 1353 ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 หลักฐานของไฉ่เวียดเริ่มกล่าวถึงกลุ่มคนตามตะเข็บ - ชายแดนด้านตะวันตกที่ขอบเขามารุกราน ปล้นสะดมดินแดนไฉ่เวียด ผู้คนที่อาศัยบริเวณตะเข็บชายแดนตะวันตก สันนิษฐานว่า เป็นคนกลุ่มที่พูดภาษาไท-กะได และกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทบาทของผู้คนตาม แนวตะเข็บชายแดนบางกลุ่ม คือ ตัวละครหลักในการสานความสัมพันธ์ของสองอาณาจักร トラバเท่าทุกวันนี้ คือประเด็นที่ ปรากฏในการทบทวนวรรณกรรม รายละเอียดของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของอาณาจักรล้านช้างกับ

อาณาจักรไฉยิด ด้านพันธมิตรทางการเมือง เมื่อเจ้าฟ้าจ๋มรวบรวมบรรดาขุนย้ออำนาจขนาดเล็กให้เป็นปึกแผ่น พระองค์ตกลงแบ่งเขตดินแดน กับผู้นำไฉยิด โดยอาศัยพรมแดนตามธรรมชาติในความสัมพันธ์อันดีของตำนานขุนบรมราชาธิราช ซึ่งข้อตกลง ดังกล่าว ส่งผลต่อการกำหนดเส้นพรมแดนในระยะเวลาต่อมา เอกสารจีนให้ข้อมูล สองอาณาจักรมีฐานที่เท่าเทียม รัชกาลเจ้าฟ้าจ๋มถึงรัชกาลเจ้าล้านคำแดง ด้านเศรษฐกิจ สองอาณาจักรมีความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาณาจักรลาวพวน คือเมืองสองฝ่ายฟ้า ส่งบรรณาการให้หลวงพระบางและไฉยิด (สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2564: 14 - 36; สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2565ข: 72 - 94)

2. ค.ศ. 1471 - 1591

กล่าวถึง สงครามกับความขัดแย้ง เมื่อ จักรพรรดิเล่ห้งตง (Lê Thánh Tông) แห่งไฉยิด ต้องการผนวก ดินแดนล้านช้าง แต่ประสบความล้มเหลว สงครามกับความขัดแย้งครั้งนี้ปรากฏเป็นตำนานเรื่องการส่งช้างใส่กระบอง ถวายจักรพรรดิไฉยิดหรืออานามและอาจเกี่ยวข้องกับการอพยพลี้ภัยของชาวหลวงพระบางเพื่อหลบหนีการรุกรานของไฉยิด ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการสร้างเมืองด่านซ้าย เชียงคาน (สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2564: 37 - 57; สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2565ข: 72; สุติดา ตันเล็คและอนันท์ธนา เมธานนท์, 2565ก: 74 - 78)

3. ค.ศ. 1592-1637

หลักฐานฝ่ายล้านช้าง กล่าวถึง จักรพรรดิไฉยิด หรืออานามให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าชมภู เจ้าชายล้านช้าง ที่เข้าไปลี้ภัยทางการเมือง ณ เมืองเว้ พร้อมพระชายา และข้าราชการไพร่พลพันนาย พระชายาให้กำเนิดโอรส ชื่อ เจ้าไชยองค์เว้ ซึ่งเป็นพระบิดาของเจ้าสิริบุญสาร และเป็นเสด็จปู่ของเจ้านูวงศ์ แห่งอาณาจักรเวียงจันทน์ หลักฐานจีนและไฉยิด กล่าวถึง ผู้นำโอรสลา ส่งบรรณาการมาให้แก่ราชสำนักไฉยิด (สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2564: 58 - 75)

4. ค.ศ. 1638 - 1695

ตรงกับรัชกาลเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชแห่งล้านช้าง หลักฐานล้านช้างกับหลักฐานไฉยิด ให้ข้อมูลที่ตรงกัน ในประเด็นราชสำนักไฉยิดให้ความช่วยเหลือเจ้าชายล้านช้าง หลักฐานสยามกับล้านช้าง กล่าวถึง เจ้าชายล้านช้าง “เจ้าไชยองค์เว้” ยกกองทัพจากเมืองเว้เข้ามาชิงบัลลังก์จากเครือญาติ ณ กรุงเวียงจันทน์ โดยพระองค์ได้รับความช่วยเหลือ ด้านกำลังพลจากไฉยิด (สุติดา ตันเล็ค และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2564: 76-90)

5. ค.ศ. 1695 - 1713

หลักฐานของเวียดนามสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในช่วงเวลานี้ได้มากที่สุด พงศาวดารฉบับ - สารานุกรมของราชวงศ์เหงียน เคิมดิ้งเหวียดสื่อทงซามเกื่องหมุก ซึ่งอาจนำข้อมูลมาจากจดหมายเหตุของราชวงศ์ ละระบุถึง เหตุการณ์ใน ค.ศ. 1695 ราชสำนักแต่งตั้งให้เจี๋ยฟุก (Triều Phúc) หรือที่หลักฐานฝ่ายลาวเรียกว่า ไชยองค์เว้ให้ขึ้น ครองราชย์เป็นกษัตริย์ของโอรสลา ด้วยการส่งกำลังทหารอารักขาให้เดินทางกลับไปยังเมือง มางจัน (Mang Chan) (เวียงจันทน์?) และมีอรรถาธิบายเพิ่มเติมถึงที่มาของเหตุการณ์ว่า เจี๋ยฟุกเป็นเชื้อสายกษัตริย์โอรสลา เมื่อเกิด

กบฏและความวุ่นวายจนไร้ประมุข ประมุขของเมืองพวนได้เป็นสื่อกลางช่วยเหลือเจียวฟุกให้กลับไปครองอำนาจ (*The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet II*, 1998: 1147) นอกจากนั้น ยังให้รายละเอียดถึงสถานการณ์การเมืองในอาณาจักรล้านช้าง หลังจากเจียวฟุกหรือไชยวงศ์เวียงจันทน์เป็นกษัตริย์ล้านช้าง ซึ่งอาจเริ่มขยายอำนาจไปสู่ลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง โดยอาศัยความชอบธรรมจากการสนับสนุนของไคเวียด ทำให้หัวเมืองหลักในบริเวณนั้นเริ่มได้รับผลกระทบ เหตุการณ์สำคัญที่หลักฐาน ของเวียดนาม กล่าวถึงคือ สงครามระหว่างเมืองนครพนม หรือ หลากพ่อน (Lac Hòn) กับเวียงจันทน์โดยให้รายละเอียดอีกว่า นครพนมเดิมคือ เมืองขึ้นของโกลา เมื่อเจียวฟุกมาเป็นกษัตริย์โกลา ประมุขเมืองนครพนมไม่ยอมสวามิภักดิ์ จึงส่งทัพบุกโจมตีเวียงจันทน์ แต่ต้องพ่ายแพ้ ทำให้ประมุขนครพนมต้องหนีไปถวายบรรณาการสวามิภักดิ์ต่อไคเวียด เพื่อขอการสนับสนุนให้ไคเวียดคุ้มครองนครพนม

รายละเอียดจากหลักฐานของเวียดนามทำให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ด้านการติดต่อระหว่างผู้นำทางการเมืองของสองศูนย์กลางที่เกี่ยวกับกลุ่มอำนาจในพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลายด้านภาษากับวัฒนธรรมหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ประเด็น เหล่านี้ ล้วนสัมพันธ์กับงานศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไคเวียด

6. ปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของ ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียด

จากการศึกษาหลักฐานพื้นเมืองของลาวและเวียดนาม ปรากฏประเด็นปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียด ดังนี้

1) ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว และดินแดนลาว

Taylor (1983) เสนอว่า ลาว หมายถึง ถิ่นพำนักของผู้คนในบริเวณเทือกเขาทางตะวันออกเฉียงใต้ คริสต์ศตวรรษที่ 5 เอกสารจีนได้เรียกชนเผ่าเหล่านี้ว่า ลี คริสต์ศตวรรษที่ 6 หมายถึง กลุ่มคนที่มิใช่ชาวจีนที่ได้ตั้งรกรากในที่ราบลุ่ม ชาวเวียดนามเป็นหนึ่งในกลุ่มลี้ด้วย (Taylor, 1983: 149)

นอกจากนั้นหลักฐานพงศาวดารของเวียดนามปรากฏคำเรียกขานและจัดแบ่ง กลุ่มชนชาติต่าง ๆ ของจีน และศูนย์กลางในบริเวณชายแดนตะวันตกเอาไว้ดังนี้ หลาวกวา หมายถึง ล้านช้าง สมัยราชวงศ์หมิง มีอรรถาธิบายประวัติความเป็นมาของ “หลาวกวา” ว่า “...เป็นเผ่าหมาน เดิมคือ กวาซา อาณาเขต ด้านตะวันออกติดต่อกับไคเวียด ด้านตะวันตกติดต่อกับปาไปซีฟู่ ทิศเหนือติดต่อกับเชอหลี่หรือเชียงรุ้ง ...” (*The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet I*, 1998: 683 - 684) (*The Complete Book of the Historical Records of the Great Viet II*, 1998: 473 - 480)

ส่วน โบนมาน (Bôn Man) หมายถึง พวน เชียงขวาง หรือ เจ็นนิญ (Trần Ninh) ปรากฏใน พงศาวดารมหาอาณาจักรเวียดฉบับสมบูรณ์ (*The Complete Book of the Historical Records of the Great Viet I*, 1998: 472-473) โดย โงสีเลี่ยน กล่าวถึง การโจมตีเชียงขวางโดยเลเหล่ย ใน ค.ศ. 1433 อย่างน่าสนใจ ความว่า

...บุกโจมตีโป๋นมาน แล้วยึดครองเจิ้นนิญ โป๋นมานหลบหนีแล้วรวมตัวต่อต้าน
อีก เดือน 8 จักรพรรดิจึงนำทัพด้วยพระองค์เองไปปราบปรามโหลว โป๋นมานและ
หลาวกาว ฤดูหนาว เดือน 10 ทัพหลวง บุกตีโหลว เดือน 11 กองทัพถูกทหารโป๋นมาน
ลอบโจมตี ทัพขุนพลเจิ้นบ่าวและขุนพลฝามเฉียนก็ถูก นำทัพไปยัง เจิ้นนิญ ...คัดเลือก
ชายฉกรรจ์แข็งแรง แต่งทัพช่วยชาว มีกำลังพลตั้งแต่ 600 - 1,200 นาย (จากชนพื้นเมือง
เจิ้นนิญ) ฝีกอาวุธและยุทธวิธีการรบ นำกำลังไปสมทบกับทัพของแม่ทัพเลเถาะหวีก
เดือน 12 จักรพรรดินำ ทัพกลับ แล้วทรงให้ส่งทัพไปปราบโป๋นมานอีกครั้ง เก๋มกง
ผู้นำโป๋นมานหลบหนี แล้วถูกสังหารได้ในที่สุด กองทัพไต้เวียดเผาทำลายบ้านเมือง
และทรัพย์สินของพวกโป๋นมาน

ชุดหลักฐานที่ว่าด้วยเรื่องล้านช้างของรัฐบาลสยาม พงศาวดารล้านช้างประชุม
พงศาวดารภาคที่ 1 พ.ศ.2457 (2559: 19) เรียกชาวเวียดนามว่า “แกว” ความว่า “... ถึงปักดักไ้
ศักราชได้ 842 ด้วยานั้น บัวขวางขุนแลเนกกอง เอรี่พลคนศึกเข้ามาเลวเมืองลาว ลวดเสีย
เมืองชาว ที่พระไชยจักรพรรดิอยู่ ณ เหตุว่า แกวเข้ามาสู่บ้านเมืองแสนอำมาตย์ ทั้งหลายไม่มา
ช่วยเจ้าได้ ต่างคนต่าง สักครบลว ที่ไหนมันลวดเสีย...”

พงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460 (2563: 18) เรียกชาวเวียดนามว่า “ญวน”
รายละเอียดดังต่อไปนี้ “แล้ว ญวนชื่อ องบัวว่างขุนเนก ยกกองทัพมาตีเมืองศรีสัตนาคนหุตล้านช้าง
ร่มขาว พระไชยจักรพรรดิแผ่นแผ้ว จัดกองทัพ ออกรบรบ ไม่ชนะ ต้องพากรอบครีวหนีลงมาเมือง
เชียงคน” มีข้อสังเกตว่า ช่วงจีนยึดครองไต้เวียด (ค.ศ. 1407-1427) ได้เปลี่ยน ไต้เวียดเป็นมณฑล
เจียวจื่อ เป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง ทั้งยังเป็นช่วงเวลาที่เกิด เหตุการณ์
เกี่ยวข้องกับล้านช้าง จีนและเวียดนามหลายเหตุการณ์ อาทิ การใช้ดินแดนล้านช้างเป็นแหล่ง
ซ่อนสมุ่กกำลังต่อต้านจีนของผู้นำท้องถิ่นเวียดนาม หรือการก่อกวนจากฝ่ายจีนและผู้นำเวียดนาม
ให้ล้านช้างช่วยเหลือฝ่ายของตน คำว่า เจียว หรือ เจียวจื่อ ที่จีนใช้เรียกชาวเวียดนามขณะนั้น
อาจเป็นที่มาของคำว่า “แกว” ชาวลาวบางส่วนในปัจจุบันยังคงเรียก ชาวเวียดนามว่า “แกว”

2) อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไต้เวียดมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปแบบเครือญาติ

อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไต้เวียดมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปแบบเครือญาติ
กล่าวถึง การแบ่งอาณาเขตกับความสัมพันธ์อันที่เครือญาติ โดยอาศัยตำนานขุนบรมราชาธิราช
ซึ่งถือเป็นตำนานที่เก่าแก่ที่สุดฉบับหนึ่งของ ผู้คนที่พูดภาษาไทย ขุนบรมราชาธิราชทรงให้โอรส
ทั้ง 7 พระองค์ไปปกครองดินแดน 7 แห่งในพื้นที่ภาคใต้ ของจีนถึงบริเวณ ภาพพื้นที่วิปเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ขุนลอครองเมืองชาว หรือหลวงพระบาง ยี่ผานปกครอง เมืองแฉง หรือ
เมืองฮ่อ (สิบสองพันนา ดินแดนแม่น้ำ สิบสองพัน) จุสครองเมืองบัวหลวง หรือเมืองปะกัน
(ประเทศไทยในที่ สูงต้งเกีย แม่น้ำดำ) สายาพงปกครองเมืองล้านนา หรือเมืองนิญ (เชียงใหม่)
คำอินดูแลเมืองเมืองละโว้ (สยาม อยุธยา หรือล้านเพี้ยะ) ลกพูนครองเมืองพุกาม และเจ็ดเจือง
ปกครองเมืองเชียงขวาง (ที่ราบสูงตรันนินห์ และที่ราบลุ่มน้ำเงียบ ถึง บอริคัน) (พงศาวดารล้านช้าง
ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1 พ.ศ. 2457, 2559: 9-10; Le Boulanger, 1931: 48-49) อย่างไรก็ตาม

ชุดเอกสารเวียดนามไม่ยอมรับ สายสัมพันธ์อันที่เครือญาติกับอาณาจักรล้านช้าง Li (2010: 86) ได้วิเคราะห์สายสัมพันธ์ ในระบบเครือญาติของ ชาวอานาม กับชาวล้านช้างที่อาศัยในพื้นที่ สิบสองจุไท (เดียนเบียนฟู) และสาเหตุที่ชาวอานาม แยกตัวออกมาตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่ม แม่น้ำแดง มีข้อสังเกตว่า ประวัติศาสตร์นิพนธ์สังคมนิยมลาวได้ข้อคิดมารองรับปัจจุบัน ด้วยการเปลี่ยนเนื้อหา ตำนาน ขุนบรมราชาธิราชให้โอรสองค์ที่ 3 จุสงไปปกครองเมืองนครจุลมนิพนธ์หมัตต์ (พิมาย) แทนเมืองบัวหลวง (Photisane, 1996: 142 cited from Phommachan et al , 2000: 40)

สมัยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว Photisane (1996: 341/168 footnote, 277-279 cited from phommachan et al, 2000: 89-90) ได้เสริมข้อความที่แสดงถึง พระราชอำนาจของเจ้าฟ้าผู้ทำให้จักรพรรดิไฉ่เหียดเกรงกลัวอันเป็นที่มาของการกำหนด อาณาเขตสองอาณาจักรร่วมกัน ความว่า

...เจ้าบัวหลวง แห่งอาณาจักรด้ายเหียด ได้ทราบ ช่ว่นั้นก็มีความหวาดกลัว เดชานุภาพของเจ้าฟ้าผู้มิ่ง จึงแต่เครื่องบรรณาการ มีคำ สามหมื่น เงิน สามแสน, ไม่กล้าขัดเคืองศาสนา, ทั้งริ้วแลแพรเงินเป็นจำนวนหลาย มาถวายให้แก่พระเจ้าฟ้าผู้มิ่ง และทั้งแต่งตั้งผู้แทนมาเจรจาเขตแดนระหว่างลาวล้านช้าง และอาณาจักรด้ายเหียด ตั้งลายละเอียดต่อลงไปคือ “พลเมืองที่อยู่เฝ้าเรือนร้านก่วนเสา (เขื่อนยกพื้น) ให้เป็น พลเมืองของลาว, เขตแดนล้านช้างนั้น ให้นับแต่ต้นลำสามงาไปถึงแม่น้ำสามแคว หรือน้ำมา ข่า คอน หรือหินสามเล่า ไปถึงน้ำเต้าสามแคว หลักการแบ่งเขตแดนนั้นให้ ถือเอาตามลำพู (หลวง) น้ำแบ่ง คือ ผนตก น้ำไหลลงมาสู่ ประเทศลาวแต่ที่ใดให้ ถือเอาที่นั่นเป็นเขตแดน ถ้าไหลลงไปทางเมืองด้ายเหียดก็ให้เป็นของด้ายเหียด

3) ความสัมพันธ์อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เหียดทางการเมืองและเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไฉ่เหียดทางการเมืองและเศรษฐกิจมี 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 การถ่วงดุลอำนาจ

ชุดหลักฐานชั้นรองของราชวงศ์หมิงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของล้านช้างกับ ไฉ่เหียดที่มีความเท่าเทียมกันในฐานการเมืองหน่วยหนึ่งที่ราชสำนักจีนให้การคุ้มครอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ล้านช้างต้องการในการต่อต้านอิทธิพลของไฉ่เหียด เจ้าสามแสนไทแห่งอาณาจักรล้านช้าง พยายามถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองกับอาณาจักรไฉ่เหียด ด้วยการส่งบรรณาการไปราชสำนักจีน

ช่วง ค.ศ. 1407-1427 สมัยราชวงศ์หมิงปกครองไฉ่เหียดตรงกับรัชสมัยเจ้าล้านคำแดง (ค.ศ. 1416-1428) แม้ทัพเลเหล่ย์ที่ต่อต้านกองทัพราชวงศ์หมิงเป็นปฏุมจักรพรรดิของราชวงศ์ เลได้ลี้ภัยไปในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงของอาณาจักรล้านช้าง ในช่วงแรกเจ้าล้านคำแดงให้การช่วยเหลือแม่ทัพเลเหล่ย์ (Le Boulanger, 1931: 57; เติม วิทยาคุณพนกิจ, 2530: 20) แต่เมื่อจีน ร้องขอให้ล้านช้างช่วยเหลือผลักดันกองกำลังเวียดนามที่ต่อต้านจีนซึ่งซ่อนตัวอยู่ในดินแดนล้านช้าง เจ้าล้านคำแดงจึงหันไปช่วยจีนขับไล่เลเหล่ย์ให้ออกไปจากดินแดนล้านช้าง เป็นต้น (สุริดา ตันเลิศ และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2565: 83-84) เหตุการณ์นี้อาจเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ได้รับการอ้างถึง ในการดำเนินความสัมพันธ์ของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐ

ประชาชนจีนช่วงหลังสงครามเย็น Hui Liangyu (ฮุย เหลียงยู๋) รองนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีนเดินทางมาเยือนนครหลวงเวียงจันทน์อย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 19-20 มีนาคม ค.ศ. 2010 ได้กล่าวถึง ระบบความสัมพันธ์ของสองประเทศ เอาไว้อย่างน่าสนใจดังนี้ “สายพัวพันของสองประเทศลาวและจีนไม่มีปัญหาอะไรที่ค้างคาในประวัติ ศาสตร์และไม่มีข้อขัดแย้งกันอันใดเลย ในปัจจุบัน, สายพัวพันของพวกเรา มีแต่คำว่าหมู่เพื่อน มิตรภาพ สหายและเป็นผู้ร่วมมือกัน...” (Bounvilay, 2011: 19) ทรรศนะของฮุย เหลียงยู๋ รองนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน แสดงให้เห็นการเลือกอธิบายประวัติศาสตร์ เพื่อรองรับผลประโยชน์ของปัจจุบัน (Sutida Tonlerd, 2019: 103-108)

3.2 รัฐบรรณาการ

รัฐบรรณาการ หมายถึง เมืองประเทศราชหรือรัฐบริวารของรัฐที่เข้มแข็งกว่า โดยรัฐบรรณาการต้องส่งบรรณาการให้กับรัฐที่เข้มแข็งกว่าตามวาระที่ตกลงกัน ซึ่งช่วยอธิบายระบบความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไคเวียดโดยจะกล่าวถึงชุดเอกสาร 3 กลุ่ม ได้แก่ เอกสารจีน เอกสารสยาม และเอกสารไคเวียด รายละเอียดที่น่าสนใจมีดังนี้ เอกสารจีนระบุ ฐานะของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไคเวียดเป็นรัฐบริวารของจีน ช่วงรอยต่อของรายวงศ์หยวน (ค.ศ.1271-1368) และราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368-1644) (Wade, 2005 อ้างในสุติดา ตันเลิศและอนันท์ธนา เมษานนท์, 2564: 19) เอกสารจีนเรียกกลุ่มคนล้านช้าง ว่า “หล่านจ้าว” หมายถึง ศูนย์อำนาจนครหลวงพระบาง

ชุดเอกสารสยาม พงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460 (2563: 15) ได้อธิบายอาณาจักรล้านช้างมีฐานะเป็น “เมืองสอง-สามฝ่ายฟ้า” ประชุมพงศาวดารภาคที่ 9 คำนว่ พ.ศ. 2461 (2564: 4) อธิบายถึง กษัตริย์ล้านช้างจัดส่งบรรณาการให้กับราชสำนักจีน ในทุก 5 ปี ดังนี้ “เดิมเมืองหลวงพระบาง เรียกว่าเมืองศรีสัตนคนหุตล้านช้างร่มขาวเพนเมืองขึ้นกรุงปักกิ่ง มีเจ้าเมืองครอบครองบ้านเมืองต่อ ๆ กันมาครบ 5 ปีต้องจัดเครื่องราชบรรณาการไปถวายครั้งหนึ่ง”

ในขณะที่ เอกสารเวียดนามอธิบายว่าอาณาจักรล้านช้างมีฐานะที่ด้อยกว่าอาณาจักรไคเวียด บางศูนย์อำนาจของล้านช้างเช่นรัฐบรรณาการของล้านช้างบางแห่งมีฐานะเป็นรัฐบรรณาการของอาณาจักรไคเวียด เช่น เมืองพวนที่ขึ้นกับ หลวงพระบาง ได้จัดส่งบรรณาการให้กับราชสำนักหลวงพระบางและราชสำนักไคเวียด (De Xiang Khouang, 1950: 2-3) ใน ค.ศ. 1435 ขณะที่ไคเวียดเริ่มขยายอำนาจเข้าควบคุมพื้นที่ชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ นับแต่ก่อตั้งราชวงศ์เลหลังทัพไคเวียดชนะหัวพันหรือโกลาว โกลาวจึงยอมเจรจาสามัคคี ช่วงทศวรรษที่ 1430 - 1450 ล้านช้างหรือหัวเมืองลาวมี ความสัมพันธ์อันดีกับไคเวียด ยอมรับอำนาจของไคเวียดเหนือหัวเมืองพวนแต่อาจลอบขยายอำนาจแทรกเข้าไปใน หัวเมืองพวน ในช่วงทศวรรษที่ 1440 ขณะเกิดความไม่สงบในไคเวียดหรือสงครามกับจามปา (The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet I, 1998: 901)

3.3 สงครามและความขัดแย้ง

สองอาณาจักรเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในสมัยจารีตนั้นดำรงอยู่ท่ามกลางภาวะสันติ สงครามกับ ความขัดแย้งพบใน 3 เหตุการณ์ ดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1 ทั้งสองอาณาจักรมีกรณีพิพาทดินแดนซึ่งเป็นเขตอาศัยของกลุ่มคนที่หลากหลายภาษาและวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่หัวพัน (ข้าเหนือ) กับเชียงขวางตั้งในดินแดนฝั่งตะวันออกของล้านช้าง หรือฝั่งตะวันตกของอาณาจักรไต่เวียด (The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet I, 1998: 1101-1102) ใน ค.ศ. 1430 จักรพรรดิเลเหล่ย (ครองราชย์ ค.ศ. 1428-1433) เริ่มขยายอำนาจ ไปทางไอลาว ซึ่งอาจเป็นรอยต่อไปยังยูนนาน The Complete Book of the Historical Records of the Great Viet II (1998: 306) กล่าวถึง จักรพรรดิเลเหล่ยเข้าการปราบปรามกลุ่มชนพื้นเมืองบริเวณชายแดนอย่างน่าสนใจความว่า

ใน ค.ศ. 1431 ... แล้วก็กำหนด หัวหน้าชนเผ่าเขตปกครองพื้นเมืองนิญเหวียน ก่อกบฏ จักรพรรดิให้ส่งองค์ชายตีเอเต้และขุนพลเลซัดไปปราบ ... แล้วก็กำหนดร่วมมือกับคชาหลาย ข้ากบฏของไอลาว กำหนดรังควานผู้คนบริเวณชายแดน ความทราบถึงจักรพรรดิจึงให้ส่งแม่ทัพไปปราบ หลังจากนั้นจึงทรงนำทัพไปปราบด้วยพระองค์เอง ค.ศ. 1432 ... จักรพรรดิเสด็จไปตีไอลาวอีกครั้ง

เหตุการณ์ที่ 2 หลักฐานชั้นรองของรัฐบาลสยามกับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส ระบุว่าไต่เวียด รุกรานล้านช้างในรัชสมัยพระเจ้าไชยจักรพรรดิ แผ่นแผ่นดิน ผู้หลบหนีกองทัพไต่เวียดมาประทับ ณ เมืองเชียงคาน ตราบจน-วาระสุดท้ายของชีวิต ใน ค.ศ. 1479 จักรพรรดิเลทัยตง แห่งอาณาจักรไต่เวียดสั่งแม่ทัพบุก อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง เพราะโกรธแค้นที่เจ้าล้านคำแดง ททรยศหักหลังเสด็จไป (เลเหล่ยหรือจักรพรรดิเลทัยโต) โดยกษัตริย์ล้านช้าง (เจ้าล้านคำแดง) ผิดคำมั่นที่จะช่วยเหลือสู้รบกับกองทัพราชวงศ์หมิง แต่เจ้าล้านคำแดงกลับไปช่วยจีนขับไล่ กองทัพเลเหล่ยออกจากอาณาจักรล้านช้าง (Le Boulanger, 1931: 57) ชุดเอกสารสยามระบุ พระเจ้าไชยจักรพรรดิแผ่นแผ้ว กษัตริย์ ล้านช้างสู้กองทัพไต่เวียดไม่ได้ ต้องหลบหนีมาที่เมืองด่านซ้าย แต่พระราชโอรสสามารถขับไล่แม่ทัพไต่เวียดออกไปจาก ดินแดนล้านช้างได้สำเร็จ (พงศาวดารล้านช้างประชุมพงศาวดารภาคที่ 1 พ.ศ. 2457, 2559: 18; พงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460, 2563: 18) ชุดเอกสารเวียดนามระบุ จักรพรรดิเลทัยตงรับสั่งให้แม่ทัพถอนกองกำลังออกจาก อาณาจักรล้านช้าง (The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet II, 1998: 879, 890)

เหตุการณ์ที่ 3 จากหลักฐานสยาม (พงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460, 2563: 26) ชุดหลักฐานรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส (Le Boulanger, 1931: 139) ระบุว่า จักรพรรดิอานาม ให้ความช่วยเหลือเจ้าไชยองค์แก้วเข้ามาโจมตีเจ้านันทราช เพื่อแย่งชิงบัลลังก์กรุงเวียงจันทน์ ซึ่งส่งผลต่อการแยกตัวของอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง กับอาณาจักรล้านช้าง เวียงจันทน์ และอาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ เอกสารไต่เวียดกล่าวถึงประมุขของเมืองพวนได้เป็นสื่อกลางช่วยเหลือเจียวฟูก (เจ้าไชยองค์แก้ว) ให้กลับไปครองอำนาจ (The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet II, 1998: 1147)

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลต่องานวิจัยนี้ด้วยกัน 3 ประเด็นด้วยกัน

1. ตำนานขุนบรมราชาที่ราชกับการสร้างความยิ่งใหญ่ของชนชาติลาวเหนือชนชาติเพื่อนบ้าน นักประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวในปัจจุบันใช้ตำนานขุนบรมราชาที่ราชอธิบายความชอบธรรมทางการเมืองให้กับศูนย์อำนาจทางการเมืองของตนเองในฐานะ “พี่ใหญ่” ของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทกะได ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบรรพชน ชาวเวียดนาม แต่ การศึกษาบางชิ้นเสนอว่า บรรพชนชาวเวียดนามส่วนหนึ่งมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในพื้นที่แม่น้ำดำ ต่อมา ได้ผสมผสานชาติพันธุ์กับกลุ่มคนในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง จุดกำเนิดของชาวล้านช้างกับชาวเวียดนามจึงคล้ายคลึงกับเพื่อนบ้านของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมและภาษาที่รวมอาศัยในพื้นที่ตอนใต้ของจีนหรือ พื้นที่ตอนเหนือ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ตอนเหนือของพื้นที่อินโดจีน ดังนั้นเอกสารเวียดนามที่ไม่ยอมรับการเป็นเครือญาติกับ ชาวล้านช้างแสดงให้เห็น โครงสร้างทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีข้อสังเกตว่า ตำราประวัติศาสตร์ฉบับมาตรฐานของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Photisane, 1996: 142 cited from Phommachan et al, 2000: 40) ไม่กล่าวถึง ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติของขุนบรมราชาที่ราชกับอาณาม โดยระบุว่า ไอร์สล่าดับที่ 3 ไปปกครองเมืองพิมายไม่ใช่ เมืองอาณาม

2. ระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมือง

อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไควเวียดยังมีความสัมพันธ์ยึดโยงด้านเศรษฐกิจและการเมือง พบว่าสาเหตุที่อาณาจักรไควเวียดแทรกแซงและขยายอำนาจเข้ามาในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของล้านช้าง หรือชายแดนฝั่งตะวันตกของไควเวียด เพื่อควบคุมเส้นทางการค้าไปยังมณฑลยูนนานของจีน (Li, 2010: 83-123) ด้วยเหตุนี้ สองอาณาจักรจึงเกิดความขัดแย้งและทำสงครามกันในดินแดนที่ราบสูงเชียงขวางและเมืองหัวพัน ที่เป็นรัฐกันชนของสองอาณาจักรช่วง ค.ศ. 1438-1713 อาณาจักรล้านช้างยอมรับอำนาจของไควเวียดในดินแดนเชียงขวาง โดยเชียงขวางส่งบรรณาการให้แก่อาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไควเวียด (The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet II, 1998: 900-901) ชาวอาณามบันทึกประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านช้างที่มีชนพื้นเมืองหรือศูนย์อำนาจตามรอยต่อพรมแดนสองอาณาจักรเป็นตัวละครเอก ไม่ใช่ศูนย์อำนาจที่หลวงพระบางหรือเวียงจันทน์ ดังนั้น เมืองเชียงขวางหรือเมืองซำเหนือ ซึ่งเป็นถิ่นพำนักของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายจึงจัดอยู่ในเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของอาณาจักรไควเวียด โดยตั้งแต่ ค.ศ. 1438 เป็นต้นมา อาณาจักรพวนเชียงขวางเป็นรัฐบรรณาการของอาณาจักรไควเวียด (Li, 2010: 89) ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ศูนย์กลางอาณาจักรไควเวียดกับล้านช้างติดดินแดนชนกลุ่มน้อยอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาณาจักร กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองใดที่ควบคุมพื้นที่แห่งนี้ย่อมได้เปรียบ ด้านยุทธศาสตร์หรือเป็นผู้ชนะในสงครามกับความขัดแย้ง

3 ความสัมพันธ์ในระบบจารีตสะท้อนความสัมพันธ์ปัจจุบันสงครามไควเวียดล้านช้างใน ค.ศ. 1470-1479 คือ ความขัดแย้งครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์สมัยจารีตของสองอาณาจักร รัฐลาวไม่ได้ใช้ประวัติศาสตร์แห่งความขัดแย้งในครั้งนี้อาสาสร้างความปวตราวให้กับประชาชนชาวลาวกับ

ชาวเวียตนาม ซึ่งแตกต่างจากกรณีสงครามเจ้าอนุวงศ์ (Phommachan et al, 2000: 379-459) ยิ่งไปกว่านั้น นักประวัติศาสตร์สังคมนิยมลาวได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวลาวบางส่วนที่ไม่ไว้วางใจชาวเวียตนาม ด้วยการใช้อัตราการรับปัจจุบัน เสริมความเหตุการณ์ในครั้งนี้ใหม่ ด้วยการอ้างว่า เมื่อทหารใดเวียตตกค้างในล้านช้าง ไม่ยอมกลับบ้านเกิดเมืองนอน พวกเขาได้กลายเป็นประชาชนลาว และนี่คือจุดกำเนิดที่มีชาวเวียตนามอาศัยในดินแดนลาว เพื่อรองรับระบบความสัมพันธ์พิเศษแบบรอบด้านของรัฐบาลลาวกับเวียตนาม (Boupha, 2017: 182-187; สุธิดา ตันเลิศ และอนันท์ธนา เมธานนท์, 2565ก: 74-78) เหตุการณ์นี้ คือ ตัวอย่างการใช้อัตราการรับผลประโยชน์ของปัจจุบัน (Phommachan et al, 2000: 167) รัฐลาวต้องการแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์มิตรภาพของสองรัฐที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ก่อนสมัยอาณานิคม ทัศนคติของชาวลาวหรือชาวเวียตนาม ที่ไม่ชอบกันและกันนั้นควรลดลง เพราะในอดีตนั้นบรรพชนของสองรัฐต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Sutida Tonlerd, 2019: 107)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ที่มวิจัยเห็นว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักรไต่เวียด ช่วง ค.ศ. 1353-1713 ควรค้นหาหลักฐานที่หลากหลายเพิ่มเติมเพื่อตอบคำถามว่าอาณาจักรไต่เวียดมีอิทธิพลต่อการก่อตัวของอาณาจักรล้านช้างใน ค.ศ. 1353 อย่างไร รวมถึงพัฒนาการคำว่า “แกว” ในเอกสารโบราณสองฝั่งของ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาและค้นคว้าต่อไป

รายการอ้างอิง

- ดาร์รัตน์ เมตาริกานนท์. (2562). **ความสัมพันธ์ทางการเมืองลาว-เวียตนาม ค.ศ. 1353-1975**. ขอนแก่น: ศูนย์พหุ-ลักษณะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เดิม วิภาคย์พจนกิจ. (2530). **ประวัติศาสตร์ลาว**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ประพฤติ สกลรัตนเมธี และวินัยพงศ์ ศรีเพียร. (2537). บทบาทของล้านนาในวิกฤตการณ์ทางการเมืองในราชอาณาจักรลาว พ.ศ. 2002-2024. **วารสารรวมบทความประวัติศาสตร์**. 16, 98-110.
- โยชิยุกิ มาซุฮาระ. (2547). **ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของราชอาณาจักรลาวล้านช้าง**. กรุงเทพฯ : พิมพ์สมพรต้นตึงเซนเตอร์.
- พงศาวดารล้านช้าง ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1 พ.ศ. 2457**. (2559) สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://th.wiki source.org/wiki/>
- พงศาวดารหลวงพระบาง พ.ศ. 2460**. (2563). สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://th.wikisource.org/wiki>
- ประชุมพงษาวดารภาคที่ 9 คำนำ พ.ศ. 2461**. (2564). สืบค้น 8 กันยายน 2564, จาก <https://th.wikisource.org/wiki/>

- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2555). **จารึกพ่อขุนรามคำแหงลัทธิที่ 1 ด้านที่ 4 พ.ศ. 1835**
 สืบค้น 5 กรกฎาคม 2562,จาก [https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/
 image_detail/51](https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/image_detail/51)
- สจ๊วต-ฟ็อกซ์,มาร์ติน. (2553). **ประวัติศาสตร์ลาว**. ผู้แปลจิราภรณ์ วิญญรัตน์. กรุงเทพฯ:
 มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สุธิดา ตันเลิศ. (2554). **โครงการวิจัยทาสในลาวตอนใต้, ระหว่างปี ค.ศ.1779-1904**.
 งบประมาณเงินรายได้ คณะศิลปศาสตร์ พ.ศ. 2554. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (เอกสาร
 ไม่ตีพิมพ์).
- สุธิดา ตันเลิศ และอนันต์ธนา เมธานนท์. (2564). **โครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่าง
 อาณาจักรล้านช้างกับอาณาจักร-ไตเวียด ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึง
 ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 (ระหว่าง ค.ศ. 1353-1713)**. เงินรายได้คณะศิลปศาสตร์
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
 (เอกสารไม่ตีพิมพ์).
- สุธิดา ตันเลิศ และอนันต์ธนา เมธานนท์. (2565ก). **ความสัมพันธ์ล้านช้างไตเวียดระหว่าง
 ค.ศ. 1471-1591**. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีวิจัยครั้งที่ 16,
 11-12 กรกฎาคม 2565. ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัย
 อุบลราชธานี.
- สุธิดา ตันเลิศ และอนันต์ธนา เมธานนท์. (2565ข). **ความสัมพันธ์ล้านช้างไตเวียดปี
 ค.ศ. 1353-1470**. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 18 (1), 72-92.
- อนันต์ธนา เมธานนท์. (2554). ตามรอยสงครามเวียดนาม-ลาวในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15.
วารสารลุ่มน้ำโขง. 21(2), 115-133.
- Boupha, P. (2017). **70th year of Lao Diplomacy (1945-2015)**. [in Lao]. Vientiane:
 Foreign Institute, Ministry of Foreign Affairs of Lao Peoples Democratic
 Republic.
- Bounvilay,S. (2011). **50th year 1961-2011: Lao-China Long-Lasting Friendship
 and Stability**. [in Lao]. Vientiane: State Publishing
- The Complete Book of the Historical Records of the Great Viet, 2 vols**.
 [in Vietnamese]. (1998). Hanoi: Social Science Publishing House.
- De Xiang Khouang, S. (1950). **Histoire du Royaume Phouane par Chao
 Saignavong de Xiang Khouang**. Tradution et notes du lieutenant
 ACHARD. Retrieved December 23, 2021, from [http://laocom.free.fr/01_
 Banniere/Phab_lao/pavat/Histoire_du_Royaume_Phouan_lao_01.pdf](http://laocom.free.fr/01_Banniere/Phab_lao/pavat/Histoire_du_Royaume_Phouan_lao_01.pdf)
- Dommen, A. (2001). **The Indochinese Experiences of the French and
 the Americans Nationalism and Communism in Cambodia, Laos, and
 Vietnam**. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

- Evans, G. (2014). The Ai-Lao and Nan Chao/ Tali Kingdom: A Re-Orientation. **Journal of the Siam Society**. 102, 221-256.
- Evans, G. (2002). **The Short history of Laos the land in between**. Singapore: Allen & Unwin.
- The Imperially Ordered Mirror and Commentary on the History of the Viet, 2 vols.** [in Vietnamese]. (1998). Hanoi: Vietnam Education Publish House Limited Company.
- Le Boulanger, P.(1930). **Historie du Laos Française**. (History of Lao French). Paris: Plon.
- Li, T. (2010). The Ming Factor and the Emergence of the Viet in the 15th Century. (pp.83-103). In Geoff Wade and Sun Laichen. (Eds.). **Southeast Asia in the Fifteenth Century: The China Factor**. Singapore: NUS Press.
- Lorrillard, M. (2001). D'Angkor au Lán Xáng: une révision des jugements. [From Angkor to Lanxang: a review of the judgments]. **Aséanie**. 7, 19-33. Retrieved December 23, 2021, from https://www.persee.fr/doc/asean_0859-9009_2001_num_7_1_1706
- Mattariganond, D., & Apichatvullop, Y. (2013). Historical Presentations in the Lao Textbooks: From the Independent to the Early Socialism Period (1949-1986). **Journal of Mekong Societies**. 1(2), 87-122. Retrieved May 8, 2023, from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/10634>
- Nhan Dan Online (NDO). (2023). **A highlight of Vietnam - Laos great friendship**. Retrieved May 10, 2023, from <https://en.nhandan.vn/a-highlight-of-vietnam-laos-great-friendship-post121743.html>
- Phommachan, N. et al. (2000). **History of Laos: Ancient Epoch - Contemporary Period**. [in Lao]. Vientiane: State Publishing.
- Rathie, M. (2017). 2 The History and Evolution of the Lao People's Revolutionary Party. (Pp.19-55). In Vanina Bouté and Vathana Pholsena. (EDS). **Changing lives in Laos society, politics, culture in a post-socialist state**. Singapore: NUS PRESS.
- Rattanavong, H.. trans. (n.d.). **Lao country in 1640 A.D. by Marini**. [in Lao]. Translated from French to Lao. Vientiane: State Publishing.
- Sutida Tonlerd. (2019). Book Review: Laos-Vietnam Political Relationships, AD 1353-1975. **Journal of Mekong Societies**. 15(2), 102-107.

- Tanham, G. K. (1961). **Communist revolutionary warfare the Viet Minh in Indochina**. Boulder and London: Westview Press.
- Taylor, K. W. (1983). **The Birth of Vietnam**. Berkeley: University of California Press.
- Viravong, S. (1964). **History of Laos**. 2nd ed. New York: Paragon book reprint corp.
- Wade, G. (2005). **Southeast Asia in the Ming Shi-lu: an open access resource**. Retrieved July 1, 2020, from www.epress.nus.edu.sg/msl/.
- Wade, G. and Laichen, S. Eds. (2010). **Southeast Asia in the Fifteenth Century: The China Factor**. Singapore: NUS Press.
- Whitmore, J.K. (2004). The Two Great Campaigns of the Houn-Duc Era (1470-1497) in Dai Viet. **South East Asia Research**. 12(1), 119-136.
- Yang,K. (2013). **Laos and Its Expatriates XP in the United States**. Baltimore: Publish America.

ฝ้ายันต์ม้าเสพนาง: การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา¹

Ma Sep Nang Talisman: Communication for Cultural Transmission of Lanna Amulets

จินน์นิภา มณีกิจ³
Jinnipa Maneekij³

Received: July 9, 2023

Revised: November 29, 2023

Accepted: December 4, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมฝ้ายันต์ม้าเสพนาง ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพภายใต้แนวคิดการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ผลิตฝ้ายันต์ม้าเสพนาง ผู้เผยแพร่ฝ้ายันต์ม้าเสพนาง และผู้บริโภคฝ้ายันต์ม้าเสพนาง ร่วมกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า ฝ้ายันต์ม้าเสพนางได้รับอิทธิพลมาจากพม่าและไทใหญ่ซึ่งถูกดัดแปลงให้เป็นฝ้ายันต์ของทางล้านนา ทั้งนี้ ฝ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิม มีความหมายสื่อถึงความรัก เสน่ห์ เมตตามหานิยม และเงินทอง เช่นเดียวกับฝ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบใหม่ โดยมีการเพิ่มเติมการเรียกจิตให้คนมารัก ฝ้ายันต์ดำรงอยู่ได้ด้วยการสืบทอดผ่านตำรา สร้างซ้ำ และการส่งต่อ โดยการผลิตซ้ำมีคุณลักษณะที่คงอยู่และเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สร้างส่งผลให้ฝ้ายันต์ม้าเสพนางมีหน้าที่เพิ่มเติมทั้งนี้สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากความต้องการของผู้สร้างที่มีความเชื่อ และมองความหมายของฝ้ายันต์ม้าเสพนางเปลี่ยนไป ในส่วนของการบริโภคฝ้ายันต์ม้าเสพนางขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ที่ครอบครอง ซึ่งนิยมใช้ทางด้านเสน่ห์ การค้าขาย การพนัน การเสี่ยงโชค หรือเพียงพกติดตัวเพื่อความสบายใจ และยังพบว่าถูกบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ฝ้ายันต์ม้าเสพนาง และการเผยแพร่เรื่องราวฝ้ายันต์ม้าเสพนางแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเผยแพร่ของผู้สร้าง การเผยแพร่ของผู้ขาย และการเผยแพร่ของนักสะสม

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา กรณีศึกษาฝ้ายันต์ม้าเสพนาง” ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารบูรณาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (This Article is a part of Thesis studying entitled “Communication for Cultural Transmission of Lanna Amulets: A Case Study of Ma Sep Nang Talisman” In Master of Arts, Integrated Communication, Chiang Mai University)

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารบูรณาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Student of Master of Arts, Integrated Communication, Chiang Mai University) E-mail: jinnipa.kij@gmail.com

คำสำคัญ: การผลิต, การผลิตซ้ำ, ผ้ายันต์ม้าเสพนาง, เครื่องรางล้านนา, การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรม

Abstract

The study aimed to explore cultural communication as a means to preserve the traditions of Lanna amulets, particularly focusing on the Ma Sep Nang talisman. Employing a qualitative research methodology grounded in the concepts of cultural production and reproduction, the researcher conducted in-depth interviews with producer groups, publisher groups, and consumer groups. Additionally, document analysis was employed to enrich the study. The research findings revealed that the Ma Sep Nang talisman was originally influenced by Burmese and Tai Yai cultures, subsequently undergoing modifications to evolve into the Lanna Yant Cloth. In the traditional era, the talisman symbolized love, charm, mercy, great popularity, and wealth, a significance that persisted into the contemporary era. However, an additional aspect emerged, focusing on attracting love. The study identified three characteristics of reproduced culture: existence, reproductive existence, and forward existence. During reproduction, the Ma Sep Nang talisman exhibited characteristics that either remained unchanged or were altered based on the creators' preferences and beliefs, leading to shifts in its intended purposes. Regarding consumption, individuals utilized the Ma Sep Nang talisman for various personal reasons, such as charm, trade, gambling, or seeking peace of mind. Consumers adapted the talisman to meet their specific needs, unrelated to its primary effects. The dissemination of the Ma Sep Nang talisman style manifested through three distinct characteristics: the author, sellers, and collectors.

Keywords: Production, Reproduction, Ma Sep Nang talisman, Lanna Amulets, Communication for Cultural Transmission

บทนำ

ในสมัยโบราณเครื่องรางของขลังมีบทบาทสำคัญในการนำไปใช้สู่ศักราช ในกองทัพจะมีการแบ่งชนชั้นตั้งแต่พลทหารจนถึงแม่ทัพนายกองซึ่งจะใช้เครื่องรางของขลัง เวทมนตร์ และคาถาแตกต่างกัน (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551) จากหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่เรียกว่า “ปื้บสา” พบว่ามีการบันทึกวิชาความรู้และสูตรลับต่าง ๆ ด้วยอักษรโบราณ (ตำนานเครื่องรางของขลังไทย, 2561) เครื่องรางของขลังเหล่านี้จึงเป็นทั้งของโบราณและเป็นงานศิลปะที่อุดมด้วยความเชื่อและความหลากหลายของวัฒนธรรม จากการศึกษาเอกสารพบเครื่องรางล้านนา 5 ประเภทที่ได้รับความนิยมอย่างมาก คือ “เบญจภาคีเครื่องรางล้านนา” ซึ่งประกอบด้วย ผ้ายันต์

ม้าเสพนาง ขึ้นชื่อด้านเสน่ห์เมตตามหานิยม สร้างจากผ้าทอศพเพทหญิงที่มีลักษณะการตายท้องกลม หรือตายโหง ทำการจารอักขระยันต์ลงในผ้าทอศพตามฤกษ์ด้วยน้ำหมึกที่ผสมสิ่งของมงคล เพื่อให้พุทธคุณดีและรุนแรง, อันขึ้นชื่อด้านเสน่ห์ เป็นที่รักของผู้คน สร้างด้วยวัสดุที่หลากหลาย เช่น ทองคำ แก้ว งา จนถึงวัสดุประเภทหิน ดิน ไม้, ยันต์หนึ่งขึ้นชื่อด้านแคล้วคลาด สร้างจากหนังลูกควายเผือกที่ตายอยู่ในท้องแม่ควายเผือกที่ตายท้องกลม โดยต้องตายในท้องแม่ควายที่โดนฟ้าผ่า และที่สำคัญเขา ลูกควายที่อยู่ในท้องแม่ควายต้องไม่ทะลุท้องแม่ควายออกมา, กะลาแกะรูปพระราหูขึ้นชื่อด้านป้องกันสิ่งชั่วร้ายและอันตราย คนล้านนาจะเรียกว่า “กะโหล่ง” เป็นการจารอักขระยันต์บนกะลามะพร้าว และวัวธนู ขึ้นชื่อด้านป้องกันสิ่งชั่วร้ายและป้องกันกูดผีปีศาจ เกิดจากการหล่อ ปั้น และสานขึ้นจากไม้ ซึ่งเบญจภาคีเครื่องรางล้านนาปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือคง เข้ม ขำม ขลัง (วิไลลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2558ก: 71-119) และวารสารราชวงศคล้านนา (วิไลลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2558ข: 13-27)

เนื่องจากกระแสความเชื่อของผู้คนในปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องความรักและเสน่ห์ร้อยละ 40 เรื่องเงินและโชคลาภ ร้อยละ 35 เรื่องงาน สุขภาพ และอื่น ๆ ร้อยละ 25 สำหรับเรื่องความรักและเสน่ห์ให้ความสำคัญทั้งความรักแบบคู่รัก เพื่อน ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และไม่ว่าจะผ่านไปกี่ยุคสมัยผู้คนก็ยังจะนำเรื่องความรัก ความสัมพันธ์เป็นแรงผลักดันในการใช้ชีวิตและสร้างกำลังใจในการทำสิ่งต่าง ๆ (เอกวสา สุขสง, 2565) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเครื่องรางล้านนาให้คุณเรื่องเสน่ห์เมตตามหานิยม จึงเลือกทำการศึกษา “เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง” ซึ่งเป็นเครื่องรางที่ขึ้นชื่อเรื่องเสน่ห์ เมตตามหานิยม และไม่ได้มีผลต่อเพศตรงข้ามเท่านั้นแต่สามารถส่งผลในเรื่องการค้าขาย การงาน รวมถึงมีการใช้วัสดุอาถรรพ์เป็นส่วนประกอบในการสร้างเป็นเครื่องรางโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) ซึ่งมองว่า วัฒนธรรมเป็นจิตสำนึกร่วมกัน (Collective Consciousness) ของคนที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ตามห้วงเวลา ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และมีการปรับตัว (Adaptive) สามารถพิจารณาโดยใช้หลัก “กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural Process)” นอกจากจะใช้งานแล้วจำเป็นต้องมีการสืบทอด พัฒนา ปรับปรุง ทำนุบำรุงรักษา รวมทั้งสร้างสรรค์ใหม่ไปพร้อม ๆ กันเปลี่ยนจากการคิดใช้เพียงอย่างเดียวสู่การใช้พร้อมพัฒนาสืบทอด เนื่องจากวัฒนธรรมมีการผลิตซ้ำ (Reproduction) สืบทอดอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของเครื่องรางล้านนา

ทั้งนี้เครื่องรางล้านนาได้รับการสืบทอดผ่านมาหลายยุคหลายสมัยโดยคนกลุ่มต่าง ๆ หลายรุ่น การสืบทอดอาจทำให้ความหมายดั้งเดิมมีการบิดเบือนหรืออาจถูกประกอบสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาแทนตามผู้คนที่ปลุกเสกหรือสวมใส่หรือตามคำกล่าวอ้างจากผู้ที่มีอิทธิพลในวงการเครื่องรางของขลังได้ รวมไปถึงอาจมีกระบวนการเปลี่ยนแปลง ลดทอน ปกปิด อำพรางความหมายทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนาที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามการมิติของเวลาและบริบททางสังคม โดยคุณค่าของการศึกษาการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของเครื่องรางล้านนาทำให้ทราบถึงการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสามารถรับรู้กระบวนการบ่มเพาะวิถีชีวิตจากอดีตเปลี่ยนผ่านมาสู่ปัจจุบันได้

บทกวีวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและเครื่องรางล้านนา

เครื่องรางของขลังเกิดขึ้นมานานานุมนุญ เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณของความกลัวจึงพยายามแสวงหาสิ่งที่พิชิตเหนียวให้กับตนเอง และเมื่อมีความเชื่อต่อสิ่งใดก็ให้การนับถือบูชาต่อสิ่งนั้น ๆ วัฒนธรรมการความเชื่อถือเป็นไปตามความเจริญของมนุษยชาติ มนุษย์จึงทำการคิดดัดแปลงสิ่งเหล่านั้นให้เป็นเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลที่เหมาะสมเพื่อการคุ้มครองป้องกันหรือนำมาซึ่งสิ่งที่ดีงามสำหรับตน ทั้งนี้สามารถจำแนกเครื่องรางของขลังออกได้ 2 ประเภท คือ เครื่องรางที่เกิดจากธรรมชาติและเครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น (ชัยมงคล อุดมทรัพย์, 2539) เครื่องรางของขลังล้านนาใช้คำว่า “ของกระหนนหรือของชะหนน” (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) แต่เนื่องจากคำนี้ยากต่อการสื่อความหมายสำหรับคนทั่วไป ในปัจจุบันเครื่องรางล้านนาจะถูกเรียกขานเพื่อเจาะจงประโยชน์ เช่น ของกั๊ก่า หมายถึง ของป้องกันสิ่งร้ายต่าง ๆ ของขามคง หมายถึง เครื่องรางคงกระพันประเภทพันแทงไม่เข้า ของปียเมตตา หมายถึง เครื่องรางที่ใช้ทางเสนาหา คนรัก คนหลง และของคำม่วนชายหมาน (คำแม่้นชายหมาน) หมายถึง เครื่องรางที่ช่วยให้เกิดการชื้อ่ายขายคล่อง และอาจมีคำอื่นอีกแล้วแต่บริบท เช่น เครื่องรางด้านโชคลาภ คลาดแคล้ว เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมศึกษาการผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) ซึ่งอธิบายว่าวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

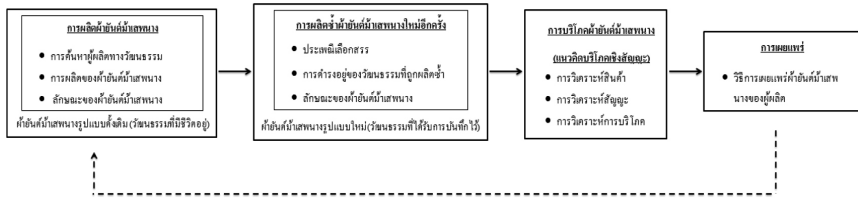
1. วัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ (Lived Culture) หมายถึง วัฒนธรรมทุกอย่างที่มีอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง ในสถานที่หนึ่ง และเฉพาะคนที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาและสถานที่นั้นเท่านั้นจึงจะเข้าถึงหรือสัมผัสวัฒนธรรมดังกล่าวได้

2. วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Recorded Culture) หมายถึง บางส่วนของวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ในกลุ่มที่ 1 และได้รับการบันทึกหรือผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดต่อมา หรือเรียกอีกอย่างว่า วัฒนธรรมแห่งยุคสมัย (Culture of the Period) หมายความว่า มีปัจจัยอยู่ตรงกลางระหว่างสองวัฒนธรรมนี้ที่เรียกปัจจัยนี้ว่า “Culture of Selective Tradition” อันได้แก่ วัฒนธรรมที่ก่อตัวเป็นประเพณีและกระบวนการเลือกสรรวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ (Lived Culture) บางวัฒนธรรมให้เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Recorded Culture) ที่ได้รับการบันทึกไว้ถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในการเลือกสรร (Selective Tradition) ทำหน้าที่คัดเลือกให้เฉพาะวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป (หรือกลายเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้) และที่สำคัญประเพณีในการเลือกสรรนี้มักมีผลประโยชน์บางอย่างแอบแฝงอยู่เบื้องหลังเสมอ เช่น ผลประโยชน์ทางชนชั้น ผลประโยชน์ทางสุนทรียะ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง อย่างไรก็ตาม เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้เห็นถึงความจำเป็นของการศึกษากระบวนการทางวัฒนธรรมหรือกระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยเสนอแนวทางการตั้งคำถามที่มีต่อกระบวนการผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Production and Reproduction) ไว้ 4 ประเด็นหลัก คือ วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ถูกผลิตขึ้นมาอย่างไร/ทำไม วัฒนธรรมดังกล่าวมีการเผยแพร่ออกไปอย่างไร/ทำไม วัฒนธรรมนั้นมีการบริโภคโดยผู้คนในสังคมหรือท้องถิ่นอย่างไร/ทำไม และวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้รับการผลิตซ้ำหรือสืบทอดต่อไปอย่างไร/ทำไม (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน,

2551: 663-665) ทั้งนี้การผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งผ่านกระบวนการผลิต (Production) และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Reproduction) ซึ่งประกอบด้วยการผลิต (Product), การผลิตซ้ำ (Reproduction), การเผยแพร่ (Distribute) และการบริโภค (Consumption)

3. แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยาของแฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) และ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เป็นกระบวนการสื่อสารของสิ่งของที่มีการสื่อสารความหมายมากกว่าตัวมันเอง เป็นสิ่งที่ถูกสร้างมาเพื่อให้ความหมาย (Meaning) แทนของจริง/ตัวจริง (Object) ในบริบท (Context) หนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ส่วนที่เป็นรูปสัญลักษณ์หรือตัวหมาย (Signifier) และส่วนที่เป็นความหมายสัญลักษณ์หรือตัวหมายถึง (Signified) ทั้งนี้กระบวนการสร้างความหมาย (Signification) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีตัวอ้างอิง (Reference) กับตัวสัญลักษณ์ (Sign) ซึ่งประกอบด้วยรูปสัญลักษณ์ที่อาจจะเห็นได้ทั้งภาพเสียง/ลักษณะกายภาพใด ๆ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2560) นอกจากนี้โรลันด์ บาร์ตส์ อ้างถึงใน ธิราชรัตน์ รักประยูร (2545) มองเห็นถึงความสำคัญของการตีความหมายสัญลักษณ์มาก บาร์ตส์ได้จำแนกความหมายของสัญลักษณ์ใน 2 ความหมาย ดังนี้ 1. ความหมายโดยอรรถ (Denotation) เป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เข้าใจตรงกันเป็นส่วนใหญ่และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ความหมายโดยอรรถ เป็นความหมายขั้นแรก (First order of Signification) ที่อาจถือได้ว่าเป็นสามัญโดยทั่วไปที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน และ 2. ความหมายโดยนัย (Connotation) เป็นตัวหมายถึงที่ประกอบสร้างอย่างตรงกันข้ามกับความหมายโดยอรรถ ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคลเป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างเป็นอัตวิสัย (Subjective) ไม่ว่าจะเป็นอัตวิสัยในระดับบุคคล เช่น ประสบการณ์ส่วนตัว หรืออารมณ์ความรู้สึกของแต่ละคน หรือเป็นอัตวิสัยในระดับสังคมที่เรียกว่า ค่านิยมของแต่ละสังคม อย่างไรก็ตามในแนวคิดการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ของฌอง โบคิริยาร์ด (Jean Baudrillard) อธิบายว่า การบริโภคของคนในยุคนี้จะมีมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Value) และมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ (Sign Value) เมื่อวัตถุและการบริโภคไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของอรรถประโยชน์ (Utility) ของวัตถุอีกต่อไป แต่มาจากการสร้างคุณค่า และความหมายของวัตถุซึ่งตั้งอยู่บนตรรกะแห่งความแตกต่าง (Difference) และเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การบริโภคเชิงสัญลักษณ์ รูปแบบการบริโภคในลักษณะนี้ทำให้ตรรกะเชิงการใช้สอยลดบทบาทลง ในขณะที่การบริโภคเชิงสัญลักษณ์เข้ามามีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการบริโภควัตถุของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น (อริคม โกมลวิยาธรร, 2548) ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์สินค้า ด้านการวิเคราะห์สัญลักษณ์ และด้านการวิเคราะห์การบริโภค

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่มีต้นแบบมาจากแผนภูมิแนวคิดเรื่องการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Concept of Cultural Production and Reproduction) ของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) โดยประกอบด้วย การผลิต (Product), การผลิตซ้ำ (Reproduction), การเผยแพร่ (Distribute) และการบริโภค (Consumption) เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา กรณีศึกษาผ้ายันต์ม้าเสพนาง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักและวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือ เอกสาร ตำนาน รายงาน วารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับผ้าฮั้วผ้าสาหร่าย และ 2. แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้ผลิตผ้าฮั้วผ้าสาหร่าย ผู้เผยแพร่ผ้าฮั้วผ้าสาหร่าย และผู้บริหารผ้าฮั้วผ้าสาหร่าย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในครั้งแรก โดยพิจารณาตามคุณลักษณะ คือ ต้องเป็นผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) กับเครื่องรางล้านนาอย่างน้อย 3 ปี เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกกับผู้ที่มีบทบาทต่อเครื่องรางล้านนา หลังจากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Technique โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 14 คน

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (รหัสโครงการวิจัย CMUREC 65/079) เป็นคำถามปลายแบบเปิด (Open-ended Question) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเครื่องรางล้านนา คำถามเกี่ยวกับการผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม และคำถามเกี่ยวกับสัญญาวิทยา หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลที่ได้มาถอดความอย่างละเอียด จากนั้นสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลให้เป็นไปตามประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมศึกษา ด้านกระบวนการสื่อสาร ด้านบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการสืบทอดทางวัฒนธรรมตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation)

ผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาการศึกษา “ผ้าฮั้วผ้าสาหร่าย” ภายใต้แนวคิดทางนิเทศศาสตร์ พบว่า ผ้าฮั้วผ้าสาหร่ายเป็นสื่อทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งผ้าฮั้วผ้าสาหร่ายเป็นสื่อประเภทวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีสื่อพิธีกรรมบางอย่างซ่อนเร้นอยู่ จากการศึกษา พบว่า ในบาง

ส่วนบางส่วนของสื่อประเภทวัตถุจะมีบทบาทของพิธีกรรมเข้าไปเกี่ยวข้อง สื่อประเภทวัตถุ จึงเป็นสื่อพิธีกรรมแบบครึ่งตัว (กาญจนา แก้วเทพ, 2549: 34)

ฝ้ายันต์ม้าเสพนาง เป็นหนึ่งในเครื่องรางเบญจภาคีเครื่องรางล้านนาที่ปรากฏในสื่อประเภทหนังสือที่มีชื่อว่า “คง เข้ม ขำม ช้าง เครื่องรางล้านนา” จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าการรวบรวมเครื่องรางล้านนาเบญจภาคี เกิดขึ้นจากความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลว่า ควรมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อนุรักษ์เครื่องรางล้านนาร่วมกันจัดตั้งเครื่องรางที่มีความพิเศษขึ้นมา 5 อย่าง เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้ที่อยู่ในวงการเครื่องรางว่า อะไรคือเครื่องรางที่ควรสะสมให้ครบ และอะไรคือที่สุดของเครื่องรางล้านนา (เชน เขียวใหม่, สัมภาษณ์ 30 มีนาคม 2566) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา กรณีศึกษา ฝ้ายันต์ม้าเสพนางตามรูปแบบการผลิต ซึ่งข้อมูลในส่วนที่ 1 เป็นการสื่อสารเพื่อการผลิตฝ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิม และส่วนที่ 2 การสื่อสารเพื่อการผลิตฝ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบใหม่

ส่วนที่ 1 การผลิตเครื่องรางฝ้ายันต์ม้าเสพนาง รูปแบบดั้งเดิม

1. การค้นหาผู้ผลิตทางวัฒนธรรม

การเข้ามาของเครื่องรางฝ้ายันต์ม้าเสพนาง จากการศึกษา พบว่า ฝ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นรูปแบบยันต์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากทางพม่า ไทใหญ่ ที่ผ่านการดัดแปลงเพิ่มเติมให้เป็นยันต์ของทางล้านนา ทั้งนี้ข้อมูลยันต์ม้าเสพนางสามารถพบเห็นได้ในปัสสาโบราณ ส่วนใหญ่มีลักษณะรูปยันต์พร้อมคาถา แต่ในบางปัสสาจะมีการระบุเพิ่มเติมว่าเป็นยันต์สำหรับด้านใด ทั้งนี้ยันต์ม้าเสพนางเป็นยันต์ทางด้านเมตตามหานิยม มีลักษณะเป็นรูปม้าเสพนางและคาถา ทั้งนี้ไม่มีการระบุหรือกล่าวถึงข้อมูลทางด้านวิเศษ การผลิตวิธีการสร้าง รวมถึงการปลุกเสก นอกจากนี้การสืบหาด้านฉบับหรือผู้สร้างฝ้ายันต์ม้าเสพนางท่านแรกเป็นเรื่องยาก เนื่องจากฝ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นเครื่องรางที่มีอายุนับร้อยปีประกอบกับเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นจึงขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จากการศึกษายังพบว่าฝ้ายันต์ม้าเสพนางที่โดดเด่น คือ รูปแบบฝ้ายันต์ม้าเสพนางครุบาทวัง วัดบ้านเด่น จังหวัดตากและรูปแบบฝ้ายันต์ม้าเสพนางครุบาทำ วัดอุโบสถบ้านเหล่า (วัดทุ่งเศรษฐี) จังหวัดเชียงใหม่ แต่ก็ไม่สามารถระบุปีและสถานที่สร้างได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงนำไปสู่การแบ่งฝ้ายันต์ม้าเสพนางในรูปแบบดั้งเดิมออกเป็น 2 รูปแบบโดยใช้เกณฑ์ช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิตหรือมรณภาพของผู้สร้าง ประกอบด้วย 1. ฝ้ายันต์ม้าเสพนางยุคโบราณที่ไม่ทราบชื่อผู้สร้าง และมีอายุมากกว่าฝ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างโดยครุบาทวังและครุบาทำ และ 2. ฝ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างโดยครุบาทวังและฝ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างโดยครุบาทำ ดังนั้นเครื่องรางฝ้ายันต์ม้าเสพนางยุคดั้งเดิม ประกอบด้วย ฝ้ายันต์ 3 รูปแบบ คือ ฝ้ายันต์ม้าเสพนางโบราณฝ้ายันต์ม้าเสพนางครุบาทวัง และฝ้ายันต์ม้าเสพนางครุบาทำ

“ฝ้ายันต์ม้าเสพนางที่ได้รับการบันทึกไว้ในตำรา ส่วนใหญ่จะไม่มีการบันทึกว่าได้รับมาจากไหนคาดว่ามาจากทางพม่าหรือไทใหญ่จากหลาย ๆ แขนง แต่พอเข้ามาทางเหนือมันก็เกิดการพลิกแปลง”

(พระอาจารย์ราชัน ปัญญาชีโร, สัมภาษณ์ 21 สิงหาคม 2565)

ตำนานผ้ายันต์ม้าเสพนาง จากการศึกษาพบว่า ตำนานที่ได้รับความนิยมในการเล่าต่อกันมาจนถึงปัจจุบันมี 2 ตำนาน โดยตำนานแรกอธิบาย เล่าว่า “ผู้หญิงที่อยู่บนผ้ายันต์ม้าเสพนางชื่อว่า “สุระสะติ” และม้าที่อยู่บนผ้ายันต์ม้าเสพนางชื่อว่า “สินธุระราช” ซึ่งมีความหมายแฝงว่าม้าสื่อถึงผู้ชายเสพนางกับนางสุระสะติที่เป็นผู้หญิงเป็นการเสพโชคความ ความรู้ ปัญญา นำไปสู่การมีความเชื่อเกิดขึ้นตามมาว่า คนที่พกม้าเสพนางติดตัวหรือบูชาผ้ายันต์ม้าเสพนางจะมีโชคความ สง่างาม และมีเสน่ห์” และตำนานที่สองเล่าว่า “ครอบครัวร่ำรวยครอบครัวหนึ่งให้บุตรสาวทำ หน้าที่ดูแลม้า จนบุตรสาวและม้าเกิดความรักใคร่นำไปสู่การเสพสมกัน เมื่อพ่อรู้จึงโกรธมากและ สั่งข่มม้าตัวนั้นในที่สุด เมื่อบุตรสาวรู้จึงกลั้นใจตายตามม้าตัวนั้นไป” ม้าเสพนางจึงกลายเป็นตัวแทน หรือสัญลักษณ์ที่สื่อถึงเสน่ห์และความรัก

“มันก็เป็นความเชื่อ ส่วนใหญ่ข้อมูลพวกนี้ เราจะใช้คำว่า เชื่อกันว่า”

(ต็อก เมืองเหนือ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2565)

“นางสุระสะติเปรียบเหมือนโชคความ สติปัญญา พอเอามาเสพกับม้ามีความสง่างาม คนที่พกไปก็จะมี ความสง่างาม มีเมตตาเหมือนพระอินทร์ แต่บางผืนก็จะไม่ใช่ นางสุระสะติม้าสินธุระราชแต่จะเป็นม้าอื่นแล้ว ส่วนผู้หญิงก็จะเปลี่ยนชื่อไป”

(กัน ล้านนา, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2566)

2. การผลิตของเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วัสดุ และ ส่วนที่ 2 การผลิต

ส่วนที่ 1 วัสดุ วัสดุที่นำมาสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง ประกอบด้วย ผ้าและหมึก โดย

ผ้าที่นำมาใช้สร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง มี 2 ลักษณะ คือ ผ้าที่มีเจ้าของหรือผ้าห่อศพ โดยเชื่อกันว่า เมื่อนำผ้าห่อศพมาสร้างเป็นผ้ายันต์ม้าเสพนางจะช่วยหนุนกำลังของอักขระยันต์ที่ถูกเขียนบนผ้ายันต์ม้าเสพนาง ผู้สร้างจะคัดเลือกผ้าห่อศพตามตำราหรือตามคุณลักษณะที่ถูกกำหนด คือจะต้องเป็นผ้าห่อศพเพศหญิงแต่คุณลักษณะจำเพาะต่าง ๆ จะแตกต่างกันไปตามแต่ละผู้สร้างที่ถูกกำหนดไว้ เช่น ผ้าห่อศพจากศพของเพศหญิงบริสุทธิ์ (ไม่ผ่านการมีครอบครัวหรือมีสามี) และมีลักษณะการเสียชีวิตจากระบาดโรค ผูกคอตาย หรือตายโหง เป็นต้น ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่า “ผ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างจากผ้าห่อศพเพศหญิงจะให้ฤทธิ์ที่รุนแรงในเรื่องความรักและด้านเสน่ห์ เช่นเดียวกับการใช้น้ำมันพรายที่ได้จากศพผู้หญิง” และผ้าที่ไม่มีเจ้าของ คือ ผ้าขาวธรรมดาหรือผ้าอื่น ๆ ให้ผลทางด้านเมตตามหานิยมด้วยวิธีการจารอักขระยันต์ลงบนผ้า ทั้งนี้ความขลัง หรือความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอยู่กับกำลังจิตของผู้สร้างหรือผู้ที่ปลุกเสก ทั้งนี้ผ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างจากผ้าขาวธรรมดาจะได้รับความนิยมจากผู้บริโภคที่ต้องการผลจากการใช้ผ้ายันต์ม้าเสพนาง แต่มีความกังวลหรือความกลัวผีและวิญญาณที่อาจมาจากการใช้ผ้าห่อศพสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง นอกจากนี้ผ้าห่อศพ 1 ผืนนำมาใช้ทำผ้ายันต์ได้ประมาณ 10-20 ผืนเท่านั้น

“คนเรามี 32 ขวัญ อาจจะมีขวัญใดขวัญหนึ่งที่ติดอยู่กับผ้าที่ถูกเสกหรือกำกับไว้ที่จะช่วยหนุนเราตามกำลังยันต์ที่กำลังกับอีกที”

(ต็อก เมืองเหนือ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2565)

“ผ้ายันต์ม้าเสพนางที่สร้างจากผ้าขาวธรรมดาที่ขลังเหมือนกันถ้าคนที่ปลุกเสกจิตเขานิ่งและสามารถเสกของได้ดี”

(อดิศักดิ์ จันทะวัง, สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2566)

หมึก ก่อนการใช้หมึกสำเร็จรูป เช่น หมึกปากกา หรือหมึกหนังสือพิมพ์ที่สามารถหาซื้อได้ทั่วไปมาใช้จารอักขระยันต์บนผ้า ผู้สร้างผ้ายันต์จะมีกระบวนการนำผสมหมึกที่จะนำมาจารอักขระยันต์ด้วยตนเอง เช่น การนำเขม่าควันมาผสมสีสั้ว ยางไม้ หรือว่านมงคลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดหมึกที่สามารถนำมาจารอักขระยันต์บนผ้าได้ ทั้งนี้สีสั้ว ยางไม้ และว่านจะทำให้ตัวหมึกมีความเหนียว สีสด ไม่ซีดจาง อย่างไรก็ตามในผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาวังรุ่นเขียนมือถึงพิมพ์ เริ่มปรากฏการนำหมึกปากกามาจารอักขระยันต์บนผ้า ทั้งนี้หมึกที่ใช้จารอักขระจะแตกต่างกันในผู้สร้างแต่ละท่านหรืออาจขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ผู้สร้างมีในขณะนั้น

“หมึกที่ใช้ในการเขียนก็ไม่เหมือนกันแล้วแต่วัตถุดิบที่เขามีในตอนนั้น”

(ตัม เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2565)

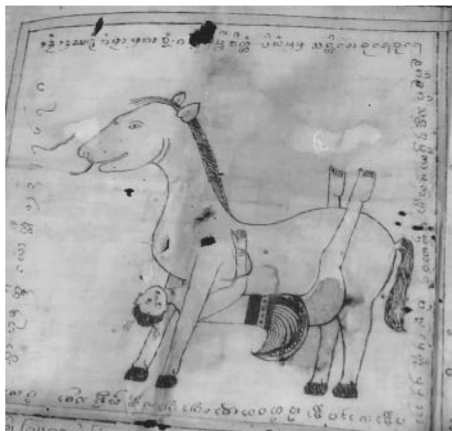
ส่วนที่ 2 การผลิต ขั้นตอนการสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางโดยสังเขป (พระศุภชัย ชยสุโห (ศิริเขตสุวรรณ), สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2565) คือ 1. ตำรา การสืบทอดคาถาที่ต้องการใช้สร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง 2. ขั้นตอนการเตรียมผ้า 3. การทำหมึกหรือเลือกหมึกที่จะนำมาใช้สร้างผ้ายันต์ 4. วันเวลาในการสร้าง และ 5. การปลุกเสก ทั้งนี้การสร้างและปลุกเสกผ้ายันต์ม้าเสพนางจะขึ้นอยู่กับผู้สร้างและตำราที่ผู้สร้างสืบทอดก่อนมา ส่งผลให้ขั้นตอนและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มหรือลดขั้นตอนในการสร้างได้ เช่น กรณีที่ใช้ผ้าห่อศพทำผ้ายันต์เมื่อได้ผ้าที่ผ่านการคัดเลือกแล้วจะต้องมีกระบวนการบวงสรวงเพื่อขออนุญาตเจ้าของผ้า (ผู้เสียชีวิต) นำผ้ามาสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง เมื่อขั้นตอนการเตรียมผ้าเสร็จสมบูรณ์แล้วให้นำผ้าไปตัดแบ่งตามขนาดที่ผู้สร้างต้องการ และในกรณีของผ้าขาวธรรมดาเมื่อได้ผ้าตามความต้องการของผู้สร้างแล้วให้นำผ้าไปตัดแบ่งตามขนาดที่ผู้สร้างต้องการ ซึ่งกระบวนการผลิตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ การสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางโดยการเขียน และการสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางโดยการพิมพ์ หลังจากผ่านกระบวนการผลิตข้างต้นจะเข้าสู่กระบวนการปลุกเสก โดยคาถาที่ใช้ปลุกเสกจะเป็นคาถาที่ถูกจารอักขระลงบนผ้ายันต์ ทั้งนี้สามารถเพิ่มคาถาในการปลุกเสกเป็นคาถาปิยะอื่น ๆ ได้ ในส่วนของสถานที่ปลุกเสกมีหลากหลายสถานที่ เช่น ป่าช้า หน้าหิ้งพระ หน้าหิ้งครูบาอาจารย์ หรือบริเวณที่มีผู้คนชุกชุม และในส่วนของเวลาในการปลุกเสกจะใช้เวลาตามฤกษ์ที่ถูกกำหนดไว้ กระบวนการผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนางดังกล่าวจะเป็นไปตามฤกษ์ในการสร้างผ้ายันต์

ม้าเสพนางที่แตกต่างกันในแต่ละปี

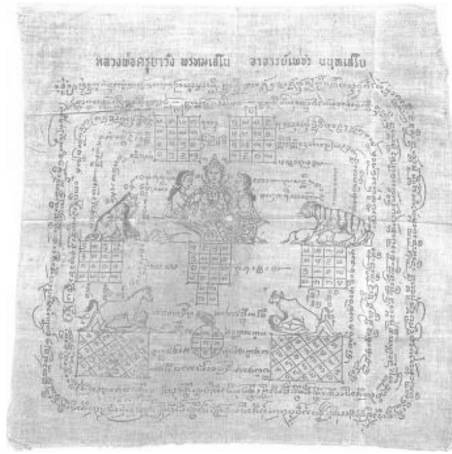
“การสร้างแบบดั้งเดิมจะหาข้อมูลได้ยากมาก เพราะมันเป็นความลับ ส่วนใหญ่ข้อมูลจะไม่มีที่เป็นลายลักษณ์อักษรและจะอยู่ในปืสบา ซึ่งในก็จะมีแครูปและคาถายันต์กำกับไม่มีบอกว่าเป็นยันต์ของวัดไหน”

(ต๊อก เมืองเหนือ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2565)

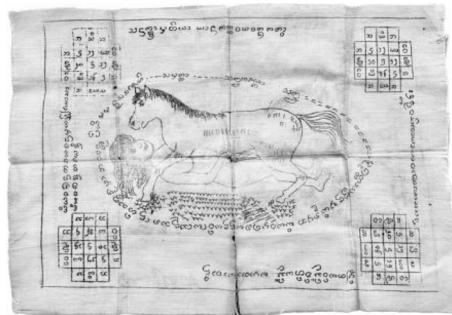
3. ลักษณะของเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิม มี 3 ลักษณะ คือ ผ้ายันต์ม้าเสพนางโบราณ, ผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาวัง และผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาต้า พบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิมมีลักษณะของรูปสัญลักษณ์ และความหมายสัญลักษณ์ที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน คือ เป็นรูปแบบผ้ายันต์ม้าเสพนางที่มีลักษณะของสัตว์เพียงอย่างเดียวอยู่บนผ้ายันต์ บริเวณรอบตัวม้าเสพนางล้อมรอบด้วยอักขระ มีตารางอักขระทั้ง 4 มุม และบริเวณด้านข้างจารอักขระทั้ง 4 ด้าน แต่ในบางรุ่นไม่มีตารางอักขระยันต์ ยกเว้นผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาวังที่มีการรวบรวมลักษณะของคน คือ ทิพยารหรือพญาเขาคำ และสัตว์ 5 อย่าง คือ หนูกินนมแมว ม้าเสพนาง วัวกินนมเสือ วัวเสพนาง และนกคุ้มกันไฟหรือนกสาริกาหรือนกการเวก รวมอยู่บนผ้ายันต์ผืนเดียวกัน ความหมายโดยรวมผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิม คือ ขอให้ผู้หญิงมารักเรา ให้มีความรัก ความใคร่ ให้มีข้าวของ เงิน ทองตลอดชีวิต ซึ่งอาจตีความได้ว่าผ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นสิ่งที่สื่อถึงความรักเสน่ห์ เมตตามหานิยม และเงินทอง

ภาพที่ 2 ลักษณะผ้ายันต์ม้าเสพนางโบราณ
ที่มา: ขอบคุณความอนุเคราะห์รูปภาพจากคุณตัม เชียงใหม่

ภาพที่ 3 ลักษณะผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาวัง
ที่มา: ขอบคุนความอนุเคราะห์รูปภาพจากคุณต๊อก เมืองเหนือ

ภาพที่ 4 ลักษณะผ้ายันต์ม้าเสพนางครูบาตา
ที่มา: ขอบคุนความอนุเคราะห์รูปภาพจากคุณต๊อก เมืองเหนือ

ส่วนที่ 2 การผลิตซ้ำเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง (ผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบใหม่)

1. การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่ถูกผลิตซ้ำ จากการศึกษา พบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางที่ผลิตซ้ำขึ้นมาใหม่มีการดำรงอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การดำรงอยู่แบบสืบทอด เป็นการสืบทอดตำราจากผู้สร้างคนแรกสู่ผู้สร้างคนถัดไปซึ่งทำหน้าที่ผลิตซ้ำตามตำราที่ได้รับ ในลักษณะการสืบทอดจากอาจารย์สู่ผู้สร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางคนต่อไป คือ ลูกศิษย์

2. การดำรงอยู่แบบสร้างซ้ำ เป็นไปตามกลุ่มของผู้สร้างซึ่งมี 2 กลุ่ม คือ การผลิตผ้า ยันต์ม้าเสพนางซ้ำโดยพระ และการผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนางซ้ำโดยฆราวาส โดยมีมิติด้านธุรกิจและ ความเป็นพุทธพาณิชย์เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต กล่าวคือ เมื่อเครื่องรางชนิดใดขายได้ มีคนสนใจ จะส่งผลให้เกิดการสร้างเครื่องรางรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคซึ่งต่าง จากในสมัยก่อนที่เครื่องรางเป็นสิ่งที่ครูบาอาจารย์สร้างขึ้นมาเพื่อแจกลูกศิษย์ หรือคนที่มีความ เติบร้อนต้องการที่พึ่ง

3. การดำรงอยู่แบบส่งต่อ เป็นกระบวนการส่งผ้ายันต์ม้าเสพนางของผู้ที่เคยครอบ ครอมมาก่อนให้กับผู้อื่น โดยไม่มีเรื่องของเงินและไม่มีการซื้อขายเข้ามาเกี่ยวข้อง

“ในสมัยก่อนก็เป็นของที่ครูบาแจกให้ลูกศิษย์แต่ในสมัยนี้ดูเป็นพุทธพาณิชย์ไปหมด”
(ต็อก เมืองเหนือ, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2565)

“เหมือนกับการที่เราค้นหาว่าคนในสมัยนี้สนใจอะไรมากที่สุด เราก็สร้างให้ตอบโจทย์ เรื่องนี้ ความหมายในการสร้างรวมถึงอุปเท่ห์ต่าง ๆ อาจจะแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย แต่ก็ยังคงอยู่ในเรื่องเสน่ห์ เมตตา”

(ตี ศุภลักษณ์, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2565)

นอกจากนี้รูปแบบการผลิตผ้ายันต์แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การผลิต ผ้ายันต์ม้าเสพนางตามปั๊บลวดหรือเอกสารที่ผู้สร้างสืบทอดต่อมา หมายความว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับมีรูปแบบอย่างไร เมื่อเข้าสู่การผลิตจะผลิตซ้ำตามรูปแบบต้นฉบับทุกองค์ประกอบ รูปแบบที่ 2 การผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบผสมผสาน หมายความว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับ มีรูปแบบอย่างไร เมื่อเข้าสู่การผลิตซ้ำจะผลิตโดยมีการเพิ่มองค์ประกอบใหม่ ๆ เข้ามาผสมผสาน รูปแบบจากต้นฉบับให้กลายเป็นผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการผสมของเก่าเข้ากับ ของใหม่ เช่น รูปแบบเดิมผ้ายันต์ม้าเสพนางที่มีลักษณะของสัตว์เพียงอย่างเดียวอยู่บนผ้ายันต์ บริเวณรอบตัวม้าเสพนางล้อมรอบด้วยอักขระ แต่เมื่อผลิตซ้ำจะมีการเพิ่มสัญลักษณ์บางอย่างเข้าไป ในผ้ายันต์ เช่น ตัวนะ หรือตารางอักขระ เป็นต้น และรูปแบบที่ 3 การผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนาง แบบใหม่ หมายความว่า เมื่อผ้ายันต์ม้าเสพนางเข้าสู่การผลิตซ้ำจะผลิตโดยคงสัญลักษณ์ของรูปม้า เสพนาง แต่ปรับเปลี่ยนคาถาใหม่ทั้งหมด เกิดเป็นการผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบใหม่ที่ไม่ได้รับ อิทธิพลจากผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับใด ๆ

2. ประเพณีในการเลือกสรร (Selective Tradition)

เมื่อผ้ายันต์ม้าเสพนางเข้าสู่กระบวนการผลิตซ้ำจะมีปัจจัยบางประการ หรือที่เรียกว่า “ประเพณีในการเลือกสรร (Selective Tradition)” เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้การผลิตผ้ายันต์ม้าเสพนางมีลักษณะบางอย่างที่คงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ส่วนหนึ่งของประเพณีในการ เลือกสรร คือ ความต้องการของมนุษย์ และข้อจำกัดบางประการที่เกิดขึ้น ณ ขณะที่มีการผลิตซ้ำ ผ้ายันต์ม้าเสพนาง รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

3. ลักษณะของเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบใหม่ เมื่อผ้ายันต์ม้าเสพานางเข้าสู่กระบวนการผลิตซ้ำ พบว่าการผลิตผ้ายันต์ม้าเสพานางมีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงและไม่เหมือนผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบดั้งเดิม โดยลักษณะของเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบใหม่มี 5 ลักษณะ คือ ผ้ายันต์ม้าเสพานางโบราณที่ผ่านการผลิตซ้ำ, ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำตามตำราครุบัววัง, ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำตามตำราครุบาตัว, ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำรูปแบบใหม่จากปั๊สซา และผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำรูปแบบใหม่

ลักษณะของผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบดั้งเดิม คือ ผ้ายันต์ม้าเสพานางโบราณที่ผ่านการผลิตซ้ำ ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำตามตำราครุบัววัง และผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำตามตำราครุบาตัว เช่น ผ้ายันต์ม้าเสพานางครุบัววังที่ผ่านการผลิตซ้ำมีลักษณะของรูปสัญลักษณ์ และความหมายสัญลักษณ์ที่เหมือนกับผ้ายันต์ม้าเสพานางครุบัววังรูปแบบดั้งเดิม หมายความว่า ในยุคดั้งเดิมมีการรวบรวมลักษณะของคนและสัตว์ 5 อย่างรวมอยู่บนผ้ายันต์ผืนเดียวกัน ล้อมรอบด้วยอักขระ มุมทั้ง 4 มุมจารตารางอักขระ ในยุคใหม่ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

ลักษณะของผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะผสมผสานผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบดั้งเดิม คือ ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำรูปแบบใหม่จากปั๊สซา เช่น เดิมยันต์ม้าเสพานางในปีบสามีสัญลักษณ์ของดอกไม้ แต่เมื่อเข้าสู่การผลิตซ้ำสัญลักษณ์ดอกไม้ดังกล่าวได้แปลเปลี่ยนไปเป็นตารางอักขระ

ลักษณะของผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะไม่เหมือนผ้ายันต์ม้าเสพานางรูปแบบดั้งเดิม คือ ผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำรูปแบบใหม่ เช่น ผ้ายันต์ม้าเสพานางไหว้ครูสายพระเครื่องประจำปี (สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย จังหวัดเชียงใหม่) จะมีลักษณะของรูปสัญลักษณ์ ความหมายสัญลักษณ์ และรูปแบบที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด เช่น ลักษณะของม้าเสพานางที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้รูปม้าเสพานางแต่คาถาที่นำมาประกอบเป็นคาถาเมตตาคืออื่น ๆ ที่แตกต่างจากผ้ายันต์ม้าเสพานางจากรูปแบบดั้งเดิม

อย่างไรก็ตาม ความหมายโดยรวมทั้งหมดของผ้ายันต์ม้าเสพานางที่ผ่านการผลิตซ้ำ (ผ้ายันต์ม้าเสพานางยุคใหม่) คือ ขอให้ผู้หญิงมารักเรา ให้มีความรัก ความใคร่ ให้มีข้าวของ เงิน ทอง ตลอดชีวิต อาจหมายความว่า ผ้ายันต์ม้าเสพานางเป็นสิ่งที่มีความหมายถึงความรัก เสน่ห์เมตตามหานิยม และเงินทอง เช่นเดียวกับผ้ายันต์ม้าเสพานางยุคดั้งเดิม แต่มีการเพิ่มเติมด้านการเรียกจิตให้คนมารัก

เหตุผลสำคัญที่ทำให้มีการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพานางให้มีคุณลักษณะบางประการที่คงอยู่และเปลี่ยนแปลง คือ ความต้องการของผู้สร้างที่มีความเชื่อ และมองความหมายของผ้ายันต์ม้าเสพานางเปลี่ยนแปลงไป ผ้ายันต์ม้าเสพานางมีการเพิ่มเติมวัตถุปะสงค์ที่เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สร้าง ซึ่งส่งผลให้ผ้ายันต์ม้าเสพานางมีหน้าที่และมีความเชื่อเพิ่มเติมมากขึ้นจากผ้ายันต์ม้าเสพานางยุคดั้งเดิม

ส่วนที่ 3 การบริโภคเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ที่ครอบครอง จากการศึกษาพบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางนิยมใช้ทางด้านเสน่ห์ การค้าขาย การพนัน การเสี่ยงโชค หรือการพกติดตัวเพื่อความสบายใจเท่านั้น โดยมีวิธีการใช้งาน คือ ก่อนออกจากบ้านหรือที่พักอาศัยให้ตั้งจิตอธิษฐานถึงผ้ายันต์ม้าเสพนาง ตั้งจิตถึงครูบาอาจารย์ผู้สร้างผ้ายันต์ แล้วขอให้ผ้ายันต์ม้าเสพนางช่วยเหลือหรือเปิดทางให้ผู้ครอบครองผ้ายันต์ม้าเสพนางได้สมหวังตามความต้องการ หลังจากนั้นให้พกติดตัวออกไปด้วย ทั้งนี้ผู้บริโภคจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางในหลากหลายลักษณะ (พระศุภชัย ขยสุโก (ศิริเขตสุวรรณ), สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2565) ดังนี้

1. ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านรูปลักษณ์ของผ้ายันต์ม้าเสพนาง ผู้บริโภคจะใช้งานเรื่องที่เกี่ยวกับความรัก หรือเรื่องเพศ เนื่องจากรูปลักษณ์ของผ้ายันต์ม้าเสพนางมีลักษณะของการเสพกัน (ม้าเสพนาง)

2. ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านการใช้งานที่มาจากประสบการณ์ของตนเองในด้านเสน่ห์ เมตตา โชคลาภ การพนัน คำขาย เพราะเกิดจากความมั่นใจ หรือแรงศรัทธาของผู้ใช้ เป็นต้น

3. ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านอิทธิพลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของตนเอง หมายความว่า เมื่อมีใครก็ตามเล่าเรื่อง หรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้ายันต์ม้าเสพนางก็จะเกิดความเชื่อตามที่ได้รับข้อมูลมาทั้งหมด โดยไม่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองหรือใช้ความคิดส่วนบุคคล (ใครพูดอะไรก็เชื่อทั้งหมด)

4. ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านการศึกษา หมายความว่า ผู้บริโภคกลุ่มนี้จะบริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางจากความสงสัย หรือความต้องการที่จะศึกษาว่าผ้ายันต์ม้าเสพนางมีความเป็นมาอย่างไร ใช้งานอย่างไร เป็นต้น

5. ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์ต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านความแตกต่างของความเชื่อ อาจเกิดในกลุ่มของผู้บริโภคชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้สื่อสารทางด้านความเชื่อ แต่ให้ความสนใจด้านทางศิลปะ ความสวยงาม

อย่างไรก็ตาม ผ้ายันต์ม้าเสพนางจึงไม่ใช่เป็นแค่เพียงสิ่งของหรือสินค้าที่ตั้งอยู่บนอรรถประโยชน์เท่านั้นแต่ผ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความเชื่อและความหมายในการบริโภคของผู้บริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางซึ่งผลแฝงที่เกิดขึ้นจากการบริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนาง คือ การบริโภคสัญลักษณ์ที่บรรจุลงในผ้ายันต์ม้าเสพนาง

การวิเคราะห์สินค้า จากการศึกษา พบว่า “ผ้ายันต์ม้าเสพนางคือสิ่งที่ให้กำลังใจ” ซึ่งเมื่อมองผ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง จะพบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางมีความสัมพันธ์ตามเงื่อนไขของวัฒนธรรมแต่ละสังคม หมายความว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่อาจจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามแต่ละผู้สร้าง เช่น ผ้ายันต์ม้าเสพนางยุคดั้งเดิมที่สร้างโดยครูบาวังและผ้ายันต์ม้าเสพนางยุคดั้งเดิมที่สร้างโดยครูบาต่าจะมีลักษณะที่แตกต่างอย่างชัดเจน คือ ลักษณะและจำนวนของสัตว์ที่อยู่บนผ้ายันต์ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่

การวิเคราะห์สัญลักษณ์ จากการศึกษา พบว่า เหตุผลที่นำไปสู่การบูชาผ้ายันต์ม้าเสพนาง แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ บูชาเพื่อนำไปขายต่อ บูชาเพื่อนำไปใช้งาน และบูชาเนื่องจากความชอบส่วนบุคคล ทั้งนี้ผู้บริโภคนิยมใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนางทางด้านเสน่ห์เมตตา เนื่องจากตัวอักขระยันต์ที่อยู่บนผ้ายันต์ม้าเสพนางส่งผลทางด้านเสน่ห์เมตตาเป็นหลัก

ภาพที่ 5 ตัวอย่างความหมายอักขระยันต์ที่อยู่บนผ้ายันต์ม้าเสพนาง

ที่มา: ขอบคุณความอนุเคราะห์รูปภาพจากคุณตัม เชียงใหม่ และขอบคุณความอนุเคราะห์พระศุภชัย ชัยสุโก (ศิริเขตสุวรรณ), พระธวัชชัย ชยโสภณ และพระวิระยุทธ วิสุทธิธิริ (ขันไชย) อนุเคราะห์การแปลอักขระ

จากภาพจะเห็นได้ว่า อักขระที่อยู่บนผ้ายันต์มีความหมายที่สื่อเสน่ห์ การเรียกจิตของคนให้มารัก มาหาโดยทันที ให้มีความรัก ความใคร่ เหมือนสิ่งของที่คู่กันขาดกันไม่ได้ หากไม่มารัก มาหา ขอให้อยู่ไม่ได้ กระวนกระวาย (จิตไม่อยู่กับเนื้อกับตัว) ผู้บริโภคที่สามารถอ่านอักขระและมีความเข้าใจในภาษาที่ปรากฏอยู่บนผ้ายันต์จะใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนางตามความหมายที่ปรากฏ

การวิเคราะห์การบริโภค จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านมองว่า “ผ้ายันต์ม้าเสพนางคือสิ่งที่ให้กำลังใจ” และในขณะเดียวกันผู้บริโภคบางกลุ่มมีความต้องการบริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองในด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลการใช้ผ้ายันต์ม้าเสพนาง เช่น ผู้บริโภคบางท่านบริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางด้วยสัญลักษณ์ความเป็นผลงานทางด้านศิลปะ นอกจากนี้ผู้วิจัยค้นพบข้อที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมองว่า “ผ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นสิ่งที่แสดงสถานะหรือเป็นสิ่งที่แสดงระดับชนชั้นทางสังคม” (ตัม เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2566) ดังนั้นผู้บริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนาง และกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการงานศิลปะ ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคต้องการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนางจะมีกระบวนการหรือพิธีกรรมต่อผ้ายันต์ที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อของตนเอง

ส่วนที่ 4 การเผยแพร่เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง

ลักษณะการเผยแพร่ของผู้สร้าง

ผู้สร้างที่เป็นพระ มีวิธีการเผยแพร่เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง 2 ลักษณะ คือ การเผยแพร่แบบปากต่อปาก และการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์โดยลูกศิษย์ เมื่อสร้างเครื่องรางหรือต้องการประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ จะมีตัวแทนลูกศิษย์เป็นผู้เผยแพร่เรื่องราวไปยังกลุ่มลูกศิษย์ต่าง ๆ ในขณะที่ผู้สร้างที่เป็นฆราวาส เผยแพร่เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนางทางเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ (Facebook) ด้วยการลงรูปผ้ายันต์ม้าเสพนาง ขั้นตอนการสร้าง รวมถึงพิธีกรรมในการปลุกเสก พร้อมข้อมูลรายละเอียดของผ้ายันต์ม้าเสพนาง เช่น วัตถุประสงค์ในการสร้าง ประวัติของผ้ายันต์ม้าเสพนาง การสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนาง ซึ่งได้แก่ ชื่อของผู้ที่ปลุกเสก ชื่อของผู้ที่ร่วมสร้าง วันที่ปลุกเสก จำนวนของผ้ายันต์ที่สร้างในครั้งนั้น เป็นต้น

ลักษณะการเผยแพร่ของผู้ขาย

ผู้ขายบางท่านที่มีสถานะเป็นนักสะสมจะเก็บสะสมผ้ายันต์ม้าเสพนางในรุ่นโบราณ รุ่นดั้งเดิม หรือรุ่นที่เขียนมือ และทำการเผยแพร่เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนางในลักษณะการให้ข้อมูล เช่น เป็นเครื่องรางอะไร ใครเป็นผู้สร้าง ให้ผลทางด้านไหน เมื่อมีลูกค้าหรือผู้ที่สนใจในผ้ายันต์ม้าเสพนางหรือเครื่องรางติดต่อเข้ามาผ่านช่องทางต่าง ๆ ผู้ขายจะสื่อสารในประเด็นที่เป็นไปตามความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก เช่น สิ่งที่ลูกค้าต้องการซื้อเป็นเครื่องรางอะไร ทำให้ถึงต้องการเครื่องรางสิ่งนี้ ต้องการนำไปใช้งานในลักษณะใดหรือด้านใด เป็นต้น เพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกบริโภคเครื่องรางที่ตรงความต้องการมากที่สุด และในท้ายที่สุดผู้ขายจะให้ผู้บริโภคเป็นผู้ตัดสินใจเลือกซื้อด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้ขายจะทำการเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย หนังสือพระ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ส่วนการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ ประกอบด้วย เว็บไซต์ Facebook Youtube Instagram และ TikTok โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลผ้ายันต์ม้าเสพนางในลักษณะ คือ ลงรูปเครื่องรางพร้อมรายละเอียดของเครื่องราง เช่น รุ่นของผ้ายันต์ ชื่อผู้สร้างผ้ายันต์ วัสดุที่นำมาสร้างผ้ายันต์ รวมถึงวิธีการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนาง ช่องทางการติดต่อผู้ขาย อย่างไรก็ตามผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลแต่ละท่านอาจมีวิธีการเผยแพร่ที่แตกต่างกันทั้งในด้านของการเลือกรูปภาพและการนำเสนอข้อมูล

ลักษณะการเผยแพร่ของนักสะสม

ผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่มของนักสะสมจะเป็นผู้บริโภคที่เน้นการซื้อเพื่อเก็บสะสม ไม่เน้นการซื้อเพื่อนำไปขายต่อหรือซื้อเพื่อนำไปปิ่นราคา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักสะสมบางท่านจะไม่เผยแพร่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางและผ้ายันต์ม้าเสพนางเลย ในขณะเดียวกันผู้ขายบางท่านที่มีสถานะเป็นนักสะสมจะเผยแพร่ข้อมูลเครื่องรางและผ้ายันต์ม้าเสพนางผ่านทางช่องทางร้านของตน แต่ช่องการใส่ราคาจะเปลี่ยนเป็นคำว่า “โหล” หรือ “จัดแสดง” ลักษณะการเผยแพร่ข้อมูลเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง คือ ลงรูปเครื่องรางพร้อมรายละเอียดของเครื่องราง เช่น รุ่นของผ้ายันต์ ชื่อผู้สร้างผ้ายันต์ วัสดุที่นำมาสร้างผ้ายันต์ ค่าสำหรับผ้ายันต์ รวมถึงวิธีการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนาง แต่ไม่มีการใส่ราคาหรือข้อความที่สื่อถึงการขาย

การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา กรณีศึกษา ผ้ายันต์ม้าเสพนาง : ผ้ายันต์ม้าเสพนาง เป็นสื่อทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของกระบวนการสื่อสารในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ผ้ายันต์ม้าเสพนางในฐานะของสื่อประเภทวัตถุทางวัฒนธรรม โดยเป็นการสื่อสารผ่านกระบวนการผลิต และกระบวนการผลิตซ้ำ โดยผ่านการบริโภค รวมถึงการเผยแพร่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผ้ายันต์ม้าเสพนาง ทั้งนี้การสื่อสารของผ้ายันต์ม้าเสพนางสามารถแบ่งการสื่อสารออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะการสื่อสารของผ้ายันต์ม้าเสพนางในฐานะของช่องทางการสื่อสารหรือสื่อทางวัฒนธรรม โดยสื่อสารผ่านสัญญาบนผ้ายันต์ม้าเสพนาง และ 2. ลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล โดยสื่อสารผ่านกระบวนการสื่อสารของบุคคลที่สื่อสารระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม การดำรงอยู่ของผ้ายันต์ม้าเสพนาง คงอยู่ได้ด้วยแรงขับเคลื่อนที่เกิดจากความต้องการของผู้บริโภค ความเชื่อ ความศรัทธาที่ผู้บริโภคมีต่อผ้ายันต์ม้าเสพนาง รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

อภิปรายผล

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมผ้ายันต์ม้าเสพนาง ด้านการสื่อสารเพื่อการผลิตและการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนาง ผลจากการศึกษา พบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางถูกผลิตซ้ำใน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางตามปั๊สหรือผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับ รูปแบบที่ 2 การผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบผสมผสาน และรูปแบบที่ 3 การผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบใหม่ สอดคล้องกับงานเขียนของกาญจนา แก้วเทพ (2548: 44-45) ซึ่งอธิบายว่า การปรับปรุงยุคตัววัฒนธรรมในอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างสิ่งเก่าหรือวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่กับสิ่งใหม่หรือวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามา โดยการพบปะกันระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่มี 3 รูปแบบ คือ 1. แบบแผนที่ของเก่า (A) ถูกแทนที่ด้วยของใหม่ (B) ทั้งหมด 2. แบบแผนที่เก็บทั้งของเก่า (A) และของใหม่ (B) เอาไว้ด้วยกัน และ 3. แบบแผนที่มีลักษณะเป็นลูกผสมด้วยการนำเอาคุณลักษณะบางอย่างจากของเก่า (A) มาบวกผสมกับคุณลักษณะบางอย่างจากของใหม่ (B) แล้วผสมผสานกันออกมาเป็นลูกผสม (AB)

เมื่อนำแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ มาอธิบาย พบว่า การผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนาง รูปแบบที่ 1 เป็นการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางตามปั๊สหรือผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับ คือ การพบปะกันระหว่างสิ่งเก่า (A) กับสิ่งใหม่ (B) ที่อยู่ในลักษณะของ A หมายความว่า รูปแบบผ้ายันต์ม้าเสพนางที่ผ่านการผลิตซ้ำไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบที่ 2 เป็นการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบผสมผสาน คือ การพบปะกันระหว่างสิ่งเก่า (A) กับสิ่งใหม่ (B) ที่อยู่ในลักษณะของ AB แต่ทั้งนี้ขนาดของคุณลักษณะ B จะมีขนาดที่เล็กกว่าคุณลักษณะ A หมายความว่า รูปแบบผ้ายันต์ม้าเสพนางที่ผ่านการผลิตซ้ำมีการคัดเลือกคุณลักษณะของแบบดั้งเดิมมาผสมคุณลักษณะบางอย่างแบบใหม่เพิ่มเติมที่คงคุณลักษณะของแบบดั้งเดิมมากกว่า (AB) และรูปแบบที่ 3 เป็นการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบใหม่ คือ การพบปะกันระหว่างสิ่งเก่า (A) กับสิ่งใหม่ (B) ที่อยู่ในลักษณะของ AB แต่ทั้งนี้ขนาดของคุณลักษณะ A จะมีขนาดที่เล็กกว่าคุณลักษณะ B หมายความว่า รูปแบบผ้ายันต์ม้าเสพนางที่ผ่านการผลิตซ้ำมีการคัดเลือกคุณลักษณะของแบบดั้งเดิมเพียงแคคุณลักษณะเดียวมา

ผสมคุณลักษณะแบบใหม่เพิ่มเติม กลายเป็นการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางแบบใหม่ที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากผ้ายันต์ม้าเสพนางต้นฉบับใด ๆ แต่ยังคงคุณลักษณะสัญลักษณ์ของความเป็นม้าเสพนาง (รูปม้าเสพนาง) (AB)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ของผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิมมีความเข้มแข็งและไม่ถูกรบกวนจากผ้ายันต์ม้าเสพนางรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ยังคงมีผ้ายันต์ม้าเสพนางบางรุ่นที่มีการปรับเปลี่ยนสานสัญลักษณ์หรือรูปแบบใหม่เพิ่มเติม แม้จะถูกผสมผสานแต่ความเป็นผ้ายันต์ม้าเสพนางก็ยังคงอยู่

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องทฤษฎีวิวัฒนาการศึกษานักเบอริงแฮมที่กล่าวถึง เบื้องหลังวัฒนธรรมมีเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองแอบแฝงอยู่ แต่ในขณะเดียวกันการพบกันระหว่างวัฒนธรรมที่ใหญ่กว่ากับวัฒนธรรมเล็กที่เล็กกว่าไม่จำเป็นต้องนำไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 วัฒนธรรมจะมีเพียงด้านเดียว คือ ด้านของการครอบงำ หากว่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 วัฒนธรรมนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความสัมพันธ์แบบพลวัต เช่น วัฒนธรรมเล็กอาจจะปฏิเสธต่อต้าน คัดจำง ต่อรอง แม้กระทั่งได้กลับ รวมทั้งผลลัพธ์สุดท้ายก็ไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยชัยชนะของวัฒนธรรมใหญ่เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตเหมือนสนามพลังทางวัฒนธรรมของแต่ละฝ่ายในแต่ละช่วงเวลา ตัวอย่างเช่น กรณีการถูกรบกวนจากการทุนญี่ปุ่นในสังคมไทยก็น่าจะอธิบายได้ด้วยแนวคิดของสำนักวัฒนธรรมศึกษาเมื่อแวนดงการทุนไทยได้พยายามธำรงรักษา รวมทั้งสร้างสรรค์การทุนไทยในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา (กาญจนา แก้วเทพ, 2556)

อย่างไรก็ตาม ผ้ายันต์ม้าเสพนางแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดวัฒนธรรมให้มีชีวิตที่ยืนยาวผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมหลายยุคหลายสมัย ซึ่งอาจมีวัฒนธรรมบางอย่างหรือพิธีกรรมบางอย่างได้รับการบันทึกไว้และอาจมีวัฒนธรรมบางอย่างหรือพิธีกรรมบางอย่างที่สูญหายไป ตามกระบวนการแนวคิดของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ทั้งนี้วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในการเลือกสรร (Selective Tradition) ซึ่งประเพณีในการเลือกสรรจะทำหน้าที่คัดเลือกให้เฉพาะวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป (หรือกลายเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้) ที่สำคัญประเพณีในการเลือกสรรนี้มักมีผลประโยชน์บางอย่างแอบแฝงอยู่เบื้องหลังเสมอ เช่น ผลประโยชน์ทางชนชั้น ผลประโยชน์ทางสุนทรียะ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้การคงความเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างหรือการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับผ้ายันต์ม้าเสพนางขึ้นอยู่กับผู้สร้างเป็นหลัก และผนวกกับผลประโยชน์บางอย่างที่แอบแฝงอยู่เบื้องหลังประเพณีในการเลือกสรร เช่น ความสุนทรียะส่วนบุคคล (ผู้สร้างหรือผู้ออกแบบการสร้างซ้ำของผ้ายันต์ม้าเสพนาง) บทบาททางเศรษฐกิจ กระแสความนิยมในสังคมขณะนั้น รวมถึงข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถสรรหาหรือผลิตซ้ำตามผ้ายันต์ม้าเสพนางยุคดั้งเดิมได้ ดังนั้นการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่ถูกผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนางต้องผ่านทั้งปัจจัยภายในคือ ผู้สร้าง (ผู้ผลิตซ้ำ) และปัจจัยภายนอก คือ อิทธิพลที่กระทบต่อการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนาง ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์บางอย่างที่แอบแฝง หรือข้อจำกัดทางวัสดุในการสร้างผ้ายันต์ม้าเสพนางต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลรวมไปถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตและผลิตซ้ำของผ้ายันต์ม้าเสพนาง

อย่างไรก็ตาม กระบวนการผลิตของฝ้ายนัตม้าเสพนางรูปแบบดั้งเดิมสู่กระบวนการผลิตของฝ้ายนัตม้าเสพนาง รูปแบบใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการผลิตบางประการที่ถูกปรับเปลี่ยนไป กระบวนการผลิตที่หายไป คือ การสร้างที่มาจาก การเขียน และสร้างโดยการพิมพ์แบบบล็อกโลหะหรือบล็อกหิน การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมาจากการสร้างที่มาจาก การเขียนไม่สามารถเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มมากขึ้นได้ ในยุคใหม่เนื่องจากคนมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นทั้งผู้บริโภคคนไทยและชาวต่างชาติ ในขณะเดียวกันกระบวนการผลิตที่เพิ่มขึ้น คือ การออกแบบรูปและอักษร เนื่องจากการผลิตผ้าฝ้ายนัตม้าเสพนางรูปแบบใหม่มีการออกแบบร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบลักษณะของผู้หญิงและม้า ลักษณะของตำแหน่งการวางอักษรบนฝ้ายนัต รวมถึงการเพิ่มขึ้นของกระบวนการผลิตที่สร้างโดยการพิมพ์แบบการสกรีน และการพิมพ์แบบใช้ตราปั๊ม แทนสร้างโดยการพิมพ์แบบบล็อกโลหะหรือบล็อกหิน ซึ่งการเปลี่ยนของการสร้างโดยการพิมพ์มาจากเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นมาตามยุคสมัย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการผลิตของฝ้ายนัตม้าเสพนางประการถูกปรับเปลี่ยนไป แต่สิ่งที่คงอยู่ในยุคดั้งเดิมและยุคใหม่ คือ การปลุกเสก เนื่องจากฝ้ายนัตม้าเสพนางเป็นเครื่องรางที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการปลุกเสกเพื่อให้เกิดความขลังหรือความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสอดคล้องแนวคิดทฤษฎีโลกศักดิ์สิทธิ์/โลกสามัญของกาญจนา แก้วเทพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2549: 61-67) ที่เชื่อว่า โลกมีอยู่ 2 โลก คือ โลกศักดิ์สิทธิ์ (โลกธรรม/โลกุตระ : Sacred World) และโลกสามัญ (โลกียะ : Secular World) ระหว่างทั้ง 2 โลกนี้มีสะพานที่เชื่อมไปมาระหว่างกัน ทั้งนี้ กระบวนการจาก “โลกสามัญไปสู่โลกศักดิ์สิทธิ์” เชื่อมด้วยสะพานที่เรียกว่า “การปลุกเสกให้ศักดิ์สิทธิ์” ดังนั้นในความหมายหนึ่งของพิธีกรรม คือ กรรมวิธีในการข้ามสะพานเชื่อมที่ชื่อ “การปลุก/การเสก” ในขณะเดียวกัน P. Berger เรียกกระบวนการของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกศักดิ์สิทธิ์ไปสู่โลกสามัญว่า “กระบวนการกลายไปสู่โลกสามัญ/โลกียะ” (Secularization) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกยุคสมัยใหม่ (Modern World) กระบวนการนี้อาจทำให้หายขลังหรือหายความศักดิ์สิทธิ์ เช่น กระบวนการที่พระสงฆ์ลาสิกขาจากสภาพนักบวชมาเป็นคนธรรมดา หรือการนำเอาพระเครื่องมาจำหน่ายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง คือ การปฏิบัติต่อ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์เสมือนเป็นวัตถุทางโลก” ชนิดหนึ่ง

2. กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมฝ้ายนัตม้าเสพนาง ด้านการบริโภค

ผลจากการศึกษา พบว่า การผลิต การผลิตซ้ำหรือการบริโภคฝ้ายนัตม้าเสพนางจะมีความเชื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งเสมอ หากในการผลิตซ้ำฝ้ายนัตม้าเสพนางขาดความเชื่อก็จะทำให้ฝ้ายนัตม้าเสพนางไม่สามารถดำรงอยู่ถึงปัจจุบันนี้ เพราะความเชื่อ คือ การยอมรับในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรืออาจเป็นผลร้าย แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์จะยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัว (ธวัช ปุณโณทก, 2530) ซึ่งความสอดคล้องตามแนวคิดของเฮลเลอร์ พันธรังสี (2546) ที่กล่าวถึง ความจำเป็นที่ทำให้มนุษย์ต้องผูกพันอยู่กับความเชื่อมี 4 ประเด็น คือ 1. มนุษย์ไม่อาจขาดความเชื่อได้ เพราะ หากขาดความเชื่อแล้วมนุษย์อาจไม่เข้าใจตนเองและไม่เข้าใจโลกหรือสภาพแวดล้อม 2. ชีวิตมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้และไม่สามารถมองเห็นได้หรือพิสูจน์ได้เข้าใจได้ หากมนุษย์ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้

มนุษย์ก็จะไม่สามารถประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้นได้ 3. ความเชื่อ ทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจ และ 4. ความเชื่อทำให้เกิดความสบายใจ

เมื่อนำแนวคิดของเลออีร์ พันธรังสี อธิบายผลการวิจัยการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของเครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนาง รวมถึงความเชื่อที่นำไปสู่การบริโภค พบว่า ผ้ายันต์ม้าเสพนางถูกปกคลุมด้วยความเชื่อของมนุษย์ อย่างที่กล่าวในผลการวิจัยว่า “ผ้ายันต์ม้าเสพนางคือสิ่งที่ให้กำลังใจ” ดังนั้นผ้ายันต์ม้าเสพนางจึงเป็นวัฒนธรรมแห่งความเชื่อที่นำไปสู่การทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจ เกิดความสบายใจ แม้ว่าผู้บริโภคจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความเชื่อต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางเป็นความจริงหรือไม่ ความเชื่อที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากประสบการณ์ภายในของตนเอง หรือจากประสบการณ์ที่ได้รับจากภายนอก เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ หากผู้บริโภคขาดความเชื่อต่อผ้ายันต์ม้าเสพนาง ผ้ายันต์ม้าเสพนางอาจกลายเป็นเพียงวัฒนธรรมทางศิลปะเท่านั้น ทั้งนี้สอดคล้องงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่องในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขาบางมดจว.” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความเชื่อเป็นสิ่งที่แรกและสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พระเครื่องเกิดความนิยม พระเครื่องได้เริ่มต้นขึ้นมาจากความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตของคนในอดีต เช่น การเชื่อเรื่องผีสง การเชื่อเรื่องดวง หรือการเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้ความเชื่อถูกนำมาผูกกับพระเครื่องจึงทำให้ความเชื่อ และปัจจัยแรงจูงใจที่เกิดจากการบอกเล่าจากผู้มีประสบการณ์ หรือมีความเชื่อต่าง ๆ ว่าพระเครื่องสามารถให้ผู้ที่ถูกบูชาได้สิ่งที่จะสมดังปรารถนา เช่น แรงจูงใจในการพกพระเครื่องเพื่อหวังให้พระเครื่องเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้เป็นผลจากความเชื่อของบุคคลที่มีความเชื่ออยู่แล้วทำให้เกิดแรงจูงใจในการพกพระเครื่องเพื่อบูชาและหวังสิ่งตอบแทนที่ตนต้องการจะได้รับ เมื่อปัจจัยทั้ง 2 อย่างเกิดขึ้นจึงเกิดความต้องการที่จะหาพระเครื่องเหล่านั้นมาครอบครองเพื่อหวังถึงผลของพระเครื่องนั้น ๆ (กิตติ ภิรมย์, 2560) เช่นเดียวกับการผลิตซ้ำผ้ายันต์ม้าเสพนาง หากผู้บริโภคขาดความเชื่อต่อผ้ายันต์ม้าเสพนาง การดำรงอยู่และความนิยมของผ้ายันต์ม้าเสพนางอาจไม่สามารถมาถึงปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนาง ผู้บริโภคจะมีความเชื่อว่าการพกผ้ายันต์ม้าเสพนางติดตัวตนจะสมหวังในสิ่งที่ต้องการ

ผู้บริโภคที่บริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนาง และกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการงานศิลปะ ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการใช้งานผ้ายันต์ม้าเสพนางจะมีกระบวนการหรือพิธีกรรมต่อผ้ายันต์ที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อของตนเอง เช่น ในด้านการเลี้ยงดู (เช่น ให้อาหาร) ผู้บริโภคบางท่านอาจเลี้ยงด้วยอาหาร เครื่องดื่ม แต่ผู้บริโภคบางท่านเลี้ยงด้วยการทำบุญให้ ซึ่งความเชื่อของผู้บริโภคอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนหรือได้รับอิทธิพลความเชื่อมาจากคนอื่น ๆ ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการงานศิลปะ อาจไม่มีความเชื่อต่อผ้ายันต์ม้าเสพนาง และเลือกบริโภคผ้ายันต์ม้าเสพนางจากความสวยงามหรือความเก่าแก่ในฐานะของความเป็นของโบราณ

การบังคับหรือบังคับให้ผู้บริโภคมีความเชื่อต่อผ้ายันต์ม้าเสพนางไม่สามารถทำได้ เนื่องจากผู้บริโภคมีความเชื่อเป็นของตนเองมักมีเหตุผลรองรับความเชื่อของตนเองเสมอ และถึงเลือกบริโภค

ตามความต้องการของตนเองซึ่งหัวใจสำคัญของเครื่องราง คือ เครื่องรางเป็นศิลปะแห่งความเชื่อ ความศรัทธา นำไปสู่การเกิดพลังของเครื่องราง เครื่องรางอาจไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่เมื่อมีจิตศรัทธา จึงเกิดพลัง เพราะฉะนั้นเครื่องรางก็คือตัวเสริมกำลังใจให้เกิดความมานะหรือสิ่งใดก็ตามเหมือนมีตัวช่วยหรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในช่วงเวลาที่คุณต้องการที่พึ่งทางใจ เครื่องรางผ้ายันต์ม้าเสพนางก็เช่นกัน หากผ้ายันต์ม้าเสพนางขาดความเชื่อ ความศรัทธาการสืบทอดวัฒนธรรมของผ้ายันต์ม้าเสพนางอาจไม่มาถึง ณ ปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). **สื่อพื้นบ้านการพัฒนาภาพรวมจากวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2549). **เมื่อพิธีกรรมเป็นลำน่านแห่งความสุข “ในยึดหลักปักแน่นกับสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุขภาพ”** โครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อสารศึกษาไทย** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. สืบค้นจาก <https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/287521>
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2560). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินทนิล.
- กิตติ ภิญโญ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่องในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน** (การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/2993>
- ชัยมงคล อุดมทรัพย์ (ญาณโชติ). (2539). **คัมภีร์ไสยศาสตร์ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). **อิทธิพลของพุทธศาสนาหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/ frontend/Info/item/dc:110371
- ธวัช ปุณโณทก. (2530). **“ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน”** ใน **วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ รักประยูร. (2545). **การเผยแพร่วัฒนธรรมยี่สิบแปดปีผ่านสื่อในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตำนานเครื่องรางของขลังไทย. (2561). สืบค้น 5 ตุลาคม 2563,

จาก https://mahaniyom99.blogspot.com/2018/04/blog-post_78.html
วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2558ก). **คง เข้ม ขำม ขลัง เครื่องรางล้านนา**. กรุงเทพฯ:

ณ บ้านวรรณกรรมกรู๊ป จำกัด.

_____. (2558ข). คง เข้ม ขำม ขลังเครื่องรางล้านนา. **วารสารราชชมงคลล้านนา**, 3(1),
13-27. สืบค้นจาก [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/balajhss/article/
view/75181](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/balajhss/article/view/75181)

เสถียร พันธรั้งซี. (2546). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

อริคม โกมลวิยาธร. (2538). **วัฒนธรรมการบริโภค: แนวคิดและการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ:

ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). **พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง

เอกวสา สุขสง. (2565). **เปิดใจสายมูยุคดิจิทัลมาแรงแต่ทำไมคนยุคใหม่ยังอินเรื่องดวง**.

สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก [https://www.thairath.co.th/lifestyle/
life/2294431](https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2294431)

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพู
บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
Creative Tourism Behavior in Bang Lamphu Old Town Area
on Rattanakosin Island, Bangkok

กัญญารินทร์ ไชยจันทร์³
Khunyarin Chaijan³

Received: January 20, 2023

Revised: August 16, 2023

Accepted: August 18, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาเชิงปริมาณด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่กำลังท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนกันยายน-ธันวาคม 2563 2) ความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ประกอบการการท่องเที่ยวภาคเอกชน (Inbound Tourist) โดยการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า

1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) โดยมีความต้องการกิจกรรมที่สร้างเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์และชุมชนให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย 4.42) กิจกรรมที่ได้สัมผัสความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์ชุมชนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ค่าเฉลี่ย 4.36) แหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.32) และกิจกรรมที่การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยและสะดวกสบาย (ค่าเฉลี่ย 4.30)

2) มุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทย แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรม ชุมชน และพิพิธภัณฑ์ ชุมชนย่านเมืองเก่าควรเน้นการสร้างเรื่องเล่าและสามารถสร้างจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ที่มีความเชื่อมโยงกับการเดินทางท่องเที่ยวริมน้ำ ลักษณะ

¹ นักวิจัยชำนาญการพิเศษ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Researcher, Senior Professional Level, ThaiKhadi Research Institute, Thammasat University) Email: khunyarin.ch@gmail.com

สถานที่ที่คนไม่ค่อยรู้ในย่านชุมชนเก่า บ้านเจ้านาย รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ควรมีความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นของชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, ความต้องการท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยวชาวไทย, นักท่องเที่ยวต่างชาติ, ผู้ประกอบการท่องเที่ยว

Abstract

This research studied 1) tourism behavior and creative tourism needs of Thai tourists visiting the old town area of Rattanakosin Island, Bangkok. Quantitative survey research was done with data gathered by questionnaire from 400 samples, all Thai tourists, during field visits from September to December 2020; 2) The demand for development of the Old Town of Rattanakosin Island for creative tourism from the viewpoint of tour operators. Qualitative research gathered data from focus group discussions with private tour operators (inbound tourists). Results:

1) for Thai tourists, the demand for creative tourism activities was at the highest level (mean 4.23), with a need for activities creating museum and community identities as creative tourism centers (mean 4.42), activities to experience community landscape beauty along the Chao Phraya River (mean 4.36), learning centers, arts and culture, traditions, rites and community life (mean 4.32), and activities providing safe and convenient access to tourist attractions (mean 4.30);

2) From the tour operator viewpoint, tourists are interested in cultural tourism activities and Thai traditions. Creative tourism trends suit travelers interested in culture, community, and museums. The old town community should have inventive narrative focus and capacity to create a tourist interest point linked to riverside tourism, little-known old community area characteristics, noble and royal households, and unique creative activity forms serving as distinctive community sites.

Keywords: Creative Tourism, Tourist Behavior, Tourism Needs, Thai Visitors, Foreign Visitors, Tour operators

บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นนครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงิน การธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ และยังเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 ได้รับการจัดอันดับให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมากเป็นลำดับที่ 1 ของโลก (Talty, 2019) จะเห็นได้ว่าก่อนเกิดสถานการณ์

แพร่ระบาดของโควิด 19 มีผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยจำนวน 9,551,192 คน (เพิ่มขึ้น 1.28%) และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ จำนวน 6,804,327 คน (เพิ่มขึ้น 2.39%) เมื่อเปรียบเทียบกับจาก พ.ศ. 2561 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) สร้างรายได้ให้กับภาคการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก (กรุงเทพมหานคร, 2563) จากลักษณะของพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเห็นได้ว่ามีความเป็นเมืองเก่า ย่านเก่า ทั้งในย่านบางลำพู ย่านสาขิงช้า-ภูเขาทอง ย่านนางเลิ้ง ย่านบ้านบุ ย่านคลองบางระมาด ย่านตลาดน้อย-บางรัก และย่านห้วยตะเข้-ลาดกระบัง (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว, ม.ป.ป.) และเมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เขตพระนครของกรุงเทพมหานครถือเป็นพื้นที่เก่าแก่ของกรุงเทพมหานครและเป็นพื้นที่ที่อนุรักษ์เมืองเก่ามีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และด้วยความเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และเต็มไปด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย (เดลินิวส์, 2558) และมีที่ตั้งของชุมชนเก่าซึ่งมีความสำคัญเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเขตที่เป็นศูนย์กลางของกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่เริ่มตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ อาทิ ชุมชนบ้านบาตร ชุมชนบ้านพานถม ชุมชนสายรัดประคด ย่านสังฆภัณฑ์ ปากคลองตลาด ย่านพาหุรัด ย่านบางลำพู ย่านสำเพ็ง แพร่งนรา แพร่งสรรพศาสตร์ แพร่งภูธร ชุมชนโบสถ์พราหมณ์และเทวสถานเขตพระนคร (สถาบันพิพิธภัณฑ การเรียนรู้แห่งชาติ , 2562)

เมื่อพิจารณาความเป็นชุมชนย่านเมืองเก่าในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ย่านบางลำพูถือเป็นย่านที่สำคัญแห่งหนึ่งของเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นพื้นที่มรดกทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เป็นย่านแห่งพหุวัฒนธรรม (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว, ม.ป.ป.) มีความหลากหลายทั้งศาสนสถาน อาหารการกิน ประเพณีวัฒนธรรม ผู้คน วิถีชีวิตชุมชน สถาปัตยกรรม อาคาร บ้านเรือน รวมถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยังมีความเป็นมาของชุมชนบางลำพู และยังเป็นย่านเมืองเก่าที่มีวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน (เสนอห์บางลำพู, ม.ป.ป.) ปัจจุบันย่านเมืองเก่าบางลำพูมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก คมนาคม และการเข้ามาของถนนข้าวสารซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวยามค่ำคั่นในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ปิรันธน์ ไทยสรวง, 2559)

จากงานวิจัยหลากหลายพบการศึกษาพื้นที่ย่านเมืองเก่าบางลำพูในมิติของพื้นที่และชุมชน (ดุขฎิ ภัคดีสุขเจริญ และไชศรี บุญฤกษ์, 2562) (हत्यัย ปัญญาวุธตระกูล, 2565) ทั้งในมิติทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม (มนัญญา เพชรูจี, 2564) การท่องเที่ยว (วิษุตา ร้อยพิลา และคณะ, 2561) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (พงศ์พันธ์ อนันต์วรณชัย, 2564) แต่ยังคงต้องประกอบการศึกษาภาคผู้รับบริการท่องเที่ยวคือนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อพิจารณาย่านบางลำพูซึ่งถือเป็นย่านเมืองเก่าในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ที่สมควรได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, 2010) ด้วยทำเลที่เป็นย่านเมืองเก่าที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางลำพู (กานต์ภพ ภิัญญ, ม.ป.ป.) ความเป็นย่านที่มีชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงมีกลิ่นอายของความเป็นเมืองเก่า รวมทั้ง ‘บางลำพู’ เป็นชุมชนธรรมดาน่าเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) การเที่ยวรูปแบบใหม่ในย่านเก่า (บางลำพู ชุมชนธรรมดาน่าเที่ยว กทม. ขวนสัมผัสเรื่องราว เรื่องเล่าผ่านการเที่ยวรูปแบบใหม่ในย่านเก่า, 2565) ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนบุคคล ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และศึกษาความต้องการ

ในการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูจากมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การจัดทำแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว

บทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งการท่องเที่ยวจะประกอบไปด้วยปัจจัยสามประการ คือ การเดินทาง การพักผ่อน และการกินอาหารนอกบ้าน (Goeldner and Ritchie, 2006) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ ซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย นักท่องเที่ยวแบบปลื้มตัวหาความเพลิดเพลิน ที่หาแนวทางเพื่อลิ้มความจำเริญในชีวิตประจำวัน นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ ที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง มีลักษณะที่เห็นเด่นชัด คือชอบติดต่อกับคนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ และนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น ซึ่งต้องการฝังตัวหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว (จริญญา เจริญสุขใส และสุวัฒน์ จูรากรณ์, 2544) ที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว แบ่งตามลักษณะของเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ สถานภาพสมรส และถิ่นพำนัก การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ฤดูกาลท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกในการเข้าเมือง โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน

2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชนและส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่น ป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Wurzburger, 2010) ดังนั้นการท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่จัดให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มุ่งเน้นตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนกลุ่มใหม่ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รู้ลึกกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเมืองผ่านการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ในมรดกวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ร่วมผนวกรวมองค์ความรู้ เกี่ยวกับวิถีทางของผลิตภัณฑ์การบริการ และประสบการณ์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันในนามของทั้งผู้ผลิตและ ผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตนร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความทรงจำ ความประทับใจในการท่องเที่ยว และรับกับรสนิยมของนักท่องเที่ยวปัจจุบันที่ต้องการลงมือทำเพื่อเรียนรู้ ทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งมากกว่ามองดู เพื่อที่จะได้รับแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ภายหลังกลับไปได้ดำเนินชีวิตปกติ (Richards, 2010) โดยหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ “Interaction” เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน “Educational” เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ “Emotional” เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าทางอารมณ์ และประสบการณ์ “Social” เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคม ให้เกิดการเชื่อมโยงกัน “Participative” เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วม และ “Involve” เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องร่วมมือกันและเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบและคุณลักษณะเฉพาะ (Richards, 2010) ได้แก่ การท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลัก การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวกับชุมชนและได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างกัน

งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น งานวิจัยของสาธิตา รุ่งพิพัฒพงศ์ (2558) พบว่าชุมชนมีลักษณะองค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะด้านการมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็ง ลักษณะที่ส่งเสริมองค์ประกอบในด้านการจ้างงานที่มีคุณภาพ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางชีวภาพ ความสมบูรณ์ทางกายภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การเติมเต็มความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และความยั่งยืนของชุมชนในอนาคต งานวิจัยของทิพย์ดี โพธิ์สีทิพวรรณ (2556) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เข้าถึงวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์โดยการให้ผู้มาเยือนได้มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่แท้จริงของสถานที่ และทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิถีการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ อาหารการกิน ศิลปหัตถกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชนโดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ผ่านประสบการณ์ตรงซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในกระบวนการที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต่อไป งานวิจัยของปัทมรัตน์ ชินโชติ (2559) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้าง

หรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด โดยการจะพัฒนาสวนผึ้งให้ก้าวสู่การเป็นเมืองที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ต้องสามารถนำจุดเด่นมาพัฒนาร่วมกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน งานวิจัยของอภิชาภรณ์ ชุนทเวชสกุล, ปริญ ลักษิตามาต และชัยพล หอรุ่งเรือง (2562) นักท่องเที่ยวชาวจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในรุ่นเจนเอเรชั่นวาย มีความคิดเห็นโดยภาพรวมระดับมากต่อการตลาดเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับสินค้าและบริการจากการท่องเที่ยวประเทศไทย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนเน้นการช้อปปิ้ง บ้านเทิง และการชมทิวทัศน์ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเน้นการชมทิวทัศน์ ช้อปปิ้ง และบ้านเทิง กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีใต้เป็นกลุ่มที่เน้นการชมทิวทัศน์ควบคู่การบ้านเทิง งานวิจัยของสลาพรรณ เหมพิจิตร และภิราษ รัตนันต์ (2561) ท้อธิบายถึงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม นำมาสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยความร่วมมือจากทางผู้ประกอบการ หน่วยงานสนับสนุนและชุมชน โดยสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว องค์ประกอบหลัก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หน่วยงานสนับสนุนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์และการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ งานวิจัยของขวัญฤทัย เดชทองคำ (2564) ที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนของธุรกิจภายใต้วิกฤติโควิด 19 เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตแบบปกติใหม่ การท่องเที่ยววิถีใหม่ โดยยังคงศักยภาพในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนธุรกิจอย่างเข้มแข็งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน งานวิจัยของจักรวาล วงศ์มณี และรัชพงศ์ วงศาโรจน์ (2564) คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ ความมีเสน่ห์ ความหายาก ความแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ และคุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ งานวิจัยของฉัตรพร แสงพิรุณ รุ่งภาเลิศพัชรพงศ์ และอังคิรสา แสงจำนงค์ (2565) ชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ความต้องการต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการต้อนรับของคนในชุมชน การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านจากกิจกรรมการท่องเที่ยว งานวิจัยของ Faizan Ali, Kisang Ryu & Kashif Hussain. (2016) ที่ศึกษาถึงอิทธิพลของประสบการณ์ที่มีต่อความทรงจำ ความพึงพอใจ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พบว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การหลบหนีและการจดจำ ความสบายใจ การมีส่วนร่วมที่ไม่เหมือนใคร การได้ตอบ และการเรียนรู้ ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวทำนายที่ดีเกี่ยวกับความทรงจำ ความพึงพอใจ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม งานวิจัยของ Chaohui Wang J. L. (2020) ที่ศึกษาประสบการณ์สร้างสรรค์ทั้งการหลบหนี การจดจำ การผ่อนคลาย การได้ตอบ และการเรียนรู้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งผลดีต่อความทรงจำ และงานวิจัยของ Dwi Suhartanto A. B. (2020) ที่ศึกษาถึงความภักดีของนักท่องเที่ยว

ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พบว่า ความพึงพอใจและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ และคุณภาพของประสบการณ์มีผลมากที่สุดต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว

การผสมผสานแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งศึกษาวิเคราะห์ พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว และความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่กำลังเดินทางมาเยี่ยมชมในย่านเมืองเก่าบางลำพู ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เนื่องจากไม่มีข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวรายเขตจากทะเบียนของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (Cochran, 1977) กรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน ในระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่เกิน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอาศัยหลักไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยการเลือกบุคคลที่กำลังเดินทางท่องเที่ยวอยู่ใกล้ที่สุดเป็นตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีชนิดคำถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) คำถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) และคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ามาตราวัด 5 ระดับของไลเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยการทดลองนำไปใช้ (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) (1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เดือนกันยายน-ธันวาคม 2563 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอในรูปตารางประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยายเพื่ออธิบายข้อมูลในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่ม

ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่เป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีประสบการณ์การบริหารธุรกิจท่องเที่ยว (in bound) ไม่น้อยกว่า 3 ปี จากกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) ด้วยหลักการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมอย่างครบถ้วน ด้วยการใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured question) เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ประกอบการท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การใช้จ่าย ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนำมาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (focus group) มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำมาจัดเรียงความสำคัญและจัดกลุ่มของเนื้อหา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีประเด็นสำคัญตามตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 พฤติกรรมและความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านบางลำพูของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	265	66.2
ชาย	126	31.5
เพศทางเลือก (LGBT)	9	2.3
อายุ		
อายุ 20 - 25 ปี	77	19.2
อายุ 41 - 50 ปี	74	18.5
อายุ 31 - 40 ปี	72	18.1
อายุไม่เกิน 19 ปี	68	17.0
อายุ 26 - 30 ปี	48	12.1
51 - 60 ปี	32	7.9
อายุ 60 ปีขึ้นไป	29	7.2

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
การศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	219	54.8
ปริญญาโท	52	13.2
ระดับประถมศึกษา	42	10.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	30	7.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	6.2
อนุปริญญา/ปวส.	25	6.2
ปริญญาเอก	6	1.6
สถานภาพสมรส		
โสด (อยู่คนเดียว)	166	41.6
โสด (อาศัยอยู่กับพี่น้อง/เครือญาติ/เพื่อน)	108	26.9
สมรส (มีบุตร)	81	20.3
สถานภาพสมรส (ยังไม่สมรส)	29	7.3
หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	16	3.9
อาชีพ		
นักศึกษา	119	29.8
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	92	23.0
พนักงานบริษัทเอกชน	77	19.3
อาชีพอิสระ/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป	43	11.1
เจ้าของกิจการ ธุรกิจ	22	5.6
พ่อบ้าน แม่บ้าน	22	5.6
เกษียณอายุ (ไม่มีบำนาญ)	10	2.6
เกษียณอายุ (มีบำนาญรายเดือน)	6	1.6
ผู้บริหารเอกชน	6	1.6
รายได้ครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน)		
ระหว่าง 12,001 - 21,000 บาท	92	23.0
รายได้ระหว่าง 21,001 - 30,000 บาท	77	19.3
รายได้ไม่เกิน 12,000 บาท	76	19.0
รายได้ระหว่าง 30,001 - 50,000 บาท	71	17.7
รายได้ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท	50	12.5
รายได้สูงกว่า 100,000 บาท	34	8.5

จากตารางที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.2) มีอายุ 20 - 25 ปี (ร้อยละ 19.2) อายุ 41 - 50 ปี (ร้อยละ 18.5) การศึกษาสูงสุดปริญญาตรี (ร้อยละ 54.8) ปริญญาโท (ร้อยละ 13.2) โสดที่อยู่คนเดียว (ร้อยละ 41.6) โสดที่อาศัยอยู่กับพี่น้อง/เครือญาติ/เพื่อน (ร้อยละ 26.9) เป็นนักศึกษา (ร้อยละ 29.8) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 23) รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 12,001 - 21,000 บาท (ร้อยละ 23) รายได้ระหว่าง 21,001 - 30,000 บาท (ร้อยละ 19.3) และรายได้ไม่เกิน 12,000 บาท (ร้อยละ 19.0)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่าบางลำพู

พฤติกรรมगतองเกี่ยว	จำนวน	ร้อยละ
การเดินทางเยี่ยมเยือนย่านเมืองเก่าบางลำพู		
เคยเดินทาง	284	71.1
ไม่เคยเดินทาง	116	28.9
ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว		
เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม	188	46.9
ตนเองคนเดียว	77	19.0
สามี/ภรรยา	44	11.1
บุตร	36	9.8
พ่อ - แม่	32	8.5
ญาติผู้ใหญ่ ปู่ย่า ตายาย	25	6.9
ช่องทางที่สะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร*		
ช่องทางสื่อออนไลน์ รูปแบบ Facebook	74	67.5
โทรทัศน์	66	18.4
คนในครอบครัว, เพื่อน, ญาติ ฯลฯ	60	16.4
สื่อแผ่นพับ, โปสเตอร์, คู่มือนำเที่ยว ฯลฯ	74	15.1
ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเดินทาง*		
วันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์)	281	70.2
เมื่อใดก็ตามที่อยากเที่ยว (ไม่กำหนดเวลา)	101	25.2
ช่วงปิดเทอมของคนในครอบครัว	72	18.0
ช่วงวันลาพักผ่อน	67	16.7
ช่วงวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)	51	12.8
วันหยุดยาวตามเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ฯลฯ	47	11.8
ช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	36	8.9
วันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ทางราชการกำหนดในปฏิทิน	32	7.9

พฤกษกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง*		
เพื่อมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ในย่านเมืองเก่าบางลำพู	192	47.9
เพื่อมาเลือกซื้อสินค้าและอาหารที่ขึ้นชื่อ	145	36.2
เดินทางมาแวะเที่ยวชมและสัมผัสกับชุมชน	124	30.9
เพื่อมาทำบุญ ไหว้พระที่วัดในย่านบางลำพู	92	23
มาเที่ยวชมสถานที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา	59	14.7
การเที่ยวชม/ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สวนสันติชัยปราการ	59	14.7
มาเที่ยวชมยามค่ำคืนย่านเมืองเก่าบางลำพูและถนนข้าวสาร	59	14.7

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ*		
มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา	270	67.5
มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น	203	50.8
สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนในย่านเมืองเก่าบางลำพู	176	43.9
มีคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี	172	43.0
อยู่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม	156	39.0
วัฒนธรรมชุมชนเมืองและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	142	35.4
สถานที่ท่องเที่ยวกลางคืนใกล้เคียงกับย่านเมืองเก่าบางลำพู	123	30.8

เมื่อพูดถึงย่านเมืองเก่าบางลำพูในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์*		
อาหารการกินอร่อย	258	64.6
วัดวาอาราม	208	52.1
ย่านชุมชนเดิม	166	41.6
บ้านเก่า (โบราณ)	110	27.5
แหล่งท่องเที่ยวยามค่ำคืน	105	26.2
สวนสาธารณะใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา	94	23.6

สถานที่ในย่านเมืองเก่าบางลำพูที่รู้จัก*		
พิพิธภัณฑ์เหรียญกษาปณ์อนุรักษ์	245	61.3
พิพิธภัณฑ์บางลำพู	244	61.0
วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร	243	60.7
วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร	219	54.8
สวนสันติชัยปราการบริเวณโดยรอบป้อมพระสุเมรุ	201	50.2
ร้านอาหารสตรีตฟู้ดในย่านบางลำพู	194	48.5
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร	169	42.3
ห้างสรรพสินค้าตั้งฮั่วเส็งบางลำพู	164	41.0
พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ (หอศิลป์เจ้าฟ้า)	136	34.1

* กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 2 พบว่า ส่วนใหญ่เคยเดินทางมาในย่านเมืองเก่าบางลำพู (ร้อยละ 71.1) เพื่อมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ในย่านบางลำพู (ร้อยละ 47.9) เพื่อมาเลือกซื้อสินค้าและอาหารที่ขึ้นชื่อ (ร้อยละ 36.2) เดินทางมาแวะเที่ยวชมและสัมผัสกับชุมชนในย่านบางลำพู (ร้อยละ 30.9) โดยเดินทางร่วมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม (ร้อยละ 46.9) ช่องทางในการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ คือสื่อออนไลน์ Facebook (ร้อยละ 67.5) ช่วงเวลาที่สะดวกในการเดินทางเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) (ร้อยละ 70.2) เมื่อพูดถึง “ย่านบางลำพู” ส่วนใหญ่นึกถึงของกินอร่อย (ร้อยละ 64.6) วัฒนาอาราม (ร้อยละ 52.1) ย่านชุมชนเดิม (ร้อยละ 41.6) บ้านเก่า (โบราณ) (ร้อยละ 27.5) แหล่งท่องเที่ยวยามค่ำคืน (ร้อยละ 26.2) สถานที่ในย่านเมืองเก่าบางลำพูที่รู้จัก ได้แก่ พิพิธภัณฑ์เหรียญกษาปณ์รักษ์ (ร้อยละ 61.3) พิพิธภัณฑ์บางลำพู (ร้อยละ 61) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร (ร้อยละ 60.7) วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร (ร้อยละ 54.8) สวนสันติชัยปราการบริเวณโดยรอบป้อมพระสุเมรุ (ร้อยละ 50.2) ร้านอาหารสตรีตฟู้ตในย่านบางลำพู (ร้อยละ 48.5)

ตารางที่ 3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับความ ต้องการ	เกณฑ์
การสร้างเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ และชุมชนให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	4.42 (0.65)	มากที่สุด	ระดับความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	4.38 (0.69)	มากที่สุด	≤ 1.80 ความต้องการน้อยมาก 1.81 - 2.60 ความต้องการน้อย 2.61 - 3.40 ปานกลาง 3.41 - 4.20 ความต้องการมาก 4.21 - 5.00 ความต้องการมากที่สุด
เห็นและสัมผัสความสวยงามของ สถาปัตยกรรมชุมชนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา	4.36 (0.70)	มากที่สุด	
สอดคล้องกับความเป็นเมืองเก่าและ พื้นที่ที่มีทิวทัศน์ที่งดงามริมแม่น้ำเจ้าพระยา	4.35 (0.71)	มากที่สุด	
พิพิธภัณฑ์มีการสร้างความร่วมมือ กับชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ	4.33 (0.70)	มากที่สุด	
เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและวิถีชีวิตใน ชุมชน	4.32 (0.70)	มากที่สุด	

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับ ความ ต้องการ	เกณฑ์
ลักษณะเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและสะดวกสบาย	4.30 (0.70)	มากที่สุด	
สามารถสร้างความสัมพันธ์และการมีเวลาอยู่ด้วยกันในครอบครัวผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว	4.29 (0.71)	มากที่สุด	
ลักษณะเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ	4.27 (0.73)	มากที่สุด	
สถานที่จัดกิจกรรมมีการจำหน่ายสินค้า และอาหารที่มีชื่อเสียงและมีความเป็นเอกลักษณ์	4.27 (0.73)	มากที่สุด	
สามารถทำให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อม / การงาน / จากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวัน	4.26 (0.73)	มากที่สุด	
กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถหาองค์ความรู้ / การสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง	4.26 (0.73)	มากที่สุด	
กิจกรรมที่ได้สัมผัสกับประเพณีวัฒนธรรม ผู้คน / วิถีชีวิตชุมชนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	4.25 (0.75)	มากที่สุด	
สถานที่ของกิจกรรมการท่องเที่ยวมีมาตรฐานความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อชีวิตและทรัพย์สิน	4.24 (0.73)	มากที่สุด	
มีแหล่งซื้อสินค้าและของที่ระลึก	4.23 (0.73)	มากที่สุด	
การสัมผัสกับประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไป	4.20 (0.72)	มาก	

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับความต้องการ	เกณฑ์
การสร้างควมบันเทิง ความเพลิดเพลิน และการพักผ่อนหย่อนใจในยามว่าง	4.16 (0.82)	มาก	
มีหน่วยงานประสาน / ศูนย์ให้ข้อมูล การเดินทางท่องเที่ยวหรือการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว	4.15 (0.80)	มาก	
สินค้ามีเอกลักษณ์และมีการบรรจุหีบห่อที่สวยงามเหมาะกับการเป็นของที่ระลึก	4.15 (0.79)	มาก	
ที่พักมีหลากหลายประเภท มีมาตรฐานสะอาด และราคาที่เหมาะสม	4.14 (0.77)	มาก	
การตามรอยเส้นทางท่องเที่ยวจากรายการ / ศิลปินที่ชื่นชอบ / ภาพยนตร์ / ช่องของสื่อออนไลน์ต่าง ๆ	4.10 (0.81)	มาก	
สร้างโอกาสที่จะเจอเพื่อนใหม่ ๆ จากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.05 (0.87)	มาก	
การพักผ่อนในรูปแบบโฮมสเตย์ซึ่งต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับชุมชนที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน	4.02 (0.85)	มาก	
การมีส่วนร่วมในการสร้าง / จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กับชุมชนในย่านเมืองเก่าบางลำพู	4.02 (0.84)	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.23	ความต้องการมากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยสูงสุด	4.42	ความต้องการมากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด	4.02	ความต้องการมาก	
ส่วนเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.75		

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยรวมมีความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสร้างเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์และชุมชนให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

(คำเฉลี่ย 4.42) ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (คำเฉลี่ย 4.38) กิจกรรมที่ทำให้เห็นและสัมผัสความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์ชุมชนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา (คำเฉลี่ย 4.36) กิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความเป็นเมืองเก่า และพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวตั้งตารอริมแม่น้ำเจ้าพระยา (คำเฉลี่ย 4.35) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตในชุมชนเมืองเก่าบางลำพู (คำเฉลี่ย 4.32) ลักษณะเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยและสะดวกสบาย (คำเฉลี่ย 4.30) และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความสัมพันธ์และการมีเวลาอยู่ด้วยกันในครอบครัวผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว (คำเฉลี่ย 4.29) ลักษณะเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ (คำเฉลี่ย 4.27) สถานที่จัดกิจกรรมมีการจำหน่ายสินค้า และอาหารที่มีชื่อเสียงและมีความเป็นเอกลักษณ์ (คำเฉลี่ย 4.27) สามารถทำให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อม/การงาน/จากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวัน (คำเฉลี่ย 4.26) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถหาองค์ความรู้/การสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง (คำเฉลี่ย 4.26)

2. ความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการท่องเที่ยวซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ภายในประเทศ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่ และผู้ประกอบการท่องเที่ยวต่างประเทศ มีความคิดเห็นในประเด็นความเหมาะสมของพื้นที่ย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความเหมาะสมของพื้นที่ย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

สำหรับพื้นที่ย่านเมืองเก่าบางลำพูและสถานที่ใกล้เคียงมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้คือ ชุมชนย่านเมืองเก่าควรสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวร่วมกับการสร้างเรื่องเล่า (Story) โดยการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนที่แสดงถึงความเข้มแข็ง ประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับทราบการท่องเที่ยวของชุมชน สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนและการเดินทางท่องเที่ยวริมน้ำ การท่องเที่ยวในลักษณะสถานที่ที่คนไม่ค่อยรู้ในย่านชุมชนเก่า บ้านเจ้านาย รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ควรมีความเป็นเอกลักษณ์และสร้างจากจุดเด่นของชุมชน

2.2 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทย โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะมีความรู้สึกร่วมในการสร้างสรรค์ คือ การฝึกเครื่องดนตรีไทย การทำอาหาร เช่น ผัดไทย แกงมัสมั่น การทำขนมและอาหารว่าง เช่น ข้าวตัง น้ำจิ้ม ขนมไร้กังวล ขนมไทยแม่งามจิตต์ การทำหัวสิงโตเล็ก การทำดอกไม้หอมจากมะกรูด การทำดอกไม้จากพืช

โดยใช้เวลาแต่ละกิจกรรมไม่เกิน 30-45 นาที ค่าใช้จ่ายในการซื้อกิจกรรมท่องเที่ยว 200-500 บาท ระยะเวลา 3-5 ชั่วโมงหรือประมาณครึ่งวัน ควรระบุรายละเอียดในตารางโปรแกรมการท่องเที่ยว ของชุมชนในสื่อออนไลน์อย่างชัดเจน ทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรับได้ต่อครั้ง ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และของที่ระลึกจากการร่วมกิจกรรม

2.3 การพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรม ชุมชน และพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องทำให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่สามารถ สร้างรายได้จากเอกลักษณ์ของชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนุกและมีความกระตือรือร้นอยากจะทำกิจกรรมท่องเที่ยว โดยสามารถถ่ายทอด ขั้นตอนการทำกิจกรรม (Work shop) ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจง่าย สิ่งประดิษฐ์ของสินค้าท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ที่ทำร่วมกับชุมชนควรนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ และสามารถนำไปประสบการณ์หรือสิ่ง ที่ได้เรียนรู้จากชุมชนกลับไปทำที่บ้านได้ ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานรวมถึงความสะดวก ในพื้นที่ เช่น สถานที่จอดรถชั่วคราว ห้องน้ำสาธารณะ หรือสถานที่เชื่อมโยงกับสิ่งอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยว กำหนดในแผนที่ท่องเที่ยวและจุดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างชัดเจน

การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูโดยการแยก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับช่วงอายุ และเน้นความพร้อมในด้านข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชนในภาษาต่าง ๆ การทำการตลาดท่องเที่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวตลาดยุโรปและ ขยายตลาดไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตลาดพิพิธภัณฑ์ โดยการสร้างกระแสให้นัก ท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ผ่านสื่อในทุกมิติ ทั้งจากสื่อสังคมออนไลน์และการนำเสนอโปรแกรมผ่าน บริษัททัวร์ต่างประเทศ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวความ ต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่า บางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการ พัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครสู่การท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางเยี่ยมเยือนในย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยี่ยมเยือนเป็นการเลือกซื้อสินค้าและอาหารที่ขึ้นชื่อ เทียวชมและ สัมผัสกับชุมชน ทำบุญ ไหว้พระที่วัดในย่านบางลำพู เทียวชมสถานที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีความ สอดคล้องกับแนวคิดของ Goeldner and Ritchie (2006) ซึ่งประกอบไปด้วย คือ การเดินทาง การพักผ่อน และการกินอาหารนอกบ้าน เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งในด้านเพศ อายุ การ ศึกษาสูงสุด สถานภาพ อาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน สอดคล้องกับแนวคิดกับองค์ประกอบ

หลักของการท่องเที่ยว (จริญญา เจริญสุขใส และสุวัฒน์ จูชากรณ์, 2544) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว และมีความคล้ายคลึงกับงานของ อธิพร แสงพิรุณและคณะ (2565) ที่ศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเพศ อายุ การศึกษา

ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาภรณ์ ชุมทเวชสกุล, ปริญ ลักขิตามาต และชัยพล หอรุ่งเรือง (2562) พบว่าการตลาดเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับสินค้าและบริการจากการท่องเที่ยวประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับประเด็นความต้องการสร้างเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์และชุมชนให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (จริญญา เจริญสุขใส และสุวัฒน์ จูชากรณ์, 2544) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Faizan Ali, Kisang Ryu & Kashif Hussain (2016) ในการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ในประเด็นชุมชนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน สำหรับประเด็นเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตในชุมชน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2006) ที่มุ่งสู่การได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ศิลปะลักษณะเฉพาะตัวของท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่มีชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของอธิพร แสงพิรุณ, รุ่งนภา เลิศพิชรพงศ์, อังคริสา แสงจันทน์ (2565) การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์/อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น งานวิจัยของทิพย์วดี โพธิ์สีธิพรณ (2556) ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์โดยการให้ผู้มาเยือนได้มีประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษและมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แท้จริง รวมทั้งยังเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยของปริญ ชินโชติ (2559) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีรูปแบบสอดคล้องกับวิถีชนบทของชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนด้วย สำหรับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเด็นสามารถทำให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อม/การงาน/จากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Faizan Ali, Kisang Ryu & Kashif Hussain (2016) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การหลบหนีและการจดจำ ความสบายใจ และงานวิจัยของ Chaohui Wang J. L. (2020) ที่ประสบการณ์สร้างสรรค์ได้แก่ การหลบหนีและการผ่อนคลาย สำหรับในประเด็นการสัมผัสกับประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ที่แตกต่างออกไป (ค่าเฉลี่ย 4.20) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรวาล วงศ์มณี และรักษพงศ์ วงศาโรจน์ (2564) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะความมีเสน่ห์ ความหายาก และความแปลกใหม่ และในประเด็นการมีส่วนร่วมในการสร้าง/จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กับชุมชน ในย่านเมืองเก่าบางลำพู สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของลาวรรณ เหมพิจิตร และภิราขรัตน์ (2561) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือจากทางผู้ประกอบการ หน่วยงานสนับสนุนและชุมชน

2. ความต้องการในการพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งย่านเมืองเก่าบางลำพูต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนุก มีความกระตือรือร้นอยากจะทำกิจกรรม

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อีก การประยุกต์สิ่งประดิษฐ์ที่ทำร่วมกับชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, 2010) ทั้งใน รูปแบบการท่องเที่ยว ที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ประสบการณ์ด้าน วัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนวัตถุไปสู่ ประสบการณ์ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น รวมทั้งเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้าง ประสบการณ์ใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaohui Wang, et al. (2020) ที่ประสบการณ์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งผลต่อความทรงจำ Wei-Li Hung, Yi-Ju Lee & Po-Hsuan Huang (2016) ประสบการณ์สร้างสรรค์มีความตั้งใจในการกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง และในด้านรูปแบบ กิจกรรมสร้างสรรค์ควรมีความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นของชุมชน

ประเด็นความเหมาะสมของพื้นที่ย่านเมืองเก่าบางลำพูของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งควร สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวร่วมกับการสร้างเรื่องเล่า (Story) ของชุมชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของขวัญฤทัย เดชทองคำ (2564) ที่กล่าวถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ถ่ายทอดอัตลักษณ์ผ่านเรื่องเล่า รวมทั้งมีกิจกรรมจากการได้ลงมือทำและการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และงานวิจัยของปิรันธ ธิณโชติ (2559) การท่องเที่ยวต้องสามารถนำ จุดเด่นมาพัฒนาต่อยอดกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายในการร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาย่านเมืองเก่าของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ทั้งประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างกระแสให้นักท่องเที่ยว เกิดการรับรู้ผ่านสื่อในทุกมิติ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพู สอดคล้องกับงานวิจัยของลววรรณ เหมพิจิตร และภิราษ รัตนันต์ (2561) ที่อธิบายถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ หน่วยงานสนับสนุนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ Dwi Suhartanto A. B. (2020) ที่พบว่า อิทธิพลของปัจจัยกำหนดความภักดีของนักท่องเที่ยวคือ แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว และคุณภาพของประสบการณ์มีผลมากที่สุดต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ย่านบางลำพูรวมถึงย่านเมืองเก่าในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร มีความโดดเด่น หลากหลายด้าน ทั้งในด้านอาหาร สถาปัตยกรรม อาคาร บ้านเรือน รวมถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สามารถกำหนดความเหมาะสมของสินค้าให้ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม โดยชุมชน ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมลงมือทำในสถานที่ ของชุมชนที่โดดเด่น แตกต่าง และเข้าถึงยาก และต้องเป็นคนที่ชุมชนนำเข้าไปท่องเที่ยวสถานที่

เฉพาะ ซึ่งจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่า เกิดเป็นปฏิสัมพันธ์ จะทำให้เกิดการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่า เช่น ย่านเสาชิงช้า-ภูเขาทอง ย่านนางเลิ้ง ย่านบ้านบุ ย่านคลองบางระมาด ย่านตลาดน้อย-บางรัก และย่านห้วยตะเข้-ลาดกระบัง และรูปแบบการท่องเที่ยวและความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของย่านเมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษารูปแบบการประสานเครือข่ายกับหน่วยงานในหลายภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาย่านเมืองเก่าบางลำพูและพื้นที่ใกล้เคียงให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้เป็นย่านต้นแบบในการเป็นย่านที่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ย่านแห่งสังคมคุณภาพ และย่านแห่งโอกาสทางเศรษฐกิจต่อไป

3. ศึกษาแบบการท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High-Value Tourism) ที่ทำให้นักท่องเที่ยวยอมเสียค่าใช้จ่ายที่มากกว่าเดิม เพื่อการได้รับความสะดวกสบายและสิทธิพิเศษที่มีให้เฉพาะบุคคล ทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเพื่อสัการะบูชา สิ่งเคารพในสถานที่อันศรัทธาที่ครอบคลุมถึงการเข้าร่วมประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนาในย่านเมืองเก่าบางลำพู

รายการอ้างอิง

การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ.

สืบค้น 20 มีนาคม 2565, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/618>

กรุงเทพมหานคร. (2563). สถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน

กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2563. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/21303/สถิติกรุงเทพมหานคร-2563>

กานต์ภพ วิญญู. (ม.ป.ป.). คลองบางลำพู : จากคูพระนครสู่สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน.

กรุงเทพมหานคร.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). ชุมชนบางลำพู. สืบค้น 25 ธันวาคม 2565,

จาก <https://amazingvillage.tourismthailand.org/trip/ชุมชนบางลำพู>

ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนของธุรกิจ

ภายใต้วิกฤติโควิด 19. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 17(2), 1-18.

จริญญา เจริญสุขใส และสุวัฒน์ จุฑากรณ์. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.

เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.

นันทบุรี.: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- จักรวาล วงศ์มณี และรักษัพงศ์ วงศาโรจน์. (2564). คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 9(6), 2665-2678.
- พระนคร...แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์.** (2558). เดลินิวส์. สืบค้น 25 ธันวาคม 2565, จาก <https://d.dailynews.co.th>
- ดุษฎี ภักดิ์สุขเจริญ และไชศรี บุญฤกษ์ . (2562). รูปแบบการค้นหาเส้นทางในพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ย่านพระอาทิตย์ กรุงเทพมหานคร. **วารสารสถาปัตยกรรมการออกแบบและการก่อสร้าง.** 1(2), 68-84.
- ธิพร แสงพิรุณ, รุ่งภา เลิศพัชรพงศ์, อังศรีสา แสงจำนงค์. (2565). การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้าอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ.** 29(1), 274-294.
- ทิพย์วดี โพธิ์สีธิพรหม. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.** 6(2), 43-48.
- บางลำพู' ชุมชนธรรมดามาเที่ยว กทม. ชวนสัมผัสเรื่องราว เรื่องเล่าผ่านการเที่ยวรูปแบบใหม่ ในย่านเก่า.** (2565). THE STANDARD. สืบค้น 22 มกราคม 2566, จาก <https://thestandard.co/banglamphumuseum/>
- ปรีนธ์ ชิมโชติ, ธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ).** 9(1), 250-268.
- ปิลันธน์ ไทยสรวง. (2559). **“บางลำพูในความทรงจำ” จากย่านตลาดเก่าสู่สวรรค์ราคาถูกของนักท่องเที่ยว.** สืบค้น 22 มีนาคม 2563, จาก <https://lek-prapai.org>
- พงศ์พันธ์ อนันต์วรณิชย์. (2564). การพัฒนาตัวแบบกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมและเชิงสร้างสรรค์ 3 ชุมชน. **วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.** 10(2), 65-90.
- มนัญญา เพชรจูสี. (2564). การสร้างสรรค์การแสดงนาฏดนตรีสู่ “บางลำพูยอดรัก”. **กระแสนวัฒนธรรม.** 23(43), 61-75.
- ลารวรรณ เหมพิจิตร และภิราช รัตนันต์. (2561). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.** 13(38), 75-88.
- วิษสุตา ร้อยพิลา, สุวิมล ไชยพันธ์พงษ์, ภาณุพงศ์ ศิริ, และนิรันดร์ เพชรรัตน์. (2561). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดให้บริการที่พักแบบเกสต์เฮาส์สำหรับนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก.** 4(1), 77-82.
- สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2562). **หนังสือคู่มือ 200 แห่ง เที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ.

- ชุมชนบางลำพู. (ม.ป.ป.). สืบค้น 22 มีนาคม 2565.; http://banglamphumuseum.treasury.go.th/more_news.php?cid=13
- สาธิตา รุ่งพัฒนาพงศ์. (2558). องค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษา ชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 11(2), 115-140.
- สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว . (ม.ป.ป.). **การพัฒนาย่านประวัติศาสตร์เมืองสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวย่านประวัติศาสตร์เมือง กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.**
- หลุทัย ปัญญาอุตตระกุล. (2565). การผลิตสื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของแกนนำเยาวชนชุมชนบางลำพู. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. 9(10), 49-61.
- อภิชากรณ ฑูณเวชสกุล, ปริญ ลักษิตามาต และชัยพล หอรุ่งเรือง. (2562). การตลาดเชิงสร้างสรรค์และการโฆษณาเชิงเนื้อหาการท่องเที่ยวไทยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของนักท่องเที่ยวชาวจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ในรุ่นเจนเอเรชั่นวาย. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 14(1), 42-57.
- Chaohui Wang, Juan Liu, Lijiao Wei & Tingting (Christina) Zhang. (2020) Impact of tourist experience on memorability and authenticity: a study of creative tourism. **Journal of Travel & Tourism Marketing**. 37(1), 48-63.
- Goeldner, C. R., and Ritchie, J. B. (2006). **Tourism: principles, practices, philosophies**, 10th ed., John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling Technique third edition**. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.)**. New York: Harper Collins Publishers.
- Dwi Suhartanto, Anthony Brien, Ina Primiana, Nono Wibisono & Ni Nyoman Triyuni (2020) Tourist loyalty in creative tourism: the role of experience quality, value, satisfaction, and motivation, **Current Issues in Tourism**, 23(7), 867-879.
- Faizan Ali, Kisang Ryu & Kashif Hussain (2016) Influence of Experiences on Memories, Satisfaction and Behavioral Intentions: A Study of Creative Tourism, **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 33(1), 85-100.
- Richards, G. (2010). **Creative Tourism and Local Development. Creative Tourism. A Global Conversation how to provide unique creative experiences for travelers worldwide: at present at the 2008 Santa Fe & UNESCO International Conference on Creative Tourism (pp. 78-90). New Mexico. USA.: UNESCO.**

Talty, A. (2019). **Bangkok Is The Most Visited City In The World...Again:**

Retrieved January 22, 2023, from <https://www.forbes.com/sites/alexandratalty/2019/09/04/bangkok-is-the-most-visited-city-in-the-world-again/?sh=586c43105f1b>

UNESCO. (2006). **Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism Discussion Report of the Planning Meeting for 2008.** International Conference on Creative Tourism. Santa Fe, New Mexico, USA: UNESCO.

Wei-Li Hung, Yi-Ju Lee & Po-Hsuan Huang (2016) Creative experiences, memorability and revisit intention in creative tourism, **Current Issues in Tourism**, 19(8), 763-770.

Wurzbürger, R. (2010). **Creative Tourism. A Global Conversation how to provide unique creative experiences for travelers worldwide:** at present at the 2008. Introduction to the Santa Fe & UNESCO International Conference A Global Conversation on Best Practices and New Opportunities. In Wurzbürger, R. (Ed.). (pp. 15–25). New Mexico.: UNESCO.

พฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร¹

Communication Behaviors of the Elderly Groups towards Purchasing Dietary Supplements

สริยาภา คันธวัลย์², ณัฐพงษ์ สายพิณ³, เมทยา ปรียานนท์⁴
Sariyapa Kantawan², Natthapong Saipin³, Maythaya Preeyanon⁴

Received: July 4, 2023

Revised: November 30, 2023

Accepted: December 4, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในกลุ่มผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มครอบครัวของผู้สูงอายุ และกลุ่มนักวิชาชีพด้านสื่อและนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไม่ต่ำกว่า 1 ปี

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อจากทั้งสื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ 2) การซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุเกิดจากการเปิดรับสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจ (Attention) มีเนื้อหาแบบวิดีโอสั้น สนุกสนาน และชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของร่างกาย ใช้ผู้ส่งสารเป็นกลุ่มคนวัยเดียวกันสร้างให้เกิดความสนใจ (Interest) ในตัวผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้นผู้สูงอายุจะนำความสนใจไปค้นหาข้อมูลต่อ (Search) จากทั้งสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อบุคคล ซึ่งสื่อบุคคลสามารถให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเชื่อถือได้ ได้แก่ บุคคลในครอบครัว หรือผู้ดูแล แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนหรือกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน จากนั้นจึงนำไปสู่การซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Action) ของผู้สูงอายุ โดยการซื้อส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับผู้ดูแล หรือบุคคล

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การผลิตสื่อเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เท่าทันสื่อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมในกลุ่มผู้สูงอายุ (This article is a part of research entitled "Media Production for Enhance Knowledge of Media Literacy in Dietary Supplement Products for the Senior")

² ดร. หลักสูตรนิเทศศาสตร์ (สามภาษา) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี (Ph.D., Communication Arts (Trilingual), Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi) E-mail: sariyapa.k@rbru.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ (Lecturer in Integrated Communication, Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiangmai) E-mail: readimos@gmail.com

⁴ ดร. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี (Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi) E-mail: maythaya.p@rbru.ac.th

ในครอบครัว แต่จะมีผู้สูงอายุบางส่วนที่สามารถซื้อได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี สามารถโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันเองได้ และเมื่อได้มีการทดลองใช้ จะเกิดการส่งต่อและแบ่งปันข้อมูล (Share) ประสบการณ์ตรงไปยังผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผ่านช่องทางออนไลน์

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสื่อสาร, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร, ผู้สูงอายุ

Abstract

This qualitative research aimed to 1) study media usage behaviors of the elderly and 2) study the communication pattern of the elderly's purchasing dietary supplements, by using purposive samples consisting of the elderly, the elderly's family members, and the media professionals and qualified academics. The instruments were the in-depth interview and the participatory observation.

The results as follows: 1) the elderly used both the mass media and the social media; 2) the elderly purchased dietary supplements as a result of exposure to media that could attract attention with short, fun video content that pointed out the deterioration of the body, by using video presenters with the same age as the elderly attract their attention. Then they searched for the information both from the internet and personal media, which included the surrounding trustworthy family members, doctors, specialists, and friends. Purchasing the products mostly was made by family members, but some could do it by themselves via an online application on their personal mobile phones. The results of consuming the products were shared with their friends via the online platform.

Keywords: Communication Behaviors, Dietary Supplements, Elderly

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยจากข้อมูลของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2565) กล่าวว่า ในปี 2565 ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในปี 2574 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด ซึ่งจะมีอัตราส่วนของผู้สูงอายุร้อยละ 28 จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ โดยการที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ประชากรในประเทศนั้น ๆ จะต้องมียูมากกว่า 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วนร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยพบว่าประชากรผู้สูงอายุภาคเหนือมีจำนวนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 25.2 และภาคกลางมีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 17.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

ด้วยรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในสังคม ทำให้ผู้สูงอายุหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น ความนิยมในการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจึงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการรับชมสื่อหลายช่องทาง การรีวิวของคนดังในสื่อสังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่ง

การชักชวนตนเองในกลุ่มเพื่อน

ในปัจจุบันธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีวางจำหน่ายมากมายคล้ายกับอาหาร จนเกิดการยัดเยียดให้ผู้บริโภค แต่ผู้บริโภคจะรู้เท่าทันผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้หรือไม่ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ไม่ใช่ยา จึงไม่มีผลในการบรรเทาโรค บำบัด หรือรักษาโรค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้ห้ามมีการโฆษณา หรือแสดงข้อความบนฉลากที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า สามารถบรรเทา บำบัด รักษาโรคได้ ไม่อนุญาตให้กล่าวอ้างหรือรับรองคุณภาพคุณประโยชน์โดยบุคคล/องค์กร หรือหน่วยงานใด ๆ ทำให้เกิดปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุว่าจะมีวิธีเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานได้หรือไม่ (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

ทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถรู้เท่าทันผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้นั้น จะต้องมีการเสริมสร้างองค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้สูงอายุที่กำลังจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคมไทยให้ไม่หลงเชื่อเนื้อหาที่ได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟัง แต่สามารถคิด วิเคราะห์ สงสัย และรู้จักตั้งคำถามว่า สิ่งนั้นจริงหรือไม่จริง ใครเป็นคนให้ข้อมูล เขาต้องการสื่ออะไร หรือมีจุดมุ่งหมายแอบแฝงหรือไม่ โดยเฉพาะสื่อโฆษณาที่มักจะมีเทคนิคในการจูงใจให้ผู้บริโภครู้สึกคล้อยตามได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากการสร้างสื่อขึ้นมาเพื่อการโฆษณาผลิตภัณฑ์นั้นย่อมมีความคาดหวังให้ผู้บริโภคที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมีการตัดสินใจซื้อสินค้าได้โดยง่าย

สถิติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในปัจจุบันจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) ที่แสดงถึงสถานการณ์ภาพรวมของประเทศไทยในเรื่องของความฉลาดรู้เรื่องดิจิทัล (Digital Literacy) อยู่ในเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ประชากรกลุ่มที่เกิดในยุคสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง (Baby Boomer) ที่มีอายุที่มากกว่า 54 ปี มีผลของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับต้องปรับปรุงถึง 42% จากผู้ทำแบบสอบถามทั้งหมด 2,675 คน ใช้เวลาไปถึง 10 ชั่วโมงต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ต ขณะเดียวกันในทุก ๆ ปีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 91.2% และชำระสินค้าและบริการ 60.6% โดยใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์มากถึง 98.5% ซึ่งเห็นได้ชัดจากการส่งรูปสวัสดีตอนเช้าในวันต่าง ๆ มีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกไม้ สีสดใสสวยงามตามวันนั้น เช่น สวัสดีวันจันทร์ มีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกไม้ มีคำคม คำอวยพร เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะรับชมโทรทัศน์ในชีวิตประจำวัน กอปรกับทุกวันนี้มีการโฆษณาขายสินค้าผ่านรายการโทรทัศน์มากขึ้น และผู้สูงอายุมีการใช้งานสมาร์ทโฟนอย่างคล่องแคล่ว ทำให้การเข้าถึงโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและยา เป็นสินค้าออนไลน์สองอันดับแรกของผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายเลือกซื้อ เนื่องจากในปัจจุบันผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นมีหลากหลายประเภท ผู้สูงอายุมักถูกดึงดูดด้วยวิธีการลดราคา สินค้าต่ำกว่าปกติเป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาการซื้อที่จำกัด ใช้ข้อความอวดอ้างสรรพคุณเกินจริง สร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือต่อผลิตภัณฑ์ เช่น รับประทานแล้วช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันโรค สามารถชะลอความแก่ชรา และความเสื่อมของเซลล์ สร้างเรื่องราวให้เกิดความน่าเชื่อถือ และ

มีฟรีเซ็นเตอร์เป็นกลุ่มคนวัยเดียวกัน กลุ่มผู้สูงอายุใช้กลุ่มไลน์และเฟซบุ๊กในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารกับเพื่อนสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทำให้ข้อมูลชาวนั้นแพร่ออกไปโดยที่ไม่ได้ถูกคัดกรองเกิดการส่งต่อข้อมูลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือออกไปเป็นวงกว้าง (ผู้สูงอายุกับการซื้อของออนไลน์, 2565; สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จึงได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในกลุ่มผู้สูงอายุ และศึกษาการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในกลุ่มผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ

ขอบเขตในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรม และการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถใช้สมาร์ตโฟน เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล พฤศจิกายน 2564 - กุมภาพันธ์ 2565

ประชากร : ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง จำนวน 11,627,130 คน และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ จำนวน 2,389,870 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2564)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1. กลุ่มผู้สูงอายุ 3 คนที่สามารถใช้สมาร์ตโฟน เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ในการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เคยรับชมสื่อฯ หรือซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย
2. กลุ่มครอบครัวของผู้สูงอายุ 3 คนที่มีผู้สูงอายุสามารถใช้สมาร์ตโฟน เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ในการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เคยรับชมสื่อฯ หรือซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย
3. กลุ่มนักวิชาชีพด้านสื่อและนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ไม่นต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 3 คน เป็นนักวิชาชีพและ/หรือนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปฏิบัติงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การสื่อสารการตลาด ธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ไม่นต่ำกว่า 1 ปี และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ความต้องการข้อมูลข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นข้อมูลข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความรู้เท่าทันสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ชาร์ลส์ เค. อัทคิน (Charles K. Atkin, 1973) (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2540) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารและมีทักษะในการแสวงหาข้อมูลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความรู้และเท่าทันต่อสภาวะแวดล้อมมากขึ้น เป็นเงาตามตัวมากเท่านั้น และข่าวสารที่ลดความไม่รู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกนั้นจะเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่เนื่องจากข่าวสารในแต่ละสื่อ แต่ละประเภทยัง มีมากมายจนผู้รับสารไม่อาจเปิดรับข่าวสารที่ผ่านเข้ามาสู่ตนได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนตามจุดมุ่งหมาย ความพึงพอใจ และความต้องการ

อย่างไรก็ตาม การเลือกสรรข้อมูลข่าวสารของบุคคลเป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมการสื่อสาร ของแต่ละบุคคลว่าความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคล หรือสภาพจิตวิทยามีผลต่อการเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร โดยมีกระบวนการเลือกสรรที่แตกต่างกัน ผู้รับสารจะเลือกสรรและกลั่นกรอง ข้อมูลข่าวสาร (Selective Process) ที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความเชื่อทัศนคติ ฯลฯ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดการเปิดรับสื่อมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาโดยเล็งเห็นว่าการเปิดรับสื่อจากแหล่งต่าง ๆ นั้น มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุมีโอกาสเลือกรับสารที่สนใจและแปลความหมายแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละบุคคลตามบทบาทและสถานภาพทางสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการสื่อสาร

พฤติกรรมการสื่อสาร คือ การกระทำหรือการแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์บ่งบอกว่าเป็นการสื่อความหมาย โดยมีกระบวนการถ่ายทอด และเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้ความเข้าใจร่วมกัน (ขวัญเรือน กิตติวัฒน์, 2531 อ้างถึงใน ภาสกร จิตรไคร์ครวญ, 2553)

นอกจากนี้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารยังประกอบไปด้วยปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้สึก ทัศนคติ ความคิด ความชื่นชอบ ความเกลียดชัง และยังมีปัจจัยจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ กฎหมาย จารีต ประเพณี จรรยาบรรณ ซึ่งปัจจัยภายในและภายนอกนี้ยังเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ส่งสารเกิดการแสดงซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารออกมาตามแต่ละบุคคล (ภาสกร จิตรไคร์ครวญ, 2553)

รูปแบบบริบทของพฤติกรรมการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการสื่อสารภายในตัวบุคคล หมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารกับตนเอง ภายใต้กระบวนการคิด การตีความ การจดจำ ตามประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับรู้ และนำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมให้

เป็นกรอบแห่งความคิด ความเชื่อ ทศนคติ โดยมีปัจจัยที่กำหนดให้พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้น ได้แก่ สภาพแวดล้อม ระดับสติปัญญา การสื่อสารภายในตัวบุคคลเราสามารถพบได้ เช่นการคิดในใจ การพูดกับตนเอง เป็นต้น 2) พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล หมายถึง การสื่อสาร แลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกับผู้อื่น ใช้งานการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ คำพูด ท่าทาง การแต่งกาย การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้เริ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไปจนถึงกลุ่มของบุคคล องค์กรต่าง ๆ รวมทั้ง การสื่อสารผ่านสื่อกลาง เช่น ไปรษณีย์ โทรศัพท์อีกด้วย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการสื่อสารมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาโดยเล็งเห็นว่าพฤติกรรมการสื่อสารในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างไร

3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และเทคโนโลยี

คำว่าผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ.2553) (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ได้อธิบายถึง ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย โดยผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน หรือมีหลากหลายลักษณะที่แตกต่างกัน ในแต่ละคนขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงตามวัย และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (วณูลักษณ์ นพประเสริฐ, 2552)

การจัดแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุโดยใช้งานบุคลิกภาพและการปรับตัวเป็นเกณฑ์ (Neugarten, 1968 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

1. Reorganizer เป็นพวกหากิจกรรมใหม่ ๆ มาทำแทนที่กิจกรรมที่สูญเสียไป
2. Focuasal เป็นพวกช่างเลือกในการทำกิจกรรมพวกนี้จะหยุดทำกิจกรรมบางอย่าง ในขณะที่เดียวกันก็จะพินิจถนในการที่จะเลือกทำกิจกรรมใหม่
3. Disengaged เป็นพวกที่ตั้งตัวเองออกมาจากบทบาทความรับผิดชอบที่มีอยู่เดิมโดยสมัครใจ
4. Holding-on พวกที่พยายามจะอยู่ใกล้ชิดกับคนวัยกลางคน
5. Constricted เป็นพวกที่พยายามจะปิดตัวเองจากโลกภายนอก
6. Succorance-seeking เป็นพวกที่มีความพอใจในชีวิตตนเองตราบเท่าที่ยังสามารถหาคนที่เป็นที่พึ่งพาได้ พวกนี้ต้องการคนมาช่วยเหลือและเอาใจใส่
7. Apathetic เป็นพวกที่เฉยชา หมกไฟในการกระตือรือร้น ชอบอยู่เฉย ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงตัวเอง กังวลว่าตนเองไม่สามารถดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดีไปกว่าปัจจุบัน
8. Disorganized เป็นพวกที่ไม่ค่อยทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ค่อนข้างมีอาการผิดปกติด้านจิตใจมีกิจกรรมต่าง ๆ น้อยและมีสภาพจิตใจไม่ปกติ

กลุ่มผู้สูงอายุที่มีบุคลิกภาพและการปรับตัวแบบ Reorganizer, Focuasal และ Disengaged เป็นพวกที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุที่มีบุคลิกภาพและการปรับตัวแบบ Succorance-seeking, Apathetic, Disorganized เป็นพวกที่มี

ความพึงพอใจในชีวิตน้อย ผู้สูงอายุจะมีบุคลิกภาพ การปรับตัวเพื่อเข้าสู่ภาวะผู้สูงอายุ และความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน (Schiffman & Sherman, 1991 อ้างถึงในเลิศหญิง หิรัญโร, 2545)

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและเทคโนโลยีมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาโดยเล็งเห็นว่าพฤติกรรมการสื่อสารในกลุ่มผู้สูงอายุมีการปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันเพื่อสื่อสารและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุอย่างไร

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

เมื่อโลกเข้าสู่ยุคของการสื่อสารแบบบรอดแบนด์ การใช้อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทตั้งแต่ช่วงในช่วงต้นทศวรรษ 2000 ทำให้มีความจำเป็นมากขึ้นในการทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมของอินเทอร์เน็ตที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออินเทอร์เน็ตภายในของ Dentsu ประเทศญี่ปุ่น ได้คิดค้นและเผยแพร่แบบจำลอง AISAS ในปี 2547 โดยในวารสารที่เขียนโดย Chen และ Huang (2012) ระบุว่า AISAS เป็นการพัฒนาขึ้นมาจากโมเดล AIDMA (Attention, Interest, Demand, Memory, Action) ที่ใช้กับกระบวนการตัดสินใจในการตลาดแบบดั้งเดิม ซึ่งเกิดขึ้นช่วง ค.ศ. 1920 แต่เมื่อถึงยุคอินเทอร์เน็ต ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือแบ่งปันข้อมูลได้อย่างง่ายดายผ่านสังคมเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ต ดังนั้นโมเดล AIDMA จึงเปลี่ยนเป็น AISAS (Attention, Interest, Search, Action, Share) โดยเริ่มต้นที่ผู้บริโภคให้ความสนใจกับสินค้า บริการ หรือโฆษณา (Attention) และสร้างความสนใจ (Interest) ให้มีความต้องการการค้นหาข้อมูล (Search) เกี่ยวกับสินค้า จากนั้นผู้บริโภคจะทำการประเมินโดยรวมตามข้อมูลที่รวบรวมไว้ แล้วจึงตัดสินใจซื้อ (Action) หลังจากการซื้อ ผู้บริโภคจะกลายเป็นผู้สื่อสารข้อมูลโดยการพูดคุยกับผู้อื่นหรือโดยการโพสต์ความคิดเห็นและความประทับใจบนอินเทอร์เน็ต (Share) โดย Dentsu สร้างแบบจำลอง AISAS ขึ้นในปี 2547 และใช้แบบจำลอง AISAS สำหรับหลายแคมเปญ

โมเดล AISAS มีการศึกษาคครอบคลุมไปถึง การค้นหบบนอินเทอร์เน็ต และสุดท้ายยังรวมถึงแบ่งปันความคิดเห็นกับผู้อื่น ดังนั้นจึงมีความแตกต่างจากโมเดล AIDA และ AIDMA นอกเหนือจากรายการค้นหาและการแบ่งปันที่เกิดจากผู้บริโภคทั้งก่อนและหลังการซื้อ การค้นหายังหมายถึงขั้นตอนที่ผลิตภัณฑ์ดึงดูดความสนใจของบุคคลผ่านโปรแกรมข้อมูลหรือการยิงโฆษณา กระตุ้นให้บุคคลค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น หรือแม้แต่สำหรับตัวโฆษณาเองบนอินเทอร์เน็ต รายการแพร่หมายถึงการอัปโหลดรูป หรือทำการรีวิวสินค้าที่ซื้อมาใช้เพื่อแบ่งปันกับผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต เมื่อผู้อื่นพบข้อมูลในอินเทอร์เน็ตในระหว่างการค้นหา วงจรข้อมูลจะถูกสร้างขึ้น และแบบจำลองยังครอบคลุมไปถึงการตลาดแบบ "คำพูดจากปากต่อปาก" บนโลกออนไลน์ (Mochizuki, 2014)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation)

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และหาคำตอบให้กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) ทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทราบถึงวิถีคิด มุมมอง และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลักการตั้งแนวทางของคำถามแบบเข้าใจง่าย เป็นคำถามที่ไม่ชี้นำ เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะแบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป และ 2) ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุ

2. แบบบันทึกการสังเกต (Observation form) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมการใช้สื่อและการสื่อสารเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และอาศัยการสัมภาษณ์ในขณะที่ทำการสังเกตด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการ ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) จากนั้นจึงวิเคราะห์แยกประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2. ข้อมูลประเภทบุคคล คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยระหว่างสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตจับบันทึกด้วยลายมือ ทำการบันทึกเสียง และถ่ายภาพระหว่างการให้สัมภาษณ์

โดยมีกระบวนการในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์แยกประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2. การติดต่อ ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ด้วยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากต้นสังกัดของคณะผู้วิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงทำการติดต่อเพื่อนัดหมายวัน เวลา และวิธีการสัมภาษณ์

3. การเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยได้แนะนำตัว แจ้งความจำนงค์ และขอความร่วมมือในการสละเวลาตอบคำถามจากกลุ่มตัวอย่าง อธิบายเอกสารชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และให้ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมของอาสาสมัคร

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 90 นาทีต่อคน ระหว่างสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตจับบันทึกด้วยลายมือ ทำการบันทึกเสียงและถ่ายภาพผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

5. เมื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครบแล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก

การสัมภาษณ์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็น ผลการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด และบริบททางสังคมไทย ด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytic description) และมีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 - กุมภาพันธ์ 2565

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุ, ครอบครัวของ ผู้สูงอายุ และนักวิชาชีพด้านสื่อและนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ จากนั้นจึงนำไปเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมกันของข้อมูล หรือข้อค้นพบความแตกต่างที่ต่าง ไปจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีอยู่ เพื่ออภิปรายผลต่อไป

ผลการวิจัย

พฤติกรรมการใช้สื่อในกลุ่มผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มผู้สูงอายุ มีลักษณะการเปิด รับสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันไลน์ที่กลุ่ม ผู้สูงอายุใช้เป็นสื่อหลักในการติดต่อกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันและบุคคลในครอบครัว โดยกลุ่มผู้สูงอายุ มีการเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร เพลง และโฆษณา ที่เป็นกระแสสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ โดยมี วัตถุประสงค์ในการรับชมสื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อติดตามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ใช้ สำหรับดูแลสุขภาพ ดูแลผิวพรรณ ชะลอวัย และผลิตภัณฑ์ที่ช่วยบรรเทาอาการเจ็บปวดตาม ร่างกายและไขข้อกระดูก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับคอลลาเจน ส่วนใหญ่เลือกรับชมสื่อโฆษณา เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากโทรทัศน์และวิทยุ โดยเปิดไว้เป็นเพื่อติดตามรายการต่าง ๆ และ ใช้เป็นเพื่อนคลายเหงาขณะทำกิจวัตรประจำวัน และสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะไลน์และเฟซบุ๊ก ในการติดต่อพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งเป็นทั้งเพื่อนร่วมงาน เพื่อนสมัยเรียน และบุคคลใน ครอบครัว โดยเฉพาะลูกหลาน ซึ่งใช้ในการติดต่อสื่อสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

กระบวนการเลือกรับข่าวสารของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีมุมมองต่อผลิตภัณฑ์เสริม อาหารว่าเป็นยาที่ช่วยบรรเทาอาการเจ็บปวดให้ทุเลาลงหรือหายไป ได้ และเป็นสิ่งที่รับประทาน แล้วจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น เมื่อไม่สามารถรับประทานอาหารหลักตามโภชนาการได้จึง ต้องอาศัยรับประทานจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในขณะที่มีบางกลุ่มมองว่าเป็นตัวช่วยที่ทำให้ บรรเทาอาการเจ็บปวดหรือทำให้อาการต่าง ๆ ที่เป็นอยู่หายไป แม้จะไม่ใช่ว่าที่รักษาอาการได้ แต่ สามารถทำให้อาการบรรเทาลง ส่วนมากรู้จักผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์การดูแลและ บำรุงสุขภาพ ได้แก่ คอลลาเจน โดยมีการจดจำได้ถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเป็นแคปซูล และผงที่ขังดื่มได้ทั้งน้ำปกติและน้ำเย็น สามารถเทจากซองบรรจุภัณฑ์หรือตักจากกล่องบรรจุภัณฑ์ กระปุกสีทอง สีเงิน และสีชมพู ที่สามารถผสมกับการดื่มกาแฟในยามเช้า นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุรู้จักและจดจำผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประเภทแคปซูลแบบเม็ด ได้แก่ ถังเซาซกิด ที่ช่วยเสริม สมรรถภาพ เพิ่มภูมิคุ้มกัน และผลิตภัณฑ์บำรุงดวงตา ช่วยบำรุงเสริมสร้างวุ้นในตา ภาวะวุ้นในตา

เสื่อม จอประสาทตาเสื่อม ให้กลับมามองเห็นชัดเจนดังเดิม และผู้สูงอายุบางส่วนรู้จักอาหารทางการแพทย์ที่เป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีส่วนผสมเป็นเวย์โปรตีนที่ช่วยเสริมสารอาหารให้ครบจากการรับประทานอาหารที่ไม่เพียงพอ โดยกลุ่มผู้สูงอายุส่วนมากมองว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ดี ควรมี อย.รับรอง มีส่วนผสมที่ปลอดภัย ผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่ได้มาตรฐานจะทำให้หน้าเชื่อถือมาก มีบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้รับรองคุณภาพ จะสร้างความมั่นใจได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่า บุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา นักแสดง หรือบุคคลที่รู้จักและไว้วางใจแนะนำ ทดลองแล้วว่าดี มีการันตี จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือด้วยเช่นกัน รวมถึงราคาของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีราคาค่อนข้างสูง จะให้ความรู้สึกว่ามีคุณภาพที่ดีกว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ราคาต่ำกว่า เนื่องจากมองว่าไม่น่าไว้ใจ

ผู้สูงอายุส่วนมากมีการติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่รับประทานอยู่เป็นประจำในส่วนของ การส่งเสริมการขาย (promotion) เพื่อที่จะสามารถซื้อผลิตภัณฑ์ได้ในราคาที่ถูกลงปกติ ส่วนใหญ่ได้ข้อมูลมาจากโฆษณาที่ปรากฏตามในช่วงเวลาต่าง ๆ ในรายการโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในกลุ่มเพื่อน ลูก บุคคลในครอบครัว และญาติ หลังจากนั้นจะมีการนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นโดยพบว่า มีการนำมามาญาติว่าเคยมีใครรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตัวนั้น ๆ หรือไม่ เชื่อถือได้หรือไม่ หากเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ไม่รู้จักมาก่อน ถ้าบุตรหลานทำการตรวจสอบแล้วแนะนำผลิตภัณฑ์เสริมอาหารดังกล่าวก็จะตัดสินใจลงชื่อมารับประทาน นอกจากนี้เมื่อพบว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ทดลองรับประทานแล้วเห็นผลก็จะมีการนำมาแนะนำและบอกต่อให้เพื่อน และญาติได้รับประทานกันต่อไป

การสื่อสารที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ

การสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือเป็นของตนเอง มีการใช้แอปพลิเคชันไลน์คุยกันกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน โดยมีการคุยทั้งแบบส่วนตัวและแบบกลุ่มที่มีสมาชิกไม่ต่ำกว่า 20 คนในกลุ่ม ๆ นั้น ผู้สูงอายุบางส่วนมีการเข้าไปอ่านข้อมูลข่าวสารในเฟซบุ๊กบ้าง โดยจะเป็นทั้งผู้โพสต์เอง และไปติดตามชีวิตประจำวันของเพื่อน ๆ รวมไปถึงมีการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวอีกด้วย โดยส่วนใหญ่มีการติดต่อกับลูก ๆ อยู่เป็นประจำ ส่วนเพื่อนที่อยู่ในรุ่นเดียวกัน และกลุ่มไลน์ของคนที่ประกอบอาชีพก่อนเกษียณอยู่ด้วยกันจะมีกลุ่มแยกย่อยออกไปอีก นอกเหนือจากกลุ่มครอบครัว และกลุ่มญาติของตนเอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มของผู้สูงอายุในภาพรวมให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ทำให้ตนเองรู้สึกว่าจะมาช่วยบรรเทาความเจ็บปวดในด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ เช่น คอลลาเจนที่โฆษณาว่าสามารถช่วยบำรุงข้อเข่าและกระดูก โดยผู้สูงอายุบางคนสามารถจดจำยี่ห้อที่ได้ยิน ได้ฟังคำโฆษณาซ้ำบ่อย ๆ ได้ นอกจากผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับคอลลาเจนแล้ว ยังมีถึงเช่า เห็ดหลินจือ ที่มักจะมีการโฆษณาว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด และผลิตภัณฑ์ที่บำรุงเกี่ยวกับดวงตา วัณในตาเสื่อม ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะพบเจอในวัยของตนเอง โดยจะให้ความสนทนากับสื่อโฆษณาที่มีการใช้คำว่า “เห็นผลได้จริง” “ปลอดภัย” “รับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ”

“มี ย.” หากมีค่าเหล่านี้ปรากฏอยู่ในสื่อโฆษณาไม่ว่าจากช่องทางใด มักจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุได้เป็นอันดับแรก นอกจากนี้หากมีการใช้บุคคลในการนำเสนอเรื่องราวเป็นคนในวัยเดียวกันจะได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้นผู้สูงอายุมักจะมีการจำข้อมูลที่ได้รับมาจากสื่อโทรทัศน์ที่เปิดไว้ระหว่างวันเพื่อนำมาพูดคุยกับลูก หลาน ญาติ หรือเพื่อนในวัยเดียวกัน ในการหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนที่จะทำการตัดสินใจซื้อ โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อคอลลาเจนในหลากหลายยี่ห้อที่ตนเองให้ความสนใจ มักจะมีการเริ่มต้นจากได้ยินโฆษณาทางโทรทัศน์ แล้วให้บุคคลในครอบครัวสั่งสินค้าให้ หรือหากเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพัง จะมีช่องทางการสั่งสินค้าจากการโทรศัพท์ไปตามเบอร์ที่ระบุไว้ในหน้าจอโทรทัศน์ จากนั้นจะมีการส่งสินค้ามาให้เก็บเงินปลายทาง ซึ่งจะสะดวกกับผู้สูงอายุมากกว่า ส่วนผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในด้านอื่นที่มักจะมีการสั่งซื้อ เช่น ถึงเช้า และผลิตภัณฑ์ที่ช่วยบำรุงสายตา และมักจะมีการส่งต่อข้อมูลให้กับเพื่อน และญาติ ในวัยเดียวกันเกี่ยวกับราคาของสินค้า หรือการส่งเสริมการขาย (promotion) ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง รวมไปถึงผลที่ได้รับหลังจากที่รับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้น ๆ แล้ว

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

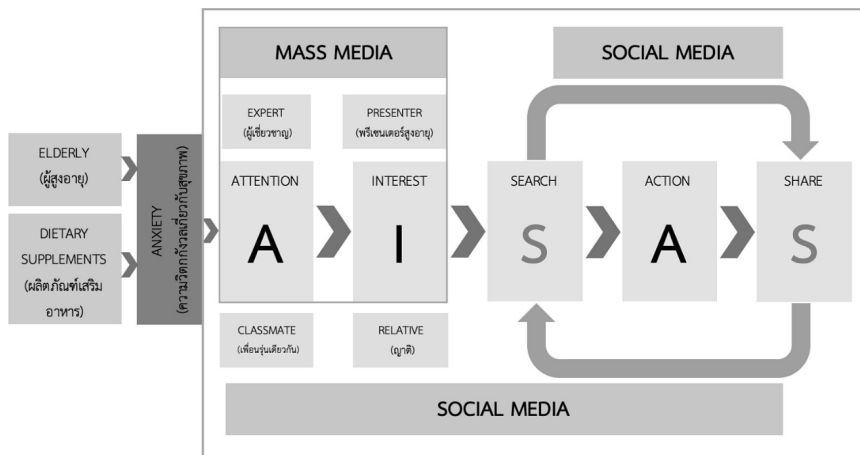
ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อจากทั้งสื่อมวลชน จากโทรทัศน์ วิทยุ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรिता มุลศาสตร์ (2562) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะเลือกรับชมโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง และการพักผ่อน โดยพฤติกรรมการรับชมในวันธรรมดา และวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับชมได้ทุกรูปแบบรายการ และสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแอปพลิเคชันไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ผลธัญญา (2564) ที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อีเมลสังคมออนไลน์และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไว้ว่า การที่ผู้สูงอายุใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสัมพันธ์และทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้สูงอายุและบุคคลอื่น เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ช่วยลดข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสาร ทำให้สามารถคงความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ นิธิโพบูลย์ (2564) ที่มีผลการวิจัยว่าผู้สูงอายุมีระดับการเปิดรับสื่อการใช้แอปพลิเคชันไลน์เป็นอย่างมากในทุกวัน วันละ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ทั้งนี้นอกจากจะใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นแล้ว ยังมีการใช้อีเมลสังคมออนไลน์เพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นกระแสสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการรับชมสื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อแสวงหาหนทางในการดูแลตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของปพิชญา เรืองฤทธิ์ (2565) ที่อธิบายว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพมากเป็นพิเศษ จึงเป็นช่องทางให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารผ่านทาง การ tie-in ในรายการโทรทัศน์ ที่มีความถี่สูง ในทุกช่อง ทุกช่วงรายการ อีกทั้งโฆษณาเหล่านี้มักจะมีโฆษณาผ่านศิลปิน ดารา หรือแม้แต่ให้ดาราร่วมลงทุนเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์

การสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุนี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคตามโมเดล AISAS (Attention, Interest,

Search, Action, Share) ว่าด้วยขั้นตอนที่ผลิตภัณฑ์ดึงดูดความสนใจของบุคคลผ่านโปรแกรมข้อมูลหรือการยิงโฆษณา กระตุ้นให้บุคคลค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น หรือแม้แต่สำหรับตัวโฆษณาเองบนอินเทอร์เน็ต หรือทำการรีวิวนสินค้าที่ซื้อมาใช้เพื่อแบ่งปันกับผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต เมื่อผู้ค้นพบข้อมูลในอินเทอร์เน็ตในระหว่างการค้นหา วงจรข้อมูลจะถูกสร้างขึ้น และแบบจำลองยังครอบคลุมไปถึงการตลาดแบบคำพูดจากปากต่อปากบนโลกออนไลน์ (Mochizuki, 2014) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ เกิดจากการดึงดูดความสนใจจากสื่อ (Attention) ที่มีเนื้อหาแบบวิดีโอสั้น สนุกสนาน มักชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของร่างกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิสา ศรีวิลาศ และ วสันต์ สกฤตกิจ กาญจน์ (2562) ที่อธิบายว่า ผู้สูงอายุจะสามารถจดจำตราสินค้าผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความนิยมในการใช้สมาร์ทโฟน ทำให้โฆษณาเหล่านั้นสามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งการโฆษณาผ่านช่องทางดังกล่าวยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า เกิดความตระหนักรู้ และความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ โดยใช้ผู้ส่งสารเป็นกลุ่มคนวัยเดียวกันสร้างให้เกิดความสนใจ (Interest) ในตัวผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Firman et al. (2021) และ Masato (2021) ที่พบว่า การใช้บุคคลที่มีเสน่ห์และมีชื่อเสียง สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคอยากมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเนื้อหาที่บุคคลเหล่านั้นได้โฆษณา ซึ่งจะส่งผลต่อความไว้วางใจในตัวสินค้า ทำให้เกิดการรับรู้ของตราสินค้า ช่วยเพิ่มทัศนคติและความน่าเชื่อถือของตราสินค้า รวมไปถึงสามารถสร้างวงจรภักดีต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย หลังจากนั้นผู้สูงอายุจะนำความสนใจไปค้นหาข้อมูลต่อ (Search) จากทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อบุคคล ซึ่งสื่อบุคคลมีอิทธิพลในการโน้มน้าวได้เป็นอย่างมาก คือ บุคคลในครอบครัวหรือผู้ดูแล คุณหมอมหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนหรือกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ยะริ และมันทนา สีเขียว (2562) ที่อธิบายถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมทักษะในการใช้เทคโนโลยีแล้ว ยังช่วยให้ผู้สูงอายุสนใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีช่องทางการติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว แม้จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกล จากนั้นจึงนำไปสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Action) ของผู้สูงอายุ โดยอำนาจการตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับผู้ดูแล หรือบุคคลในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ปัญญธร และ เสาวลักษณ์ ทาแจ้ง (2563) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจที่ทำให้ผู้สูงอายุใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมาจากสมาชิกในครอบครัวที่ซื้อสินค้ามาให้จากการได้รับชมโฆษณาจากวิทยุ โทรทัศน์ บุคลากรด้านสุขภาพ หรือแม้กระทั่งการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนของครอบครัวผู้สูงอายุเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจซื้อสินค้ามาให้ผู้สูงอายุในบ้านได้ทดลอง แต่จะมีบางส่วนที่อำนาจการตัดสินใจซื้อกลับมาอยู่กับผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นผู้สูงอายุในกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีที่สามารถโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธรมย์รัตน์ ทัดเทียมมย์ และกตัญญู ทิรัญญสมบุรณ์ (2564) ที่พบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อกลับมาตัวผู้สูงอายุเอง สาเหตุเกิดจากผู้สูงอายุมีความใส่ใจในสุขภาพของตนเองมากขึ้น จึงพยายามที่จะสรรหาผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์กับตนเองมารับประทาน เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง และเมื่อได้มีการทดลองใช้จะเกิดการส่งต่อและแบ่งปันข้อมูล

(Share) ประสบการณ์ตรงไปยังผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผ่านทางช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตภาส แยมนาม และ ปฐมา สหะเวทิน (2564) พบว่า หากผู้สูงอายุได้ลองใช้ผลิตภัณฑ์ใดแล้วมีความพึงพอใจกับผลที่ได้รับจะมีการบอกต่อกันในกลุ่มเพื่อนำมาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพดังกล่าว รวมถึงมีการซื้อซ้ำ และจะแนะนำให้บุคคลอื่นต่อเมื่อมีการซักถาม แต่จะไม่มี การรีวิวทางสื่อสังคมออนไลน์

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็นแบบจำลองการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลองการสื่อสารกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มผู้สูงอายุ

รายการอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553).

สืบค้น 5 มิถุนายน 2565. จาก https://www.dop.go.th/download/laws/regulation_th_20152509163042_1.pdf

กฤตภาส แยมนาม และ ปฐมา สหะเวทิน. (2564). การศึกษาข้อมูลผู้บริโภคเชิงลึกและเส้นทางของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าสุขภาพและโซลูชันที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(ฉบับพิเศษ), 43-53.

กาญจนา แก้วเทพ. (2540). สื่อมวลชนในปี 2000. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ

_____. (2548). ก้าวต่อไปของการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- กาญจนา ปัญญาธร และ เสาวลักษณ์ ทาแจ้ง. (2563). ทศนคติต่อผลิตภัณฑ์และการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้สูงอายุบ้านหนองบุ ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. **วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี**, 28(2), 121-129.
- จารุวรรณ นิธิไพฑูย์. (2564). การพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุ. **วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์**, 25(2), 77-89.
- ผู้สูงอายุกับการซื้อของออนไลน์. (2565). ผู้สูงอายุกับการซื้อของออนไลน์. สืบค้น 15 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.chaladsue.com/article/4164>
- ปพิชญา เรืองฤทธิ์. (2565). สื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสมุนไพรกับการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, จาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4433>
- ภาสกร จิตรไครครวญ. (2553). เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CU.the.2010.519
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2565). **สำรวจผู้สูงวัย 6 กลุ่มเปราะบาง ความท้าทายที่ต้องเผชิญ**. สืบค้น 2 มิถุนายน 2565. จาก <https://thaitgri.org/?p=40049>.
- รมย์รินทร์ ทัดเทียมมรณย์ และกตัญญู หิรัญญสมบุรณ์. (2564). ปัจจัยการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สำเร็จรูปของผู้สูงอายุในเขตภาคกลาง. **วารสารบริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**, 11(1), 1-11.
- เลิศหญิง ทิรัญโร. (2545). รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิสา ศรีวิลาศ และ วสันต์ สกุลกิกกาญจน์. (2562). ความไว้วางใจ การรับรู้โฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และคุณภาพของแอปพลิเคชันออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของผู้สูงอายุผ่านโมบายแอปพลิเคชันออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติในความร่วมมือ 4 สถาบัน ประจำปี 2562, 5 กรกฎาคม 2566. ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วณลักษณ์ นพประเสริฐ. (2552) **ความคาดหวังและความพึงพอใจ ต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จาก DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=
- ศวิตา มูลศาสตร์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการเลือกรับชมสื่อบนทีวีดิจิทัลของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, จาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3159>

- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). **รายงานผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562**. สืบค้น 17 มิถุนายน 2565.
จาก <https://itm.eg.mahidol.ac.th/itm/wp-content/uploads/2020/04/MDES-ONDE-MIL-Survey-2019-ภาพรวมประเทศ.pdf>.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). **เจาะตลาดสินค้าผู้สูงอายุ รับเมกะเทรนด์**. สืบค้น 15 มีนาคม 2565. จาก <http://www.tpso.moc.go.th/th/node/11520>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). **บทสรุปผู้บริหาร การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2564**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/download/eyJwYXRoljoic3RvcnFnZWVwc3VydmV5X2RldGFpbFwwMjAyM1wwMjAyMzA3MzExMzU4MzJfOTkxMDgucGRmliwiZmlsZW5hbWUiOiJzdW1tYXJ5X2V4Y3VzaXZlXzY0ICgxKS5wZGYifQ==>
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2564). **ประกาศจำนวนประชากร ปี 2564**. สืบค้น 1 มีนาคม 2565. จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php>.
- สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **คู่มือวิชาการ กรมอนามัย พร้อมให้ข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์สำหรับคุณ**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565.
จาก <https://eh.anamai.moph.go.th/th/elderly-manual/>.
- อารยา ผลธัญญา. (2564). การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 15(3), 272-288.
- อุทัย ยะรี และ มณฑนา สีเขียว. (2562). การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในยุคไทยแลนด์ 4.0. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 8(1), 222-238.
- Chen, Y. L., & Huang, T. Z. (2012). Mechanism research of OWOM marketing based on SOR and AISAS. **Advanced Materials Research**, 403, 3329-3333.
- Firman, A., Ilyas, G. B., Reza, H. K., Lestari, S. D., & Putra, A. H. P. K. (2021). The mediating role of customer trust on the relationships of celebrity endorsement and e-WOM to Instagram Purchase intention. **Journal Minds: Manajemen Ide dan Inspirasi**, 8(1), 107-126.
- Masato, E. (2021). The Effect of a Celebrity Endorser on Purchase Interest through Brand Image. **KnE Social Sciences**, 188-199.
- Mochizuki, H. (2014). **Rethinking BtoB communications from the perspective of involvement**. unpublished dissertation, Tokyo: Dentsu Innovation Institute.

ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยหัวหิน 57: การศึกษาป้ายธุรกิจการค้า เชิงพาณิชย์

The Linguistic Landscape of Hua Hin Soi 57: A Study of Commercial Business Signs

วิริยวิศ มงคลยศ¹, กันติทัต การเจริญ², ศิระวัสส์ กาวิละนันท์³, วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ⁴
Wiriyawis Mongkolyos¹, Kantithat Karncharoen², Siravast Kavilanan³, Wuttinun Kaewjungate⁴

Received: April 19, 2023

Revised: November 30, 2023

Accepted: December 4, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistics Landscape) ในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 เก็บข้อมูลจากป้ายธุรกิจจำนวน 79 ป้าย จากธุรกิจจำนวน 58 แห่ง โดยมุ่งศึกษา 1) ประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ 2) รูปแบบภาษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจ และ 4) หน้าที่ของภาษาที่ปรากฏ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Landry and Bourhis (1997) ผลการศึกษาประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ จำแนกได้ 17 ประเภท พบธุรกิจร้านนวดมากที่สุด รูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ จำแนกได้ 3 รูปแบบ ป้ายภาษาเดียวพบป้ายภาษาอังกฤษมากที่สุด ป้ายสองภาษาพบป้ายภาษาอังกฤษปนภาษาไทยมากที่สุด และป้ายหลายภาษาพบป้ายภาษาไทย - ภาษาจีน - ภาษาอังกฤษ และป้ายภาษาอังกฤษ - ภาษาจีน - ภาษาไทย จำนวนเท่ากัน ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ป้ายภาษาเดียวพบในธุรกิจร้านอาหารมากที่สุด ป้ายสองภาษาพบในธุรกิจร้านนวดมากที่สุด และป้ายหลายภาษาพบในธุรกิจร้านอาหารมากที่สุด สุดท้ายการศึกษาหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ พบว่าป้ายทำหน้าที่ 3 ประการ คือ หน้าที่การให้ข้อมูล หน้าที่บอกชื่อธุรกิจ และหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าซอยหัวหิน 57 เป็นพื้นที่ที่นอกจากจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษา

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.) E-mail: wiriyawis.m@ku.th

² ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.) E-mail: kantithat.k@ku.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Asst. Prof. Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.) E-mail: siravast.ka@ku.th

⁴ ดร., ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.) E-mail: wuttinun.ka@ku.th

ประจำชาติแล้ว ยังพบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อถึงความเป็นสากลและเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติด้วย ซอยหัวหิน 57 จึงเป็นพื้นที่ชุมชนหลายภาษาที่บ่งชี้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์, ป้ายธุรกิจ, ซอยหัวหิน 57, การปนภาษา, หน้าที่ทางภูมิทัศน์ภาษา

Abstract

This research article aims to study commercial business signs based on the linguistics landscape at Hua Hin Soi 57. Data were collected from 79 business signs of 58 businesses. The concept of Landry and Bourhis (1997) was employed to study the following issues: 1) types of commercial business, 2) language patterns, 3) relationships between language patterns and types of commercial business, and 4) functions of language. The findings show that there were 17 types of commercial business. Massage businesses were found the most. Language patterns appearing on commercial business signs could be divided into three types. Regarding monolingual signs, English signs were found the most. In terms of bilingual signs, English-Thai signs were found the most. As for multilingual signs, Thai - Chinese - English signs and English - Chinese - Thai signs were found in the same number. Based on the relationship between language patterns and types of commercial business, monolingual signs were mostly found in the restaurant business. Bilingual signs were commonly found in the massage business. In addition, multilingual signs were mostly found in the restaurant business. Finally, the commercial business signs had three functions of language: providing information, informing about the businesses' names and performing symbolic function. The results indicate that at Hua Hin Soi 57, in addition to Thai, the national language, English is also prominently used to convey internationalism and facilitate foreign customers. Therefore, Hua Hin Soi 57 is a multilingual community area indicating cultural diversity.

Keywords: Linguistic Landscape, Business Signs, Hua Hin Soi 57, Code-Mixing, Functions of Language Landscape

บทนำ

แนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistics Landscape) เป็นการมุ่งวิเคราะห์ภาษาที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะโดยเฉพาะป้ายชื่อธุรกิจการค้า รวมถึงการมองเห็นและการปรากฏของภาษาบนป้ายสาธารณะและป้ายพาณิชย์ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง (Landry and Bourhis, 1997: 25-29) แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นรูปภาพภาษาที่ปรากฏบนป้ายสาธารณะ สามารถเผยให้เห็นการ

เลือกใช้ภาษาของผู้คนในพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาที่ปรากฏกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพราะทุกภาษาที่ปรากฏนั้นมีได้ปรากฏอย่างไม่มีเหตุผล (Kress, 1993: 169-191)

ทั้งนี้แนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์มองว่าภาษาที่ปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ มีบทบาทในการสร้างภูมิทัศน์หรือก่อให้เกิดลักษณะเด่นของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อธุรกิจการค้าและป้ายของธุรกิจการค้ามีความสำคัญในฐานะสิ่งที่แสดงถึงภูมิทัศน์ทางภาษาของชุมชน รวมทั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่การค้า และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มคนหรือกิจกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่และสภาพแวดล้อม

ซอยหัวหิน 57 ถนนเดชาบุชิต ตั้งอยู่ในตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของอำเภอหัวหิน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีธุรกิจการค้าที่รองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจากการลงพื้นที่สำรวจซอยหัวหิน 57 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าป้ายธุรกิจการค้าต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 มีความเป็นพหุภาษา เนื่องจากภาษาที่ใช้บนป้ายธุรกิจการค้าปรากฏทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ซึ่งสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม พักผ่อน และรับบริการต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 57 จึงน่าสนใจมาศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์เพื่อสะท้อนให้เห็นความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural) รวมทั้งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจต่าง ๆ ตลอดจนหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจเหล่านั้น

การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในซอยหัวหิน 57 จะทำให้เห็นสภาพแวดล้อมและความหลากหลายทางเชื้อชาติ รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ดังกล่าว โดยคาดหวังว่าคำตอบที่ได้จากการวิจัยจะทำให้เข้าใจความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 อีกด้วย

บททวนวรรณกรรม

ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์เป็นการศึกษารูปแบบของภาษาที่เป็นตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ในสภาพแวดล้อมที่ปรากฏและสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง Landry & Bourhis (1997: 25-29) กล่าวว่าไว้ว่าภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาภาษาจากป้ายต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ เช่น ป้ายสาธารณะ ป้ายโฆษณา ป้ายชื่อร้านค้าเชิงพาณิชย์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาบนป้ายที่จะสะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาของคนในแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนที่มีภาวะทวิภาษา (Bilingual) หรือชุมชนที่มีภาวะพหุภาษา (Multilingual) อย่างไรก็ตาม การใช้ภาษาของคนในแต่ละชุมชนนั้น ยังสะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนด้วย เช่น สภาพทางสังคมที่มีความเป็นนานาชาติหรือความเป็นพหุวัฒนธรรม

Huebner (2006: 31-51) กล่าวว่าไว้เช่นเดียวกันว่าการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์สามารถบ่งบอกถึงสภาพหรือลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ภาษาเหล่านั้นปรากฏอยู่ อาจจะแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของการปนภาษา (Language Mixing) และการสัมผัสภาษา

(Language Contact) ในพื้นที่ชุมชนที่มีความหลากหลายทางภาษา (Multilingualism) นั้น ๆ ด้วย ดังนั้นการศึกษานิติศาสตร์ทางภาษาศาสตร์จึงเป็นวิธีการศึกษาการใช้ภาษาในสังคมจากป้ายที่มองเห็นได้ชัดเจนในบริเวณชุมชนหรือบนพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ อันจะสะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังของภาษาที่ปรากฏบนป้ายของพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยทางภาษาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีจำนวนไม่น้อยที่สนใจศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา โดยเฉพาะงานวิจัยในต่างประเทศ อาทิ Manan & Hajar (2022) ศึกษาการต่อรองทางภาษาอังกฤษกับภาษารัสเซียในประเทศคาซัคสถาน Dong (2021) ศึกษาป้ายในเขตชานเมืองกรุงปักกิ่งแล้วพบว่าชุมชนแรงงานของเมืองปักกิ่งจะมีป้ายธุรกิจที่ต่างจากป้ายในเมืองหลวง หรืองานวิจัยของ Lu, Li & Xu (2020) พบว่าป้ายภาษาอังกฤษจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ในประเทศจีน เช่นเดียวกับงานของ Chen (2014) ศึกษาเกี่ยวกับป้ายโฆษณาภาษาจีน-อังกฤษสองภาษาในเขตไชน่าทาวน์ เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ผลการศึกษาพบว่าภาษาจีนที่ปรากฏบนป้ายทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ไว้เพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นจีน นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ Coluzzi and Kitade (2015) ศึกษาภาษาที่ใช้ในสถานที่สักการะ เมืองกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่าภาษามลายูจะนำมาใช้เพื่อสื่อถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ขณะที่ภาษาอังกฤษมีอยู่ทั่วไปและปรากฏใช้จำนวนมากโดยมักจะใช้เพื่อสื่อถึงความทันสมัยและความเป็นสากล

งานวิจัยภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่บ้างแล้วจำนวนหนึ่ง ได้แก่

1) งานวิจัยที่ศึกษาป้ายในแหล่งท่องเที่ยวและย่านธุรกิจ เช่น กฤตพล วังภูสิต (2562) ศึกษาเปรียบเทียบป้ายชื่อธุรกิจการค้าในย่านบางลำพูกับย่านสยามสแควร์ แล้วพบว่าย่านการค้าบางลำพูเป็นย่านการค้าที่ธำรงรักษาความเป็นชนบทนิยมไว้ ขณะที่ย่านการค้าสยามสแควร์เป็นย่านการค้าที่มีความเป็นชุมชนพหุภาษา มีความทันสมัย ส่วนถนนอมจิตร สารอด และสราวุธ ไกรเสม (2562) ศึกษาความเป็นพหุภาษาในธุรกิจการค้าย่านนาฬิกาฝั่งเหนือ แล้วพบว่าผู้ค้าในย่านนาฬิกาฝั่งเหนือใช้ป้ายสองภาษาเพื่อสื่อสารกับลูกค้าซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับป้ายหลายภาษาเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจที่จะเลือกซื้อสินค้าและบริการ ขณะที่กรกฤช มิ่งมงคล (2564) ศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของชอยนานาเหนือและชอยเอกมัยกล่าวไว้เช่นเดียวกันว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความเป็นพหุภาษาและพหุวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนจากป้ายธุรกิจและบริการต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของกรวรรณ พรหมแย้ม (2565) ศึกษาภาษาจีนและกลวิธีการแปลชื่อธุรกิจร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นภูมิทัศน์พหุภาษาที่เกิดจากความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวของชาวจีน แม้ว่าในปัจจุบันธุรกิจร้านค้าหลายแห่งปิดตัวลงแต่ป้ายธุรกิจร้านค้าที่ยังหลงเหลืออยู่ สามารถสะท้อนลักษณะเด่นของภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ส่วนงานวิจัยของมูฮำหมัดสุกรี ทะยัสสะนิ และสมิทธิ์ วงศ์วิวัฒน์ (2565) ศึกษาพหุภาษาในป้ายธุรกิจการค้าในเขตอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา แล้วพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของผู้ประกอบการและผู้รับบริการ อีกทั้งยังพบการยอมรับนโยบายภาษาจากผู้เกี่ยวข้องพร้อมกับการปรับตัวให้ทันยุคโลกาภิวัตน์ด้วยภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจารุญา อนันตะวัน และศุภกิต บัวขาว (2565) ศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของตลาดท่าเตด็จ จังหวัดหนองคาย แล้วพบความเป็นพหุภาษาในพื้นที่ท่องเที่ยว

ดังกล่าว

2) งานวิจัยที่ศึกษาป้ายธุรกิจในการทำอากาศยาน เช่น พิชัย แก้วบุตร และนพวรรณ เมืองแก้ว (2563) ศึกษาป้ายและชื่อธุรกิจการค้าในการทำอากาศยานนานาชาติสุราษฎร์ธานี แล้วพบความเป็นพหุภาษาในพื้นที่ดังกล่าว เช่นเดียวกับภิกขพรณ งามประมวญ (2565) ศึกษาภาษาที่ใช้บนป้าย ณ ทำอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ แล้วพบเช่นเดียวกันว่าภาษาอังกฤษได้ถูกใช้อย่างแพร่หลายในทำอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ และยังคงเป็นภาษาต่างประเทศหลักที่สำคัญในประเทศไทย

3) งานวิจัยที่ศึกษาป้ายมหาวิทยาลัย เช่น กิตตินาถ เรขาลิลิต (2563) ศึกษาการเลือกภาษาของป้ายสาธารณะในมหาวิทยาลัยของไทยกรณีศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของภาษาอังกฤษบนป้ายสาธารณะในมหาวิทยาลัยของไทย

4) งานวิจัยที่ศึกษาป้ายห้ามในพื้นที่สาธารณะ เช่น ชุตินล เอมดิษฐ์ และคณะ (2566) ศึกษาภาษาในป้ายห้ามของไทย ผลการวิจัยพบว่าการเลือกใช้ภาษาไทยในป้ายหรือประกาศสาธารณะที่ระบุการบังคับใช้กฎหมายประเภทต่าง ๆ มากที่สุด อย่างไรก็ตามยังมีการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นรวมอยู่ด้วยและบางป้ายปรากฏถ้อยคำภาษาอังกฤษโดดเด่นกว่าภาษาไทยหรือปรากฏภาษาอังกฤษในป้ายเพียงหนึ่งภาษาเท่านั้น

5) งานวิจัยที่ศึกษาป้ายที่สะท้อนวัฒนธรรม เช่น ภัทรนิษฐ์ ศรีจอมทอง (2565) ศึกษาการปรากฏคำเมืองบนแผ่นป้ายสาธารณะในฐานะการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนา ผลการวิจัยพบลักษณะอัตลักษณ์ที่ทำให้เห็นมุมมองทางสังคมของผู้คนในล้านนาที่แสดงออกมาผ่านภาษาเขียนซึ่งเป็นภาษาคำเมืองบนแผ่นป้ายในพื้นที่สาธารณะ ขณะที่งานวิจัยของสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์ และดุลวิทย์ นาคนาวา (2566) ศึกษาวัฒนธรรมของมัสยิดในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในและชุมชนรอบมัสยิด ผลการวิจัยพบว่าชุมชนรอบมัสยิดสามารถใช้เป็นต้นแบบพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะมัสยิดในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมมุสลิมที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละชุมชน

6) งานวิจัยที่ศึกษาสื่อยึดในเฟซบุ๊ก เช่น ทิวพร ธงทอง และจิตติมา สุแก้ว (2565) ศึกษาภูมิทัศน์ภาษาศาสตร์ของสื่อยึดบนเพจเฟซบุ๊กในประเทศไทย แล้วพบว่าภาษาที่ใช้บนสื่อยึดทำหน้าที่ 3 ประการ ได้แก่ การดึงดูดความสนใจของผู้สวมใส่ การแสดงออกถึงการรวมกลุ่ม และการส่งเสริมการสื่อสารระหว่างบุคคล

จะเห็นว่าการวิจัยภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์จะช่วยให้เห็นการใช้ภาษาที่สัมพันธ์กับคนที่อยู่ในพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย ไม่เพียงเท่านั้น ยังแสดงให้เห็นอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมและมีอิทธิพลต่อการสร้างเมืองให้รองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ นอกจากจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่หรือแหล่งชุมชนนั้น ๆ แล้ว ภาษาที่ปรากฏบนป้ายสาธารณะยังทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้อีกด้วย หน้าที่ของภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์จะกล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

หน้าที่ของภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

Landry & Bourhis (1997: 25-29) ได้แบ่งหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) หน้าที่ในการให้ข้อมูล (Informational function) หมายถึง ภาษาที่บ่งบอรายละเอียดและข้อมูลต่าง ๆ บนป้ายในพื้นที่สาธารณะ เช่น ป้ายที่ให้ข้อมูลกับบุคคลหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยหน้าที่ในการให้ข้อมูลมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับสารรับรู้รายละเอียดต่าง ๆ และหากมีภาษาหลายภาษาปรากฏร่วมกันและทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเช่นเดียวกัน มักจะมีภาษาหนึ่งที่มีความโดดเด่นหรือมีสถานภาพสูงที่สุดในการให้ข้อมูล และ 2) หน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic function) หมายถึง ภาษาที่ปรากฏในที่สาธารณะมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้อยู่ในสังคม แสดงให้เห็นขอบเขตของกลุ่มภาษา ความเป็นทวิภาษาหรือพหุภาษา ตลอดจนการแสดงออกถึงคุณค่าและสถานภาพที่เหนือกว่าภาษาอื่น ๆ นอกจากนี้หน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ยังถูกใช้ในบริบทต่าง ๆ ในพื้นที่อีกด้วย เช่น การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อแสดงออกถึงรสนิยม เชื้อชาติ หรือเพื่อแสดงการมีตัวตนอยู่ในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group identity)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยหัวหิน 57: การศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. **พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยเก็บข้อมูลป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ที่ปรากฏในซอยหัวหิน 57 ถนนเดชาอนุชิต อำเภอกอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยะทางยาว 350 เมตร เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในวันที่ 5 มีนาคม 2566 ดังแผนภาพแสดงพื้นที่

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงพื้นที่ซอยหัวหิน 57 ถนนเดชาอนุชิต อำเภอกอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ที่ปรากฏในซอยหัวหิน 57 โดยเลือกถ่ายรูปแบบป้ายชื่อธุรกิจและป้ายที่แสดงรายละเอียดข้อมูลของร้านจากป้ายทุกชนิดที่ปรากฏอยู่ในระดับการมองเห็นที่ชัดเจน ตัวอักษรมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ครบถ้วนทุกข้อความ โดยนับจำนวนป้ายทุกป้ายที่ปรากฏ คือ ป้ายติดกำแพง ป้ายติดประตู ป้ายแขวน ป้ายห้อย ฯลฯ หากป้ายใดมีข้อความเหมือนกันทุกประการ แต่ติดอยู่ในตำแหน่งที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจะนับรวมกันเป็นหนึ่งป้าย รวมจำนวนป้ายที่นับได้ทั้งสิ้น 79 ป้าย จากจำนวนธุรกิจ 58 แห่ง

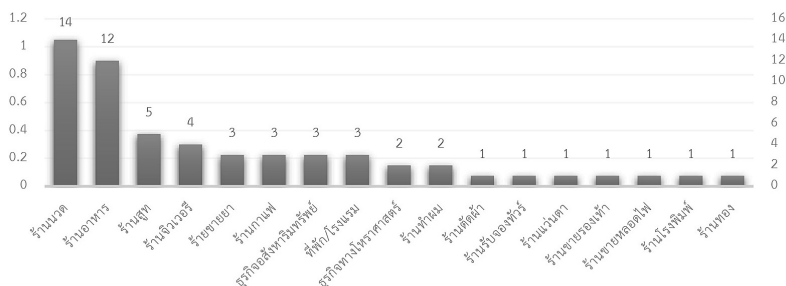
3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ซอยหัวหิน 57 มีลำดับขั้นตอนต่าง ๆ โดยเริ่มจากการสำรวจป้ายของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ทั้งหมดเพื่อจำแนกประเภทของธุรกิจ จากนั้นศึกษารูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจ เพื่อแสดงให้เห็นว่าธุรกิจการค้าประเภทต่าง ๆ นิยมใช้ภาษารูปแบบใดในการนำเสนอ รวมถึงวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายว่าภาษาที่ปรากฏนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นสิ่งใดบ้าง โดยการศึกษาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะนับจำนวนความถี่ของข้อมูลตามจำนวนครั้งที่พบ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย เป็นลำดับต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ซอยหัวหิน 57 ประกอบด้วยผลการศึกษาประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ รูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ และหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ รายละเอียดต่าง ๆ มีดังนี้

1. ประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

จากการศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ซอยหัวหิน 57 จำนวน 79 ป้าย จากจำนวนธุรกิจ 58 แห่ง สามารถจำแนกประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ได้เป็น 17 ประเภท โดยแสดงให้เห็นดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ขอยหัวหิน 57 สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มธุรกิจสินค้าอุปโภคและบริโภค ประกอบด้วย ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายยา ร้านสุทรี ร้านแว่นตา ร้านขายรองเท้า ร้านขายหลอดไฟ ร้านจิ๋วเวรี ร้านทอง 2) กลุ่มธุรกิจบริการ ประกอบด้วย ร้านนวด ที่พัก/โรงแรม ร้านทำผม ร้านตัดผ้า ร้านรับจองทัวร์ ร้านโรงพิมพ์ 3) กลุ่มธุรกิจทางโหราศาสตร์ และ 4) กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้หากพิจารณาจำนวนของร้านค้าแต่ละกลุ่มธุรกิจ พบว่าธุรกิจที่ปรากฏมากที่สุด คือธุรกิจประเภทร้านนวด จำนวน 14 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ของป้ายทั้งหมด รองลงมาคือร้านอาหาร จำนวน 12 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 20.69 ของป้ายทั้งหมด จึงนับได้ว่าธุรกิจร้านนวดและร้านอาหารเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจมากที่สุดในพื้นที่นี้ เนื่องจากธุรกิจการค้าทั้ง 2 ประเภท มีจำนวนร้านมากกว่าครึ่งหนึ่งของธุรกิจประเภทอื่น ๆ อีกทั้งการที่ขอยหัวหิน 57 ปรากฏธุรกิจหลากหลายประเภทในแหล่งพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากขอยหัวหิน 57 เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้คนในพื้นที่จึงเกิดการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกับบุคคลต่างวัฒนธรรม อันสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายและความแตกต่างอย่างกลมกลืนกันได้อย่างดี

2. รูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

จากการศึกษารูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ขอยหัวหิน 57 จำนวน 58 แห่ง รวมธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ 17 ประเภท สามารถจำแนกรูปแบบของภาษาที่ปรากฏบนป้ายได้ 3 รูปแบบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงรูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

รูปแบบของป้าย	รวม	ร้อยละ	ภาษา	จำนวน	ร้อยละ
ป้ายภาษาเดียว (Monolingual signs)	34	43.04	อังกฤษ	19	24.05
			ไทย	15	18.99
ป้ายสองภาษา (Bilingual signs)	43	54.43	อังกฤษ - ไทย	23	29.11
			ไทย - อังกฤษ	17	21.51
			ไทย - จีน	2	2.53
			อังกฤษ - จีน	1	1.27
ป้ายหลายภาษา (Multilingual signs)	2	2.53	ไทย - จีน - อังกฤษ	1	1.27
			อังกฤษ - จีน - ไทย	1	1.27
รวม	79	100		79	100

จากตารางที่ 1 แสดงรูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 พบว่า ป้ายสองภาษา (Bilingual signs) ปรากฏมากที่สุด จำนวน 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 54.43 ของป้ายทั้งหมด รองลงมาคือ ป้ายภาษาเดียว (Monolingual signs) จำนวน 34 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 43.04 ของป้ายทั้งหมด และป้ายหลายภาษา (Multilingual signs) พบจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 2 ป้ายเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2.53 ของป้ายทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

1.ป้ายภาษาเดียว (Monolingual signs) คือ ป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียวนับป้าย จากการศึกษาพบว่าป้ายธุรกิจการค้าซอยหัวหิน 57 ปรากฏป้ายภาษาเดียวจำนวน 34 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 43.04 ของป้ายทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ และ 2) ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาไทย โดยพบป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษจำนวนมากที่สุด

1.1 ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียวนับป้าย ผลการศึกษาพบจำนวน 19 ป้าย จากจำนวนป้ายภาษาเดียว 34 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 24.05 ของป้ายทั้งหมดดังตัวอย่าง

ภาพที่ 3 ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 3 คือป้ายธุรกิจร้านอาหาร ชื่อ “GRILL & CHILL HUAHIN” พบการใช้ภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียวเท่านั้นในการนำเสนอ และหากเปรียบเทียบเฉพาะการใช้ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ พบว่าธุรกิจร้านอาหารมีการใช้จำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับธุรกิจอื่นเช่นเดียวกับป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาไทย

1.2 ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาไทย คือ ป้ายที่ใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวนับป้าย ผลการศึกษาพบจำนวน 15 ป้าย จากจำนวนป้ายภาษาเดียว 34 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 18.99 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 4 ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 4 คือป้ายธุรกิจร้านอาหาร ชื่อ “ร้านอาหารหัวหิน (โกทิ)” พบการใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเท่านั้นในการนำเสนอ และหากเปรียบเทียบเฉพาะการใช้ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาไทย พบว่าธุรกิจร้านอาหารมีการใช้จำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับธุรกิจอื่น

2. ป้ายสองภาษา (Bilingual signs) คือ ป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาสองภาษาบนป้าย จากการศึกษาพบว่าป้ายธุรกิจการค้าขายหัวหิน 57 ปรากฏป้ายสองภาษาจำนวน 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 54.43 ของป้ายทั้งหมด แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย 2) ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3) ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีน และ 4) ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน โดยพบป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทยมากที่สุด

2.1 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทยประกอบกัน โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่าภาษาไทย พบจำนวน 23 ป้าย จากจำนวนป้ายสองภาษา 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 29.11 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 5 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 5 คือป้ายธุรกิจร้านสุท ชื่อ “Bond Street Tailor บอนด์สตรีท” มีการใช้ภาษาอังกฤษว่า “Bond Street” เป็นอักษรขนาดใหญ่ตรงกลางป้าย เพื่อบ่งบอกชื่อร้าน และมีภาษาอังกฤษคำว่า “Tailor” ขนาดเล็กอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าเพื่อบ่งบอกประเภทของธุรกิจ

อีกทั้งพบการใช้ภาษาไทยว่า “บอนด์ สตรีท” ขนาดเล็กในตำแหน่งที่เหนือกว่า จึงแสดงให้เห็นว่าป้ายธุรกิจดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลด้วยภาษาอังกฤษเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีภาษาไทยกำกับอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่า แต่เป็นอักษรขนาดเล็กไม่ได้มีความโดดเด่นเท่ากับภาษาอังกฤษ

2.2 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษประกอบกัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่าภาษาอังกฤษ พบจำนวน 17 ป้าย จากจำนวนป้ายสองภาษา 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 21.51 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 6 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 6 คือป้ายธุรกิจร้านนวด ชื่อ “เพลินพิต นวดเพื่อสุขภาพ Plernpit Massage” พบการใช้ภาษาไทยว่า “เพลินพิต นวดเพื่อสุขภาพ” เป็นตัวอักษรขนาดใหญ่อยู่ด้านบน และใช้ภาษาอังกฤษคำว่า “Plernpit Massage” เป็นตัวอักษรขนาดเล็กวางอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่า ซึ่งไม่ได้มองเห็นเด่นชัดเท่ากับอักษรภาษาไทย จึงแสดงให้เห็นว่าป้ายธุรกิจดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลด้วยภาษาไทยและใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนประกอบเสริมเท่านั้น

2.3 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีน คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนประกอบกัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่าภาษาจีน พบจำนวน 2 ป้าย จากจำนวนป้ายสองภาษา 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 2.53 ของป้ายทั้งหมดดังตัวอย่าง

ภาพที่ 7 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีน

จากตัวอย่าง ภาพที่ 7 คือป้ายธุรกิจร้านทอง ชื่อ “โซวยังไถ่ 泰永蘇” มีการใช้ตัวอักษรภาษาไทยว่า “โซวยังไถ่” วางอยู่ในตำแหน่งด้านหน้า และตัวอักษรภาษาจีน “泰永蘇” ซึ่งเป็นนามบุคคลชื่อยังไถ่ แซ่โซว อยู่ในตำแหน่งด้านหลัง ซึ่งทั้ง 2 ภาษามีขนาดตัวอักษรเท่ากัน แต่การจัดเรียงรูปของภาษานั้นภาษาไทยอยู่ในตำแหน่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของป้าย ในการอ่านต้องอ่านไถ่เรียงจากด้านซ้ายไปด้านขวา แสดงให้เห็นว่าป้ายธุรกิจดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลด้วยภาษาไทยเป็นอันดับแรกและตามด้วยภาษาจีนเป็นลำดับถัดมา

2.4 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนประกอบกัน โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่าภาษาจีน พบจำนวน 1 ป้าย จากจำนวนป้ายสองภาษา 43 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.27 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 8 ป้ายสองภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน

จากตัวอย่าง ภาพที่ 8 คือป้ายธุรกิจร้านนวด ชื่อร้าน “NUADDEE MASSAGE 按摩” การจัดวางตัวอักษรมีการใช้อักษรภาษาอังกฤษ “NUADDEE MASSAGE” จัดวางในตำแหน่งด้านบนที่เหนือกว่า และอักษรภาษาจีน “按摩” จัดวางในตำแหน่งด้านล่างที่ต่ำกว่าภาษาอังกฤษ หากพิจารณาจากลำดับการจัดวางตำแหน่งแสดงให้เห็นว่าป้ายดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลจากด้านบนลงด้านล่าง โดยใช้ภาษาอังกฤษขึ้นเป็นอันดับแรกแล้วตามด้วยภาษาจีนเป็นลำดับถัดมา

3. ป้ายหลายภาษา (Multilingual signs) คือ ป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาตั้งแต่สามภาษาขึ้นไป จากการศึกษาพบว่าป้ายธุรกิจการค้า ขอยหัวหิน 57 ปรากฏป้ายหลายภาษาจำนวน 2 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 2.53 ของป้ายทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาไทย - ภาษาจีน - ภาษาอังกฤษ และ 2) ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษ - ภาษาจีน - ภาษาไทย ซึ่งป้ายทั้ง 2 ลักษณะมีจำนวนเท่ากัน

3.1 ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาไทย - ภาษาจีน - ภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษประกอบกัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่า จากนั้นจึงปรากฏภาษาจีน และภาษาอังกฤษตามลำดับ พบจำนวน 1 ป้าย จากจำนวนป้ายหลายภาษา 2 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.27 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 9 ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาไทย - ภาษาจีน - ภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 9 คือป้ายธุรกิจร้านอาหาร ชื่อ “สำราญ 幸福 SAMRAN” มีการใช้ตัวอักษรภาษาไทย “สำราญ” วางอยู่ในตำแหน่งด้านหน้า และตัวอักษรภาษาจีน “幸福” อ่านว่า ซิงฝู แปลว่า ความสุข ตามหลังในขนาดที่เท่ากัน นอกจากนี้ยังมีตัวอักษรภาษาอังกฤษขนาดเล็กคำว่า “SAMRAN” วางอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่า จากการจัดวางตำแหน่งของตัวอักษรนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าป้ายดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลภาษาไทยเป็นหลัก ตามด้วยภาษาจีนและภาษาอังกฤษตามลำดับ

3.2 ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษ - ภาษาจีน - ภาษาไทย คือ ป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทยประกอบกัน โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งการวางตำแหน่งตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่า จากนั้นจึงปรากฏภาษาจีน และภาษาไทยตามลำดับ พบจำนวน 1 ป้าย จากจำนวนป้ายหลายภาษา 2 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.27 ของป้ายทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 10 ป้ายหลายภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษ - ภาษาจีน - ภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 10 คือป้ายธุรกิจร้านอาหาร ชื่อ “CHAOLAY SEAFOOD HUAHIN 潮來海鮮餐廳” ร้านอาหารชาวเล” มีการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษขนาดใหญ่ว่า “CHAOLAY SEAFOOD” เพื่อบ่งบอกชื่อร้านและในตำแหน่งที่ต่ำกว่ามีคำว่า “HUAHIN” เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษขนาดเล็กเพื่อบ่งบอกสถานที่ นอกจากนี้ยังปรากฏตัวอักษรภาษาจีน “潮來海鮮餐廳” อยู่ในตำแหน่งด้านล่างสุดของป้าย และตำแหน่งบนสุดมุมซ้ายมีตัวอักษรภาษาไทยขนาดเล็กคำว่า “ร้านอาหารชาวเล” กำกับอยู่ด้วย หากวิเคราะห์ตามหลักของการจัดวางตำแหน่งและขนาด

ตัวอักษรนั้น แสดงให้เห็นว่าป้ายธุรกิจดังกล่าวต้องการนำเสนอข้อมูลภาษาอังกฤษเป็นหลักตามด้วยภาษาจีน และภาษาไทยตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในซอยหัวหิน 57 จำนวน 58 แห่ง มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

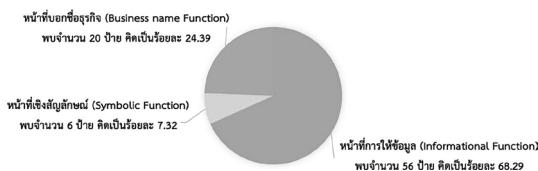
ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

ประเภทธุรกิจ	ป้ายภาษาไทย		ป้ายสองภาษา		ป้ายหลายภาษา				รวม
	ไทย	อังกฤษ	ไทย - อังกฤษ	อังกฤษ - ไทย	ไทย - จีน	อังกฤษ - จีน	ไทย - อังกฤษ - จีน	อังกฤษ - จีน - ไทย	
ร้านนวด	1	1	13	5	-	1	-	-	21
ร้านอาหาร	7	6	-	2	-	-	1	1	17
ร้านสุท	-	2	-	4	-	-	-	-	6
ร้านจิ๋วเวอรี่	-	3	-	3	-	-	-	-	6
ร้านขายยา	1	-	1	1	-	-	-	-	3
ร้านกาแฟ	-	1	-	1	1	-	-	-	3
ร้านธุรกิจอสังหาฯ	-	3	-	1	-	-	-	-	4
ที่พัก/โรงแรม	-	1	1	1	-	-	-	-	3
ธุรกิจทางโหราศาสตร์	1	1	-	1	-	-	-	-	3
ร้านทำผม	1	-	1	-	-	-	-	-	2
ร้านตัดผ้า	1	-	1	-	-	-	-	-	2
ร้านรับจองทัวร์	1	-	-	1	-	-	-	-	2
ร้านแว่นตา	-	1	-	1	-	-	-	-	2
ร้านขายรองเท้า	-	-	-	2	-	-	-	-	2
ร้านขายหลอดไฟ	1	-	-	-	-	-	-	-	1
ร้านโรงพิมพ์	1	-	-	-	-	-	-	-	1
ร้านทอง	-	-	-	-	1	-	-	-	1
รวม	15	19	17	23	2	1	1	1	79
ร้อยละ	18.99	24.05	21.51	29.11	2.53	1.27	1.27	1.27	100

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์นั้น พบป้ายภาษาเดียวในธุรกิจร้านอาหารมากที่สุด ป้ายสองภาษาพบในธุรกิจร้านนวดมากที่สุด และป้ายหลายภาษาพบในธุรกิจร้านอาหาร มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าธุรกิจร้านนวดและร้านอาหาร นอกจากเป็นธุรกิจที่พบมากที่สุดในพื้นที่แล้ว ยังปรากฏรูปแบบภาษาบนป้ายมากที่สุดด้วยเช่นกัน

4. หน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

จากการศึกษาหน้าที่ของภาษาบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในซอยหัวหิน 57 จำนวน 79 ป้าย จากจำนวนธุรกิจ 58 แห่ง พบว่าภาษาบนป้ายทำหน้าที่ 3 ประการ และมีบางป้ายสามารถทำหน้าที่ของภาษาได้มากกว่าหนึ่งหน้าที่ ต่างจากหน้าที่ของ Landry & Bourhis (1997) ที่มีเพียง 2 ประการ คือ 1) หน้าที่การให้ข้อมูล (Informational Function) 2) หน้าที่บอกชื่อธุรกิจ (Business name Function) และ 3) หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Function) แสดงให้เห็นดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 11 แผนภูมิแสดงหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์

จากแผนภูมิข้างต้น แสดงหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในซอยหัวหิน 57 พบว่าภาษาบนป้ายธุรกิจทำหน้าที่การให้ข้อมูลมากที่สุด พบจำนวน 56 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 68.29 ของป้ายทั้งหมด รองลงมาคือทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจ พบจำนวน 20 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 24.39 ของป้ายทั้งหมด และภาษาทำหน้าที่น้อยที่สุด คือ หน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ พบจำนวน 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 7.32 ของป้ายทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

4.1 หน้าที่การให้ข้อมูล (Informational Function) คือ การที่ภาษาทำหน้าที่บ่งบอกรายละเอียดและข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจ พื้นที่ซอยหัวหิน 57 จากการศึกษพบป้ายที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล จำนวน 56 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 68.29 ของป้ายทั้งหมด สามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ 2) การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาไทย 3) การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาจีน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาอังกฤษทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือบ่งบอกรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจ พบจำนวน 44 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล 56 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 78.57 ของป้ายการให้ข้อมูลดังตัวอย่าง

ภาพที่ 12 การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 12 เป็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษบนป้ายธุรกิจร้านนวด “White Sand Massage & Spa” โดยภาษาอังกฤษที่ปรากฏบนป้ายเป็นการให้ข้อมูลและรายละเอียดการบริการของทางร้าน เช่น Jurlique Aromatherapy Facial Treatment, Jurlique Mud Moor Body Wrap, Swedish Massage แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายหลักของทางร้านคือชาวต่างชาติหรือผู้ที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ประกอบกับการใช้ภาษาอังกฤษยังแสดงถึงความเป็นสากล ช่วยยกระดับ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธุรกิจด้วย

4.1.2 การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาไทย คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาไทยทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือบ่งบอกรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจ พบจำนวน 10 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล 56 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 17.86 ของป้ายการให้ข้อมูล ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 13 การให้ข้อมูลที่เป็นภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 13 เป็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่เป็นภาษาไทยบนป้ายธุรกิจทางโหราศาสตร์ “อาจารย์กานต์” โดยภาษาไทยที่ปรากฏบนป้ายเป็นการให้ข้อมูลและรายละเอียดการบริการของร้าน เช่น สักลายมือ ลงนะหน้าทอง ถูลายมือ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมาย

ที่ทางร้านต้องการจะนำเสนอคือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนไทยหรือผู้ที่สามารถอ่านภาษาไทยได้

4.1.3 การให้ข้อมูลที่ เป็นภาษาจีน คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาจีน ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือบ่งบอรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจ พบจำนวน 2 ป้าย จากจำนวนป้าย ที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล 56 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 3.57 ของป้ายการให้ข้อมูล ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 14 การให้ข้อมูลที่ เป็นภาษาจีน

จากตัวอย่าง ภาพที่ 14 เป็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่ เป็นภาษาจีนบนป้ายธุรกิจ ร้านนวด “Thai Thai Massage” โดยภาษาจีนที่ปรากฏบนป้ายเป็นการให้ข้อมูลและรายละเอียด การบริการของทางร้าน ประกอบควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษและภาษาไทย แสดงให้เห็นว่านอกจาก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสารแล้ว ยังมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ภาษาจีน ในการสื่อสารอีกด้วย

4.2 หน้าที่บอกชื่อธุรกิจ (Business name Function) คือ การที่ภาษาบนป้าย มีหน้าที่ในการบ่งบอชื่อของธุรกิจเท่านั้น มิได้มีการระบุหรือลงรายละเอียดให้กลุ่มเป้าหมายทราบ ถึงสินค้าหรือการบริการ โดยจากการศึกษาพบป้ายที่มีหน้าที่บอกชื่อธุรกิจจำนวน 20 ป้าย คิดเป็น ร้อยละ 24.39 ของป้ายทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาอังกฤษ 2) การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาไทย 3) การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาจีน มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจที่ใช้ภาษาอังกฤษ บ่งบอชื่อของธุรกิจเพียงอย่างเดียว ไม่ได้แสดงถึงรายละเอียดหรือลักษณะของธุรกิจให้ทราบ พบ จำนวน 11 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจ 20 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 55 ของป้ายบอก ชื่อธุรกิจ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 15 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 15 คือป้ายร้านสุท ชื่อ “ESPRIT COLLECTION” เป็นการทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจบนป้ายด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่งป้ายนี้ไม่ได้มีการบ่งบอกถึงรายละเอียดของธุรกิจเป็นเพียงแค่การบอกชื่อของร้านเท่านั้น

4.2.2 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาไทย คือ ป้ายธุรกิจที่ใช้ภาษาไทยบ่งบอกชื่อของธุรกิจเพียงอย่างเดียว ไม่ได้แสดงถึงรายละเอียดหรือลักษณะของธุรกิจให้ทราบ ต้องอาศัยการสังเกตป้ายอื่นควบคู่ หรือสังเกตจากสินค้าที่วางอยู่ภายในร้านประกอบกัน พบจำนวน 6 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจ 20 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 30 ของป้ายบอกชื่อธุรกิจ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 16 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 16 คือป้ายร้านอาหาร ชื่อ “สมพล” เป็นการทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจบนป้ายด้วยภาษาไทย ซึ่งหากพิจารณาจากป้ายนี้อย่างเดียวจะไม่สามารถทราบได้ว่าธุรกิจนี้คือธุรกิจใด เนื่องจากป้ายปรากฏเพียงชื่อธุรกิจเท่านั้น ไม่ได้ระบุหรือลงรายละเอียดเกี่ยวกับการบริการ

4.2.3 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาจีน คือ ป้ายธุรกิจที่ใช้ภาษาจีนบ่งบอกชื่อของธุรกิจเพียงอย่างเดียว ไม่ได้แสดงถึงรายละเอียดหรือลักษณะของธุรกิจให้ทราบ พบจำนวน 3 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจ 20 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 15 ของป้ายบอกชื่อธุรกิจ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 17 การทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจภาษาจีน

จากตัวอย่าง ภาพที่ 17 คือป้ายร้านทอง มีการใช้ตัวอักษรภาษาจีน “泰永蘇” และถ่ายทอดออกมาเป็นอักษรภาษาไทยว่า “โซ้ยงไถ่” ควบคู่ด้วย ซึ่งเป็นชื่อนามบุคคล ตัวอักษรบนป้ายทำหน้าที่บอกชื่อของธุรกิจเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ระบุถึงลักษณะของธุรกิจหรือสื่อว่าเป็นธุรกิจประเภทใด

4.3 หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Function) คือ การที่ภาษามีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนที่อยู่ในสังคมทางด้านสถานภาพหรือการมีคุณค่า จากการศึกษาพบป้ายที่ทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ จำนวน 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 7.32 ของป้ายทั้งหมด สามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาอังกฤษ 2) การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาไทย 3) การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาจีน มีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาอังกฤษ คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาอังกฤษทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกหรือกล่าวถึงลักษณะเด่นทางธุรกิจพบจำนวน 4 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของป้ายทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 18 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง ภาพที่ 18 คือป้ายร้านอาหารอินเดีย ชื่อ “บอนเบย์พาลีส” เป็นการทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ของภาษาอังกฤษบนป้ายร้านอาหาร โดยเลียนแบบรูปแบบอักษรของภาษาหนึ่งให้คล้ายกับอีกภาษาหนึ่ง (mimicry) คือ ตัวอักษรภาษาอังกฤษเขียนเลียนแบบให้คล้ายกับอักษรฮินดี ประเทศอินเดีย สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบและลักษณะตัวอักษรภาษาอังกฤษสามารถออกแบบเป็นสัญลักษณ์ให้คล้ายกับภาษาฮินดีได้ เพื่อให้ผู้รับสารอ่านออกและเข้าใจ พร้อมสื่อให้

ทราบว่าเป็นธุรกิจร้านขายอาหารอินเดีย

4.3.2 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาไทย คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาไทยทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกหรือกล่าวถึงลักษณะเด่นทางธุรกิจ พบจำนวน 1 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของป้ายทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 19 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาไทย

จากตัวอย่าง ภาพที่ 19 คือป้ายร้านนวด ชื่อ “ไทย ไทย” (Thai Thai Massage) เป็นการทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ของภาษาไทยบนป้ายร้านนวด ซึ่งเป็นการนวดแบบแผนไทย จึงมีการตั้งชื่อร้านภาษาไทยว่า “ไทย ไทย” จากป้ายถึงแม้ว่าอักษรภาษาอังกฤษจะโดดเด่นกว่าอักษรภาษาไทย แต่เพื่อบ่งบอกและแสดงออกถึงความเป็นไทย จึงมีการนำเสนอผ่านรูปแบบอักษรภาษาอังกฤษที่มีลักษณะโค้งมนและอ่อนช้อย สื่อถึงความเป็นไทยออกมาได้อย่างชัดเจน ดังนั้นชื่อและลักษณะตัวอักษรจึงมีหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของธุรกิจดังกล่าว

4.3.3 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาจีน คือ ป้ายธุรกิจการค้าปรากฏการใช้ภาษาจีนทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกหรือกล่าวถึงลักษณะเด่นทางธุรกิจ พบจำนวน 1 ป้าย จากจำนวนป้ายที่ทำหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของป้ายทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 20 การทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ภาษาจีน

จากตัวอย่าง ภาพที่ 20 คือป้ายร้านกาแฟ ชื่อ “ร้านกาแฟเจ็กเปี๊ยะ 正盛” เป็นการทำหน้าทีในเชิงสัญลักษณ์ของภาษาจีนบนป้ายร้านกาแฟ เนื่องจากภาษาจีนไม่ได้แปลหรือทับศัพท์จากคำภาษาไทยแต่อย่างใด และไม่ได้บ่งบอกถึงสินค้าและบริการของทางร้าน ภาษาจีน 正盛 อ่านว่า “เจิ้งเซิง” แปลว่า ความรุ่งเรือง ความรุ่งโรจน์ ดังนั้นภาษาจีนจึงมีหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ในการบ่งบอกว่าธุรกิจดังกล่าวเป็นธุรกิจของคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนเพียงเท่านั้น

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ขอยหัวหิน 57 ถนนเดชาอนุชิต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ 2) รูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษา กับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ และ 4) หน้าทีของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ พบว่าภาษาบนป้ายธุรกิจนอกจากการใช้ภาษาเดียวแล้ว ยังแสดงถึงการใช้ภาษาที่มากกว่า 1 ภาษาด้วย อาทิ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน สะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่ของชุมชนดังกล่าวมีลักษณะเป็นสังคมพหุภาษา ผลการศึกษาที่พบจึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Landry and Bourhis (1997: 25-29) ที่ว่าภาษาบนป้ายจะสะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาที่ต่างกันของคนในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละชุมชน จึงทำให้ทราบถึงภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของพื้นที่ขอยหัวหิน 57 ว่ามีลักษณะความเป็นพหุภาษาและพหุวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนจากรูปแบบภาษาและหน้าทีของภาษาที่ปรากฏบนป้ายในพื้นที่ดังกล่าว ไม่เพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่าป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ขอยหัวหิน 57 แสดงให้เห็นอัตลักษณ์และลักษณะเฉพาะของธุรกิจ รวมถึงสะท้อนให้เห็นลูกค้ายุคใหม่เป้าหมายของธุรกิจต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

1) เมื่อพิจารณาประเภทของธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ธุรกิจที่พบว่าเป็นที่นิยมและมีกรเปิดบริการมากที่สุดในขอยหัวหิน 57 คือ ธุรกิจร้านนวด ที่มีจำนวนมากถึง 14 ร้าน ในระยะทางเพียง 350 เมตร เนื่องจากพื้นที่หัวหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย การที่มีร้านนวดปรากฏเป็นจำนวนมากจึงถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) รูปแบบหนึ่ง โดยเอกลักษณ์สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว คือการนวดแผนไทย สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจร้านนวดได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่การเป็น Spa Capital of Asia (ธุรกิจร้านนวดและสปาไทยเป็นอย่างไรในปีที่มีโรคระบาด, 2564)

2) เมื่อพิจารณารูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ป้ายธุรกิจในขอยหัวหิน 57 มีทั้งการใช้ภาษาเดียว สองภาษา และหลายภาษา ป้ายที่ปรากฏภาษาไทยล้วนแสดงให้เห็นว่าธุรกิจนั้นต้องการเน้นกลุ่มลูกค้าชาวไทยเป็นหลักจึงเลือกใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ และนอกจากภาษาไทยแล้วยังพบการใช้ภาษาอังกฤษอย่างเด่นชัดมาก โดยปรากฏภาษาอังกฤษบนป้ายภาษาเดียวจำนวนมากที่สุด และหากภาษาอังกฤษมีการปรากฏร่วมกับภาษาอื่นพบว่ามีการวางตำแหน่งตัวอักษรภาษาอังกฤษในลักษณะตำแหน่งที่โดดเด่น เห็นได้ง่าย และชัดเจนกว่าภาษาอื่นเป็นจำนวนมากเช่นกัน สอดคล้องกับที่ พงศกร เมธีธรรม (2560) ได้กล่าวไว้ว่าภาษา

อังกฤษเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยและเป็นภาษาที่ช่วยยกระดับภาพลักษณ์และฐานะทางสังคม การใช้ภาษาอังกฤษแสดงบนป้ายจึงมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่แสดงถึงความทันสมัยและความเป็นสากล ดังนั้นป้ายที่ไม่มีภาษาไทยปรากฏหรือมีภาษาไทยปรากฏเพียงเล็กน้อยแสดงให้เห็นว่าธุรกิจนั้นต้องการเน้นกลุ่มลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบการใช้ภาษาจีนด้วยแต่ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อีกทั้งภาษาจีนนี้ไม่พบการปรากฏแบบเดียว แต่ปรากฏร่วมกับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ จึงแสดงให้เห็นว่านอกจากหลายธุรกิจจะใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายแล้ว หลายธุรกิจยังใช้ภาษาจีนเพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวจีนด้วย ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับที่ Backhaus (2006: 52-66) ได้กล่าวว่าเจ้าของธุรกิจสามารถมีอิสรภาพในการเลือกใช้ภาษา (Language choice) ที่ตนต้องการได้ เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือแสดงสัญลักษณ์ผ่านภาษาที่ตนเลือกใช้

3) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษากับประเภทธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในซอยหัวหิน 57 พบว่าธุรกิจร้านอาหารมีรูปแบบป้ายที่เป็นภาษาเดียวและหลายภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมากที่สุด ส่วนป้ายสองภาษานั้นพบในธุรกิจร้านนวดมากที่สุดทั้งที่เป็นภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษปนภาษาไทย จึงเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าหลายธุรกิจมีการใช้ภาษาอังกฤษมากที่สุดทั้งป้ายที่เป็นภาษาเดียว และป้ายที่เป็นสองภาษา ภาพรวมจึงแสดงให้เห็นว่าป้ายในธุรกิจต่าง ๆ เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ถึงแม้การกำหนดอัตราภาษีป้ายตามกฎหมายกระทรวงจะกำหนดว่าป้ายที่มีอักษรต่างประเทศปนกับอักษรไทย หรือป้ายที่ไม่มีอักษรไทยย่อมเสียภาษีสูงกว่าป้ายที่มีอักษรไทยล้วนก็ตาม (กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย, 2563: 18-19) เนื่องจากซอยหัวหิน 57 เป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของอำเภอหัวหิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชาวต่างประเทศมาพักผ่อนและท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ป้ายต่าง ๆ จึงปรากฏภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมาก การกำหนดรูปแบบภาษาให้ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าจึงไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายภาษา (Language Policy) ที่กำหนดให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักบนป้ายได้ทั้งหมด เพื่อแสดงความต้องการเป็นสากลของพื้นที่และเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าชาวต่างประเทศมากกว่ากลุ่มลูกค้าชาวไทย

4) เมื่อพิจารณาหน้าที่ของภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ ภาษาบนป้ายธุรกิจที่ปรากฏในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนหลายภาษานั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่ภาษาเพื่อสื่อสารสิ่งที่ปรากฏให้ผู้พบเห็นเท่านั้น จากการแสดงรายละเอียดของธุรกิจ การบอกชื่อของธุรกิจ หรือการนำเสนอในเชิงสัญลักษณ์ผ่านการใช้ภาษาบนป้าย สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ของภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่าภาษาบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 ยังทำหน้าที่ต่างจากของ Landry & Bourhis (1997) ที่ได้เสนอไว้ โดยงานวิจัยนี้พบว่าภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจสามารถทำหน้าที่บอกชื่อธุรกิจเพียงเท่านั้น โดยที่ไม่ได้สื่อว่าเป็นธุรกิจประเภทใด หรือมีรายละเอียดใด ๆ เกี่ยวกับธุรกิจที่ประกอบการซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าของธุรกิจต้องการเน้นที่ชื่อธุรกิจหรือความหมายของชื่อธุรกิจมากกว่าเน้นสินค้าหรือบริการเพื่อให้เกิดการจดจำภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 จึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือทางภาษาที่ใช้เพื่อสื่อสารกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงความ

สัมพันธ์ของคนในพื้นที่ชุมชนกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และวิถีปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนดังกล่าวด้วย
ดังนั้นการใช้ภาษาที่ปรากฏบนป้ายธุรกิจในพื้นที่ซอยหัวหิน 57 ถนนเดชาบุชิต อำเภอ
หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงแสดงถึงความเป็นพหุภาษาและพหุวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นจาก
ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น ๆ ที่มีความแตกต่างและความหลากหลายได้อย่างกลมกลืน แสดงถึงความ
เป็นนานาชาติ (internationalization) ของพื้นที่หัวหินอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของไทย

รายการอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563. (3 ธันวาคม 2563). **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่ม 137 ตอนที่ 98 ก หน้า 18-19.
- กรรณช มิ่งมกล. (2564). ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยนานาเหนือและซอยเอมภัย.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 12(1), 66-88.
- กรวรรณ พรหมแย้ม. (2565). การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ด้านภาษาจีนและกลวิธีการ
แปลชื่อธุรกิจร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่. **มนุษยศาสตร์สาร**. 23(1),
209-230.
- กฤตพล วังภูสิต. (2562). การวิเคราะห์เปรียบเทียบป้ายชื่อธุรกิจการค้าในย่านบางลำพูกับย่าน
สยามสแควร์: ภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์. **Veridian E-Journal Silpakorn University**.
12(2), 18-37.
- กิตติณาล เรขาลิลิต. (2563). การเลือกภาษาของป้ายสาธารณะในมหาวิทยาลัยของไทยกรณี
ศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **วารสาร
มนุษยศาสตร์วิชาการ**. 27(2), 310-341.
- จารญา อนันตะวัน และศุภกิต บัวขาว. (2565). การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาศาสตร์ของตลาดท่าเตียน
จังหวัดหนองคาย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**.
13(1), 101-134.
- ชุตินล เอมดิษฐ์, ชนศักดิ์ ศิริชนะรัตน์, สุมินตรา มาคล้าย, และเอกพล กันทอง. (2566).
ภาษาในป้ายห้ามของไทย: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ภาษา. **วารสารจันทร์เกษมสาร**.
29(1), 65-80.
- ถนอมจิตต์ สารอด และสราวุฒ โกรสเม. (2562). ความเป็นพหุภาษาในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ทางภาษากับธุรกิจการค้าย่านนานาฝั่งเหนือ.
วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 38(1), 24-40.
- ทิวาพร ธงทอง และจิตติมา สุแก้ว. (2565). การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาศาสตร์ของสี่แยก
บนเพชเชนบุรีในประเทศไทย. **มนุษยศาสตร์สาร**. 23(3), 117-143.
- ธุรกิจร้านนวดและสปาไทยเป็นอย่างไรในปีที่มีโรคระบาด**. (2564). สืบค้น 30 มีนาคม 2566,
จาก <https://www.longtunman.com/28369>
- พงศกร เมธีธรรม. (2560). **ภาษาอังกฤษ: มายาคติ อำนาจ และการครอบงำ**. พิษณุโลก:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พิชัย แก้วบุตร และนพวรรณ เมืองแก้ว. (2563). ป้ายและชื่อธุรกิจการค้าในท่าอากาศยานนานาชาติสุราษฎร์ธานี : การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 11(2), 225-253.
- ภัทรณิษฐ์ ศรีจอมทอง. (2565). การปรากฏคำเมืองบนแผ่นป้ายสาธารณะในฐานะการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนา. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 19(1), 1-25.
- มูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ และสมิทธิ์ วงศ์วิวัฒน์. (2565). พหุภาษาในเมืองชายแดนใต้ กรณีศึกษา: ภูมิทัศน์ทางภาษากับป้ายธุรกิจการค้าในเขตอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. **วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 35(2), 184-201.
- วิภาพรรณ งามประมวญ. (2565). ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาภาษาที่ใช้บนป้าย ณ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**. 5(2), 314-331.
- สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์ และดุยวิทย์ นาคนาวา. (2566). 5 มัสยิด 5 แลนด์มาร์กในพื้นที่กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวตามแนวทางวิถีใหม่ให้ชุมชน. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 23(2), 616-639.
- Backhaus, P. (2006). Multilingualism in Tokyo: a look into the linguistic Landscape. **International Journal of Multilingualism**. 3(1), 52-66.
- Chen, S.Y. (2014). Bilingual Advertising in Melbourne Chinatown. **Journal of International Students**. 4(4), 389-396.
- Coluzzi, P. & Kitade, R. (2015). The languages of places of worship in the Kuala Lumpur area : A study on the “religious” linguistic landscape in Malaysia. John Benjamins Publishing Company. **Linguistic Landscape**. 1(3), 243-267.
- Dong, J. (2021). ‘Labor is the most glorious’: Chronotopic Linguistic Landscaping and the Making of Working-Class Identities. **Language & Communication**. 80, 1-10.
- Huebner, T. (2006). Bangkok’s linguistic landscapes: Environmental print, codemixing and language change. **International Journal of Multilingualism**. 3(1), 31-51.
- Kress, G. (1993). Against arbitrariness: the social production of the sign as a foundational issue in critical discourse analysis. **SAGE Journals**. 4(2), 169-191.
- Landry, R. & Bourhis, R. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: an empirical study. **Journal of Language and Social Psychology**. 16(1), 23-49.

Lu, Song., Li, Guanghui, and Xu, Ming. (2020). The Linguistic Landscape in Rural Destinations: A Case Study of Hongcun Village in China.

Tourism Management. 77, 1-9.

Manan, S.M., and Hajar, Anas. (2022). English as an index of neoliberal globalization: The linguistic landscape of Nur-Sultan, Kazakhstan. **Language Science.** 92, 1-16.

Syntactic Variations of the Raised DP in Passive Voice via Pragmatic Discourse of Givenness

Abhinan Wongkittiporn¹

Received: March 7, 2023

Revised: October 27, 2023

Accepted: November 3, 2023

Abstract

This study examines syntactic variations of the raised DP in passive voice via the principle of pragmatic discourse of givenness in English novels and journals of English applied linguistics. Regarding the source of data, a total number of approximately 600,000 words which are equally divided into approximately 300,000 words for each dataset were gathered from 10 English novels and 30 research articles from journals of English applied linguistics. These novels were selected under the criteria of being best-sellers via the website of amazon.com. The journals of English applied linguistics as indexed in the SCOPUS database are PASSA Journal, LEARN Journal and rEFLections, which provided 10 research papers for each. The total number of passive voice tokens in both datasets was 55, which are made up of 21 tokens in English novels and 34 tokens in journals of English applied linguistics. Since only an uneven number of 55 tokens were found, this would be considered as a limitation of the study. The syntactic variations of the raised DP in passive voice follows Radford's (2009) analysis of sentence structure. The results in English novels show that the highest percentage of the raised DP in passive voice are due to the syntactic variation of replacement by pronouns at 57.14 percent. This phenomenon is explained by horror aequi principle. On the other hand, the highest percentage of the raised DP in passive voice in journals of English applied linguistic is the same DP at 64.70 percent. This phenomenon is explained by the academic norm of consistency in writing research papers. It is expected that this study will be beneficial for learners of English as a Foreign Language (EFL) in order to apply the raised DP in passive voice in English novels and journals of English

¹ Lecturer, English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University, Thailand
Email: abhinan.w@rsu.ac.th

applied linguistics accurately and appropriately.

Keywords: Syntactic Variations, The Raised DP in Passive Voice, Pragmatic Discourse of Givenness, English Novels, Journals of English Applied linguistics

Introduction

When the English language learners start to know individual grammatical units (i.e., nouns, verbs and adverbs), they learn how to arrange basic syntactic structures via active voice, as in David eats salad. This syntactic arrangement is known by most English language learners. However, they would likely be faced with some difficulty if they were asked to rearrange it into passive voice as in Salad is eaten by David (Batubara & Mahardhika, 2020). The rearrangement of passive voice requires the internal movement of the object to become the subject of the sentence called the raised DP or determiner phrase (Radford, 2009).

Most English language learners understand that passive voice is a counterpart of active voice which can be used interchangeably. This misconception leads one to the paraphrasing of active voice into passive voice without realizing that passive voice should be used for some reasons. To reduce this confusion, this study focuses on the DP movement as the object of the active voice to become the subject of passive voice in different genres of writing.

Most previous studies on passive voice report that over 80 percent of the raised DP is used for the reason of pragmatic discourse of givenness, referring to providing given information, as in (1).

(1) Jacks bought *an ice-cream*. *It* was made from fresh sour raspberry covered with some white chocolate.

Example (1) illustrates the syntactic arrangement of given information or givenness (O'Neill, 2005). The ice-cream in the second sentence is the raised DP, which is pragmatically interpreted as given information. This raised DP is linked with the previous sentence before the new piece of information is then introduced as in fresh sour raspberry and some white chocolate. Both an ice-cream and it are syntactically analyzed as the replacement by pronoun (Radford, 2009). With this syntactic arrangement, the gap to be explored in the present study was found to be how givenness with the previous discourse is syntactically used, as in (2).

(2)

(a) Jacks bought *an ice-cream*. *The ice-cream* was made from fresh sour raspberry covered with some white chocolate.

(b) Jacks bought *an ice-cream*. *It* was made from fresh sour raspberry covered with some white chocolate.

Examples (2a) and (2b) presents different syntactic variables of how givenness is linked with the previous sentence syntactically. In (2a), the given information is given exactly the same way as the previous sentence called the same DP. In (2b), the replacement of the pronoun it is adapted syntactically. Even though both (2a) and (2b) are the same semantically, it is interesting to study when and why one variant is used over the other.

Previous studies in passive voice focusing on the raised DP usually selected different materials such as English newspapers, applied linguistics journals and international corpora. The productivity of passive voice in English newspapers is because passive voice is a common structure in reporting news as it was often found that the journalists either do not know who the agent is, or they want to conceal the agent in order to avoid being sued. Also, passive voice is frequently used in academic research articles, especially in the section of methodology (Subagio, Prayogo & Iragiliati, 2019). In terms of international corpora, it is productive to study passive voice via a corpus-based study since corpora provide researchers with different registers, such as spoken and written language, to study passive voice at the same time. However, the current study contributes to the view of English novels and journals of English applied linguistics to highlight any similarities or differences between non-academic types and academic types of texts. There are several reasons to support the use of English novels. Linguistically, different levels of English proficiency could be selected by English language learners in order to find the most suitable one to their own ability. In addition, when comparing with other genres, novelist can apply their creativity in writing novels as they are written to entertain readers, so the novelists' creativity in using language allows the researcher to experience various patterns of the DP in passive voice. Non-linguistically, convenience is another reason of using English novels. To explain this, English novels can be carried everywhere in order to read when English language learners have free time. Aside from that, English language learners' cognitive processes, including imagination and creative aspects, are likely to be improved at the same time (Seo & Kim, 2020). In using novels, the linguistic competence, such as the use of the DP, and communicative competence, referring to learners' reading skills could be improved simultaneously. In terms of journals of applied linguistics articles, this study would like to contribute support to the young and junior researchers to

publish their research papers in the field of their interest, so as to get published in the SCOPUS database. In academic research writing, there are norms of writing, specific styles and preferred grammatical features that are necessary for researchers to follow (Basturkmen, 2010). For example, passive voice is preferred in elaborating methods in the section of methodology. The materials of the two text varieties, which are English novels and applied linguistic research papers are absolutely different in that the former requires higher levels of creativity, but the latter requires the writer to stick to certain patterns and academic norms. This study seeks to understand how the same DP in principle of givenness links with the creativity in English novels. On the other hand, this study also seeks to understand how the same DP in principle of givenness links with the formality in applied linguistics research articles. This information leads to the following research objectives.

Objectives of the Study

(1) To examine the syntactic variations of the raised DP in passive voice via pragmatic discourse of givenness in English novels as to when and why one variant is used over the other

(2) To examine the syntactic variations of the raised DP in passive voice via pragmatic discourse of givenness in journals of English applied linguistics as to when and why one variant is used over the other

Literature Review

This section provides information about passive voice and the raised DP, semantic interpretations of by- phrase agents, pragmatic discourse of givenness and previous studies concerning the raised DP of passive voice.

Theory of Pragmatic Discourse of Givenness

The theory of pragmatic discourse of givenness, interchangeably known as pragmatic discourse of given and new information was initially introduced by the Prague School before the Second World War. After that, Halliday and Hasan (1976) refined it as pragmatic discourse of given and new information. Pragmatic discourse of givenness refers to the arrangement of information in a sentence to link with previous and next sentences (O'Neill, 2005). While given information linking with the previous sentence is placed at the initial position or a higher clause, the new information that has never been mentioned before will be placed at the final

position. An example to reflect this principle is given as in (3).

(3)

(a) **Mary** stole food in the supermarket. She was caught by a policeman yesterday.

(b) James purchased **a new condominium**. **The condominium** was located on Oxford Road. It has three rooms: one bedroom, one living room and a miniature kitchen.

Example (3) presents samples of passive voice with the theory of pragmatic discourse of givenness. In (3a), the name Mary is a proper noun. In passive voice, the pronoun she was used to replace the proper noun Mary to avoid redundancy. In (3b), the condominium in the second sentence is given information that links with the previous discourse, which is a new condominium. It can be noticed that the given information can be presented in several ways, such as exactly the same information as in (3b), the replacement of the pronoun as in (4a) and rearrangement of information as in (4b).

(4)

(a) James purchased **a new condominium**. **It** was located on Oxford Road. It has three rooms: one bedroom, one living room and miniature kitchen.

(b) English language learners are required to know different productive skills, such as speaking and writing. **The productive skill of writing** is considered as more difficult as it requires English language learners to know various structures and complex grammar.

In (4a), the given information was replaced by the pronoun it. In (4b), the productive skill of writing is reformulated by rephrasing the previous information into a new noun phrase. Since most previous studies only studied the technique of pragmatic discourse of givenness, this study fills the gap by examining how the given information reformulates, such as using exactly the same information, the replacement of pronoun, and a change of part of speech, such as a nominalization (Radford, 2009).

According to O'Neill (2005), the pragmatic discourse of givenness is mentioned in the theory of mind, concerning pragmatic competence. Having only grammatical competence (Radford, 2009), it is difficult for one to reach successful communication. O'Neill (2005) conducted an experiment on the pragmatic discourse of givenness concerning the new information. In his study, the participants were 2 year-old children. The researcher provided the children with information about

toys that were located in containers, and then the children were asked to communicate with their parents about the location of the toys. Although they could use different voice and body gestures, the task of communication was unsuccessful without pragmatic competence to convey given and new information. To be able to lead to successful communication, taxonomies of given and new information were required. Given and new information or the principle of givenness that are predictable and recoverable (O'Neil, 2005) mean that the hearers are able to predict linguistic items that may be likely to be used.

Passive Voice

The theoretical framework of pragmatic discourse of givenness in this study is used to examine the passive voice in English. This analysis of passive voice is based upon the syntactic mechanic of A-movement of the raised DP. The DP as the object of the sentence is raised via ACP, or Attract Closest Principle, to a higher spec T becoming the subject (Radford, 2020). With this approach, it is believed that passive voice is a counterpart of the active voice where example (5) is elaborated as follows:

(5)

(a) Tom ate an apple.

(b) An apple was eaten by Tom.

Whilst example (5a) represents active voice, example (5b) represents passive voice. Despite having different voice, the two sentences as in (5a) and (5b) have the same semantic denotation. However, the syntactic structures of the two sentences are different. In (5a), active voice is expressed. Tom is the subject. Ate is the finite verb. An apple is the object of the transitive verb ate. When example (5a) was transformed into passive voice, the object of the active sentences, an apple, was moved to become the subject of the passive sentence. After that the auxiliary be was added as in was due to the singularity of the DP an apple. The finite verb ate was changed into the past participle, eaten. Finally, the by-phrase agent by Tom could be added if needed. According to Radford (2009), there are four steps to transform active voice into passive voice in English. Firstly, the movement of the object in active voice to become the subject in passive voice. The second step is the adding of the auxiliary be such as is, am, are, was or were according to the tense of the finite verb in active voice. The third step is the modification of the main verb in active voice into the past participle. Finally, the last step is to consider

whether a by-phrase agent is required in the sentence or not (Radford, 2009).

Once the object is raised to become the subject of the sentence, there are four ways to omit by-phrase agents in English as in unknown agents, known agents, concealed agents and unimportant agents (Swan, 2016). Some examples are given as follows:

(6)

(a) President Henry *was killed* in the garage.

(b) Peter *was prescribed* anti-biotic drugs to take for 7 days.

(c) 50 employees *were fired* yesterday.

(d) My bedroom *is cleaned* twice a week.

In (6a), the by- phrases agent is omitted and interpreted as unknown agents as who killed President Henry is unpredictable. In (6b), it is widely known that the only person who can prescribe antibiotic drugs is a doctor. In (6c), the name of the company is concealed due to maintaining a positive reputation. In (6d), it is not necessary to mention the agent, either the maid or the housekeeper, who cleans the bedroom. Once the object is raised into the position of the subject in the Spec T, this is used as given information as explained in the following section.

Syntactic Category

The change of syntactic category is one of the common ways to reformulate pragmatic discourse of givenness. Syntactic category, such as noun, is sometimes known as part of speech as available in a pedagogical term. It also includes verb, adjective, adverb and preposition (Radford, 2009). Syntactic categories can be modified from one category into another, such as verb into noun, called nominalization. For example, the syntactic category of the verb introduce can be nominalized into introduction. The change of syntactic categories is useful when the writers would like to paraphrase grammatically, as in (7).

(7)

(a) He *presents* a new topic at an international conference.

(b) His *presentation* on a new topic is given at an international conference.

Example (7) shows the process of nominalization via adding the suffix -ation to the verb present in (7a) to create the noun presentation in (7b).

Determiner Phrase (DP)

The determiner phrase (DP) is classified into four categories (Radford, 2009). The first one is called demonstrative phrase (DP), such as this book, that book, these books and those books. The second one is the determiner phrase including definiteness and indefiniteness, such as a book or the book. The third category is possessive phrase, such as my books and her books. Qualifier phrases include countable nouns and uncountable nouns, such as many books and some salt.

Horror Aequi Principle

Horror aequi principle (Rudanko et al., 2003) refers to avoiding the use of the same lexical items or grammatical items in an adjacent area as in (8).

(8)

(a) I am *trying practicing speaking* English every day for my great future.

(b) I am *trying to practice speaking* English every day for my great future.

As illustrated in (8a), there are several -ing inflectional derivation morphemes in an adjacent area. This could affect the cognitive process of horror aequi principle in using language. So, the -ing form in an adjacent area has been changed into to infinitive in (8b) to avoid repetition of form.

Previous Studies on Pragmatic Discourse of Givenness

While the previous section presents how to interpret pragmatic discourse of givenness, this section reviews previous studies of pragmatic discourse of givenness. Previous studies employed various genres of materials, such as different columns of English newspapers and medical texts in order to study pragmatic discourse of given and new information of the raised DP in passive voice.

Wongkittiporn (2022) studied passive voice in business news articles and found that occurrences of passive voice in business news articles are usually used to indicate the factuality of business events relating to project development.

(9)

(a) *Wellness centers* were being developed.

(b) *Jaguar I Pace* has been launched to critical acclaim.

(Wongkittiporn, 2022, p. 16)

As presented in (9), exactly the same word is used in the raised DP in order to keep promoting new projects and products. In newspapers, the writers avoid

repeating the name of the competitor's product by using the pronoun it. The reason to explain this phenomenon is that seeing the name of a company or their product often psychologically affects consumers' subconscious and recognition toward the product.

Minton (2015) studied the use of active voice and passive voice on medical reports. It was found that passive voice is not commonly used in medical reports because it is claimed that using passive voice makes the writing unclear.

(10)

(a) Something terrible happened to Sally yesterday. A car ran her over while she was crossing the street. An ambulance rushed her to the hospital. The emergency room doctors gave her a blood transfusion, but her death couldn't be prevented.

(b) Something terrible happened to **Sally** yesterday. **She** was run over while crossing the street. She was rushed to the hospital and was given a blood transfusion, but **she** died.

(Minton, 2015, p. 6)

Minton (2015) made a comparison on the use of active voice and passive voice with the same contents as illustrated in (10a) and (10b) and commented that using active voice as in (10a) makes a report clearer for the reader. However, if passive voice is used, the given information indicating a person will be changed into a pronoun as in she to avoid repetition. It can be seen from the example of the medical report in (10b) that it shows a similarity to narrative writing or story telling when the doctor reports the case of a patient. Thus, it is likely that the substitution of the pronoun in medical reports would appear to be used in a similar way to the writing in English novels.

English Novels

In the field of English language teaching and linguistics studies, English novels are the materials that have been widely used in the field of linguistics research in recent decades. Not only are English novels used as outside reading materials pedagogically, but also the different linguistic features in English novels are examined as to how they are used, to be given as examples for English language learners. This section points out different reasons that make English novels become appropriate materials for linguistic research studies, such as linguistic development

and cognitive development (Seo & Kim, 2020).

In terms of linguistic development, English novels are reading materials that are suitable for everyone regardless of age, gender or status. English language learners can alternate different genres of English novels, such as adventure, romance and science fiction, that they are interested in. English novels could be chosen to be suitable with English language learners' own level of English proficiency, such as beginner, elementary, intermediate, upper-intermediate and advanced. With this advantage, English language learners do not need to struggle with reading materials that are more difficult than their capability. However, if English language teachers select English novels for their learners as outside reading materials, they could use the strategy called L+1, which is a level of difficulty higher than the learner's English language ability (Shabani, 2016). In applying this method in reading classes, English language learners could be challenged and encouraged to improve their English proficiency, including grammar and vocabulary. Consequently, English language learners could learn the form, meaning and use at the same time.

Aside from linguistic levels, the use of English novels also supports English language learners' cognitive skills, such as creativity, imagination and critical thinking skills. It can be seen that the skills of creativity and imagination could be acquired through literary work (Seo & Kim, 2020). The whole cognitive process of the English language learner could be developed at the same time via reading English novels. Human beings' left hemisphere can be improved via reading and linguistic practice. On the other hand, the right hemisphere could be improved via the practice of imagination and creativity. Therefore, reading English novels stimulates both sides of the brain.

Reading English novels provides both linguistic and non-linguistic advantages. English language learners can keep developing their English skills through using classic and up-to-date English materials. It allows English language learners to be independent learners as they could learn to improve their language ability themselves with less dependence on English language teachers inside the classroom. Because of this, English novels could support English language learners to be autonomous learners throughout their lives.

Journal of English Applied Linguistics

Aside from non-academic texts, the academic texts in this study are articles from journals of English applied linguistics. As indicated by a number of previous

studies, passive voice is the structure that is frequently used in academic journals, especially in the sections of methodology and discussion (Subagio, Prayogo & Iragiliati, 2019). The gap is that most previous studies pay attention to the research studies in the field of science and business administration. Therefore, this study would like to contribute to the field of applied linguistics for the sake of language researchers.

Methodology

Sources of Data

One of the datasets in this study is English novels. The framework to select English novels in the present study are best-sellers over the last five years. All of the English novels in the present study were written by American novelists. As supported by Fowler (2013), novels are the dominant forms of literary and linguistic studies. Annually, there are 2,000 news American novels published. Due to their linguistic dominance in novels, this study selected the best-selling English novels as informed on the website of www.amazon.com. The English novels used in this study are presented in Table 1.

Table 1 List of Novels

Authors/Years	Titles	Tokens found
Alcott (2009)	<i>Little Women</i>	1
Steinbeck (2014)	<i>The Pearl</i>	1
Woolf (2016)	<i>Orlando</i>	6
Burroughs (2016)	<i>Naked Lunch</i>	0
Fitzgerald (2021)	<i>The Great Gatsby</i>	4
James (2021)	<i>The Turn of the Screw</i>	2
Jackson (2022)	<i>The Lottery</i>	1
Kerouac (2022)	<i>On the Road</i>	1
Wharton (2022)	<i>The Age of Innocence</i>	4
Copote (2022)	<i>Breakfast at Tiffany's</i>	1

Ten selected English novels in the present study were written by American novelists. In order to avoid the researcher's subjectivity of the data selection to be studied, all written information in each novel was gathered from the beginning to the end. According to Table 1, the passive voice based upon the framework of pragmatic discourse of givenness occur the most in Orlando at six tokens followed by The Great Gatsby and The Age of Innocence at 4 tokens each. The passive voice in The Turn of the Screw was found at 2 tokens.

Journals of English Applied Linguistics

Since this research paper would like to make a contribution to Thai researchers, especially young and junior researchers who would like to publish their research papers in the SCOPUS database, this study selected journals of English applied linguistics belonging to well-known Thai universities. Basturkmen (2010) pointed out that there is certain language usage in different academic research papers. This denotes that we could learn how to follow the norms of these academic research papers as empirical examples for them to study as guidelines for their higher quality publications in the future.

Due to limited numbers of SCOPUS journals of English applied linguistics in Thailand, PASAA Journal, LEARN Journal and rEFlections are the only available journals of applied linguistics from Thailand that are indexed in SCOPUS database, so they were selected to study the pragmatic discourse of givenness of the raised DP in passive voice. PASSA Journal belongs to Chulalongkorn University Language Institute (CULI). LEARN Journal belongs to the Language Institute of Thammasat University (LITU). The journal of rEFlections belongs to the School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology, Thonburi. In order to avoid bias and prejudice that may occur, the researcher gathered applied linguistics research papers from various topics as published from 2022 to 2023, such as teaching approaches, language use, evaluation and assessment, and technologies in language learning. The selected articles are viewed as the most up-to-date research papers at the time of study.

Data Collection

Random sampling method is one of the practical methods to gather information. It is particularly suitable with small-scale research when the researcher expects to gain specific results or outcomes. It allows the researcher to gather

specific participants or samples that could provide him/her in-depth information. The advantages of the data collection by this approach are that the researcher could gather information qualitatively to increase the number examples of passive voice for those who are interested in studying in more detail.

The non-probability of random sampling method is practical when the researcher's sample to be studied is English novels. This is because the researcher cannot include every novel in the world into their study. Novels which are selected to be studied could be the ones that gain best seller status or that are popular among readers. If they are posted as best-sellers, the stories should be full, well-developed, entertaining and attract the audiences to read from the beginning to the end.

A total of 600,000 words are divided into approximately 300,000 words for each dataset. There are a total of 55 tokens, referring to sentences of passive constructions in both English novel and journals of English applied linguistics. The descriptive statistical data were applied in this study to calculate the frequency into percentage. Qualitative data were used to support the results of the study.

Data Analysis

Aside from data collection, the analysis of passive voice via pragmatic discourse of givenness in English novels and English applied linguistics research articles follows Radford's (2009, 2020) generative grammar. Radford (2020) believed that passive voice in English is formed by head-movement for the sake of givenness. This principle provides different ways of syntactic analysis towards the DP head-movement. Pronouns, such as he, she, and it are used to substitute proper nouns or aforementioned nouns such as Peter, Mary and the cat without repeating the same name (Radford, 2009). Truncation in this study refers to shortening or summarizing information. The same raised DP refers to the use of the same DP that was used in the previous discourse. The method of data analysis of the raised DP in passive voice in this study is given in Table 2.

Table 2 Data Analysis of the Raised DP
(11)

Variations	Examples
Replacement by Pronouns	(a) Superstitious by nature, and his conscience laden with many a crime, the Earl took the couple. They were wrapped in a red cloak. (Woolf, 2016, p. 22) (b) It was through this accident that Orlando and the Princess became acquainted. They were seated opposite to each other at the great table spread under a huge awning for the entertainment of the notables. (Woolf, 2016, p. 27)
Truncation	(c) The person whatever the name or sex, was about middle height, very slenderly fashioned, and dressed entirely in oyster-colored velvet, trimmed with some familiar greenish-coloured fur. But these details were obscured by the extraordinary seductiveness which issued from the whole person. (Woolf, 2016, p. 22) (Summary of Information in a Previous Sentence)
The same raised DP	(d) The CLT approach is considered appropriate for providing fundamental skills that lead to the development of the four competences for successful communication. Moreover, CLT is also considered to be a student-centered approach that promotes student participation in classroom activities. (Thuratham, 2022, p. 894).

In (11a), the given information is replaced by the pronoun they because of the word the couple in the previous sentence. So pronouns are used to replace different entities, referring to something or someone, such as proper nouns in previous sentences or previous clauses (Rossiter, 2022). This is similar to (11b) where the pronoun they as given information replaced Orlando and the Princess. Aside from the replacement by pronoun, these details in (11c) is interpreted as truncation of information in a previous sentence. Truncation is the shortening of the information from previous sentence via the use of determiner, such as this and these (Radford, 2009). In (11d), the given information is the same raised DP with the previous sentence. The same raised DP was usually found with acronyms, such as CLT and

terminologies such as autonomous learners (Wongkittiporn, 2023). Descriptive statistical data analysis via frequencies and percentages are used in this study.

Results

The study compares the use of passive voice between the material of English novels and applied linguistics research articles. The results show that the passive voice in journals of English applied linguistics occur higher than English novels. This statement complies with McEnery & Xiao (2005) who stated that the use of passive voice is more common in academic texts than novels and fiction. Each genre of writing shows preferences and specific use of passive voice. Based upon the theory of pragmatic discourse of givenness, the subject of passive voice in both novels and applied linguistics research articles is preferred to be replaced by pronouns because of the avoidance of the same form in an adjacent area. The examples of this statement are given in the following section.

English Novels

Based upon the methodology, this part provides the qualitative results of the pragmatic discourses of givenness in selected English novels as presented below.

Qualitative Results

Replacement by Pronouns

The replacement by pronoun or pronoun substitution is the strategy that is used most frequently as the given information in the raised DP in English novels, such as (12).

(12)

(a) Superstitious by nature, and his conscience laden with many a crime, the Earl took *the couple*. *They* were wrapped in a red cloak.

(Woolf, 2016, p. 22)

(b) It was through this accident that *Orlando and the Princess* became acquainted. *They* were seated opposite to each other at the great table spread under a huge awning for the entertainment of the notables.

(Woolf, 2016, p. 27)

(c) Twenty miles from the city a pair of enormous eggs, identical in contour and separated only by a courtesy bay, just out into the most domesticated

body of salt water in the Western hemisphere, the great wet barnyard of Long Island Sound. They are not perfect *ovals*-like the egg in the Columbus story, *they* are both crushed flat at the contact end.

(Fitzgerald, 2021, p. 15)

(d) *Mrs. Archer* was *a shy woman* and shank from society; but *she* liked to be well-informed as to its doing.

(Wharton, 2022, p. 37)

Examples (12a)-(12d) are passive voice where the raised DP are replaced by pronouns. For example, the pronoun *they* in (12a) is interpreted as known information and it is used to replace the DP the couple in the previous sentence. In (12b), the pronoun *they* is also interpreted as given information to replace Orlando and the Princess. In (12d), the pronoun *she* is interpreted to be coreferential with Mrs. Archer.

The Same DP

Another syntactic strategy that was found to be used as the given information in the raised DP in English novels is exactly the same DP.

(13)

(a) Nobody had ever seen him so animated. In one night, *he* had thrown off his boyish clumsiness. *He* was changed from a sulky stripling, who could not enter a ladies' room without sweeping half the ornaments from a table.

(Woolf, 2016, p. 29)

(b) According to the one play-bill, was represented by a few shrubs in pots, a green baize on the floor, and *a cave* in the distance. *This cave* was made a small with a clothes-horse of the roof, bureau for walls; and in it was a small furnace in full blast with a black pot on it, and an old witch bending over it.

(Alcott, 2009, p. 17)

As provided in example (13), the raised DP *he* in passive voice is given exactly the same as the pronoun in a provirus sentence. In (13b), a cave is classified as a determiner phrase, whilst *this cave* is a demonstrative phrase. Both of them are syntactically in the node of DP (Radford, 2020).

Truncation

When the information as written in a previous sentence is long and it is difficult to repeat to be exactly the same, it is likely for the writer to summarize it into a shorter version as in (14).

(14)

(a) The person whatever the name or sex, **was about middle height, very slenderly fashioned, and dressed entirely in oyster-colored velvet, trimmed with some familiar greenish-coloured fur.** But *these details* were obscured by the extraordinary seductiveness which issued from the whole person.

(Woolf, 2016, p. 22)

(b) I am the son of *some wealthy people in the Middle West*-all dead now. I was brought up in America but educated at Oxford, because *my ancestors* have been educated there for many years.

(Fitzgerald, 2021, p. 79)

In (14), the demonstrative phrase *these details* is summarized from its previous long information as in about middle height, very slenderly fashioned, and dressed entirely in oyster-colored velvet, trimmed with some familiar greenish-coloured fur.

Journal of English Applied Linguistics

Qualitative Results

The syntactic variations of givenness in passive voice is used with the form of the same DP, replacement by pronouns, truncation and a change of syntactic categories.

The Same DP

One of the distinctive syntactic variations of givenness in passive voice is the same DP as illustrated in (15).

(15)

(a) However, it is interesting to note that personalized *multimodal e-feedback* encourages more engagement from students to polish their writing. *Multimodal e-feedback* can be formatively employed in the writing process of virtual second language writing environments to reach its full potential to develop students' writing performance

(Kulprasit, 2022, p. 63)

(b) However, without any *FMPs*, the formality of an utterance is treated as casual but not informal. *FMPs* are also considered to actively code the speech formality more than personal pronouns because personal pronouns tend to be used less than *FMPs* in an actual conversation.

(Sukgasi, 2022, p. 481)

(c) However, research on *teacher autonomy* and teacher education shows that teachers do not always have full control over what they do. *Teacher autonomy* can be affected by a variety of personal, interpersonal and contextual factors.

(Chinpakdee, 2022, p. 587)

(d) *The CLT* approach is considered appropriate for providing fundamental skills that lead to the development of the four competences for successful communication. Moreover, *CLT* is also considered to be a student-centered approach that promotes student participation in classroom activities.

(Thuratham, 2022, p. 894)

In journals of applied linguistic articles, the same DP occurs with the highest frequency and they are usually used with specific terms and semi-fixed collocations, such as multimodel e-feedback and test takers. Often, it occurs with acronyms, such as *FMPs* and *CLT*.

Replacement by Pronoun

Aside from the same DP, when the writers do not use specific words, specific collocations or specific terms, they terms can be replaced by pronouns, such as in (16).

(16) An intact group of *27 second-year accountancy students* at a public university in Bangkok, Thailand was recruited. *They* were enrolled in a required English correspondence writing course and volunteered to participate in the study.

(Nipaspong, 2022, p. 30)

The pronoun *they* is the givenness of information in the previous discourse, as in *27 second-year accountancy students*. Since this information is rather long and it is not a technical term, it is not necessary to repeat the whole phrase again.

Change of Syntactic Category

Another use of givenness in passive voice is the change of syntactic category, or part of speech, such as noun, verb and adjective.

(17) Some respondents *preferred* both standard and variant features. *This preference* was justified as variation (15.95%), which was more prevalent among the teachers (17.62%) than the students (12.91%).

(Thienthong, 2022 p. 563)

In (17), the syntactic category of the word preferred as a verb in the previous sentence was changed to a noun as in preference as givenness.

Quantitative Results

Approximately 600,000 words taken from the selected English novels and articles from journals of English applied linguistics provide 55 tokens referring to sentences. The frequencies and percentages of the results in the current study are presented in Table 3.

Table 3 Frequencies and Percentages of the Raised DP in English Novels and Applied Linguistics Research articles

Syntactic Variations	Novels Frequency (Tokens) Percentage (%)	Applied Linguistics Research Articles Frequency (Tokens) Percentage (%)
Replacement by Pronouns	12 (57.14)	22 (64.70)
The Same DP	6 (28.57)	8 (23.53)
Truncation	3 (14.29)	3 (8.82)
Changing Syntactic Categories	0 (0.00)	1 (2.94)
Total	21 (100)	34 (100)

Table 3 presents frequencies and percentages of the raised DP as a given information in English novels and applied linguistics research articles. Regarding English novels, the majority of the raised DP in English novels are interpreted as replacement by pronouns at 57.14 percents. The variation of the same DP occurs in second place at 28.57 percent. Summarizing information from a previous sentence occurs in the third place at 14.29 percent. With the use of passive voice in applied linguistics research articles, the highest percentage of givenness of the raised DP in passive voice is syntactically interpreted as the same DP at 64.70 percent. The second place of the givenness in passive voice is syntactically known as replacement by pronouns at 23.53 percent. The third place belongs to truncation, or shortening, at 8.82 percent. However, the change of syntactic categories in givenness in passive voice occurs only at 2.94 percent.

Discussion

This study employed a total of 600,000 words from selected English novels and articles from journals of English applied linguistics in order to investigate the use of the raised DP as given information. To test how the theory of pragmatic discourse of givenness (Halliday & Hasan, 1976), applies in actual use, this study follows Radford's (2009) syntactic structures in order to see the syntactic variables applied to the subject of passive voice between the two genres of written text.

It can be seen that the study of passive voice in English novels allows English language learners to learn different linguistic techniques in writing, such as substitution by pronouns, the same DP and summarizing information in previous sentences or truncation. This explains how linguistic aspects could be supported via learning passive voice in English novels.

The result shows that the highest percentage of the raised DP is replacement by pronouns as reproduced in (18).

(18) It was through this accident that *Orlando and the Princess* became acquainted. *They* were seated opposite to each other at the great table spread under a huge awning for the entertainment of the notables.

(Woolf, 2016, p. 27)

The substitution of pronouns such as they in the next sentence as in (18) would help to avoid the repetition of the same information in and adjacent area again and again as modified in (19).

(19) It was through this accident that *Orlando and the Princess* became acquainted. *Orlando and the Princess* were seated opposite to each other at the great table spread under a huge awning for the entertainment of the notables.

The style of writing as in (18) goes long the same line as horror aequi principle, referring to the avoidance of exactly the same information in an adjacent area (Rudanko, et al., 2003).

In addition, O'Neill (2005) indicated that summarizing information in the previous sentence as the given information in the next sentences, known as truncation, is also used as a common technique to keep linking information together. The information that is summarized as given information into the following sentence needs to comply with the maxim of quantity, containing enough length (O'Neill, 2005). This technique helps support readers' cognitive process in remembering and retrieving information.

(20) Orlando then for the first time noticed **a small cloud** gathered behind the dome of St. Paul's. As the stroke sounded, **the cloud** increased, and she saw it darken and spread with extraordinary speed. At the same time a **light breeze** rose and by the time the sixth stroke of midnight had struck, **the whole of the eastern sky** was covered with an irregular moving darkness, to the sky to the west and north stayed clear and ever. Please check

(Woolf, 2016, p. 156)

As illustrated in (20), when the writer talks about the whole of the eastern sky, the readers can use their right hemisphere to imagine a small cloud and a light breeze.

As mentioned by Paquot (2005), it is likely that the writers of academic research articles tend to employ numerous technical terms in their writing and make them exactly the same throughout their research papers. Based upon the givenness of the raised DP in passive voice in applied linguistic articles, the same DP is likely to be used with technical terms and acronyms. This is regarded as consistency for academic research papers where a lot of specific words and terminologies are likely to be repeated. The use of technical terms is regarded as fixed and semi-fixed collocation which are required to be used in the exact order where they cannot be paraphrased such as teacher autonomy, as in (21).

(21) However, research on **teacher autonomy** and teacher education shows that teachers do not always have full control over what they do. **Teacher autonomy** can be affected by a variety of personal, interpersonal and contextual factors.

(Chinpakdee, 2022, p. 587)

It is noticeable that every academic research paper requires the authors to write down 5-7 keywords that are frequently used as keywords in their study. This is especially found in the section of abstract called keywords. These keywords are normally used throughout research papers. The benefit of having the same DP keyword helps support the readers to research academic research papers in their field of interest. Therefore, adding the same keyword many times positively impacts the availability of the paper when searching on the internet (Hussien, 2014). The results in this study comply with Wongkittiporn (2023) who indicated the terminologies will be repeated exactly the same between the subjects of the passive voice to link with the same terminology in the previous discourse. However, if they are not important keywords or information, the researchers are likely to use different techniques, such as truncation, changing syntactic categories and replacement by pronouns, such as (22).

(22)

(a) An intact group of **27 second-year accountancy students** at a public university in Bangkok, Thailand was recruited. **They** were enrolled in a required English correspondence writing course and volunteered to participate in the study.

(Nipaspong, 2022, p. 30)

(b) This study involved **students and teachers of English** who had studied and taught at university level across Thailand. **They** were invited to participate in the present study via the academic Facebook group named Thai Association [...]

(Thienthong, 2022, p. 554)

The replacement by pronouns in English applied linguistics articles is not the replacement of proper noun, such as the replacement of Mary by she. When the information in the previous sentence is a longer piece of information concerning people or participants in one's research paper, it is introduced fully only the first time. After that, the researchers will use a pronoun to replace the information.

This current study could be compared with a previous study where the data collection was gathered from fairy tales (He, 2023). In novels, the pronoun is often used to substitute the noun phrase in the previous clause, such as the substitution of the three little pigs by they (He, 2023). Not only does this serve the cohesion of writing, but it also serves a richer style in narrative writing.

Since most previous studies often applied novels to test the theory of pragmatic discourse of givenness (He, 2023), the study of passive voice via the framework of pragmatic discourse of givenness in this study shows a clear difference from the past studies in that terms and terminologies used as the given information is not paraphrased into pronoun or other syntactic categories in writing applied linguistics research articles. This is viewed as if the keywords attract the readers to follow from the start to the last section. On the other hand, the same DP in English novels mostly appear as pronouns such as he and she. This is because the main character in each story has already been introduced, usually at the beginning of the first chapter. Repeating the name Orlando every time makes the story sound boring.

In English applied linguistics research articles, it was found that a change of syntactic categories, such as nominalization is another practice, as presented in (23).

(23)

Some respondents *preferred* both standard and variant features. *This preference* was justified as variation (15.95%), which was more prevalent among the teachers (17.62%) than the students (12.91%).

(Thienthong, 2022, p. 563)

This could be because a change of part of speech does not affect the meaning of the sentence. It is just another syntactic technique of paraphrasing.

Pedagogical Implications

The present study will be useful for learners of English as a Foreign Language (EFL). Using English novels to study language allows English language learners to acquire form, meaning and use at the same time. This is because taking only grammar form to learn separately can be boring and it demotivates English language learners. English novels are sources of materials that English language learners can carry with them to read anywhere when they have free time. Consequently, this encourages

English language learners to become independent and autonomous language learners.

The results of this study could be used as a part of a writing class under the topic of cohesion as many Thai EFL learners have problems in writing, especially in linking information together. Teachers could use the results of this study as an example. One of the functions of passive voice is to link given information with the previous sentence. So EFL learners gain better understanding that passive voice is not a counterpart or synonym of active voice.

In order to use the DP head-movement in the passive voice appropriately, the research writers in academic writing classes should be taught to understand the concept of independent variables, dependent variables of own research papers. Moreover, acronyms that are frequently used in the fields of linguistics such as EPP and Spec T and applied linguistics such as CLT and SLA should be known. These acronyms and variables in ones' study will be used repetitively as if they are hooks to link all information together from the beginning to the end of writing research papers.

Conclusion

This study applied the theory of pragmatic discourse of givenness, as proposed by Halliday & Hasan (1976), to passive voice in English novels and applied linguistics research articles via the following objectives of the study.

1. To examine the syntactic variations of the raised DP in passive voice via pragmatic discourse of givenness in English novels as to when and why one variant is used over the other

2. To examine the syntactic variations of the raised DP in passive voice via pragmatic discourse of givenness in English applied linguistics articles as to when and why one variant is used over the other

Passive voice is used more productively in applied linguistics research articles than English novels. Omitting the subject in English novels could lead to the readers' confusion. In contrast, in applied linguistics research articles, although the passive voice agent in the methodology is omitted, the readers can figure out that the one who plans the method in a research study is the researcher. This factor affects the higher frequency of passive voice in English applied linguistics research articles. This section answers similarities and differences when and why one variant is used over the other.

Table 4 New Knowledge concerning the Raised DP via Passive Voice via Pragmatic Discourse of Givenness

Applied Linguistics Research Articles	Novels
1. The pronoun is used in passive voice when to replace general concrete nouns. (i.e., students → They) (i.e., 27 accountancy students → They) (i.e., teachers of English → They)	1. The pronouns is used as the subject in passive voice to replace proper nouns in the previous sentence. (i.e., Mr. Coyle → He) (i.e., Mrs Archer → She) (i.e., Dean → He)
2. The same DP is used in passive voice when it is acronyms. (i.e., CEFR → CEFL, CLT → CLT, FMPs → FMPS)	2. The pronoun is used as the subject in passive voice to replace demonstrative determiner. (i.e., those grapes → They) (i.e., the couple → They) (i.e., articles → They) (i.e., eggs → They)
3. The same DP is used in passive voice when it is the keyword of the article or research variables. (i.e., multimodal e-feedback → multimodal e-feedback) (i.e., teacher autonomy → Teacher autonomy) (i.e., test takers → Test takers) (i.e., peers and non-peers → Peers)	3. The pronoun is used as the subject in passive voice to replace indefinite determiner phrase. (i.e., a shy woman → She) (i.e., a young girl → She)
	4. The whole information is summarized into one DP when the information in the previous sentence is various and scattered. (i.e., a small cloud, the cloud and a light breeze → the whole of the eastern sky)
	5. The personal pronoun I is kept in use when I writer include himself into the story. (i.e., I → I
	6. The same DP was kept in case of rhyming (i.e., There was a <i>knock at the front door. As the door</i> was unlocked, Holly called Come in. (Copote, 2022, p. 108)

Aside from examples (1)-(5), example (6) is considered as the new knowledge in this study. This answer as to why the same DP must be repeated. When reading novels, phonotactics, referring to the linking of one syllable to the others (Restituyo, 2022) make the readers feel pleasure and enjoyable. As exemplified (6), the sound was linked beautifully as in /ðə frʌnt dɔːr əz ðə dɔːr wɪðz ʌn lɒk/. The articulation of the same DP makes it more continuous to read than changing into the pronoun as in the front door as it was unlocked.

When it come to the raised DP in English applied linguistics research articles, the writers must be able to distinguish whether the DP used as the subject in passive voice is the terminology, dependent variables or independents variables of the study or not. If yes, the same DP must be used and they will not be transformed into pronouns such as they and we. In addition, the acronyms such as CLT and FMPS will not be transformed into the pronoun it or they as well.

The use of the raised DP as givenness of passive constructions in this study is only limited to the dataset of English novels and applied English linguistic research articles. Although there is a total number of approximately 600,000 words found in this study, the data collection in this study only found 55 tokens. This could be acknowledged as a limitation of this study. However, future research might pay attention to interpreting passive voice in other perspectives in order to contribute something new to the field. Generalizing the results of this study to other types of texts may not be applicable to an optimal level. For future research, it is recommended that using other texts, such as magazines can contribute something new to the field.

References

- Alcott, L. M. (2009). **Little Woman**. New York: Penguin Random House.
- Basturkmen, H. (2010). **Developing Courses in English for Specific Purposes**. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Batubara, M. H., & Mahardhika, M. G. S. (2020). An analysis on students; difficulty in changing active to passive voice. **Jurnal As-Salam**, 4(1), 61-78.
- Burroughs, W. S. (2016). **Naked Lunch**. New York: Penguin Random House.
- Capote, T (2022). **Breakfast at Tiffany's**. New York: Penguin Random House.
- Chinpakdee, M. (2022). Understanding teacher autonomy through teachers' online experiences. **rEFlections**, 29(3), 586-602.

- Fitzgerald, F. S. (2021). **The Great Gatsby: A Novel**. New York: Black Dog & Leventhal Publishers.
- Fowler, R. (2013). **Linguistics and Novel**. London: Routledge.
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1976). **Cohesion in English**. London: Routledge.
- He, Y. (2023). Non-canonical world order and its discourse functions in English Fairy Tales. **Lecture Notes in Language and Linguistics**, 6(6), 14-17
- Hussien, A. S. (2014). Factors affect search engine optimization. **International Journal of Computer Science and Network Security**, 14(9), 28-33.
- Jackson, S. (2022). **The Lottery**. New York: Penguin Random House.
- James, H. (2021). **The Turn of the Screw**. New York: Penguin Random House.
- Kerouac, J. (2022). **On the Road**. New York: Penguin Random House.
- Kulprasit, W. (2022). Formative multimodal E-feedback in second Language writing virtual learning spaces. **PASAA Journal**, 64, 52-67.
- McEnergy, T. & Xiao, R. (2005). Passive constructions in English and Chinese: a corpus-based contrastive study. **Language in Contrast**, 6(1), 109-149.
- Minton, T. D. (2015). In defense of the passive voice in medical writing. **The Keio Journal of Medicine**, 64(1), 1-10.
- Nipaspong, P. (2022). The effects of online corrective feedback on university students' self-regulation in writing. **PASAA Journal**, 64, 23-51.
- O'neill, D. (2005). Talking about new information: the given/new distinction and children developing theory. Janet Wilde Astington & Jodie A. Baird. In **Why language matter for theory of mind** (pp. 84-100). Oxford: Oxford University Press.
- Paquot, M. (2007). Towards a productively-oriented academic word list. Walinski, J., Kredens, K., Gozdz Roszkowski, S., (eds.). In **Practical Applications in Language and Computers** (pp. 127-140). Frankfurt: Peter Lang
- Radford, A. (2009). **An introduction to English sentence structures**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Radford, A. (2020). **Analysing English sentence structure: An intermediate course in syntax**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Restituyo, M. R. (2022). **English phonology: A manual to English Phonology**. Florida: Xulon.
- Rossiter, A. (2022). **A descriptive grammar of English: Modern English grammar by example**. Tennessee: Lingua.

- Rudanko, J., Archer, D., Rayson, P., Wilson, A., & McEnery, T. (2003). More on horror aequi: Evidence from large corpora. **Archer Corpus Linguistics**, 17(1), 662-668.
- Seo, Y. & Kim, C. (2020). The use of short fictions in a writing class: Pedagogical suggestion for Secondary level teachers in EFL setting. **English Teaching**, 75(1), 119-139.
- Shabani, K. (2016). Applications of Vygotsky's sociocultural approach for teachers' professional development. **Cogent Education**, 3(1), 125-177.
- Steinbeck, J. (2014). **The pearl**. New York: Penguin Random House.
- Subagio, U., Prayogo, J. A., & Iragiliati, E. (2019). Investigation of passive voice occurrence in scientific writing. **International Journal of Language Teaching and Education**, 3(1), 61-66.
- Sukgasi, B. (2022). Is direct speech the norm in English-Thai simultaneous interpreting? The effect of gender-specific terms on the use of direct speech in interpreting. **rEFlections**, 29(2), 475-497.
- Swan, M. (2016). **Practical English usage**. Oxford: Oxford University Press.
- Thuratham, W. (2022). Individual, pair and group EFL activities for aviation students at a Thai University: A closer look at language achievement and attitudes. **LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network**, 15(2), 892-921.
- Thienthong, A. (2022). 'It looks weird to me.': Attitude toward standard usage and variant use in present day English. **rEFlections**, 29(3), 549-570.
- Wharton, E. (2022). **The age of innocence**. New York: Chiltern.
- Wongkittiporn, A. (2022). Semantic interpretations of passive constructions in business news articles. **Journal of Language, Religion and Culture**, 11(2), 1-29.
- Wongkittiporn, A. (2023). Pragmatic perspectives of the raised DP in raising and passive constructions in applied linguistics articles. **Liberal Arts Review**, 18(1), 40-64.
- Woolf, V. (2016). **Orlando**. New York: Penguin Random House.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์

1. เป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ
2. เป็นบทความภาษาไทยหรือบทความภาษาอังกฤษ ในกรณีเป็นบทความภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ก่อนส่งบทความมายังกองบรรณาธิการ
3. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
4. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
5. บทความที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะได้รับการอ่านประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อยสองท่าน

รูปแบบและหลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดรูปแบบและหลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการจัดทำและส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ทั้งภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยมีขนาด ชนิดของตัวอักษร และการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อผู้เขียน ให้ระบุทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษของผู้เขียนทุกคน เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา ชื่อผู้แต่งภาษาอังกฤษให้ระบุในบรรทัดต่อไปจากชื่อภาษาไทย ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ชิดขวาใต้ชื่อเรื่อง (ใส่เลขเชิงบรรณการท้ายชื่อ)

1.2.4 รายละเอียดในส่วนเชิงอรรถ (ท้ายกระดาษหน้าแรก) ระบุตำแหน่งและต้นสังกัดพร้อม E-mail ของผู้เขียนทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 12 ชนิดตัวบาง

1.2.5 บทคัดย่อ (Abstract)

- หัวข้อของบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายบรรทัดใต้ชื่อผู้เขียน

- เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 ซม. จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด กรณีบทคัดย่อของบทความวิจัย เนื้อหาควรประกอบ

ไปด้วยวัตถุประสงค์ (objective) ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) ผลการศึกษา (Results) บทสรุปและวิจารณ์ (Discussion and Conclusion) โดยให้ลำดับบทความภาษาไทยก่อนบทความภาษาอังกฤษ (Abstract) บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง และใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์

1.2.6 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญจำนวนสูงสุดไม่เกิน 5 คำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนอ ชื่อ “คำสำคัญ หรือ Keywords” ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ชนิดตัวหนา เนื้อความขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา

1.2.7 การพิมพ์เนื้อหาในบทความ

- **หัวข้อเรื่อง** ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- **หัวข้อย่อย** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขไว้หน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 ซม. จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- **เนื้อหา** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน
- **ชื่อตาราง** ระบุชื่อเนื้อหาตาราง ขนาด 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาของตารางจัดอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ
- **ชื่อภาพประกอบ** ระบุชื่อภาพขนาด 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษและใส่ชื่อได้ภาพประกอบ

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 10 -15 หน้ารวมบทความและเอกสารอ้างอิง และใส่เลขหน้าในตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาล่าง

2. หัวข้อและเนื้อหาของบทความ

ผู้เขียนต้องกำหนดประเภทของบทความให้ชัดเจนว่าเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย งานแปล หรือบทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review) ดังรายละเอียดและองค์ประกอบของบทความแต่ละประเภท ดังนี้

2.1 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ คืองานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน ทั้งนี้การวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุน จนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้เขียนแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจนด้วย

2.2 บทความวิจัย

บทความวิจัย คือผลงานทางวิชาการที่เป็นงานศึกษาหรืองานค้นคว้าอย่างมีระบบ ด้วยวิธีการทางวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น ๆ และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลคำตอบหรือข้อสรุปรวมที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือเอื้อต่อการนำวิชาการนั้นไปประยุกต์

- บทความควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้)
- **บทนำ (Introduction)** ที่ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัยพร้อมทั้งเสนอภาพรวมของบทความ
 - **ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)**
 - **วิธีการวิจัย (Research Methodology)** ที่สามารถอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยรวมถึงการเก็บข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยอย่างชัดเจน
 - **ผลการศึกษา (Research Finding)**
 - **อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion/Conclusion)**

2.3 งานแปล

งานแปล คือ ผลงานที่แปลมาจากตัวงานต้นแบบที่เป็นงานวรรณกรรม หรืองานด้านปรัชญา หรือประวัติศาสตร์ หรือวิทยาการสาขาอื่นบางสาขาที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าในสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งเมื่อนำมาแปลแล้วจะเป็นการเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการที่ประจักษ์ชัดเป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือแปลจากภาษา ต่างประเทศเป็นภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่ง (ผู้แปลต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร)

2.4 บทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

บทความปริทัศน์หนังสือ (book review) คืองานเขียนที่เรียบเรียงขึ้น เพื่อวิเคราะห์วิจารณ์หรือวิพากษ์หนังสือหรือตำราเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างเป็นวิชาการ เพื่อให้ผู้อ่านได้แนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่โดยสังเขป ตลอดจนทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และ/หรือประโยชน์ของหนังสือหรือตำรานั้น

3. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citations) ให้ใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date method of in-text citation) โดยระบุ ชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ไว้ในเนื้อหาตามด้วยปีที่พิมพ์ และตามด้วยเลขหน้าของเอกสารที่อ้างถึง สำหรับผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติให้ใส่เฉพาะนามสกุลเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้แต่งคนเดียว	
รูปแบบ	(ชื่อ สกุล, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า)
คนไทย	(วิทยา สุตบรร, 2548: 47)
ชาวต่างชาติ	(Easier, 2003: 25)
รูปแบบ	(ชื่อ สกุล, ปีพิมพ์)
คนไทย	(วิทยา สุตบรร, 2548)
ชาวต่างชาติ	(Easier, 2003)
คนไทย	จากการสำรวจข้อมูลโดย ญัษฐพร มักอุดมลาภ (2548: 273) พบว่า...
ชาวต่างชาติ	Naugle (1994) ได้เสนอวิธีการ....

ผู้แต่ง 2 คน	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(ไพบุลย์ เกียรติโกมลและ ณัฐพันธ์ เจริญนนท์, 2551) (Laudon and Parker, 1994: 2)
ผู้แต่ง 3 คน	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(วิศาล สุขกระสานติ, บุญเจริญ ศิริเนาวกุล, และสมยศ นาวิการ, 2535: 102) (Davis ,Clemson, and Weber, 2001)
ผู้แต่งมากกว่า 3	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(ประสงค์ ปราณีตพลกรัง และคณะ, 2543: 12) (Lucas et al., 2001: 56) หรือ (Lucas and others, 2001: 56) **หมายเหตุ ผู้แต่งมากกว่า 3 คน เมื่อเขียนบรรณานุกรมให้ใช้ตามหลักการบรรณานุกรม APA 6 th edition (2010)
อ้างอิงสื่อออนไลน์	
* ใช้หลักการเดียวกับ สิ่งพิมพ์ โดยไม่ต้อง ระบุเลขหน้า ห้ามลง รายการด้วยลิงค์ www.	หากไม่มีชื่อผู้รับผิดชอบให้ลงรายการด้วยชื่อหัวข้อที่ปรากฏในเว็บเพจ เช่น (ชาวไทยพวน, 2561) หากเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ สามารถ ลงรายการด้วยชื่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้นได้ทันที เช่น (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2559) หากไม่ระบุปีที่โพสต์ข้อมูล ลงรายการปีด้วย ม.ป.ป. เช่น (ชุมชนลุ่มน้ำโขง, ม.ป.ป.)

3.2 การอ้างอิงท้ายบทความ ให้มีการอ้างอิงโดยการรวบรวมเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “รายการอ้างอิง” สำหรับบทความภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานภาษาอังกฤษ และให้ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA 6th edition (2010) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ตัดคำนำหน้านาม ยศตำแหน่งทางวิชาการ ยศทหารตำรวจ ใส่เฉพาะชื่อ นามสกุล เช่น ปิยะ นากสงค์
2. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงชื่อสกุลตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (.) คั่น เช่น Hlebowwitsch, P.S.
3. ผู้แต่งชาวไทยมีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ ให้พิมพ์ชื่อตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) เช่น ชาตรี เฉลิมยุคล,ม.จ.
4. ผู้แต่งตั้งแต่ 1-7คน ให้ลงรายชื่อทุกคน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) เชื่อมต่อด้วยคำว่า และ ก่อนลงชื่อคนสุดท้าย เอกสารภาษาอังกฤษใช้ & ระหว่างผู้แต่งคนที่ 6 และ 7

5. ผู้แต่งตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อสกุลผู้แต่งตั้งแต่คนที่ 1-6 แล้วใส่ (...) และลงชื่อสกุลผู้แต่งคนสุดท้าย

6. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ได้แก่ หน่วยราชการ สถาบันการศึกษา (ต้องเป็นหน่วยงานระดับกรม) รัฐวิสาหกิจ สมาคม ธนาคาร องค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น และต้องกลับคำนำหน้า เช่น ศึกษาธิการ, กระทรวง หรือ แม่โจ้, มหาวิทยาลัย คณะศิลปศาสตร์

7. หนังสือไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีพิมพ์ ให้ใช้ตัวย่อ ดังนี้

7.1 เอกสารภาษาไทย ปีพิมพ์ใช้ (ม.ป.ป.) เอกสารภาษาอังกฤษใช้ (n.d.) เจื่อนไขนี้หมายรวมถึงข้อมูลในเว็บไซต์ด้วย

7.2 เอกสารภาษาไทย สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ใช้ตัวย่อเดียวกันคือ (ม.ป.ท.) และ (n.p.) ในภาษาอังกฤษ

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ผู้แต่งคนเดียว	ประสาธน์ เนิื่องเฉลิม. (2556). การวิจัยการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Taylor, T. (2007). 100% Information Literacy Success . New York: Thomson Delmar Learning.
ผู้แต่ง 2 คน	ไพบุรณ์ เกียรติโกมล และ รัฐพันธ์์ เขจรนันท์. (2551). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น. ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา . กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. Deegan, M. & Tanner, s. (2002). Digital Futures: Strategies for the Information Age . London: Library Association.
ผู้แต่ง 3-7 คน (ผู้แต่ง 3-7 คน ใส่ชื่อทุกคน โดยมีจุลภาค (,) คั่น)	อัจฉรา ธารอุไรกุล, ทัดดาว ศิลคุณ และภคินี อุปัทม์ภ. (2544). ระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น . กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์. พชร สันทิต, สุรชาติ ณ หนองคาย, สมาน งามสนธิ, ฐานันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล, เชษฐรัชดา พรรณาริกุล, ฤกษ์ สติยพัฒน์นันท์, และประยงค์ เต็มขวลา. (2557). ศาสตร์และศิลป์การบริหารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ . กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมคุณธรรม. Miller, J, Engelberg, S, & Broad, W. (2001). Germs: Biological Weapons and America's Secret War . New York: Simon & Schuster. Cates, A. R., Harris, D. L., Boswell, W., James, W. L., Yee, C., & Peters, A. V. (1991). Trance and clay therapy . Chicago, IL: Chicago University Press.

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
ผู้แต่งมากกว่า 7 คน	ปรีดา อุ่นเรือน, สมชาย ตระกูลกิจ, ไพบุลย์ ใจดี, วัฒนา เกียรติศิริตัน, สุวรรณ เปี่ยมไสว, วิไลพร คล่องการเรียนรู้, ...บังอร กนกงาม. (2553). การจัดระบบสารสนเทศสำหรับ CEO . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ซีอีโอเพรส. Wolchik, S.A., West, S.G., Sandler, I. N., Tein, J.-Y., Coatsworth, D., Lengua, L., ...Griffin, W.A. (2000). An experimental evaluation of theory-base mother and mother-child programs for children of divorce . White Plains, NY: Academic Press.
หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง . ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ผู้แต่งเป็นสถาบัน	เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง(2561). 15 เดือนขับเคลื่อนเกษตรไทย . กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
หนังสือแปล	คาร์เนกี, เดล. (2562). วิธีชนะมิตรและจูงใจคน . แปลโดย อาษา ขจรจิตเมตต์. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: แสงดาว. *หมายเหตุ การลงรายการหนังสือแปลในอ้างอิงเนื้อหา ให้ลงรายการด้วยชื่อของผู้แต่งต้นฉบับไม่ใช่ชื่อของผู้แปล ยกเว้นในกรณีที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งต้นฉบับเดิม ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แปลแล้ว, บรรณาธิการ
ผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ	พิทยา ว่องกุล, บรรณาธิการ. (2541). ไทยยุควัฒนธรรมทาส . กรุงเทพฯ: โครงการวิถิทรศน์.
ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งทั้งที่เป็นบุคคลและสถาบันให้ใช้ชื่อหนังสือลงรายการแทนผู้แต่ง	พระเจ้าอยู่หัวกับการแพทย์ไทย . (2534). กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช. Adaptive digital filters . (1987). New York: Marcel Dekker.
ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์/สำนักพิมพ์ หรือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	**ให้ใส่ (ม.ป.ท.). สำหรับเอกสารภาษาไทย และ (n.p). สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ สาธารณสุข, กระทรวง. (2548). เส้นทางสู่โรงพยาบาลคุณภาพ: คู่มือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ . พิมพ์ครั้งที่ 2. (ม.ป.ท.): สถาบันพัฒนาและรับรองมาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุข. **ให้ใส่ (ม.ป.ป.). สำหรับเอกสารภาษาไทย และ (n.d). สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
	นพคุณ ตันติกุล. (ม.ป.ป.). พื้นเชียงใหม่ ปูระวัดเมืองเชียงใหม่ . เชียงใหม่: สำนักคอมพิวเตอร์พริตติ้ง. Trusty, F. M. (n.d.) Administering human resources: a behavioral approach to educational administration . Berkeley, Calif.: McCutchan.
บทความในหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่ออบรรณาธิการ (ถ้ามี). ชื่อหนังสือ . ครั้งที่พิมพ์. (น.เลขหน้าที่ปรากฏบทความ จากหน้าใดถึงหน้าใด). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ณัฐพล ปัญโญธ. (2544). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชนัญชี ภั้งคานนท์ (บรรณาธิการ). กระบวนการค้นคว้าวิทยาลัทยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก . (น.23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร . ปีที่(ฉบับที่), เล่มหน้า.
	พรภิรมณ์ เชียงกุล. (2550). การเข้ามาของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ . 33(1), 1-12. Shaw, Julian. (2002). Hybrid Orchid Names: A History of the Registration of Orchid Hybrids. Orchid . 71(6), 54-55.
บทความจากฐานข้อมูลออนไลน์ (E-Journals)	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร , ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า. สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก(ระบุ url)
	พนมพร สารสิทธิ์ยศ. (2557). ท่องเที่ยวศาสนสถานลุ่มน้ำโขง. สารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน , 2(2). สืบค้น 12 มกราคม 2560, จาก http://journal.msu.ac.th/wp-content/uploads/2014/07/2—Tourist—Places—Religion—in—Mekong—Basin.pdf Nordin, M, Pauleen, D. J. & Gorman, G.E. (2009). Investigating KM antecedents: KM in the criminal justice system. Journal of Knowledge Management , 13(2), 4-20. Retrieved February 25,2016, from http://www.emeraldinsight.com/doi/full/

รายงานการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ (เอกสารการประชุม/สัมมนา)	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง . ชื่อเอกสารรวมเรื่องการประชุมสัมมนา, วัน เดือน ปี. สถานที่จัด, เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	วิชาการ, กรม. (2538). ทักษะการอ่านในศตวรรษที่ 21 . การประชุมเชิงปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, 25-29 พฤศจิกายน 2558. ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
เอกสารการประชุมวิชาการ/สัมมนา (จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม)	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท . ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.). ชื่อการประชุม. (น. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์, และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. (2554). ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน . ใน ชนัญชี กังคานนท์ (บ.ก.). กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก. (น. 119-121). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
รายงานการวิจัย	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (ระดับปริญญา). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ศิรินทร์ จันทโพธิ์. (2554). ความถี่ของการเพิ่มชุดโครโมโซมพื้นฐานในกล้วยไม้บางชนิด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. Nickels, D.W. (2005). The relationship between IT-business alignment and organization culture : An exploratory study (Doctoral dissertation). Memphis, TN: University of Memphis.

วิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลของสถาบันการศึกษา (ใช้รูปแบบออนไลน์)	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ . (ระดับวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัย จังหวัด). สืบค้นจาก url ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
	อรนุตรา จำภูงูร. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยแม่โจ้จังหวัดเชียงใหม่ ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย . (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่). สืบค้นจาก http://webpac.library.mju.ac.th/
วิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลพานิชย์	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ระดับวิทยานิพนธ์ Master' thesis หรือ Doctoral dissertation). สืบค้นจาก (Available form) ชื่อฐานข้อมูล. (หมายเลขลำดับ UMI)
	Shunhy, D. E. (2004). Approaching theatrical design theory . (Doctoral dissertation). Available from Dissertation Full Text. (UMI No.3114998)
เอกสารจากเว็บเพจที่มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ . สืบค้น วันเดือนปี, จาก http://www.xxxx หมายเหตุ หากไม่สามารถระบุปีพิมพ์ได้ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หากไม่มีผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบให้ลงรายการชื่อบทความแทนที่ตำแหน่งผู้แต่ง
	ศิลปากร, มหาวิทยาลัย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2551). การจัดการองค์ความรู้ . สืบค้น 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.ict.su.ac.th/th/knowledge-management/Knowledgemanagement.html
เอกสารจากเว็บเพจที่มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ . สืบค้น วันเดือนปี, จาก http://www.xxxx หมายเหตุ หากไม่สามารถระบุปีพิมพ์ได้ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หากไม่มีผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบให้ลงรายการชื่อบทความแทนที่ตำแหน่งผู้แต่ง
	กรรมการสุธรรมศิริกุล. (2554). คุณเอื้อ คุณอำนวย คุณกิจ คุณลิขิต . สืบค้น 2 มีนาคม 2559, จาก http://kmlibrary.bu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=31 Humanities . (2016). Retrieved May 2,2016, from https://en.wikipedia.org/wiki/Humanities วิโรจน์ อารีย์กุล. (ม.ป.ป.). พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น . สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.teenrama.com/dad_mam/old_dad_mam24.htm แม่น้ำโขง . (2563). สืบค้น 15 พฤษภาคม 2563, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/...%E0

4. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับไฟล์ word และ pdf ที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของหลักเกณฑ์วารสาร พร้อมหนังสือนำส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalartsjournal/about/submissions> เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความจะดำเนินการตามขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

5. กระบวนการพิจารณาต้นฉบับ

เมื่อวารสารได้รับบทความต้นฉบับ กองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ (ขั้นต้น) ตามหลักเกณฑ์การเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ หากบทความต้นฉบับไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณากลับกรองพร้อมส่งคืนผลงานให้แก่ผู้เขียนเพื่อแก้ไข หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ดังนี้

1. กองบรรณาธิการทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณากลับกรองบทความ (ขั้นต้น) และให้ผู้เขียนดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมตามประกาศมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อวารสารจะดำเนินการนำส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

2. กองบรรณาธิการพิจารณาและทบทวนผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความสามท่านต่อบทความ

2. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมิน

3. เมื่อได้รับผลการประเมิน กองบรรณาธิการรวบรวมผล และ/หรือสรุปข้อเสนอแนะเพื่อแจ้งผู้เขียน

- กรณีผลการประเมินไม่ผ่าน กองบรรณาธิการ แจ้งปฏิเสธการตีพิมพ์ผลงาน

- กรณีผลการประเมินผ่าน แต่มีข้อแก้ไข ให้ผู้เขียนพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น ส่งผลงานฉบับแก้ไขมายังกองบรรณาธิการอีกครั้ง

4. หากผลงานแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อย กองบรรณาธิการจะแจ้งตอบรับการตีพิมพ์ผลงานไปยังผู้เขียน

6. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

7. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

หนังสือส่งบทความเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

สังกัดหน่วยงาน/สถานที่ทำงาน.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....

e-mail.....

มีความประสงค์ส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย ☐ บทความวิชาการ

☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทความวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

สาขาของบทความ

มนุษยศาสตร์

☐ ภาษาอังกฤษ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาศาสตร์ ☐ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ☐ ภาษาและวรรณคดี

☐ วรรณคดีเปรียบเทียบ ☐ ลမ်းและการแปล ☐ คติชนวิทยา ☐ ประวัติศาสตร์ ☐ โบราณคดี

สังคมศาสตร์

☐ สังคมวิทยา ☐ มานุษยวิทยา ☐ จิตวิทยา ☐ ประชากรศาสตร์ ☐ สังคมและพฤติกรรมศาสตร์

☐ การศึกษาวัฒนธรรมภูมิภาค ☐ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ☐ นิเทศศาสตร์

ศึกษาศาสตร์

☐ การสอนภาษาไทย ☐ การสอนภาษาต่างประเทศ

☐ วิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

☐ พลศึกษา

☐ สุขศึกษา

☐ นันทนาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความเรื่อง.....

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ปรากฏชื่อในบทความ

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความนี้ไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาสิ่งตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด และไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน ทั้งนี้ ข้าพเจ้าจะไม่นำบทความที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปตีพิมพ์ซ้ำในวารสารอื่น ๆ

ลงชื่อ.....

ผู้เขียนบทความ

- กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
- ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบและความวิตกกังวลของนักศึกษา: บทบาทของความเมตตาต่อตนเองในฐานะตัวแปรส่งผ่าน
- เพื่อนใจที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย
- ซินลง: กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา วิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมในวรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์
- แนวทางการใช้รับบท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านภาษาจีนของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
- ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรไทเวียดระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 - ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18
- ฝ่าฝันฝ่าเสพนาง: การสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมเครื่องรางล้านนา
- พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าบางลำพูบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
- พฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
- ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยหัวหิน 57: การศึกษาป้ายธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์
- Syntactic Variations of the Raised DP in Passive Voice via Pragmatic Discourse of Givenness

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0 5387 5200-7 โทรสาร 0 5387 5208

www.libarts.mju.ac.th

ISSN: 2985-3471 (Online)

